שנה 41 ט' כסלו תשל"ז, 1.12.76 המחיר: 8.00 ל"י (כולל מ.ע.מ.) מספר 2048

העולם הזה

שבועיים אחרי שטען בטלוויזיה כי הוא נרדף על לא עוול בכפו

המישטרה פתחה מחדש בחקירת קובה קר"זמן מגבעתיים

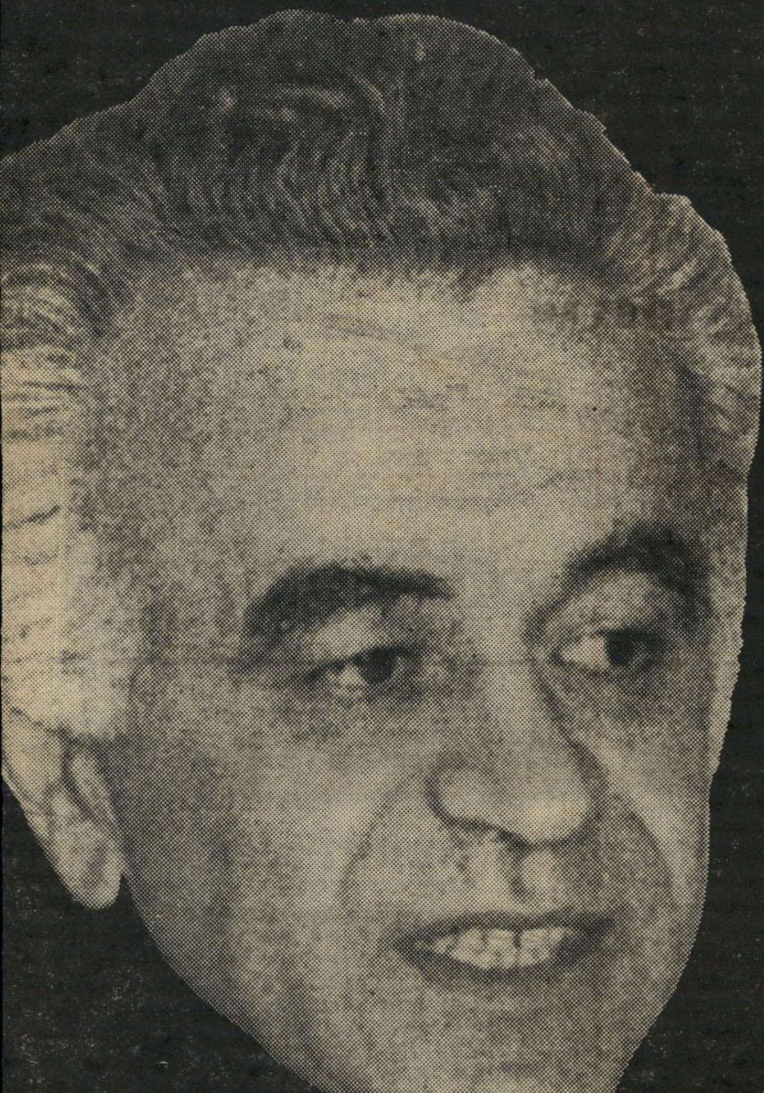

האם שילמה הישיבה שוחד לראש-העיריה?

תשקיף

הערכת הצמרת:
הבחירות יתנהלו
על נושאי חוץ

צמרת המערך מעריכה את רקע הבחירות הבאות כדלהלן:

הבחירות תיערכנה סביב נושאי־חוץ. עד למועד הקבוע, בסתיו 1977, תתפתח יוזמת־השלום האמריקאית בקצב כזה, שהיא תעמיד בצל את כל נושאי־הפנים. הבחירות תהפוכנה למעין מישאל־עם עקרוני בין המערך והליכוד, על השאלה: שלום של פשרה מול ארץ־ישראל השלמה.

הגורם היחידי היכול לגרום לנפילת הממשלה ולהקדמת הבחירות הוא המפד"ל, והנושא היחידי שבגללו יכולה המפד"ל לפרוש מן הממשלה הוא נושא השטחים. כך שגם במיקרה זה — יעמדו נושאי־החוץ במרכז מערכת־הבחירות.

המערך חושש מאד מפני בחירות שתתנהלנה על נושאי־פנים, אך בוטח בעצמו בנושאי־חוץ. הוא מאמין כי רוב הציבור מוכן לפשרה טריטוריאלית, ויצביע בעד מנהיגות שתהיה קשוחה, אך לא תדבק בארץ־ישראל השלמה.

ספיקות לגבי
ביקור סוארש

במישרד־החוץ בירושלים מטילים ספק בדבר כנות הצהרתו של ראש־ממשלת פורטוגל, מריו סוארש, בדבר היענותו להזמנת ראש־הממשלה יצחק רבין, לבקר בישראל.

סוארש, שנפגש עם רבין בוועידת האינטרנציונל הסוציאליסטי בווינה, טען תחילה כי יבוא לישראל תוך חודש. אחר־כך תיקן את עצמו וקבע את מועד ביקורו „תוך מיספר חודשים", כאורח בוועידת מיפלגת העבודה.

„זוהי מסוג ההתחייבויות הבלתי־מחייבות, שתמיד ניתן למצוא תירוץ מדוע לא ניתן לקיימן," הסבירו מומחים המכירים את התנאים הפוליטיים בפורטוגל, שטענו כי סוארש לא מתכוון כלל לבקר בישראל.

20 אחוזים תוספת
לשכר העיתונאים

בהסכם שנחתם בשבוע שעבר בין האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל לבין איגוד העיתונים היומיים, סוכם על תוספת־משכורת בשיעור של 20%.

העלאת השכר נעשתה בצורה עקיפה. לא נאמר בהסכם דבר על אחוזי ההעלאה, ולעומת זאת נקבעו טבלות־שכר חדשות לדרגות השונות, המצביעות על העלאת־שכר בשיעור של 17 וחצי אחוזים על השכר הכולל, רטרואקטיבית מאפריל 1976.

בנוסף יקבלו העיתונאים תוספת של שניים־וחצי אחוז, רישמית, החל מחודש ינואר 1977.

למעשה, שיעור ההעלאה גבוה הרבה יותר, שכן הוחלט לאייש את דרגה 9 בדירוג העיתונאי, שלא היתה מאויישת עד כה, דבר שיאפשר העלאות בסולם הדירוג.

בעיקבות הסכם זה עלול להיווצר משבר ברשות־השידור, כאשר עיתונאים בשירות הממשלה יתבעו השוואת תנאי שכרם לשכר עובדי העיתונים היומיים.

נשירה מוגברת
של חוקרי־"מישטרה

בעוד שבעיתונות מתפרסמות ידיעות על גיוס 100 חוקרים חדשים למחלקת חקירת ההונאות שבראשות ניצב־מישנה בנימין זיגל, פורשים ממחלקתו חוקרים רבים בגלל תנאי־השכר הירודים.

הפרישה נבלמה במיקצת תודות לעליית המוראל של חוקרים העוסקים בפרשת ידלין. אולם כארבעים חוקרים אחרים, שאינם קשורים ישירות בחקירת ידלין, שוקלם עתה התפטרות. כחמישה חוקרים מעולים, ביניהם מפצחי תעלומת הונאת ביטוח־הרכב בשטחים, הודיעו על התפטרות בגלל תנאי־השכר.

בודקים את רשימות
המישלחות לגרמניה

הצוות המישטרתי שהתמנה לבדוק את פרשת העלמות־המס והברחות המטבע־הזר של ראשי מרכז הפועל, מבקש לבדוק תחילה את פירטי המישלחות שיצאו בשנים האחרונות לגרמניה, במיסגרת ההסכמים לחילופי־נוער. חברת אל־על וחברת־תעופה נוספת נתבקשו למסור את רשימות כל המישלחות שיצאו דרכן לחו"ל.

המישטרה תנסה לבדוק אם אכן כל המישלחות יצאו אחרי ששולם עבור כרטיסי־הטיסה שלהם בחו"ל, כחוק, או אם חלק מהתשלומים במטבע־זר הושלמו בארץ.

בינתיים נתגלו אי־סדרים ואי־דיוקים במחסן־הספורט המרכזי של הפועל — חנות־הספורט הגדולה ביותר בארץ. המחסן נסגר, לצורכי ביקורת כללית.

סירטי אנטבה
בשירות המערך

המערך עלול ליהנות בצורה ישירה ממבול סירטי אנטבה, שיוקרנו על מסכי הקולנוע בארץ החל בחודש ינואר 1977. כמעט בכל הסרטים האלה תופסות מקום מרכזי דמויותיהם של ראש־הממשלה יצחק רבין, שר־הביטחון שמעון פרס ודמויות פוליטיות נוספות, כמו יגאל אלון וגד יעקובי. הסרטים עשויים לשרת את מטרות התעמולה של מיפלגת העבודה על שני אגפיה.

יריבי מיפלגת העבודה לא יוכלו למנוע את הקרנת הסרטים על סמך טענה זו. ראשית, הם יגיעו אל המסכים לפני 90 היום שבהם אסורה תעמולת־בחירות בקולנוע. נוסף על כך מופיע, לפחות באחד הסרטים, בתפקיד מרכזי, גם מנהיג האופוזיציה, מנחם בגין.

ננעל חדר
„הסעודה האחרונה"

אחד המקומות הקדושים ביותר לנצרות, אולם במיבנה בהר־ציון, שלפי האמונה הנוצרית נערכה בו „הסעודה האחרונה" של ישו, נסגר בשבוע שעבר שלא כחוק. מנעולי הכניסה למקום הוחלפו, ובכך נחסמה הכניסה הישירה לאולם, דרך מדרגות ששופשפו ברגליהם של מיליוני צליינים שעלו למקום.

אולם „הסעודה האחרונה" שוכן מעל לקבר דויד בהר־ציון, בבניין שבו שוכנת גם ישיבת־התפוצות של הרב מרדכי גולדשטיין.

קיים חשש, כי סגירת הכניסה לאולם נעשתה בידי אנשי הישיבה, במטרה ליצור עובדות בשטח. מישרד־הדתות הגיש תלונה למישטרה על המעשה הבלתי־חוקי, העלול לפגוע בנוצרים.

וולקר ברשימה
עצמאית?

ראש עיריית בת־ים, יצחק וולקר, עשוי לרוץ בבחירות הבאות לעיריית בת־ים ברשימה עצמאית. בין וולקר לשני סגניו, אנשי תנועת החרות, נתגלעו לאחרונה סיכסוכים חריפים.

צפוי משבר
בעיריית רמלה

סיכסוכים בצמרת עיריית רמלה עלולים לשתק את פעילות העירייה, שבראשה עומד ח"כ המפד"ל אהרון אבו־חצירא. על־פי הסכם שנעשה אחרי הבחירות הקודמות היה אבו־חצירא, ראש סיעת המפד"ל, שלה ארבעה נציגים במועצת העיר, אמור לכהן כראש־עיר במשך שלוש שנים. בשנה הרביעית היה צריך לכהן כראש־העיר עורך־הדין אדמונד לוי, ראש סיעת הליכוד שזכתה בבחירות בשלושה נציגים.

ההסכם לא היה מיפלגתי או סיעתי, אלא הסכם אישי בין אבו־חצירא לבין אדמונד לוי. עוד לפני כשנה וחצי הציע אבו־חצירא ללוי להחליף אותו מוקדם יותר בראשות העיר, כיוון שברצונו להתפנות לפעילות בכנסת. לוי דחה את ההצעה בטענה כי עדיין אינו מוכן לתפקיד.

עתה, בשל סיכסוכים פנימיים בין לוי לבין יריביו בסניף הליכוד ברמלה, נראה כי לוי לא יכהן כראש־עיר, כיוון שלא יזכה בתמיכת חבריו לסיעה.

מאיר לנסקי לא
יועמד לדין

העילה שעל פיה גורש בשעתו מאיר לנסקי בישראל, ונאלץ לבסוף לחזור לארה"ב, נפלה החודש סופית.

התביעה הכללית בלאס־וגאס החמיצה את ההזדמנות האחרונה שניתנה לה, להעמיד לדין את מאיר לנסקי באשמת העלמת הכנסות בסך 36 מיליון דולר ממלון „פלמנגו" בלאס־וגאס, ב־1967—1960.

כתב־האישום נגד לנסקי, מי שנחשב כאחד מראשי הפשע המאורגן בארצות־הברית, הוגש עוד לפני שהוחזר בעל־כורחו מישראל לארצות־הברית.

אולם מישפטו של לנסקי נדחה.

באמצע חודש אוקטובר נתן בית־המישפט לתביעה ארכה של 30 יום לפתוח בהליכי המישפט. כיוון שהתביעה לא עשתה זאת, בוטל כתב־האישום.

לנסקי, שהוא כיום בן 76, הוגדר כמי שסובל ממחלת־לב, סוכרת וכיב־קיבה כרוני.

אנציקלופדיה –
כתמריץ לתיירות

תמריץ מקורי לעידוד התיירות מארצות־הברית לישראל, המציאה חברת־התיירות הרמס טורס.

תמורת סכום של 1119 דולר, מציעה החברה טיסה לישראל, תישעה לילות במלון של חמישה כוכבים, שישה ימי תיורים מודרכים בארץ ואת כל כרכי ה„אנציקלופדיה יודאיקה", שמחירם בנפרד הוא 450 דולר.

נראה כי מצב המכירות של האנציקלופדיה הוא בכי־רע, אם מציעים אותה בחצי־חינם.

רימון עשן - סיבת
האש בחברון

חקירת המישטרה הצבאית בנסיבות הצתת חדרו של הקאדי המוסלמי במערת־המכפלה, מייד אחרי שמתפרעים ערבים הרסו את בית־הכנסת היהודי שבמערה, הגיעה לסיומה. מסקנת החוקרים היא שהדליקה, שכילתה שטיחים וסיפריידת בחדרו של הקאדי, לא נגרמה במזיד אלא היתה תוצאה של רשלנות.

על־פי אחת הגירסות פרצה הדליקה בשל רימון־עשן, שהטיל קצין צה"ל בדרגת סגן־מישנה לעבר הנערים הערבים, שהתפרעו במערה ערב יום־הכיפורים ונמלטו לכיוון המיסגד שבמערה. גירסה אחרת טוענת כי הדליקה פרצה במקום בשל סיגריה שלא כובתה.

עד היום טרם פורסמה כל הודעה רישמית מוסמכת בקשר לדליקה.

בואו לראות לחוש ולשמוע מוסיקה באולמי התצוגה של סוני תל אביב: מגדל שלום, רח' אחד העם 9, טל. 5 24 31 שאל כל אחד...

„העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל־אביב, רחוב גורדון 3, טלפון 243386־03. תא־דואר 136 • מען מברקי: „עולמפרס" • מודפס ב„הדפוס החדש" בע"מ, תל־אביב, רחוב בן־אביגדור • הפצה: „גד" בע"מ • גלופות: „צינקוגרפיה כספי" בע"מ • העורך הראשי: אורי אבנרי • המוציא לאור: העולם הזה בע"מ.

קורא יקר.

זכותו של האזרח הפשוט, שאין לו כל מעמד רשמי, להתערב בהחלטות הממשלה ולנסות לשנות אותן במידה שהן נראות לו כנוגדות את כללי הצדק־הטבעי, היושר־הציבורי והמוסר־החברתי, נראית כיום כבלתי מעורערת. פרשת אשר

נגיד־יוצא זנבר
עושק המעטים

ידלין היא דוגמה מובהקת לכך.

רק לתיזכורת — פרשת ידלין לא היתה מתפתחת למימדיה הנוכחיים, לולא החליטה הממשלה, ללא שיקול־דעת וללא בדיקה יסודית, לקבל את ההצעה למנות את יו"ר מרכז קופת־חולים, אשר ידלין, כנגיד בנק־ישראל. היא נאלצה לחזור בה, בצורה מבישה למדי, מהחלטתה זו, כאשר הועלו ספיקות לגבי יושרו הציבורי של ידלין, כשהם מעורבים בחשדות פליליים נגדו.

הממשלה נאלצה לקבל החלטה זו בעל־כורחה, בגלל לחץ הציבור, שקיבל את הדיעה שתפקיד נגיד בנק־ישראל אינו רק תפקיד ביצועי־טכני, מהסוג אשר אינו מחייב בדיקה בציציותיו המוסריות של האדם המתמנה לתפקיד זה. הנגיד, כך למד הציבור, הוא במידה רבה גם דמות של מנהיג משקי, החייב לסמל באישיותו את טוהר־הכפיים, את המילחמה בשחיתות ובהתעשרות הקלה, שהפכו לרעות החולות של הכלכלה הישראלית.

מעטים ודאי זוכרים כי המערכה על דמותו של הנגיד לא החלה עם מינויו של אשר ידלין לתפקיד המועמד למישרת הנגיד. הסיבוב הראשון שלה נערך לפני שנים, ב־1971, עם מינויו של משה זנבר לתפקיד נכבד זה.

גם בסיבוב הראשון היה זה עיתונאי שניסה לנהל את המערכה הציבורית, ולממש את העיקרון של זכות האזרח להתערב במינויים, הנראים בלתי כשרים בעיניו. היה זה יגאל לביב, אז כתבו הכלכלי של היומון הארץ.

■ ■ ■

בימים האחרונים התפרסם חלק נוסף (כרך ל', חלק שלישי) של פסקי־דין — קובץ פסקי־הדין של בית־המשפט העליון. בין שאר פסקי־הדין המתפרסמים בו בב־מלואם, ניתן למצוא בו גם את פסק־הדין המלא של בית־המשפט העליון המסיים את המערכה המישפטית שניהל יגאל לביב נגד משה זנבר.

עיקרי פסק־דין זה פורסמו בקצור בעת שניתן, בסוף חודש מאי השנה. אולם על רקע מה שאירע בשבועות האחרונים בפרשת ידלין, יש עניין בעיון מחודש בפסק־דין מאלף זה של בית־המשפט העליון (ערעור אזרחי 180/75).

בשעתו, עוד בעת שמונה זנבר לתפקיד הנגיד, ניהל לביב מערכה ציבורית נגד מינויו מעל דפי הארץ. לביב טען בפירסומיו כי משה זנבר, בעת שכיהן כסגן יו"ר וממלא־מקום יושב־ראש הדירקטוריון של הבנק־לפיתוח־התעשייה, זכה מהבנק לטובות הנאה שהן בבחינת „עושק המיעוט". אחרי כשנתיים וחצי שנות כהונה בתפקיד זה, פרש זנבר ב־1 בנובמבר 1971 מהתפקיד כדי להתמנות כנגיד בנק־ישראל. עם פרישתו, קיבל, כ„פיצויי־פיטורין" דירת־שרד שהועמדה לרשותו על־ידי הבנק, ששוויה הוערך על־ידי הבנק עצמו ב־150 אלף לירות, בעוד שלפי הערכתו של פקיד־השומה שוויה היה גבוה הרבה יותר.

לביב טען כי מעשה זה, של קבלת טובת־הנאה בסכום עתק, אחרי שתיים וחצי שנות כהונה בבנק ציבורי, פוסלת את זנבר מתפקיד נגיד בנק־ישראל — תפקיד בו יהיה עליו להשפיע, בין השאר, גם על מדיניות השכר במשק, שתקבע כמה עשרות שנים יצטרך האזרח הממוצע לחסוך כדי להגיע לדירה שזנבר קיבל אותה במתנה אחרי שנתיים וחצי של עבודה ציבורית.

הפירסומים העיתונאיים של לביב, בהארץ, ואחר־כך בהעולם הזה, היו כקול קורא במידבר. הוא החליט אז להמשיך להיאבק, כאזרח פרטי, בדרך המישפטית. בשנת 1974 הגיש תובענה לבית־המשפט, בה ביקש סעד־של־הצהרה, לפיה טובות ההנאה שנתן הבנק־לפיתוח־התעשייה למשה זנבר, הן בטלות בהיותן חורגות.

תביעה זו נדחתה בבית־המשפט השלום ואחר־כך גם בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב. כך הגיעה לדיונם של שלושת שופטי בית־המשפט העליון, יואל זוסמן (נשיא), משה לנדוי וצבי ברנזון, בערעור שהגיש לביב, באמצעות עורך־הדין אמנון זכרוני, על פסק־דינו של השופט המחוזי.

מן הראוי לציין שבערכאות הנמוכות לא הגיעה לכלל דיון הבעייה העקרונית שהעלה לביב בתובענתו, דהיינו, מידת כשירותה הציבורית והמוסרית של מתנת־הדירה, שקיבל זנבר מהבנק־לפיתוח־התעשייה. התובענה נדחתה בקביעה ש־ללביב אין מעמד משפטי כדי להגישה.

גם בית־המשפט העליון עסק, בפסק־דינו, בעיקר בבעייה החוקית־מישפטית של זכותו של לביב לערער על החלטות הנהלת הבנק. כתב השופט יואל זוסמן, בפסק־הדין, שאומץ גם על־ידי שני השופטים העליונים האחרים:

„המערער הוא עיתונאי לפי מיקצועו, העוסק בין השאר „במאבק ציבורי" נגד הבנק. מאז שנת 1971 הוא מעלה, לפי דבריו, את תנאי הפרישה של המשיב (משה זנבר) על דפי העיתונות כדי לתקן את העוול שנגרם לבעלי המניות ולכספי הציבור. בעלי המניות שיסדו את הבנק הם מדינת־ישראל, שלושת הבנקים הגדולים (בנק לאומי, בנק דיסקונט ובנק־הפועלים), חברת העובדים והתאחדות בעלי־התעשייה. אלה השקיעו בהון המניות של הבנק כ־375 מיליון לירות, וכמאה מיליון ל"י נוספים בקרנות שונות הקשורות בבנק.

„משמאבקו של המערער בעיתונות לא נשא פרי, לא אמר נואש. הוא רכש 10 מניות בנות 10 ל"י כל אחת של הבנק, ובתור נציג של בעלי המניות התייצב באי־כוחו באסיפה הכללית של הבנק והשמיע דברי הוכחה. ואולם שאר בעלי המניות סרבו להיגאל על־ידי המערער. הם החליטו להוריד את הצעותיו מסדר־היום ולא לדון בהם. כתוצאה מכך בא המערער לבית־המשפט."

■ ■ ■

אחרי שדן בסוגיה, אם יש לבעלי־מניות זכות לערער על מעשי חברה, שנעשו לפני שנרכשו המניות, פסל בית־המשפט העליון את זכותו של יגאל לביב, כבעל־מניות, לתבוע (מהבנק־לפיתוח־התעשייה לבטל את מתן הדירה למשה זנבר.

אילו הסתפק בית־המשפט העליון בכך, היה בכך משום קביעה מישפטית גרידא, כיצד רואה החוק בישראל את זכויותיהם של בעלי־מניות להשפיע ולהתערב בחברות שאת מניותיהן הם מחזיקים. אולם תוך כדי כך העיר השופט העליון יואל זוסמן מיספר הערות בעלות אופי ציבורי.

בשעתו הן לא גררו כל התייחסות והדים. עתה, לאור מה שהתרחש בחודשים האחרונים במדינה, הן מקבלות משמעות מיוחדת.

כך, למשל, קובע השופט זוסמן בפסק־דינו: „מי שרוכש מניות בחברה, בידיעה שבעבר נעשה מעשה שהזיק לנכסי החברה, חייב לבית־המשפט הסבר מדוע הוא לא משך את ידו מהעניין. בנוהג שבעולם, מי שיודע כי מנהלי חברה עשו מעשה תרמית, או מעשה אחר שהסב לנזק לחברה, ובעלי המניות לא נקטו אמצעים לתיקון המעוות, יתרחק מן החברה ולא יצטרף אליה. על כן צריך פלוני להסביר, על שום מה התנהגותם של מנהלי חברה לא הרתיעה אותו והוא נהג אחרת."

למרות שבקביעה זו דחה למעשה השופט העליון את זכותו של בעל־מניות להתערב בהחלטות החברה, יש בה השלכות חמורות לגבי הבנק־לפיתוח־התעשייה עצמו, שנשארו ללא תגובה או הדים.

אולם בסוף פסק־דינו חרג השופט זוסמן מעבר לסוגיה המישפטית, שנדונה בערעור, וקובע: „למערער אין כל עניין של ממש, לא בחברה־הבנק ולא בבעלי־המניות שבה, הוא עוסק במה שהוא קורא „מאבק ציבורי", ורכישת המניות משמשת לו רק אמצעי להעביר מאבק זה אל תוך כתלי בית־המשפט. עם רכישת המניות הוא יצר סיכסוך מלאכותי בו הוא מטריד עכשיו את בתי־המשפט.

„מתן מענק לעובד פורש הוא מקובל בארץ, ולא למותר לחזור ולהדגיש, שלא על שיעורו נטושה המחלוקת. על שום מה יתיר בית־משפט של יושר למערער לעשות עצמו אפוטרופוס של בעלי־מניות, שאינם חפצים בו?

„הצדק אינו דורש שבית־המשפט יושיט יד של עזר לטרדן המתערב בעניינים לא לו."

הרהור שני, מאוחר, על קביעה זו של בית־המשפט העליון, מעלה תמיהה אם לא היה בה מתן גושפנקא לכמה מהסטנדרטים הפסולים המקובלים בחיים הציבוריים בארץ. היא גם מעלה ספק אם מערכת המשפט בארץ מהווה תמיד מחסום יעיל בפני השוורים הדשים בתבואת הציבור.

גם קביעות אחרות, הרומזות לדעתם של השופטים בדבר מאבקים ציבוריים המשמשים להם מיטרד, מעוררות כמה ספקות. ספק אם היום, אחרי מה שאירע בפרשת ידלין, היו אותם שופטים חוזרים על אותן קביעות.

אם בכל זאת היו עושים זאת, ספק אם הציבור היה מקבל את קביעתם זו באדישות, מבלי להגיב עליה בחומרה.

מכתבים

לנצל מה שיש!

הרשוני להגיב על מאמרו של אורי אבנרי „מה אפשר לעשות? (העולם הזה 2046). „לא העכבר גנב, אלא חורא גנב" (גט — מ"ה). זאת אומרת: אם רק תחליף את האנשים ולא את שיטת הכלכלה הנפסדת והמשק המעוות של המדינה (התערבות המישטר, כולל פרוטסורים ופקידים — בייצור, בתעשייה ובחקלאות; מונופולין, רשיונות מישטרתיים לייצור, ליבוא וליצוא) — לא יועיל אף מנהיג כלכלי שאליו מתגעגע אבנרי.

זרחין

עם כל הרצון הטוב בשיטה הקיימת, היא לא תשיג את משאלותיו: „בלימת האינפלציה, הגברת כושר הייצור, צימצום הפער" וכו'. הרי כל התוצר בארצנו נמכר בפחות משהוא עולה למדינה. כל תוצר מבוסס על מים, חשמל, דלק, תעבורה וחומר־גלם המיובא מחו"ל. כל הנ"ל מסובסד על חשבון מתנות, מגביות, הלוואות יקרות ומכבש־הדפוס של שטרות־כסף, שאין להם תמורה וסוף. תוצר המדינה עולה בהרבה על התמורה שהיא מקבלת בעדו.

התעשייה והחקלאות לא יוכלו להתקיים בשיטות הקיימות, אם יצטרכו לשלם מחיר אמיתי בעד המים, החשמל, הדלק וחומרי־הגלם המתקבלים בשיטות הקיימות. אם לא נחליט לנצל שיטות מודרניות להפקת האנרגיה מהרוח, השמש, הביטומנים והכבול שבארצנו, ולא ננצל את מתכת המגנזיום ומתכות אחרות שארצנו משופעת בהן, אף פעם לא נצא לדרך המלך המובילה לעצמאות כלכלית ומדינית.

אינג'ינר אלכסנדר זרחין, תל־אביב

פעמוני שלומציון

ברגע ששמעתי את אריק שרון מכריז על שם תנועתו הפוליטית החדשה „שלומציון", צילצלו הפעמונים בראשי. השם היה מוכר לי, לאו־דווקא מסיפרי ההיסטוריה, אלא כשמה של תנועה פוליטית. בקצת מאמץ הצלחתי להיזכר, כי שם זה הוצע מעל דפי העולם הזה כשמה של תנועה פוליטית שתאחד את כל מחנה השלום בישראל. עד כמה שזכור לי, היה של אלכס מסיס, שכתב בפורום העולם הזה מאמר מפורט, בו הניח את קווי היסוד לגיבוש תנועת שלומציון. נראה שא־

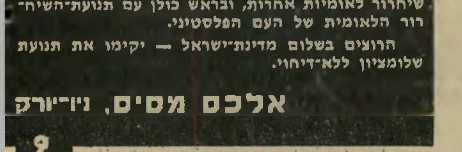
תנועת שלומציון צריכה להיות תנועה ...
נית, דמוקראטית, ומצעה הרעיוני הציוני מדגיש את זכות העם הערבי־הפלסטיני לחגדרה־עצמית ולמימוש זכות ההגדרה־העצמית שלו במיסגרת לאומית וריבונית משלו, בצידה של מדינת־ישראל.

תנועת שלומציון תנהל דו־שיח ורב־שיח עם תנועות־שיחרור לאומיות אחרות, ובראש כולן עם תנועת־השיחרור הלאומית של העם הפלסטיני.

הרוצים בשלום מדינת־ישראל — יקימו את תנועת שלומציון ללא־דיחוי.

אלכס מסיס, ניו־יורק

9

הקטע מ„העולם הזה" 2014

ריק הוא קורא מושבע של העולם הזה, אם לקח מכם את הרעיון לשם תנועתו החדשה. תקנו אותי אם אני טועה.

ברוך תמרי, תל־אביב

● הצדק עם הקורא תמרי. בגיליון **העולם הזה 2014**, שפורסם לפני כשמונה חודשים, אומנם פורסמה הצעתו המפורטת של אלכס מסיס, חבר תנועת מר"י, להקמת תנועה בשם שלומציון, שתאחד את כל מחנה השלום. אגב, בשער האחורי של אותו גיליון פורסמה תמונתו של אריק שרון, מעל לכותרת „אריק יוצא להסתערות."

תרומות בצוואות

בעיתונכם (העולם הזה 2046) **במדור „תשקיף"**, **פורסמה ידיעה על „ביזבוז" הכספים של קרן־הפיתוח של ההסתדרות,**
(המשך בעמוד 6)

חסוך מעצמך טרדות.

צרף את בנק הפועלים לועד הבית שלך.

חשבון ועד הבית של בנק הפועלים מונע את הטרדה שבגביית כספים מהדיירים. התשלומים לועד הבית מתקבלים ישירות על ידי הבנק באמצעות פנקס תשלומים עם תלושים מוכנים מראש לכל דייר.

הדייר משלם את מיסי הבית בבנק בזמן המתאים לו והפנקס מהווה תזכורת טובה והוכחה מדויקת למצב חשבונו כלפי ועד הבית.

ניתן גם לחסוך זמן ע"י מתן הוראת קבע לתשלום.

הועד מקבל דו"ח יומי ודו"ח חדשי מסכם על תנועת הכספים בחשבון בצרוף פנקס לניהול רישום הוצאות והכנסות.

מנהל הסניף הקרוב של בנק הפועלים ישמח לתת לך פרטים נוספים על שירות זה.

המהפכה השקטה בבנק הפועלים

בנק הפועלים בע"מ

הורוסקופ

אם כי יש כל הסי־פויים שתרצה לנצל את החופש החדש שלך, אל תעשה זאת: גם הנסיעות מסוכנות השבוע, לבני טלה, וגם שינויי־הפתע טומנים בחובם כל מיני סכנות פסיכולוגיות. כדאי, ל־עומת זאת, להכיר אנ־שים חדשים, ולהת־עניין בתחומים חדשים בזהירות. עיס־קה טובה מזדמנת בדרכך, קחה בידיך.

* * *

עבודתך הנוכחית הינה קשה וחסרת תוצאות כאחד. דבר זה מחייב שינוי הגישה מחד, ויתר רצינות מצידך לנושא בכללו, מאידך. גם שי־נוי כללי של סידרי חייך יביא לכך שמצבך ישו־תפר. בשטח הרומנטי, עוד לא היה שבוע מוצ־לח יותר עבורך, בן שור, מעט יוזמה והכיבושים יקנו לך שם של זאב נוראי. הקטן את קצב עבודתך.

* * *

צפוי לכם שבוע מעניין וסוער, הן מבחינה פי־ננסית והן מבחינה רומנטית. אפשר שתע־שו כסף בעזרת או כתו־צאה מקשר רומנטי ואפשר שהרפתקה רו־מנטית תעלה לכם ב־כסף רב. השתדל לא להמר ולא לסכן כספך שלא לצורך, כי אתה עלול להיגרר להוצאות כספיות מיותרות.

רצונך העז והכנה לש־מור בסוד את המתרחש בחייך ובחיי זולתך, ב־עיקר בתחום האישי, אינו צריך להביא לכך שתנתקי את עצמך לח־לוטין מן המחשבות על העבר. היזהרי כמו־כן גם מנטייה מוגזמת ל־השמעת שקרים קטנים, אשר כידוע סופם להת־גלות. חיי את ההווה במלואו, מבלי להגות יותר מדי בעבר. לבשי צבע כחול.

* * *

אחרי מסע ארוך ומפ־רך, אתה חוזר למצב של רגיעה. השלווה תחדור, אט־אט, לתוך חייך ותמצא עצמך בעמדה של כוח. לביאה: אל תהססי להתפטר, אם הבוס עושה לך צרות במי־שור האישי. זה לא כרוך בחוזה־העבודה. בן אריה: יום ה׳ ו־ו׳ לא נועדו לזינוק בתחום העיסקי. דע לשמור על היש.

* * *

זה לא יהיה נוח במיוחד, אבל אם אתה רוצה, אתה יכול להסתכן. כאב־הראש הריגעי, הצרות בטווח־קצר, ה־פגישות עם שונאיך — כל אלה שקולים, אם רק תדע להתמיד על־ידי ה־הישגים הרציניים וכוח־הרצון שתפתח על־ידי עצם התפנית בחייך.

תתפלא על שכל־כך הרבה אנשים מת־קשים להבינך. הצרה איתך, שאתה נמנה על ה„זאבים הבודדים" ואינך מרבה לשתף ל־אחרונה את הקרובים לך בבעיות המעיקות עליך באמת. צפוייה לך השבוע פעילות הקשורה בעבודת־כפיים. מעשהו של אדם יקר לך, למ־רות שלא התכוון לכך. תצטרכי לעודד את בן־זוגך בפעילות, שבסופו של דבר תהיו מאושרים. עיסקו בספורט.

* * *

איני מכיר הרבה שבועות טובים יותר למצוא מרגוע בטבע, באנשים חדשים, ובדברים יפים. זהו שבוע שצריך להיות מוקדש חצי־חצי: ל־עבודה ולבילוי, ביי־חוד להסתכלות, בי־קור בתערוכות וכיוצא בזה. אם תשקיע את כל הזמן לאחד משני התחומים — תינזק. אם תמשיך לדאוג, — ינזקו הזקוקים לך.

* * *

הצעתך שהועלתה בפורום מצומצם ונבחר — נדחתה. הנימוקים לדחייה לא שיכנעו אותך, אך אין כל ברי־רה: החלטה היא החלטה. נסה למצוא דרך אחרת, או פיתרון שונה למצב. בת קשת: הוא קוסם לך, ואין כל פלא בכך. תיפסי אותו חזק, בטרם ייעלם מאופק חייך. ליבשי צבע אדום.

* * *

דווקא משום שאת חופשייה בהשקפתך, ובלתי־קשורה במעשייך, קל מאוד לת־פוס אותך במלכודת או לחייב אותך לעשות מה שאינך רוצה. זה מביא, אומנם, לאוז־לת־יד ולאפס־מעשה מצידך — אבל מי רו־צה בכל הצרות הללו? לכן, מוטב שתחשבי יחד איתו מה אתם רו־צים באמת, מתוך וי־תור הדדי או לפחות אי הסכמה הדדית. דברים ברורים יחסכו לכם צרות. הישמרי מצננת. לבשי תכלת.

* * *

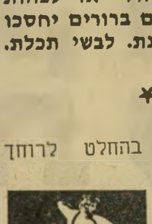

הדרך בה נקלטת היא בהחלט לרוחך ועל־אף הפחים הזרו־עים על פניה — היא אשר תוביל אותך למה שאתה רוצה להשיג ולמה שאתה צריך לעשות. זכור כי עליך לסמוך, קודם כל, על עצמך. אבל נסה גם להתחשב באחרים, עד כמה שרק אפשר. מתן תגובותיך. מיקרה נעים ובלתי־צפוי עשוי להתגלות, אם לא תיזהר כתגלית של איבה אישית או של קינאה מיקצועית. אל תראי לו שאת נפגעת. העמידי פני לא־איכפתיות.

* * *

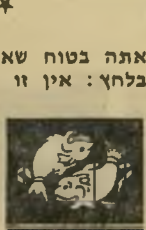

אתה בטוח שאתה מסוגל לעמוד לבדך בלחץ: אין זו אלא אשלייה. אריה או שור עשוי לעזור לך — אבל אם תסרב להר־אות לו את המצב לאמיתו, זה אבוד. יום א׳ ו־ב׳ בתחילת ה־שבוע, יביאו לך שפע של הזדמנויות. צריך רק לעשות מאמץ קטן — אבל לעשות אותו באמת. אחרת תישאר קירח מכאן ומכאן.

מכתבים

(המשך מעמוד 4)

בוועידה שהתקיימה לא מכבר. הידיעה מוסרת על „מידה רבה של אי־שביעות־רצון" בקרב עובדי הוועד־הפועל, בשל ההוצאות הרבות שהיה על ההסתדרות ל־שאת בהן בשל הוועידה. לא ידוע לנו על „אי־שביעות־רצון", אך ידועות לנו העוב־דות, והן החשובות.

משתתפי הוועידה באו לישראל על חש־בונם־הם. בשל בואם כקבוצה מאורגנת היו הוצאות הטיסה וההארחה בארץ קטנות בהרבה מהמקובל, לתועלת האורחים, בתי־המלון ואל־על. כתנאי מוקדם להשתתפות בוועידה היה על כל נציג להתחייב לת־רום 2,500 דולר לקרן־הפיתוח, המסייעת במימון קרן ההסתדרות למשכנתות לזוגות צעירים, חיילים ברובם. המשתתפים תר־מו 600,000 דולר טרם בואם לישראל, והו־סיפו 50,000 דולר בשלושת ימי הוועידה. כך נתרמו יותר ממיליון דולר לקרן ה־משכנתות של ההסתדרות. בנוסף התחייבו המשתתפים, בצוואותיהם, לתרומה בסך 1,300,000 דולר (התחייבות ההופכת לכ־סף מזומן עם מות התורם).

אין ספק כי להסתדרות לא נגרמו הפ־סדים כספיים בשל הוועידה — ההסתדרות גייסה כספים, ובעצם בואם של 500 אור־חים מארה"ב ומקנדה תרמה להידוק הק־שרים בין יהדות אמריקה וישראל. אנו מבקשים להניח לשמועות, שעשו עוול לנו ולעניין שלשמו אנו פועלים, ולהביא בפ־ני הקוראים את העובדות הנכונות.

ויליאם סילק, יו"ר הקרן לפיתוח של ההסתדרות, ניו־יורק

בלי סכינים

למרות כל המאמצים שמשקיעה רשות הספורט וההתאחדות לכדורגל, נמשכת ה־אלימות במיגרשים. העובדה שבשבת ש־עברה נדקר שחקן־כדורגל במישחק שנ־ערך בין קבוצות הפועל גבעת־אולגה וה־פועל עפולה, מוכיחה כי כל מאמצי ההס־ברה היו לשווא. בשנה שעברה נדקר כדו־רגלן למוות ברחובות, ואילו השנה ניצל כדורגלן אחר רק בנס ממוות דומה.

כל זה מוכיח, ששיטת היד הרכה אינה מועילה במקרים אלה. גם יד חזקה אולי אינה פיתרון מתאים. אבל אם הופכים את מישחקי־הכדורגל במדינה למרכז החיים, ומכתירים אותם בכתר „מלכת הספורט", אין פלא שאוהדים משולהבים חסרי־רסן ופרימיטיביים מוכנים לרצוח את אליליהם שמאכזבים.

לדעתי, הפיתרון הוא לרפות את המתח שנוצר מסביב למישחקי־הכדורגל. לא לש־דר ברדיו שידורים חיים, ולא להפוך את הכדורגלנים לאלילי החברה הישראלית. אולי כך, יחלו גם אוהדיהם להתייחס אלי־הם כאל בשר־ודם ולא ינסו לנקום בהם בסכינים.

משה דואק, עכו

מיפלגת ידין — מגיפה

כמו אזרחים רבים במדינה, בוודאי, צי־פיתי גם אני להחלטתו של הפרופסור יגאל ידין בדבר כניסתו לזירה הפוליטית. הגיע הזמן, לדעתי, שאישים מחוץ למע־גלים המפלגתיים הקיימים, יחדרו לחיים הפוליטיים ויטלו חלק פעיל בהנהלת המ־דינה, כמובן אחרי שיתמודדו וייבחרו בב־חירות דמוקרטיות. ידין מקובל עלי כאיש־

מוסר, כאישיות בעלת הבנה ועקרונות־ברזל, שהמדינה יכולה להסתייע בה רבות בתקופת משבר כמו זאת שבה היא נמ־צאת. נאמנו עלי גם דבריו, בהופעותיו הפומביות בשבועות האחרונים, בדבר ה־גישה הליבראלית שלו לבעיות פנים וחב־רה.

והנה, בשבוע שעבר, כאשר הניח ידין סוף־סוף את המסד לתנועתו הפוליטית החדשה, נדהמתי מרשימת האישים שה־פרופסור הנכבד בחר לצרף אליו במא־בקו הפוליטי. לי, כשלעצמי, די שיגאל ידין נזקק לאלוף (מיל.) מאיר זורע, ראש מינהל־מקרקעי־ישראל, כשותף פוליטי, כדי לברוח מתנועתו החדשה כמו מפני מגיפה.

בעיני הציבור מזוהה מאיר זורע לא רק כאיש שעשה את אחת הפאשלות הגדולות ביותר בצה"ל, אלא כמי שמסמל את מדי־ניות הנישול וההפקעה של ממשלת־ישראל הנוכחית. לדעת רבים אחראי הוא, יותר מכל אדם אחר, למאורעות יום־האדמה בגליל. בעבר לא הסתיר מאיר זורע כי השקפותיו זהות לאלה של חסידי ארץ־ישראל השלמה. האם זוהי הבשורה הפולי־טית החדשה שיגאל ידין רוצה להביא לעם?

אמור לי מי הם חבריך ואומר לך מי אתה, אומר הפיתגם העממי. סבורני כי בהסכמתו לרוץ יחד לבחירות עם מאיר זורע, שכבודו כאב־שכול במקומו מונח, גזר יגאל ידין על עצמו גזר־דין של מוות פוליטי.

חנן גרוס, חיפה

יגאל ידין הוכיח שוב שהוא הארכיאו־

אני לא זוכרת מי זה היה, אבל
"היה בו משהו שאי אפשר לשכוח"

אקווה ולוה מושק
24 שעות של ניחוח גברי

הסוכן בישראל: בלמון בע"מ, המפיצים: חב' נורית בע"מ.

חורף חמים ונעים...

במגפי
אל-גה El-Ge
לנשים

להשיג בחנויות מובחרות

תן טרמפ לחייל

מכתבים

לוג הטוב ביותר בין כל הפוליטיקאים שלנו — ויש לנו, ברוך השם, ארכיאולוגים רבים בינהם, אם לשפוט על־פי האוספים היקרים שבבתיהם. אם הוא הצליח להעלות מתחום הנשייה אל הבמה הציבורית טיפוסים נשכחים כמו מפכ"ל־המישטרה לשעבר, פינחס קופל — מגיע לו פרס ישראל בארכיאולוגיה.

יעקב איינהורן, נתניה

השר ייסע באוטובוס

כקורא חדש של העולם הזה, **ברצוני** להביע את הערכתי המלאה לפעילותו החיונית, למרות אי־אילו הסתייגויות שיש לי. בהזדמנות זו הייתי רוצה להעיר את תשומת־ליבכם לפרט מעניין.

מזה זמן רב מגיע שר־הבריאות, ויקטור שם־טוב, לביקורים פרטיים תכופים בשכונתנו שברחוב חברון. הוא עושה זאת, כמובן, במכונית הוולוו של המדינה. נשאלת השאלה: „למה לא יעשה זאת השר באוטובוס?"

האם זוהי פחיתות־כבוד בשביל שר לנסוע באוטובוס, או שמא חושש השר מהתנפלות המונית עליו לשם קבלת אוטוגראפים? הייה נינוח ובטוח, מר שם־טוב הנכבד, לא יבקשו ממך אצלנו אוטוגראף. אבל אם תבוא לביקוריך הפרטיים באוטובוס במקומית במכונית־שרד, אתה תשמש גם מופת אישי, במקום להשמיע רק מליצות גבובות.

עמרם לוי, ירושלים

אות לסולידאריות

זהו מיכתב גלוי לריימונדה טאוויל מראמללה.

גברת ריימונדה הנכבדה. קראתי בעיתון שלא די במעצר־בית ממושך שהשילטונות הבטחוניים הטילו עלייך, עוד הוסיפו גזירה נוספת — איסור מוחלט לביקורים בביתך של ידידים וקרובים.

אני מצטער על כך שלא אוכל לבקרך, ולהביע פנים־אל־פנים את הזדעזעותי ומחאתי על היחס הברוטאלי של השילטון „הליבראלי" בשטחים הכבושים, נגד פעילותך הציבורית והלאומית. אם יש מישטר ליבראלי ביהודה ובשומרון — מדוע אין שם גם מישפט ליבראלי?

אליעזר פומרנץ, נהריה

בעלי־הרכב — מיכרה־זהב

כקורא מושבע של העולם הזה, הצטערתי צער רב על שלא יצאתם למערכה ציבורית נגד חברות־הביטוח על תעריפי־הביטוח החדשים, שהם בבחינת גזילת הציבור. לדעתי צריך היה עיתון כמו העולם הזה לארגן, לפחות את קוראיו, למסע־

מחאה המוני נגד השוד־לאור־היום הזה. לפני כעשר שנים הגיע אורי אבנרי לכנסת בזכות חוק־לשון־הרע, שהציבור החופשי התקומם נגדו. אם היה הופך את המאבק נגד חוק ביטוח־הרכב החדש, לדגל פוליטי, היה אבנרי נכנס שוב לכנסת על גבי המילחמה נגד חוק־עושק זה.

נ. צביקה, פתח־תיקווה

...בעלי הרכב הפרטי במדינה הם מיכרה־זהב, שהממשלה יכולה לחלוב אותם עוד ועוד. וככל שהממשלה מגבירה את הלחצים על בעלי־המכוניות, כך מתרבה מיספר המכוניות במדינה. אם אומנם כל בעלי־הרכב, המתקוממים נגד המיסים המוטלים עליהם היו צודקים, היו רובם מוכרים את כלי־ריכבם ומתחילים לנסוע

(המשך בעמוד 8)

מכתבים

(המשך מעמוד 7)

באוטובוסים. כיוון שאינם עושים זאת, אין מנוס מהמסקנה שיש להם עניין לשלם או שמקומות־העבודה שלהם משלמים להם עבור אחזקת ריכבם. אז שלא יבלבלו את המוח.

שפרה מיכאלי, תל־אביב

הצעד הבא של הממשלה, אחרי אישור חוק העלאת ביטוח־הרכב, יהיה ככל הנראה תביעה מבעלי־הרכב לכסות את כבישי המדינה, ולרפדם בשטרות של כסף. כך זה נראה. וזאת אינה בדיחה. כי במדינה הזאת, כל מה שמצלצל כמו בדיחה הופך למציאות.

ישראל בסרגליק, תל־אביב

זה לא פייר!

כה לחי ליגאל לביב, על שהגיש את תלונתו במישטרה נגד שר־השיכון אברהם עופר. אני מייחל ומאחל שתצלח דרכו.

אשר עמיר, באר־שבע

זה לא פייר. אדם עשה שנים רבות בשירות הציבור וסוף־סוף הגיע למישרת שר, ואז הבן שלו מקבל עבודה בהיקף של כמה מיליונים. אולי מחר הוא כבר לא יהיה שר, אז מה יהיה על המיליונים?

לא צריך לעלות עליהם. זה לא פייר.

דני הגר, תל־אביב

מותר לשקר לשכירים!

ממשלת ישראל ניצבת כחומה איתנה כנגד כל התביעות להטיל מס גם על ההון, ולא רק על השכר. אחת הטענות של שר־האוצר יהושע רבינוביץ היא, שהממשלה אינה יכולה להפר את התחייבותה לרוכשי האיגרות הצמודות, שריווחיהם יהיו פטורים ממס, שכן אם תעשה זאת תאבד את אמינותה.

זוהי בדיחה. שכן, כאשר בוצעה הרפורמה נתן לנו שר־האוצר את המילה שלו, שהממשלה תיישם את כל סעיפי הרפורמה במס, כולל שיעורי המיסים המופחתים. והנה עתה אנו מתבשרים כבר על כוונת האוצר להעלות את שיעורי המס. הממשלה נתנה את הבטחתה גם למקבלי הקיצבאות מהביטוח הלאומי, שקיצבאות אלה יהיו צמודות לאינדכס על־מנת להבטיח את ערכן הריאלי. והנה שמענו על כוונת חכמי האוצר, להצמיד את קיצבאות הזיקנה והילדים למדד רק ב־70%.

מה שמסתבר מכך הוא שכאשר הממשלה נותנת את הבטחותיה לבעלי־ההון, היא רואה את עצמה חייבת לשמור על ההבטחות. אולם להבטחות הניתנות לציבור השכירים והנזקקים אין כל ערך.

מיכאל כגן, ירושלים

עוגמת־נפש מיותרת

הנני פונה אליכם בשם מרשי, מר שמעון ערבליך. בגיליון עיתונכם (העולם הזה 2044) פירסמתם דברים, שמהם משתמע כי מרשי שילם למר ידלין סך של 100 אלף דולר. הוא מעולם לא שילם סכום כלשהו למר ידלין, ופירסום הדברים גרם לו נזק רב ועוגמת־נפש.

ד"ר גבריאל קלינג,

עו"ד, תל־אביב

● אילו קרא מר ערבליך שוב את שנאמר בכתבה המוזכרת, היתה נמנעת ממנו עוגמת־הנפש. בכתב נאמר כי „לגבי עיסקת ערבליך, מצויות עדויות שלפיהן שולם לאשר ידלין סך 100 אלף דולר." לא נאמר באותה כתבה כאילו מר ערבליך הוא ששילם לידלין 100 אלף דולר או כל סכום אחר.

יותר סטריאו תמורת כספך

יותר איכות HI-FI יותר עצמה (Power Output)
יותר צלילים (Frequency-Response)
פחות עיוותים (Distortion)

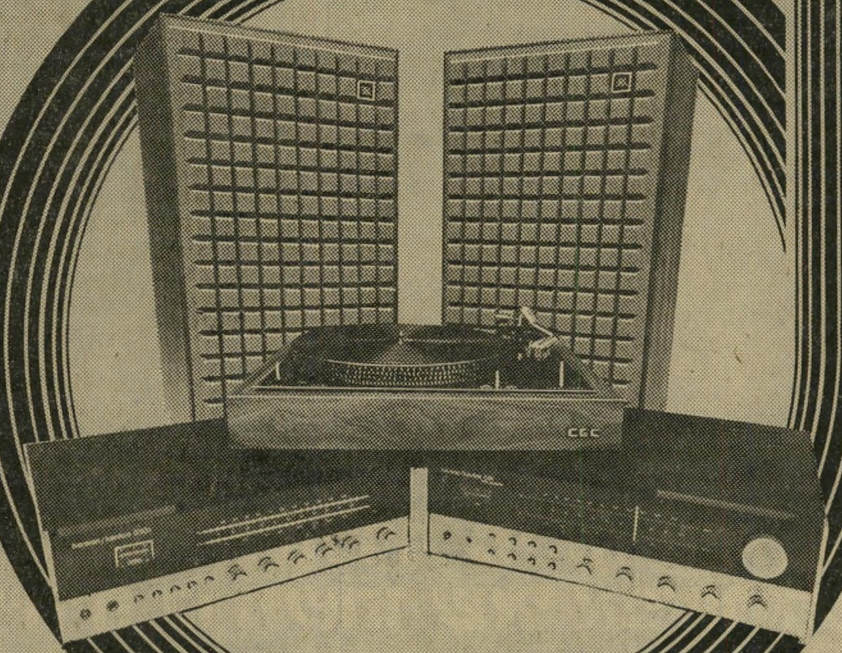

ראש מגנטי EMPIRE

אוזניות Superex

רמקולים JBL

מגבר-מקלט harman/kardon

פטפונים CEC

בואו לראות לחוש ולשמוע יותר סטריאו בחנויות המובחרות ובאולם הצלילים קרליבך 27 ת״א
לקביעת פגישה נא לצלצל טל 285151/243 בין השעות 1-10 18-16

תדיראן

סניפי תדיראן: תל-אביב: קרליבך 27. טל. 285151 ירושלים: שמאי 9. טל. 234867
חיפה: ככר מאירהוף 5. טל 511232-3 באר-שבע: החלוץ 128. טל. 36565 נתניה; רח׳ שער הגיא 1. טל. 38428

פרסום פלד.

יוקרה.

המילה המתאימה יותר מכל לתצוגת החורף הבינלאומית באיוניר. איכות גבוהה, מבחר עצום ואופנת לונדון, פריס, רומא ותל־אביב, הופכים את הקניה לחויה שאסור לך להחמיץ.

איוניר
הטעם הטוב שבאופנה

בתי האופנה הראשים לאמונך-אומנת נשים וגברים-תל־אביב: דיזנגוף 129 (פתוח רצוף מ־8 בבקר עד 7 בערב), אלנבי 31, הילטון-תל־אביב, דן כרמל-חיפה, (פתוח רצוף מ־8 בבקר עד 11 בלילה).

גיטרות ★ אקורדיונים
כלי־נשיפה ★ אורגנים
מיתרים ★ תופים

תשאלה ◆ מכירה ◆
תיקונים

ג׳ינזבורג מוסיקה

אלנבי 48 (ליד רח׳ גאולה) ת״א,
טל: 03־57773
נוסד ב־1940

הנדון:

עלייתה ומותה של תנועה פוליטית

לשם שינוי

אין צדק בחיים הפוליטיים. וגורלה של תנועת־שינוי יוכיח.

הנה קם לו אדם בבוקר, ומחליט שהוא מיפלגה חדשה.

במשך שלוש שנים עבד ללא לאות. הוא אסף סביבו אנשים. הוא הקים את כל המיבנה המורכב של מיפלגה. ולא סתם מיבנה רגיל, אלא מיבנה לתיפארת — ועדות ומועצות והנהלות, ובחירות פנימיות, וחילופי בעלי־תפקידים, והצבעות חשאיות, ומאבקים על עמדות.

כמה רבבות שעות בילו האנשים הטובים האלה בדיונים מעמיקים, וויכוחים סוערים, ובחירות סודיות? כמה חוגי־בית ערכו, כמה הרצאות נלהבות השמיעו ושמעו?

גובשה קונספציה פוליטית של מיפלגה חדשה. חובר לה מצע. נקבעו לה יעדים אירגוניים.

נאספו כספים לרוב — חלקם הגדול ממיליונר אחד (שקיומו הוצנע), וחלק מתרומות קטנות של חברים ואוהדים (שקיומם הובלט מאד). פורסמו מאות מודעות גדולות ומפתות, לפי מיטב המסורת של הפירסומת המיסחרית האמריקאית. נמסרו מאות קומוניקאטים לעיתון הארץ.

בקיצור — הושקע עמל רב. והכל מתוך תיקווה להכניס לכנסת הבאה סיעה יפה, חדשה, רעננה, שתוכל לפעול למען רפורמה במדינה.

אפשר היה להתווכח על המצע של תנועה זו, למתוח ביקורת על השתמטותה מן ההתמודדות עם הבעיות האמיתיות של המדינה, מתוך פחד מפני הצורך להציע פיתרונות שאינם פופולריים.

אפשר היה לחייך למראה התרגילים הדמוקרטיים שלה, שהפכו מתופעת־לוואי צדדית לחלק העיקרי של פעולתה. אפשר היה לזלזל בסיכוייה להגשים את חלומה: להקים בארץ ימין חדש, ליברלי ושפוי, על חורבות הליכוד הקנאי והריאקציוני.

אפשר היה לקרוא לה „תנועת צופים לקשישים", „מסיבת ליל־שבת פרמננטית". „אגודה לפירסום קומוניקאטים".

אבל אי־אפשר שלא להכיר באוצר הרצון הטוב שבא לידי ביטוי בתנועה זו, בעמל העצום שהושקע בה בהתנדבות.

והנה בא גנרל שלא השקיע דבר, שלא נקף אצבע, וקצר את כל הקציר במסיבת־עיתונאים אחת.

■ ■ ■

אין **טעם** להשתעשע באשליות.

הפרופסור לארכיאולוגיה רוקן את הסארקופאגים במוזיאון הלאומי, הוציא מתוכם את כל החנוטים, ערם אותם בערימה אחת והקים מיפלגה.

ובאותו רגע הוא הכניס לארון־מתים את תנועת־שינוי.

אפשר לקרוא לזה „מיזוג".

תנועת־שינוי מתמזגת עם ייגאל ידין כשם שארנבת מתמזגת עם האריה הבולע אותה.

הארנבת אינה יכולה להתנגד. גם לא תנועת־שינוי.

כי ברגע שקם ייגאל ידין והרים את דיגלו, נעלמו כל סיכוייה לעבור את אחוז־החסימה. הקהל הפוטנציאלי של התנועה — גדול או קטן ככל שהיה — נמשך אוטומטית אל הרב־אלוף (מיל.) הפרופסור. כל מה שתנועת־שינוי יכלה להציע לבוחרים אלה, ידין יכול להציעו בצורה מושכת יותר.

מדוע? מפני שאין צדק בפוליטיקה. ודימוי אישי, מוצדק או בלתי־מוצדק, שווה יותר ממאה אלף שעות עבודה של עסקנים־מתלמדים חרוצים ומסורים.

פעם עמל שימעון פרס במשך שנתיים בפרך, כדי להקים את מיפלגת רפ"י. בבוא היום בא משה דיין, שלא הזיז אצבע, וקטף את הפרי.

עכשיו קרה אותו הדבר לפרופסור רובינשטיין. בעבודת־נמלים צבר לו אוצר קטן. בא הפרופסור ידין, שלח את ידו ותחב אוצר זה, כימעט בהיסח־הדעת, לכיסו.

■ ■ ■

כל זה לא היה עצוב כל־כך, אילו נבלעה תנועת־שינוי בגוף המייצג את שאיפותיה, עקרונותיה ויעדיה.

אולם אין שום קשר בין מגמותיו ומעשיו של ייגאל ידין, לבין אלה של תנועת־שינוי.

אמנון רובינשטיין הגדיר את עצמו כיונה, אם כי נזהר שלא להתחייב לעמדות יוניות בלתי־פופולריות. מטרתו המוצהרת היתה להוציא את הימין הישראלי מציפורניהם של אנשי חרות, שהשתלטו על הליכוד. תחת המיסטיקה הדתית של גאולה כהן, הסיפוחיזם הקיצוני של מנחם בגין והקנאות החשוכה של „השוליים המטורפים" בליכוד, הביא רובינשטיין בשורה של ימין נאור, מתון, שפוי, פשרני.

והנה הוא נאלץ להצטרף כטירון צעיר לתנועה, ששניים מראשיה הם האלופים (מיל.) מאיר זורע ודן טולקובסקי — אנשים שקנאותם לארץ־ישראל השלמה יכולה לבייש אף את בגין ואנשיו. מאיר זורע הוא הפטרון של גוש־אמונים. טולקובסקי הוא אחד האנשים הקיצוניים ביותר במדינה, חרף חזותו הבריטית המטופחת.

שניהם מסמלים את ישראל השפוייה כשם שארובת רידינג ד' מסמלת את ישראל היפה.

חבורה זו של גנרלים שיצאו־מכלל־שימוש — האם הם יביאו את בשורת ישראל המתונה, המתפשרת, שוחרת־השלום?

אוסף נדיר זה של ראשי־ש"ב־בדימוס, שרידים מן הימים שבהם נודע הש"ב לשימצה כ„מנגנון־החושך", ועסק בעיקר בבילוש פוליטי אחר מנהיגים בלתי־רצויים לשילטון — האם הם יביאו את בשורת ישראל הליברלית, הפתוחה, הסובלנית?

פרופ' רובינשטיין: מה נשתנה?

גלריה זו של קציני־מישטרה־בגימלאות, שלפחות חלק מהם שירתו בתקופת־השערוריות, לפני הטיהור הגדול שחיסל את הצמרת המושחתת דאז — האם הם יביאו את בשורת ישראל הנקייה, המטוהרת, המנוהלת כראוי?

■ ■ ■

תנועת **שינוי** רשמה על דיגלה את השאיפה לשינוי. היא התכוונה, כך יש להניח, לשינוי־לטובה. למודרניזציה. להתקדמות המדינה אל עידן חדש. להזרמת דם חדש בעורקיה, למשב של רוח רעננה במערכותיה.

והנה בא ייגאל ידין, ומקים לתחייה את המיפלגה הזקנה ביותר של היישוב היהודי: מפא"י ההיסטורית.

כי מה מאחד את רשימת אנשי ידין, מילבד היותם פליטי מישטר בן־גוריון? ומה מציין את המצע שלה, אם לא הלעיסה־מחדש של הסיסמות הנדושות ביותר של אותם הימים?

אתה מסתכל בכל האנשים הטובים האלה, שהתקבצו בחוגי־הבית של שינוי — עורכי־הדין הצעירים, הפרופסורים החדשים, אנשי הדור החדש במשק, ואתה תמה — איך ימצאו אלה את מקומם במחסן־הגרוטאות הארכיאולוגי הזה, במיפקד זה של מי־שהיו, שהתייצב לקריאתו של מי־שהיה הרמטכ"ל לפני 25 שנים?

■ ■ ■

המיפלגות **הישנות** והמעובשות הן אגודות של אינטרסנטים, ללא השקפות ברורות, ללא תשובות לבעיות ההווה, ללא חזון לקראת העתיד.

תנועה פוליטית חדשה נבחנת, קודם כל, בתכונות ההפוכות. החידוש שלה טמון בנכונותה להציע פיתרונות חדשים, נועזים, בלתי־פופולריים אך נחוצים, ולהיאבק למענם בהתמדה ובעיקביות, עד שיתקבלו על דעת הרבים. הוא טמון גם בנכונותה לזרוק לפח־הזבל סיסמות ישנות, שגורות, מקובלות ופופלריות, שהתרוקנו מזמן מכל תוכן ממשי, והמפריעות להתקדמות.

והנה, מה מציעה התנועה החדשה?

במידה לא־רבה של הגזמה אפשר לנסח את מצעה כך: בעד צדק סוציאלי ונגד הפער החברתי. בעד הייצוא ונגד הייבוא. בעד הקלת עול־המיסים ובעד הגדלת השירותים הסוציאליים ותקציב־הביטחון. בעד מוסר גבוה ונגד הפשע. בעד טוהר־המידות ונגד השחיתות. היא בעד פעולה קונסטרוקטיבית בכל השטחים, ונגד פעולות לא־קונסטרוקטיביות. בעד האור ונגד הצללים בחיינו.

זוהי כימעט פארודיה על כל מצע של כל מיפלגה ישנה, המכסה את מערומיה באוסף מיקרי של סחבות מילוליות בלויות.

נכון שגם תנועת־שינוי לא הצטיינה באומץ־לב רעיוני. גם היא התרחקה מכל רעיון חדש, שפופולריותו לא היתה מובטחת מראש, וליקטה בשדה רעיונות יפים ובלתי־מחייבים, מכל הבא ליד.

אבל בהשוואה לתנועת ידין, היתה שינוי ממש מופת של אומץ־לב אזרחי, עיקביות רעיונית והעזה מחשבתית.

■ ■ ■

הדבר **בולט** במייוחד לגבי בעיית־החיים־והמוות של המדינה, הבעייה האחת שכל גוף פוליטי חדש חייב להציע לה פיתרון חד־משמעי: בעיית השלום, השטחים והיישות הפלסטינית.

התנועה החדשה היא בעד השלום, כשם שהיא בעד החופש, הדמוקרטיה, הציונות, האימהות והבתולין.

איך להשיג את השלום המייוחל?

אז ככה. צריכים להחזיק בגדה המערבית מבחינה צבאית, לקיים גבול־ביטחון לאורך הירדן, ולחזק את ההתיישבות שם. הערבים המצויים שם יכולים להישאר אזרחים ירדניים. אין להם מקום במדינה־היהודית־הדמוקרטית, נוסח ידין.

האם יש לזה צליל מוכר? האם זה מעלה ריח כלשהו של עובש מתקדם?

בוודאי. זוהי פשוט חזרה מילולית על הקונספציה של משה דיין, שפשטה את הרגל וגרמה אסון למדינה. האין משה דיין יכול לייצג את פשיטת־הרגל של עצמו? האם דרושה תנועה חדשה כדי להפוך קרעים מגואלים אלה לדגל?

ומה ביחס לבעייה הפלסטינית, בעיית־הבעיות של 1977? כמו לכל הבעיות, יש לייגאל ידין גם לזו תשובה של 1949. אין מקום ל„מדינה שלישית". לא באה בחשבון. אנחנו פה וירדן שם.

דברים חדשניים, רעננים, מסעירים במהפכנותם הנועזת. אמר אותם לוי אשכול. אמרה אותם גולדה מאיר. אומר אותם יצחק רבין. עכשיו המציאה אותם, ממש יש־מאין, התנועה החדשה של הארכיאולוג.

■ ■ ■

מה **נותר**? מה חדש?

יש חידוש, והוא עונה על הכל. צריכים להנהיג שיטת־בחירות רובנית. זה יפתור את כל הבעיות. אלוהים יקפוץ מתוך הקופסה.

כאשר המציא דויד בן־גוריון, לפני שנות דור, את ההמצאה הזאת, הוא שיטה במדינה כולה. הוא היה זקוק לה כדי להשיג רוב מוחלט בכנסת, אחרי שהעם סירב שוב ושוב להעניק לו רוב זה בקלפי. שיטת־הבחירות הקיימת היתה השעיר־לעזאזל לכל החטאים, לכל הכישלונות, לכל המחדלים של המישטר.

עכשיו באים ומוציאים מומיה מיסכנה זו מקיברה, מאפרים אותה מחדש, והרי היא: תרופת־הפלא, המרפאה שחפת ועגבת, דבר וקדחת.

זה יהיה כך: התנועה תנחל ניצחון בבחירות. אי־אפשר יהיה להקים ממשלה בילעדיה. היא תצטרף לקואליציה בתנאי שהכנסת החדשה תפוזר מייד. תיערכנה בחירות חדשות לפי השיטה החדשה — ־ואז, הופ — יבואו אוטומטית השלום והצדק, החרות והקידמה.

הבשורה על־פי ייגאל ידין.

כתרגיל בדמגוגיה פוליטית, אין היא פסולה יותר מכל התרגילים הדמגוגיים של כל המיפלגות הישנות. חבל רק שאנשי שינוי השקיעו שלוש שנים ארוכות של עמל כדי להגיע, עתה, לסוף עצוב זה.

מאת אורי אבנרי

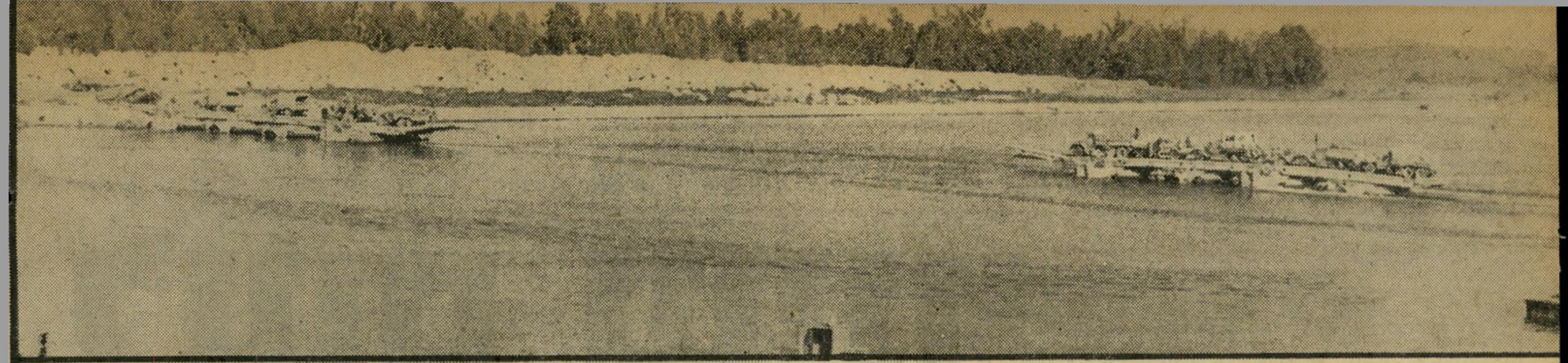

מבחינה איסטרטגית הסתיים מיבצע צליחת התעלה של צה"ל במ ילחמת
יום־הכיפורים בכישלון ✱ צה"ל יכול היה להשיג הכרעה טוטאלית

הניצחון שהחמיץ בר־לב

מי חיל" ודומיהם משמשים הזדמנויות נאותות וגם לגיטימיות לספר בשבח החיל החוגג ואנשיו. אבל לעיתים תכופות מדי נוטים להגזים בשבחים ולפזר, בלא בדיקה מספקת, „שיאי עולם".

באחרונה ערך חיל־ההנדסה עצרת־זיכרון, במלאות שלוש שנים לצליחת התעלה על־ידי צה"ל, ביום־הכיפורים. שם דיבר הרמטכ"ל, רב־אלוף מרדכי גור, ואמר כי „מעטים מאד הקרבות בהיסטוריה אשר זכו במעמד שבי זכה קרב־הצליחה", וכי „כל מדינות העולם וכל צבאות העולם, גם אלה אשר במילחמות גדולות צלחו נהרות ומיכשולי־מים — מעמידים את הצליחה ואת עבודת אנשי־ההנדסה, כאות וכמופת לא רק למחשבה איסטרטגית מעמיקה ומרחיקת־לכת, אלא גם לכושר־ביצוע שלא־ייאמן."

מאת
בנימין עמידרור

מצער לקרוא קביעות בלתי־מדוייקות אלה. יש להניח — ולקוות — כי הרמטכ"ל לא נתכוון ברצינות למה שאמר, אלא רק הירשה לעצמו להרחיק מעט לכת, לטובת מורא? כחורינו־שבמדים וקרובי הנופלים. שהרי, נקל למצוא כמה מ א ו ת קרבות אשר זכו ב„מעמד" בהיסטוריה הצבאית, שהוא רם יותר — ופרש „מעמד" ככל שתפרש — מזה של קרב־הצליחה.

בקטיגוריה הספציפית של „מיבצעי־צליחה", היה המיבצע שערכו המצרים, באותה חזית ממש ותישעה ימים קודם לצליחת צה"ל — חשוב, גדול, מודרני, מוצלח והרה־תוצאות, יותר — הרבה יותר — מן המיבצע הצה"לי (והעובדה, שלעומת האילתור הצה"לי נדרשו למצרים כמה שנות הכנה וגם אחריהן לא היו מסוגלים אלא לצלות, להתקדם קילומטרים ספורים ולהיעצר, איננה רלוונטית לבחינת הצליחות לגופן. מקומה בהשוואה הכללית בין הצבאות).

רב־אלוף חיים בר־לב

אך גם לאור „הנסיבות המקילות", של מסורת הנאומים החגיגיים, יקשה להבין למה, ועל סמך מה, ראה הרמטכ"ל לשבח את ניהול מיבצע־הצליחה — והכוונה, כמובן, איננה רק לעצם האקט הטכני של חציית התעלה, אלא לכל המהלך של הכנת הצליחה, ביצועה וניצולה, הוא „מיצעע אבירי־לב" — כמאמץ(־מישנה) איסטרטגי; ומ־מילא נמצא משבח בכך גם את מנהלי־המיבצע בדרג הזה, והם: רא"ל (מיל.) חיים בר־לב, „מפקד חזית הדרום", בראש־ובראשונה; אלוף שמואל גונן, „מפקד פיקוד ה־דרום" (מתחת לבר־לב, אבל עדיין מפקד ישיר של מפקדי האוגדות); ורא"ל דוד אלעזר ז"ל, הרמטכ"ל דאז, אשר שני הקודמים פעלו בגיבויו והוא־עצמו, בכמה הזדמנויות, התערב ישירות בניהול המיבצע בדרג המערכתי. שלושת אלה, ובסדר זה היוו, לצורכי „אבירי־לב", את „הפיקוד הגבוה", העל־טקטי.

„אבירי־לב" היה כישלון

מבחינה איסטרטגית, נסתיים מיבצע „אבירי־לב" ככישלון ברור: היתרונות הטקטיים והמערכתיים אשר השיג, ניכרים ונאים ככל שהיו כשלעצמם ובמקומם, לא היה בם די להטות את כפות־המאזניים האיסטרטגיות לטובתנו, ואף לא להשיבן לאיזונן הקודם. המצב הצבאי אשר נתהווה עד לסיום המילחמה בישר רק כרסום בהישגים המצריים של שלב הפתיחה, אך לא ביטלם; ורושמן של ההצלחות המצריות בסיני לא נמחק ואפילו לא הועם במידה מספקת. כך, על פי תחושת שלושת הצדדים הנוגעים — ישראל, מצרים והמעצמות המעורבות — וכן בהתאם לקריטריונים שרווחו וקבעו בעניין, גילם מצב־הסיום של המילחמה, מבחינה איסטרטגית־צבאית ובוודאי איסטרטגית־מדינית, „ניצחון" מצרי ו„כישלון" ישראל.

לכן, הגם שהמו"מ נערך בק"מ ה־101 שבין סואץ לקהיר, בכל־זאת המצרים הם שהתנהגו ונחשבו — למעשה, גם על־ידינו — כצד המנצח. מעמדנו אומנם לא היה כשל ה„מנוצח", אבל ודאי שישבנו בצד „המפסיד" של השולחן.

האחריות הישירה וגם האשם בכך שזה היה מצב־הסיום של המילחמה מוטלים, קודם־כל ובעיקר, על „הפיקוד הגבוה", שהוזכר. במקום,

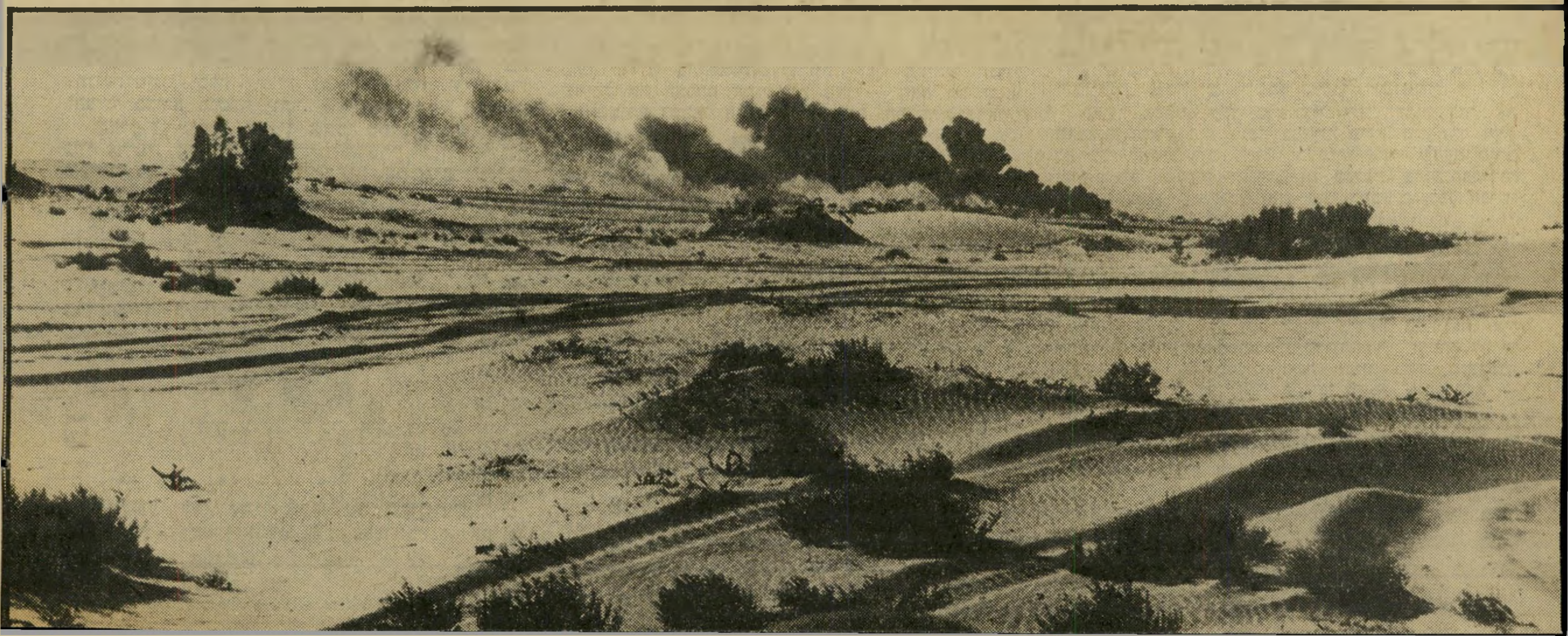

בזמן, ביחסי־הכוחות ובהיערכות ההדדית, כפי שהיו בעת שנפתח מיבצע „אבירי־לב", יכול היה צה"ל — גם אחרי כישלונותיו הקודמים — להשיג, בשדה־הקרב, הכרעה טוטלית וחד־משמעית, נוסח ששת־הימים.

זו היתה יוצרת מצב־סיום צבאי שונה בתכלית. על כל ההשלכות המדיניות ההכרחיות הנובעות (ושאלת האופן שבו צריכה היתה הממשלה לנצל ניצחון כזה איננה מעניינו כאן: תפקיד הצבא הוא לנצח במילחמותיו).

יש טענות המבססות את הקביעה שנצחון ישראלי מכריע היה אפשרי אבל הוחמץ על ההנחה, שהלחץ המדיני הבולם הופעל נגדנו לא על־פי לוח־זמנים, אלא בהתאם להישגי צה"ל. במקרה זה ייאמר, שאילמלא כשל הפיקוד הגבוה, ניתן היה להגיע בדרום לאותה הצלחה מיבצעית נתונה באופן נכון, מהיר וזול יותר.

אילו ביקש רא"ל גור להשמיע שבחים מדוייקים ומציאותיים, היה עליו לומר לאנשי־ההנדסה כי הם, עם שאר רעיהם מן החילות האחרים, אשר היוו את הדרג „הנמוך" (או „המבצע", או „הטקטי", שהוא הנמצא והפועל פיסית בשדה־הקרב) גילוי כושר־ביצוע, איתנות ודבקות־במטרה ברמה כה גבוהה, שבכוחם הוגשם מיבצע „אבירי־לב" עד הנחלת מפלה אופרטיבית לאוייב — למרות שהפיקוד הגבוה סיפק תיכנון, פיקוד ושליטה ומנהיגות, ברמה שהיתה בלתי־מספקת לחלוטין מבחינת הצרכים, וגם ירודה ביותר כשלעצמה.

לחידוד הדברים ולמיקומה הנכון של הבעייה אציין כי, בקבלנו כנתונים את התנאים והנסיבות כפי שהיו בפתיחת המילחמה, הרי מדינת־ישראל, כמכונת־מילחמה לאומית־טוטלית — ובכלל זה ממשלת־ישראל (או, „הדרג המדיני") — פעלו, במשך ולצורך המילחמה גופא ביעילות, תוך מתן גיבוי וסיוע מירביים לדרג הצבאי ואי־הפרעתו. בעיקר חשוב, שהדרג המדיני סיפק — בזמן ובאופן חד־משמעי — את ההחלטות האיסטרטגיות־המדיניות, אשר כיוונו את המאמצים הצבאיים; ומצד שני, הניח לדרג הצבאי את מלוא חופש השיקול וההחלטה בניהול המיבצעים הצבאיים. מחזקת את האמור העובדה, שהתערבות הדרג המדיני במיבצעים לא חרגה, גם במצבים הקשים ביותר, מ„עצותיו המיניסטריאליות" של דיין — שמהן יכלו אנשי־הצבא להתעלם לגמרי ואשר היו, עקרונית, תופעה רגילה ולגיטימית. כך, טענתם הקלאסית של גנרלים כושלים, „הפוליטיקאים נעצו סכין בגב בצבא", אי־אפשר כלל שתעלה לעניין ניהול המיבצעים ביום־הכיפורים, ואומנם לא הושמעה.

הצליחה לא התאימה

גם לא נלחמו מן השמיים בצה"ל, למרות שנעשו נסיונות לגייס את „הכח העליון" לתירוץ הכשלונות. הכוונה בעיקר לטענות, שראש משמיעיהן הוא בר־לב, שלפיהן בצה"ל הכל היה, בעצם, בסדר, ורק „ההפתעה" אשמה. בהרצאה מאלפת על נושא „ההפתעה", שעוד נשוב אליה, קבע בר־לב מפורשות, כי „ישנה רתיעה מן ההכרה, ש כ ל (ההדגשה במקור) מה שקרה במילחמת יום־כיפור, קרה בגלל ההפתעה. יש התולים את הקולר בתפיסת־לחימה ובהערכות מוטעות של צה"ל; או בקיפאון המחשבה המיבצעית בצה"ל ובהידרדרות המישמעת בצבא; או ביחסי־הכוחות או באמצעי־הלחימה... (או ב) פיגעי החברה הישראלית. כל אלה מוטב שישאלו את עצמם מה היו פני המילחמה אילו היה צה"ל מגייס את המילואים שלושה או ארבעה ימים, למשל, לפני אותו יום־כיפור אומלל. הגם אז," תמה בר־לב רטורית, היו מתארעות ההצלחות המצריות והסוריות הראשוניות? ו„היתה המילחמה נמשכת 17 יום"?; ו ה י י נ ו צ ו ל ח י ם א ת ה ת ע ל ה ר ק ב י ו ם ־ ה ל ח י מ ה ה ע ש י ר י? אם התשובות לשאלות האלה שליליות — והן שליליות — הרי ברור שאין לחפש את התשובה... אלא במשמעות האמיתית של ההפתעה."

זוהי, כמובן דמגוגיה מסורבלת ופרימיטיבית, מסוג הטענות, שתפיסות האירגון, מבנה־הכוחות וההחימה של צה"ל, כמו תוכניותיו המבצעיות — ובתוכן תפיסת קו ברלב ותוכניות הגנת סיני, כלל לא נכשלו — כי לא הועמדו במבחן.

כידוע, סירב האויב לנהוג באופן שקבעו לו מתכנני צה"ל, אלא פעל — הפלא ופלא והפתעה — מתוך כוונה (מוכחת) להפר את תכניות צה"ל ולנצל מירבית את תורפותינו, לקידום מטרותיו־שלו ומתוך מגמה מוצהרת, להביס את כוחותינו. כאילו יכולה להימצא ראיה חותכת ומוכחת יותר לכשלונן או לאי־נכונותן של תפיסה או תכנית מבצעית, מאשר אם במילחמה, שלקראתה הן מוכנות ובה הן אמורות להתיישם, אינן זוכות כלל להגיע לידי עמידה במבחן.

כבר הצבענו על כך, שפרשת „ה־8 בחודש" הפכה נקודת־השפל הטראומטית, דווקא מפני שבה כבר לא תפסה „ההפתעה" המצרית. אלא, צה"ל נערך להתקפה יזומה מצדו, בכח גדול ומספיק, כשכל אוגדות המילואים כבר מגוייסות וערוכות בקו עם עיקר עוצמתן. השאלה האמיתית והנכונה בהקשר זה היא זו, שאותה לא שאל בר־לב — וממילא לא חייב עצמו להשיב עליה: **למה, כאשר כבר נמצא צה"ל במלוא עוצמתו ופעל ביוזמתו ולפי בחירתו גם אז לא עלה בידו להנחיל למצרים אותה תבוסה צבאית ניצחת, שנדרשה מכוחותינו בדרום וגם היתה בהישג ידם?**

יש להוסיף כי, כאשר טוען בר־לב שצליחת־התעלה, כמו יתר המבצעים, „לא היתה כמתוכנן מראש", הוא אמנם צודק מבחינה עובדתית־טכנית, אך מהותית יש לייחס לכך את המשמעות ההפוכה מזו שאליה מתכוון

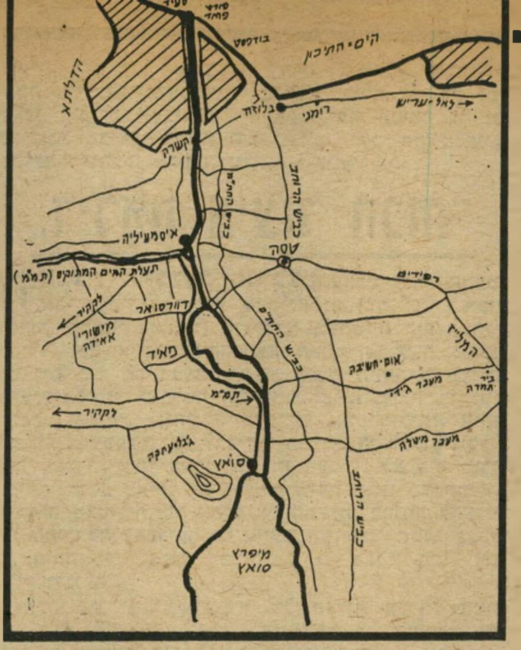

חזית המערכה בסיני

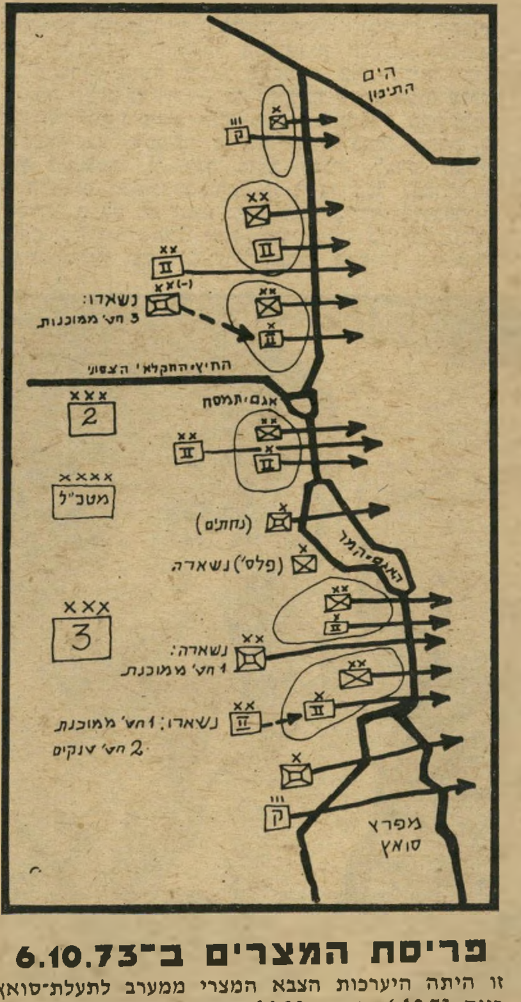

פריסת המצרים ב־6.10.73

זו היתה היערכות הצבא המצרי ממערב לתעלת־סואץ ביום 6.10.73, בשעה 14.00. החיצים מסמנים את עוצבות הצבא המצרי שחצו את התעלה. מתוך כוח זה פלשו לסיני: 13 חטיבות טנקים; חמש חטיבות חרמ"ש ממוכנות; 16 חטיבות חי"ר ושתי „חטיבות" קומנדו. ממערב לתעלה נשארו: 2 חטיבות טנקים; חמש או ארבע חטיבות ממוכנות; חטיבת חי"ר אחת (הפלסטינית) ועוד כוחות נוספים בעמק־הנילוס או בחיפוי ישיר עליו. עד להפסקת־האש נערכו במערב התעלה: 4 חטיבות טנקים מצריות; 6 חטיבות ממוכנות; 2 חטיבות חי"ר; 2 חטיבות צנחנים ו־2 חטיבות קומנדו.

בר־לב: צליחת התעלה לא התאימה למתוכנן מראש במובן זה, שבמציאות בוצעה בנסיבות יותר נוחות ויותר מבטיחות־הכרעה למוכתבנו, מאלו שנחזו קודם המילחמה. הנחתת „אבירי־לב" לא רק תפסה את המצרים מופתעים טוטלית — מחדל וטימטום (צבאיים) כאלה, שזה שלנו, ב־6 באוקטובר, מחוויר לעומתם — אלא גם נערכו כך, כאילו הושיטו בכוונה את צווארם, שננחית עליהם את „מכת החסד".

מעולם — גם לא בשילהי מלחמת העצמאות, ב„קדש" ובששת־הימים — לא החל צה"ל מיתקפה על הצבא המצרי, במצב־פתיחה כה נוח ומבטיח מבחינתנו; וגם בהיסטוריה הצבאית הכללית נתקשה למצוא דומה לו. בקבלנו את ההנחה, כי בכל מקרה (להוציא רק מאמץ ברור לכיבוש קהיר, או שטות דומה) היה שעון־החול המדיני מתחיל לפעול ביעילות רק 3—4 ימים אחרי תחילת „אבירי־לב" (במציאות החל שעון־החול לבלום ביעילות רק כעבור שבוע ימים מתחילת הצליחה וההיעצרות הסופית אירעה רק כעבור יומיים נוספים — 9 ימים בסך־הכל) נוכל לומר בוודאות כי **בשלב הראשון, הקובע, של המבצע, נמנעו נצחון ישראלי מוחץ והתמוטטות מצרית מוחלטת בגלל הפיקוד הגבוה של צה"ל; וליתר דיוק, בגלל מצביאותם הנחותה וניהול־המערכה השוגה והכושל, של בר־לב, גונן ואלעזר ז"ל.**

היחידי אשר „קרא את הקרב," הבין מה קורה, הבחין בהזדמנות, קרא לניצולה והציע את המהלכים המבצעיים הספציפיים מבטיחי־ההצלחה היה אלוף (מיל.) אריאל שרון. אם אחרי הקרב, כל שרצה להעניק לבר־לב הצטמצם בסטירת־לחי, נראה לי שרון כאיש מאופק וסלחן ביותר — אולי מפני שאינני מכיר אותו אישית. ומימי לא שוחחתי עימו ולא שירתי תחת פיקודו.

„מי רצה לדפוק את מי"

בניגוד מוחלט להשקפה אשר התקבלה בציבור — וגם בצה"ל — אין „מילחמות הגנרלים", ב י ס ו ד ן, התנגחויות פרסונליות־פרטיות. גם אין להעלות על הדעת שמישהו מן המעורבים בן היה מסוגל להעדיף, עד כדי כך, התחשבנות פרטית על הצלחת המיבצע החיוני הזה. ביסודו של דבר, פעלו כל הנוגעים כפי שפעלו, מפני שהיו משוכנעים, על־פי מיטב ידיעתם, הבנתם ויכולתם, שכך נכון לעשות ושבאופן זה ישרתו היטב את העניין שעליו הופקדו.

חילוקי־הדיעות העניינים לבשו צורה של מילחמות פרסונליות רק מפני שכך מקובל הדבר בצה"ל — וכל־כך מקובל ושורשי, עד שייתכן מאד כי בתודעתם של אישים אלה ואחרים נתפסה עמדתו הנוגדת, או השונה, של האחר, באורח אוטומטי ומיידי, כניסיון מכוון ומודע של „היריב" ליישב חשבון או לפגוע אישית.

אמצעי־התיקשורת, מצידם, ליבו את האש הזרה של הצגת הדברים במישור ובמונחים של יריבות אישית, מפני נטייתם הטיבעית לסנסציות, בעיקר כשנוסף להן גופן של „חשיפת" גדולים. נטייה זו אינה פסולה עקרונית, ולעיתים קרובות היא מועילה מאד. אבל במיקרה זה נערמו מעל לחילוקי־הדיעות האמיתיים הררי השמצות ורכילות, מוזני הדלפות שופעות, שתחתם נקברו ונעלמו לגמרי השאלות החיוניות העניניות, ומוקד הבירור והוויכוח הוסט מן העיקר אל „הבעייה" השולית וחסרת־החשיבות, „מי רצה לדפוק את מי".

מבחינת מהלך „מלחמות הגנרלים", כפי שמשתקפות יפה ובפירוט בעתונות, ניתן להבחין — לדעתי, בבירור — כי מבין „בעלי־הריב", בר־לב הוא אשר עשה למען הסחה זו יותר מן האחרים: תשובתו העקרונית של הרמטכ"ל לשעבר לביקורת החריפה — אבל בהחלט העניינית והמנומקת — של שרון, שהתרכזה באורח ניהולו והחמצתו של בר־לב את מבצע „אבירי־לב" התמצתה בביטוי „קשקוש". מותר להניח כי הסחה זו נעשתה לא מעט ביודעין, משום שבר־לב חסר תשובות אינטליגנטיות יותר לביקורת שהועלתה נגדו, ומפני שהבעייה המבצעית, ניהול המערכה וכן ניתוחה חורגים, ככל הנראה, מתחומי הבנתו ויכולתו המיקצועיות.

ההזדמנויות שלא נוצלו

היה נוכח שם, בשעת מעשה, גם רב־אלוף דויד אל־עזר ז"ל, אז הרמטכ"ל — ואין כל סימן כי מה שלא הבין בר־לב וקילקל, הבין אלעזר וניסה לתקן. להיפך, הוא לא רק תמך בבר־לב כמפקד — כפי שנכון וראוי — אלא גם קיבל, לגופם ועניינית, את תפיסותיו, פקודותיו ואופן ניהול הלחימה על ידי בר־לב, תוך שהוא תורם, בכמה הזדמנויות חשובות, שגיאות משלו. על גונן אין טעם להוסיף ולהרחיב את הדיבור. השתתפותו בניהול „אבירי־לב" רק מספקת הוכחות נוספות, למי שזקוק להן, עד כמה נכונות קביעות ועדת אגרנט בגינויו; ואם במהלך סקירת וניתוח מבצע הצליחה לא יוזכר גונן אלא בעיקר בר־לב, הרי זה לא מפני שגונן איננו שותף מלא ואחראי לשגיאות, אלא בר־לב הוא שהיה „המפקד במקום" ולכן מתאים לראות אותו כמגלם „הפיקוד הגבוה" ומעשיו. המונח „מפקדת החזית" יכיל גם את „מפקדת הפיקוד"; ולמעשה יכלול את בר־לב עם גונן.

שאלות הראויות לליבון ולבחינה הן, האם בין החמצת מיתקפת ה־8 בחודש ובין ליל ה־15—16 באוקטובר, בו החל „אבירי־לב", אכן התעוררו ולא נוצלו הזדמנויות טובות למיתקפה מוצלחת והאם לא כדאי היה להקדים את הצליחה, ו/או לבצעה בגזרה אחרת, במקום בגזרת דווארסואר, או בנוסף לה.

אדגיש את דעתי הברורה שהתפיסה המבצעית אשר ביסוד „אבירי לב" לא היתה הנכונה והיעילה ביותר, מן הבחינה האיס־

התרוקנות מערב התעלה

טרטגית־המדינית, כמו מן הבחינה הצבאית, נחוץ, מתאים ומועיל יותר היה לרכז את המית־קפה על אחת משתי הארמיות המצריות — ארמיה 2, למען הדיוק — במטרה לחסלה ממזרח לתעלה וגם ממערבה, ולצלוח לצו־רך זה, (בדירוג) גם מצפון לאיסמעיליה. נקודה זו נברר ביתר פירוט בהמשך; אבל קודם נחוץ לעמוד על התופעות והליקויים העקרוניים והכלליים יותר, שאיפיינו את ניהול המיתקפה בחזית־הדרום — כגילוי חיצוני ומעשי לחו־סרים וליקויים בסיסיים ושרשיים בצה"ל.

מסיבה זו נקבל, „לצורך הוויכוח", את התפיסה של „אבירי־לב" כפי שגובשה בפועל, כנתונה וגם כנכונה — וכך נוכל לבחון את טיב הפיקוד הגבוה ואת איכות ניהול המבצעים על ידיו לא רק על בסיס „ידידותי" לו ובייישום קונספציית המיבצע שנבחרה על ידיו עצמו, אלא גם על סמך המאורעות שנתרחשו במציאות. ויתור זה לא יגרום דיספרופורציות, כי תפיסת־היסוד של מפקדת־

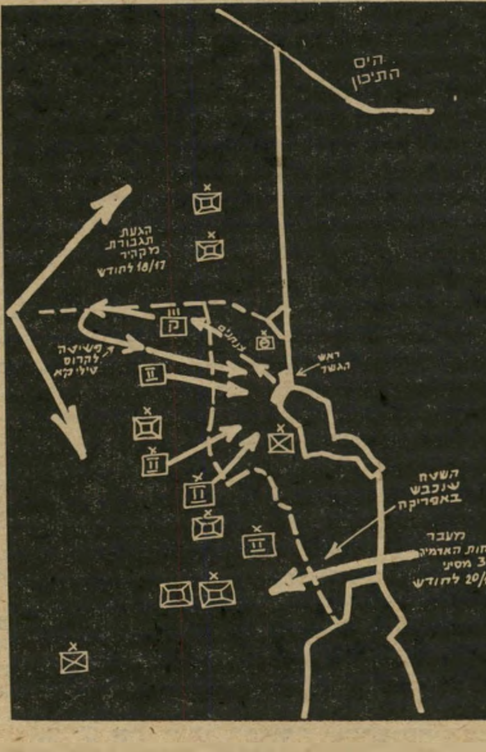

ההתקפה על ראש־הגשר

החזית, הגם שבנסיבות ההן, לא היתה „הנבחרת", היתה „דרך־פעולה־אפשרית" בהחלט סבירה, ולוּ רק כפי שאכן הוכיחה המציאות. לו רק היתה תפיסה זו גם מתוכננת ומבוצעת כיאות, ודאי ש„אבירי־לב" היה מסתיים בהצלחה חותכת, מהירה וזולה עוד יותר.

„דילמת פיצול הכוח"

החמצת ההכרעה במיבצע „אבירי־לב" התבטאה בשטח בשרשרת מחדלים וטעויות של הפיקוד הגבוה. הראשי, הראשון והעקרוני בשרשרת היה המחדל החמור, של אי־ניצול ההפתעה הטוטלית, אשר נגרמה למצרים עם פתיחת המיתקפה ואשר היתה, בו־זמנית, טקטית־מקומית מוחלטת וגם איסטרטגית־כללית מוחלטת (רמת „החזית", שנחשבה בעבורנו „אופרטיבית", היתה למצרים „איסטרטגית"). הפיקוד המצרי, הן המקומי (כלו־מר, מפקדות שתי הארמיות) והן העליון, לא היה מוכן, לפחות בשלב מאוחר זה של המילחמה ואולי מלכתחילה, לצליחה מאסיבית של צה"ל את התעלה, במגמה להעביר את המילחמה לאפריקה ולהכריעה שם. אבל חשוב שנבין כי היתה זו שגיאה מיבצעית־עניינית ולא „דוקטרינרית".

לכן, אין יסוד לקביעתו של האלוף אברהם טמיר (מערכות מס' 250) לפיה, „אין ספק כי הצלחתה של הפריצה הישראלית והעליונות שהיא יצרה על פני הצבא המצרי נבעה מכך, שצה"ל העמיד מול נקודת־תורפה בדוקטרינה הסובייטית איכות גבוהה יותר של תימרון ושל עוצמת אש." חשיבות ההבחנה בכך, ש„נקודת התורפה" המיבצעית הכללית והקבועה של המצרים בחזית הסואץ התבטאה, במה שניתן לכנות „דילמת תעלת סואץ" — או, „דילמת פיצול הכוח על־ידי התעלה" (ועוד נשוב לכך) — ו„התורפה" הקונקרטית התבטאה באי־מוכנות „פשוטה" ו/או במתן פתרון לא נכון ל„דילמה" זו. לכן, מוטב שנניח, לצרכי העתיד, כי המצרים הבחינו בתורפה זו ועשו הכל לנטרלה או לחסלה, גם אם לא נמצא שחל שינוי כלשהו בדוקטרינות שלהם (מה־עוד שהללו אינן „סובייטיות" טהורות: וראה, באותו גיליון של מערכות, מאמרו המצויין של סא"ל

באמצעות תיכנון וניהול־קרב המאופיינים על־ידי נכונות ליטול סיכונים מחושבים לשם ניצול הזדמנויות חולפות, ומבוצעים על־ידי מפקדים השולטים מקדימה ומנהיגים „מן האוכף", תוך הישענות על עבודת־מטה יעילה ונועזת — היתה עשויה להזרים לאפריקה, בהסתמך על נתונים העולים מתיאורי הצליחה, בתוך יממה ומחצה, כוחות בסדר־גודל של שתי אוגדות לפחות (מעט מאד ולאט מאד, בהשוואה למה שעשו — ועושים — צבאות אחרים; ובוודאי לעוצמת קצבי ומימדי החצייה וצבירת־הכוח של הצליחה המצרית; אבל מערך אמצעי־הצליחה של צה"ל במילחמה היה עדיין דל ובלתי־משוכלל); ולכבוש, בתוך הזמן הזה ובכוחות אלה, את כל המרחב שבין סואץ וקנטרה המערבית — או לפחות איסמעיליה — כולל שתי הערים הללו גופן וניתוק שתי הארמיות המצריות שבסיני.

התוכנית היתה יומרנית

לחליפין, ניתן היה להעביר אוגדה אחת בלבד — אפילו מוקטנת — ולהסתפק, במקום בהכרעה נועזת ומיידית באפריקה, בניצול היממה הראשונה לשם תפיסת ראש־גשר גדול בלבד שם. ראש־גשר כזה, המשתרע כמתבקש, בין איזור פאיד והחיץ־החקלאי, עם מאחז מצפון לחיץ — באבו־סואייר, נאמר — היה בגדר המיזער, שגם הפיקוד השמרני והחששני ביותר, אם החליט לצלוח לאפריקה, לא היה יכול להסתפק בפחות ממנו.

מזער זה היה מבטיח, בתום היממה הראשונה, את השגת שלושת יעדי־המינימום, שצריכים היו להיקבע לשלב הראשון של „אבירי־לב": הקמת וגיבוש ראש־גשר מאובטח, גדול ועמוק דיו; עיצוב ראש־הגשר כראש־חץ, המאיים על המצרים — ומאפשר לנו — לפתח מעמדה מרכזית ונוחה, את מאמצי השלב השני לכיוון עורף ארמיה 2, או לעורף ארמיה 3, או לכיוון קהיר — או לכמה מאלה (בעת ובעונה אחת, או לחליפין) לפי הנוחיות והנסיבות; וכתוצאה ישירה מכך, „הושבת המצרים על קרני הדילמה" — למה נועד ראש־הגשר ומה יעשה צה"ל בו וממנו. דילמה זו היתה גורמת, כבר כשלעצמה, בלבול, הססנות ושיבוש כלליים, מכתיבה את פיצול העתודות המצריות וכופה עליהם את ההכרח הקשה להכריע בין

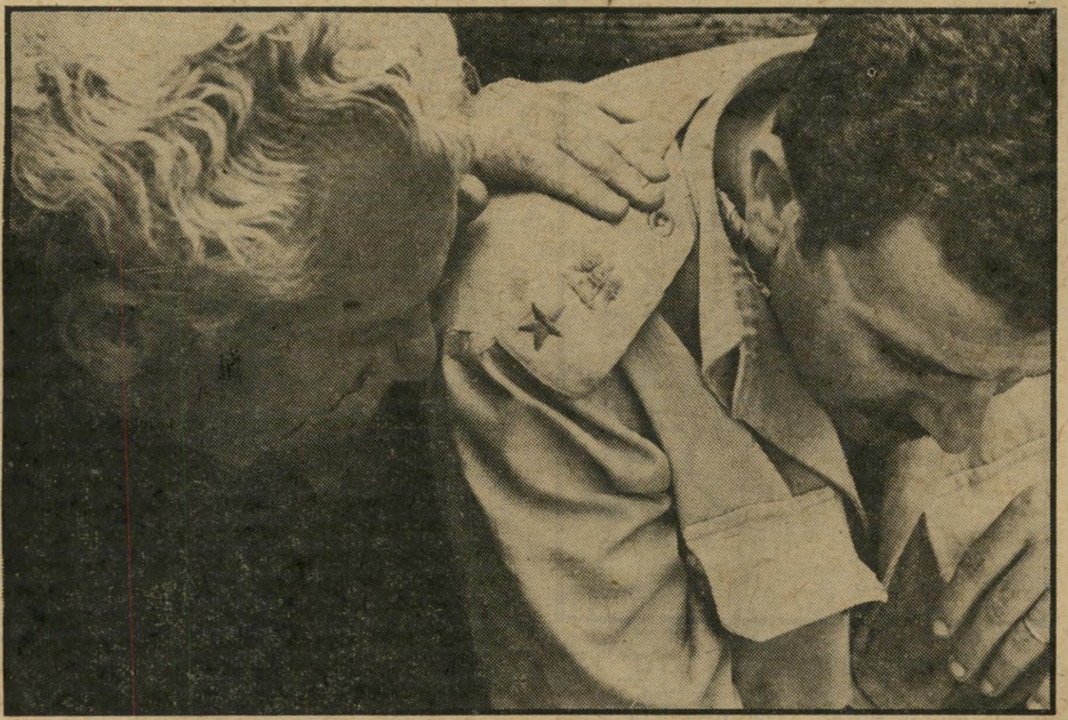

בר־לב חוקר אלוף מצרי שבוי ממערב לתעלת־סואץ

אבי שי, עמ' 32).

שגיאה זו עלתה לרמטכ"ל המצרי (שאזלי) ולמפקד ארמיה 2 בתפקידיהם (בלא שאיש מהם יטען לתואר „דרייפוס") ובדין כך: בגינה נחשף מכוחות כל המרחב העורפי המצרי — כלומר, ממש מקו־המים ומערבה — וגם היה בלתי־מאורגן להגנה. יתר על כן, הפיקוד המצרי, המקומי והעליון, לא הוכן נפשית ומעשית לכך, שאולי ייאלץ להחליף לפתע פתאום את המיצעד אל תל־אביב בהגנה נואשת על עמק הנילוס.

כתוצאה, יכול היה כל כוח ישראלי משמעותי — נאמר, בסדר־גודל של חטיבת־שיריון מוגברת לנוע משך היממה או היממה־ומחצה הראשונות שלאחר הצליחה לכל כיוון שיבחר, ולהגיע כמעט ללא התנגדות ובקצב של נסיעה מינהלתית רגילה, לכל נקודה במרחב הפתוח־ביחס, הכלוא בין תעלת החייץ־החקלאי הצפוני (המוליכה מן הדלתה לאיסמעיליה) ובין הגוש ההררי הנמשך מאיזור הסואץ (ג'בל עתאקה) עד קירבת קהיר. בלא קשיים מיבצעיים מיוחדים, ניתן היה גם לחצות מדרום לצפון את החייץ הצפוני, על שלוש תעלותיו, אל מרחב שממערב לקו איסמעיליה—קנטרה (תוך ניצול גשרים קיימים, טנקי־גישור וכן סידורי־חצייה מיוחדים, שהכינו המצרים למיבצע־הצליחה שלהם).

ניהול המיתקפה המערכית בנוסח „גרמני" — כלומר,

החזרת כוחות מסיני אל אפריקה, תוך החלשת המערך בסיני, ובין אי־החזרתם, תוך השארת העורף כולו — כולל עמק הנילוס — לחסדי העתודות המועטות, שרובן כונסו בחפזה מעמדת החיפוי־הישיר שלהן על קהיר.

יתר על כן, הכוחות המעטים־ביחס שיכול היה הפיקוד המצרי לקדם לכיוון ראש־הגשר היו נפרסים אז סביב היקפו הגדול־יחסית כבי קשת רחבה ודלילה, שנקל היה לכוחותינו לפרצה, בכל נקודה נבחרת. עשיית תנועות־איום לאחד הכיוונים — במיוחד מערבה, לקהיר — הייתה גורמת, כדרך הטבע, שלגזרה זו יתועל עיקר מאמץ התגבור והבלימה המצרי, תוך חשיפת־יתר של יתר הגזרות שמסביב לראש־הגשר. ממדי ראש־גשר זה לבדו, ובוודאי ההנחה שהיה מוציא גם כוחות־פשיטה, די היה בה ליצור פירצה רצינית במערך הנ"מ המצרי שבחזית, מה שהיה מגדיל מאד את יכולת חיל־האוויר לא רק לסייע ישירות לכוחות הצולחים, אלא גם „לגולל" את מערך הנ"מ המצרי, מן הפירצה ולאגפים.

בהיות ההיערכות המצרית בכל „המדבר המזרחי" (שממזרח לנילוס, בניגוד ל„מערבי" שממערבו) ובסיני כפי שהיתה — וכושר התגובה והפעולה של הפיקוד המצרי כפי שהיה — ניתן היה לחזית הדרום לצבור, אל ראש־הגשר המתואר ובתוך כמחצית יממה נוספת — אוגדה נוספת או יותר; ואז, בתום יממה־ומחצה לכל

(המשך בעמוד 34)

אברהם גינדי בונה בראשון לציון וברחובות

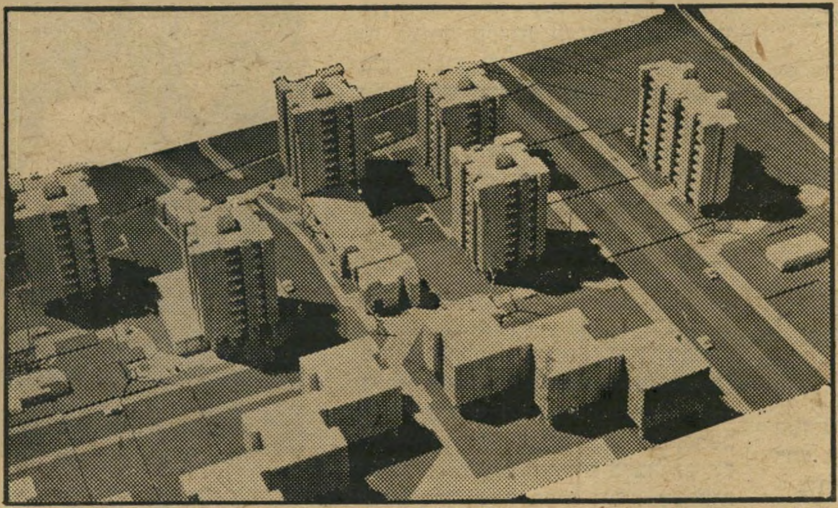

„נוה כצנלסון" רובע מגורים יוקרתי
מתוכנן בקו ובסגנון חדשני ביותר,
הולך ומוקם בראשון-לציון ברח' כצנלסון

נבנה על-ידי

„גני אביב" הנדסה ובניין בע"מ
„דירות חן גינדי" בע"מ

דירות 3 חדרים לזוגות צעירים

בתנאי רכישה מיוחדים

הרשמה:	10.000	ל"י
חתימת חוזה:	50.000	ל"י
משכנתא:	65.000	ל"י
היתרה ל־24 חודש:	60.000	ל"י
סה"כ	185.000	ל"י

אברהם גינדי

משרדי מכירות: **דירות גינדי,** רח' הרצל 59 — טלפון: 946180, ראשון-לציון
דירות חן, רח' הרצל 50, ראשון-לציון

משרד ראשי: **גני אביב,** רח' תרמ"ב 6 — טלפון: 947133, ראשון-לציון

מדוע קיבל נכדו של יהודה המכבי, ששוחרר מצה"ל בגלל „סעיף קוקו", דירה לזוגות צעירים - ומדוע אחרים לא

בציור החביב שלהלן ניתן לזהות זוג צעיר ותם. בני־הזוג חבוקים באושר, ובחלומם רואים בית מלא צאצאים חמודים. נראה כי כוונת הצייר היא לבטא את שאיפתו של כל זוג צעיר לדירה משלו, מה גם שציור זה מעטר את החוברת „תוכנית סיוע לזוגות צעירים 1976" שהוציא משרד־השיכון, ובה ניתן מידע אודות הסיוע לרכישת דירה.

למעשה מייצגים בני־הזוג המאושרים שבציור חלק מוגדר מאוד מכלל הזוגות הצעירים במדינת ישראל. אילו רצו המחברים לדייק, היה עליהם לכנותה „תוכנית סיוע לזוגות צעירים יוצאי־צבא," או בלשון חדה יותר „תוכנית סיוע לזוגות צעירים שאינם ערבים."

וזו הגדרת „זוג צעיר" לפי משרד־השיכון:

1 הגדרות והסברים

זוג צעיר	זוג שנישא לאחר 1.10.1970 ואין לו דירה בבעלות * או בדמי מפתח, ולא היתה בבעלות אחד מבני הזוג או בבעלות שניהם או במשותף עם אחר דירה בעבר. שני בני הזוג תושבים ישראלים בעלי תעודת זהות ישראלית, ולפחות אחד מבני הזוג עונה על התנאי של יוצא צבא על פי ההגדרה.
יוצא צבא	אחד מבני הזוג או מבני משפחתו הקרובים (אב, אם, אח, אחות, סב, סבתא) שרת בצה"ל / במשטרה / בשרות בתי־הסוהר / באחד הארגונים העבריים הבטחוניים מלפני 14.5.1948.

ניסוח ההגדרה מאד זהיר. לא מתנים את הזכאות לדירה בשירות בצה"ל של אחד מבני־הזוג — שהרי ישנם מקרים, לא עלינו, של צעירים עבריים שלא שירתו בצה"ל מחמת בריאות לקויה, או מטעמי דת, מצפון וכד׳. לכן קבע המתקן הנאור, כי לצורך קביעת הזכאות לדירה די בכך שסבו של אחד מבני־הזוג היה חבר „השומר" או נהג בגדוד נהגי הפרדות. בהגדרה מחוכמת זו מנופה אוטומטית ציבור גדול של זוגות צעירים ערבים, אזרחי ישראל, ילידי הארץ, העונים על כל שאר הקריטריונים, אם־כי מובן שלא שירתו בצה"ל וסבתם לא היתה פעילה בעלייה ב׳.

במילים אחרות: תוכנית דמוגראפית מובהקת. תוכנית שיכון, כביכול כלל־ישראלית, אך למעשה מונעת מזוגות ערביים אפשרות לזכות בדירות השיכונים אשר נבנים (כפי שמתפרסם בחוברת) בערים יהודיות בלבד. גם אם יבוא מחר איזה פקיד ויביא טבלאות ומיספרים כדי להוכיח שמנסים למצוא פתרונות דיור כלשהם לזוגות ערביים — בכפריהם, או במיסגרת נפרדת אחרת — לא יהיה בכך כדי לחפות על האפלייה, הפוגעת בזכותו של כל אזרח המדינה לעזרה בדיור ולבחירת מקום הדיור מתוך כלל הדירות העומדות למטרה זו, בשל מוצאו.

* * *

ההגדרה „יוצא צבא", המקובלת גם במיכרזים למישרות (בשירות המדינה או בשוק הפרטי), מונעת מראש כל אפשרות כי ערבי יסתנן למישרה, שבה אינו רצוי מסיבה כלשהי. אבל בהזדמנות זו כדאי להזכיר עוד נקודה מעניינת במערכת הניפוי הממלכתית, וזו נוגעת ליהודים דווקא.

כל מי שניגש למלא טפסי בקשה למוסדות לימוד או לעבודה בשירות המדינה, מכיר את הסעיפים „ארץ הלידה" ו„ארץ לידת האב / האם".

בוודאי יטען הקורא כי במדינת מהגרים כמדינת ישראל יש לפעמים צורך בסעיף אוטוביוגראפי כ„ארץ הלידה" למטרות ענייניות שונות. ייתכן שכך הוא, אבל למי לעזאזל איכפת איפה נולדו ההורים?

האמת היא שלאיש לא איכפת איפה נולדו ההורים. איכפת, כנראה, דבר אחר, שמשתדלים להסוותו היטב: המוצא. ייתכן שאין זה נאה ואולי אפילו גס במקצת לשאול ישירות על „המוצא העדתי" כדי שממלא הטופס יכתוב ספרדי / אשכנזי, ולכן שואלים על ארץ לידת האב. גם אם הממלא הוא יליד הארץ, לא יתחמק בכך, שכן ל„ארץ לידת האב" ייאלץ לכתוב „עיראק" או „פולין". אולי בעוד עשרות שנים, ישאלו הטפסים גם על „ארץ לידת הסב", כדי שהדורות הבאים לא יסבנו בעניין מוצאם.

* * *

ואילו, חלילה וחס, היו כושים שחורים בין אזרחי ארצנו חיוורי־הפנים, היו נראים השאלונים והטפסים ורשימת ההגדרות והקריטריונים לחובה ולזכות אחרת מאשר הם נראים היום.

יהודה המכבי (ראה חץ), שהיה חבר באחד מהאירגונים העבריים הביטחוניים מלפני 14.5.1948, ובזכותו זכאים בניו ונכדיו לשיכון במיסגרת תוכנית הזוגות הצעירים.

אילו היו זוגות צעירים שחורים, היינו יכולים למצוא הגדרות והסברים מן הסוג הבא:

...שני בני הזוג תושבים ישראליים בעלי תעודת־זהות ישראלית, ולפחות אחד מבני הזוג עונה על התנאי של גבינת קוטג׳ על־פי ההגדרה.

גבינת קוטג׳: אחד מבני הזוג או מבני־מישפחתו הקרובים (אב, אם, אח, אחות, סב, סבתא) חסר חוש קצב / אינו משחק כדורסל / ללא שיער מקורזל / מתעב בלוז ושירי נשמה / לא שירת באחת מחוות־הטבק בדרום ארה"ב לפני 1863.

2

חנוך מרמרי

חלום ביעותים

אחד החלומות המבעתים את שנתו של הכותב, עוסק בעתידנות ועניינו בסימפוזיון הנערך באחת מבירות־המערב, וכו נוטלים חלק סופרים־לשעבר, מנהיגים־לשעבר ומתלבטים־לשעבר. כולם ישראלים־לשעבר, לכולם עבר מפואר, כולם היו ממקימי וממחריבי העסק.

ואל אותו סימפוזיון נזעקים כל נספחי־התרבות־לשעבר מכל הקונסוליות שנותרו לפליטה עם חורבן המדינה, ואליו מתקבצים כ־טיסות מחוף־אל־חוף כל בני דור תש"ח—תשל"ח, אלה שנותרו אחרי כל המילחמות, אלה שהיו בראשונה ובאחרונה ובכל השאר — וטרם החליטו.

ובאולם הממוזג, אל מול המיקרופונים ודיגלי הלאום־לשעבר, הם מנהלים רב־שיח מר ונוקב, תחת הסיסמה „איפה טעינו?"

המילחמה הראשונה היא הנכונה

המלחמה הראשונה היתה הקלה מכו־לן. היתה רומנטיקה של מדורות. היו חלומות. היה הווי של אבירים. היתה הרואיקה של חובבנים. היתה מטרה חיובית־בונה. היו הרבה כידונים. היו כמה רובים. היו הפוגות. היה חוסר־תנועה קליל, היה נחמד.

אחריה באו עוד כמה מלחמות שהל־כו ונהיו קשות יותר ויותר. היתה רו־מנטיקה של שריפות. היו סיוטים. היה הווי של גברים. היתה הרואיקה של מק־צוענים. לא היתה מטרה. או שהיתה מטרה שלילית־הרסנית. היו הרבה טנ־קים. ותותחים. וטילים. ומטוסים. לא היתה מנוחה. היתה תנועה מטורפת. היה חוסר־תנועה מטריף. היה נורא.

אלו שחזרו מהמלחמה הראשונה נתנו לאלו שחזרו מהמלחמות האחרות צל"שים ופטור משכר־לימוד ומכו־ניות וקביים, אבל לא נתנו לתפוס את מקומם.

כי המלחמה הראשונה הקנתה להם מקום בהיסטוריה. מקום שאין לו תח־ליף. מקום שלא משאיר מקום לאח־רים. הם נלחמו במלחמה הראשונה והסדר הכרונולוגי הוא שקובע כאן.

לכן אנו שרים עד היום את השירים שלהם. אנחנו משננים את הספרים שלהם. אנחנו קוראים וכותבים בעיתו־נים שלהם. אנחנו הבוחרים שלהם. אנחנו שחקנים בחלומות שלהם.

הם המימסד. הם האנטי־מימסד. הם התרבות. הם חוסר־התרבות. הם הכל־כלה הלבנה. הם הכלכלה השחורה. הם החזון. הם הביצוע. הם עושים מלח־מות. הם עושים שלום.

כי המלחמה הראשונה הקנתה להם מקום בהיסטוריה. מקום שאין לו תח־ליף. מקום שלא משאיר מקום לאח־רים. הם נלחמו במלחמה הראשונה והסדר הכרונולוגי הוא שקובע כאן. המלחמה הראשונה היא הנכונה. כל המלחמות האחרות היו טעות.

טעות שלהם, כמובן.

חלום לשם שינוי

אתמול חלמתי חלום והנה התגשם חלומי ובישראל יש סוף־סוף בחירות אישיות לפרלמנט.

הבוחרים עומדים בגן ירוק ופורח ומוזם, על בימה מקושטת בפרחי הלאום, עולים המועמדים בזה אחר זה, כולם יפים ומסודרים, ומשמיעים את דברם.

הראשון אומר שהוא יהיה יותר יעיל.

השני אומר שהוא ידאג.

השלישי אומר שהוא יבצע הכי טוב.

והבחורים מוחאים כפיים בנימוס למועמדים הנאים ושואלים שאלות מנומסות.

רציתי גם אני לשאול מה הם יבצעו וידאגו ביעילות, אבל אז התעוררתי והצטרפתי לתנועה הדמוקרטית לשינוי שיטת הבחירות, כי אני מאמין בזה.

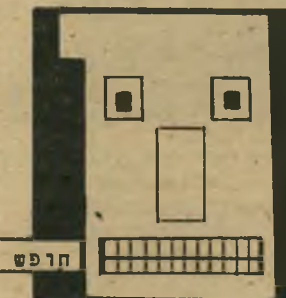

סיינס פיקשן

חופש ✱ סדר ✱ ניקיון ✱ טוהר ✱ שינוי ✱

בשנת 2037 היה ג'רמיה ה. האפינס, המכונה בפי ידידיו האפי, מועמד המיפ־לגה השלישית לתפקיד ראש המדינה.

הכל החל שמונה חודשים קודם־לכן, בבית־הקיץ שלו בחוף המערבי.

„אי־אפשר יותר ככה," נאנח האפי, כשהוא טועם מן הוויסקי המיובא.

„האינפלציה הזאת תהרוג אותנו," הס־כימה המדענית לאזלי גבוהת־הקומה.

„אתה יודע כמה עולה היום ביצה?"

„זה הכל מהשחיתות," טען הפרופסור ליווינגסטון הנמרץ.

„יעילות, קשישא," חייך מוטורס התע־שיין, „הכל עניין של יעילות."

השתררה שתיקה ארוכה.

„למה אף אחד לא עושה שום דבר?" שאלה לפתע אשתו הנאה של מוטורס.

„שאלה טובה," קפץ בעלה, „למה אנח־נו לא עושים משהו?"

„אנחנו?" תמהה לאזלי.

„כן, אנחנו," התלהב מוטורס, „אנחנו. הנה, האפי יכול להיות ראש־מדינה מצויין."

„זה נכון," ציין פרופסור ליווינגסטון, „יש לו את כל הנתונים."

„באמת צריך לעשות משהו," הסכים האפי.

„אז קדימה," קרא מוטורס הנלהב, „מתחילים לרוץ."

במרוצת החודשים הארוכים שלאחר־מכן השקיעה החבורה את כל מירצה וזמנה בהכנות יסודיות לקראת הבחי־רות.

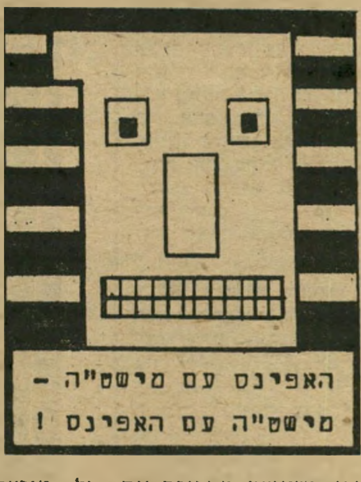

חוקם ארגון יעיל של חברים פעילים בכל קצוות הארץ. שיניו של האפי תוק־נו ושופצו. צורפו תעשיינים, חוואים, אקדמאים, בנקאים, קצינים, מדענים וטייסים לגרעין המייסד. מומחים ליח־סי־ציבור שיפרו את חיוכו של האפי ללא־הכר.

במקביל הורכב מצע המיפלגה על־פי מישאלי דעת־קהל מדעיים, שהוכיחו כי הציבור צמא — לפי סדר כרונולוגי — לשינוי, לטוהר־מידות בשילטון וליעילות במישטר. כך גם נקבע שם המיפלגה ל־„המיפלגה היעילה לשינוי טוהר המי־דות", או, בקיצור, „מישט"ה".

מתח רב שרר בחדר־ההקרנה הצמוד לאולפן המיפלגה, עת צפתה החבורה ב־שידור הניסיון הסופי, שבו ניסו „עיתו־נאים" חצופים לקרוע לגזרים את האפי ולערער את עמדתו. האפי עמד בגבורה בניסיון.

„נפלא," שאג מוטורס.

„מדוייק, מדוייק להפליא," מילמל פרופסור ליווינגסטון הנפעם.

לאזלי נישקה בלהט את פניו המאו־פרים של האפי כשיצא מן האולפן.

„אנחנו אוהבים אותך, האפי," בכתה ל־קול מחיאות־הכפיים הנלהבות.

„ביום חמישי הופעת הבכורה האר־צית," התלוצץ מוטורס כשברקע התפו־קקו בקבוקי־השמפניה בזה אחר זה.

לאחר הופעת הטלוויזיה המרשימה של האפי החלו העניינים להתקדם בקצב רצחני. רבבות מעריצים קיבלו את פניו של האפי בכל מקום נידח שאליו הגיע. הם קידמוהו בכרזות־ענק ועליהן דיוקנו המחייך, מעל לסיסמת־הבחירות של ה־מיפלגה „האפינס עם מישט"ה — מישט"ה עם האפינס!".

„אסור לנו להיגרר להתלהבות," הז־היר פרופסור לווינגסטון בישיבה השבו־עית האחרונה לפני הבחירות. „הסתנ־וורות־שווא והרגשת־ניצחון מוקדמת עלו־לים להפיל אותנו בפח שטומנות לנו שתי המיפלגות. צריך לשמור על קור־רוח ועל עבודת־שטח יסודית ואירגון יעיל."

„אל תדאג," הרגיע אותו מוטורס, „אתה יודע שאצלי הכל עניין של יעי־לות. הלא כן, קשישא?"

שבועיים לאחר היבחרו ביטל האפי את החוקה, והכריז על מצב־חירום לביעור נגעי החברה. חופש־הדיבור הוצא אל מחוץ לחוק, בהיותו מכשלה ליעילות. כל הגברים גוייסו לצבא ל„קרב הגדול" למען טוהר־המידות. הופעלה מדיניות „השינוי הסופי":

„לא עוד עבדים נכנעים," הכריז האפי בנאום לאומה. „מעתה אנחנו אדו־ני העולם."

„לא עוד!" שאגו ההמונים הנלהבים בדרכם אל המילחמה.

הוועדה הממונה על סלקציה של יהודים

בישראל יש חוק הפוטר בנות דתיות מן הצבא.

חוק יפה ומתחשב.

שכן, אם אדם אינו יכול לשרת בצבא מטעמים הנוגדים את אמונתו, פוטרת אותו המדינה מן השירות.

אלא שמשום־מה אין החוק מקבל את אמונתו של האדם כבסיס לאמונתו. כלומר, אין זה מספיק שיאמר אדם „מאמין אני" ויילך לדרכו. לא, האדם חייב לעמוד ב־בחינות של המדינה על אמונתו.

וכך, כשיש בנות ש„חושדים" בהן ש־אינן דתיות ר"ל, למרות שהצהירו שהן כן, מזמנת אותן המדינה לחקירה. ויש ועדה, שאין לי מושג ממי היא מורכבת, הבודקת האומנם דתיות או לא, ואז מבצעת את הסלקציה — מי לצבא ומי לפטור.

ואני רק יכול לתאר לעצמי כיצד מת־בצעת ה„חקירה" ומה בודקים ב„בדיקה", ומה הם הקריטריונים לסלקציה הזאת — בוודאי בודקים את אורך השימלה. ו־חוקרים את המרחק בין המרפקים לשרוו־לים. ומבררים ברור היטב אם תיסרוקת הנבדקת מתאימה לתקן תיסרוקת הבת הדתית עפ"י תקנות המצפון הדתי 77/א תשי"ב. ושואלים שאלות כגון: כמה שעות אחרי אכילת בשר ביום־חול מותר לשתות חלב ביום־טוב ולהיפך. ו„מי אמר אל מי: ויאמר ה' אל יהושע?". ויש גם חידון בקיאות בשיטה אמריקאית ב„צאינה וראינה". ולבסוף גם חוקרים ודנים ובודקים ומבררים במצבו של קרום־הבתולין העומד לפני הוועדה.

ואני חושב שזאת חוצפה מאין כמותה שהמדינה תקבע מי דתי ומי לא. אני מאמין שהאדם עצמו הוא היחידי היכול לקבוע מהי אמונתו, ואין לשום גורם אחר שום נגיעה לעניין הזה.

ואם המדינה לא מקבלת את זה, אז שתשנה את החוק, תגייס את כולן ותפסיק עם הסלקציה המכוערת הזאת. תודה.

הילל: „לולא היתה לח״כים חסינות, היו נעצרים באשמת שוטטות״

■ בפגישה שערך מנהיג הליכוד, **מנחם בגין**, עם יועצו המדיני של **ג׳ימי קארטר**, הפרופסור **זביגנייב בז׳ז׳ינסקי**, גילה האחרון כי אביו עוד כיהן כקונסול הפולני בלייפציג, בימי שלוט הנאצים בגרמניה, ערב מילחמת־העולם השנייה. לדברי הבן, היה אביו „אנטי אנטישמי.” יום אחד, כך סיפר האיש, שהוא המועמד לרשת את **הנרי קיסינג׳ר** בתפקיד שר־החוץ, נתקל האב בקבוצת סטודנטים שנשאו כרזות נגד יהודים. הוא התנפל עליהם ותקף אותם במקלו.

■ המשורר **חיים גורי** הסביר השבוע מדוע הצביע בבחירות האחרונות לכנסת, לפני שלוש שנים, עבור הרשימה הבדואית: „נאלצתי להצביע בעד בדואים, כי לא פתחו את הרשימות, אך לא יכולתי להצביע בעד רשימה ימנית, דתית או ליברלית. הבדואים משרתים בצה״ל. הצבעתי עבורם ברגע האחרון ממש.”

■ סופר דבר, **חיים איזק**, נימנה עם מישלחת עיתונאי ישראל שזכו בטיסת־חינם למכסיקו, בטיסת הבכורה של אל־על בקו ישראל־מכסיקו. אולם עבור השהות במכסיקו־סיטי שילם איזק מחיר יקר. הוא החמיץ ביקור שערכו העיתונאים הישראלים, בליוויית שר־התחבורה, **גד יעקבי**, במוזיאון האנתרופולוגי במכסיקו־סיטי. למחרת החליט לבקר במקום. כיוון שרצה ללמוד גם איך חי העם המכסיקאי, הוא החליט לנסוע למוזיאון באוטובוס — ולמד. איזק נדחק באוטובוס הצפוף כדי לשלם לנהג 5 פזוס, ותוך כדי כך כייס מישהו מארנקו את כל הקצבת המטבע הזר שעוד נותרה לו — בסך של 430 דולר.

■ גם חבר אחר של המישלחת לא רווה נחת. היה זה איש־הטלוויזיה **חיים יבין**. הוא עבר אומנם את המסע במכסיקו בשלום, אולם לא חזר לארץ עם שאר חבריו, המשיך ממכסיקו לניו־יורק. ומה שלא עשו כייסי מכסיקו־סיטי, הצליחו לעולל לו שודדי ניו־יורק. לפי ידיעה שהגיעה מניו־יורק, נשדד חיים יבין ברחוב. פרטים טרם הגיעו.

■ מזל־ביש פקד בסוף השבוע שעבר את שר־הבריאות **ויקטור שם־טוב**. ביום רביעי עוד הספיק להשיב בכנסת למיספר שאילתות בענייני משרדו, הגיע בצהריים לתל־אביב בחברת רעייתו, כאשר חש ברע. באותו ערב התכונן השר לפגישה עם **נתן פלד**, ומייד לאחר־מכן רצה לחזות בתוכנית הטלוויזיה מדע ודעת, שעמדה להקרין קטע על פעולות היחידות לטיפול־נמרץ בהתקפי־לב בבתי־החולים בארץ. אבל שם־טוב לא ראה את הסרט. תחת זאת הוא ראה את אחת מיחידות הטיפול־הנמרץ בפעולתה. כשחש ברע והתכסה זיעה קרה עד להתעלפות, הוא הובהל לבית־החולים איכילוב, שם אושפז עד להתאוששותו. מקורביו של השר טוענים, כי הפגנת רופאי בית־החולים סורוקה בבאר־שבע לפני לישכתו, לפני שבועות מיספר, פגעה בו והשפיעה עליו קשות.

■ בחברת החשמל נתקבל מיכתב זועם של צרכנית, התובעת את פיטוריו של יו״ר הדירקטוריון של החברה, ד״ר **יעקב ארנון**, ביגלל הידיעות על השתתפותו במגעים עם אש״ף מטעם המועצה הישראלית למען שלום ישראלי־פלסטיני. האשה הצהירה שאין היא מוכנה לשלם את משכורתו של אדם כזה. השבוע סיפר ארנון, שחישב כי חלקה במשכורתו הוא פחות מאגורה אחת, ושהוא מתכונן לשלוח לה בדואר אגורה — „אך בתנאי שזה לא יהווה תקדים,” מיהר להוסיף.

■ בישיבה שקיימו אנשי תנועת שינוי, שבה החליטו על הצטרפותם לתנועתו של פרופסור **ייגאל ידין**, אמר חבר־התנועה **מיכאל ברגר**, שלא התלהב במיוחד מרעיון האיחוד: „כעת יש לנו הכל: פרופסורים, גנרלים, שוטרים ואפילו אסירים, שכבר יושבים.”

■ העיברית הגרועה השגורה בפיהם של חברי־הכנסת, הפכה כבר מזמן אחד הבזיונות הגדולים של הבית. השי־

רעמסס השני מלך מצריים, שבתקופתו אירעה יציאת־מצריים על־ידי בני־ישראל, כפי שהיה מונח השבוע במעבדה רפואית בפאריס, כשלושת אלפים שנה אחרי מותו. מומחי־החניטה הצרפתיים הסירו את תחבושות החניטה מעל גופתו המשומרת של רעמסס, שהוטסה במיוחד ממצריים לפאריס, במטרה לרפא את המחלה שפשטה, לפי טענת מומחים, במומיה החנוטה. לטענת מומחים אחרים לא היתה זו אלא „מחלה דיפלומטית”, שנועדה לשכנע את נשיא מצריים להסכים להטסת רעמסס לפאריס, לריפוי צרפתי, שנועד להדק את הקשרים בין צרפת ומצריים.

זאב ברלינסקי חגג את בת־המיצווה של בתו, שלי, בקפה אלדין שבבעלותו, ביפו. ברלינסקי יצא במחול עם בתו בריקודים שרקדה עם בני כיתתה ובני אורחים.

גדעון זינגר נכח בחגיגת בתו של זאב ברלינסקי יחד עם בנו דדי, בן ה־11, שהוא הצעיר בארבעת ילדיו. זינגר הציג את דדי, גבה־קומה כאביו, כ„בני החוקי האחרון.”

יכול עוד שר המשטרה **שלמה הילל** להתאפק, ואמר: „איל־מלא נהגו חברי־הכנסת מחסי־נות, הייתי עוצר את כולם ב־אשמת שוטטות דיאלקטית”.

■ בעת דיון שהתקיים ב־כנסת, רמז ח״כ **עקיבא נוף** כאילו לתנועות־ההתיישבות יש קשרים עם חלק מהבריונים המתנכלים לחקלאות. השיב לו שר־המשטרה שלמה הילל: „יש גם מיפלגות שיש להן קשרים עם בירינים.”

■ בשיחה שהתקיימה בין כמה חברי־כנסת, סביב אחד השולחנות במיזנון הבית, טען אחד מהם כי שרים מחזיקים עוזרים אך־ורק כדי שיהיה להם עם מי לשבת במיזנון הכנסת. לדוגמה הביא הח״כ את שר־המיסחר־והתעשייה **חיים בר־לב**, ואמר: „הוא תמיד מביא איתו את עוזרו, **בועז אפ־פל־באום**, כי אף אחד אחר לא רוצה לשבת איתו באותו שול־חן”. התערב ח״כ אחר והוסיף: „כל מה שמעניין את בר־לב זה משקה טוב, אפטר־שייב טוב ותחיכות”. כאן הפסיק אותו

לישכת שר־הביטחון, תל־אביב.

■ במישחקי־הרדיו האדם השלישי, המשודר בגלי צה״ל השתתפה השבוע מלכת־המים 76׳, **אורלי חידה**, שצוות מראיינים היה צריך לזהות או־תה מתוך שלוש נערות מוסת־רות. שחקן הקאמרי **אורי לוי**, חקר את אורלי מי ערך את תחרות מלכת־המים, וכשהשיבה העולם הזה, העמיד אורי לוי פנים: „באמת, העולם הזה עוד יוצא?” השיבה לו אורלי: „הוא יוצא ועוד ייצא.” אולם כשהיה עליו לגלות את הנעלם הבא, הצפר (מתבונן בציפרים) **שלמה זוארץ**, הוכיח אורי לוי דווקא בקיאות, חקר את הצפ־רן: „האם יש לך קרוב ב־העולם הזה?” כשהוא מתכוון, כמובן, לד״ר זוארץ ז״ל, מייס־דו של המדור הסאטירי זו ה־ארץ, שהלך לעולמו בעיקבות מייסדו.

■ מנהיג תנועת שלומציון, האלוף (מיל.) **אריאל** („אריק”) **שרון**, הוזמן בשבוע שעבר להתכבד ולהיות סנדק בברית־המילה של **עידו נמיר**, בנו

אייבי נתן

ספן־השלום, שנאלץ השבוע, בגלל הסופה, להפסיק את שידורי קול־השלום ולהביא את ספינתו לנמל חיפה. קיבל טלפון מפתיע מאדם שהציג את עצמו בשם היימי ורניק, ותמה שאייבי אינו זוכר אותו. הסתבר כי השניים התראו באחרונה ב־1946, בבסיס חיל־האוויר המלכותי הבריטי בפשאואר, הודו, ליד גבול אפגניסטן. אייבי, שהיה אז בן 17 וחצי, הטייס הצעיר ביותר בר.א.פ., הצטלם בבסיס עם קבוצת חיילים יהודים, שאף אחד מהם לא היה קצין. ורניק (קי־צוני מימין בתמונה הקבוצתית) הוא כיום סוחר־מכוניות עשיר בבריטניה. כשהגיע השבוע לביקור בארץ, הביא עימו צילומים שצולמו לפני 30 שנה, ושאבדו לאייבי. אחד מאלה היתה תמונתו של אייבי נתן כטייס הקרבי הצעיר בעולם.

ח״כ **אהוד אולמרט**, ואמר: „אני רוצה להגיד לך ששהיתי עם בר־לב באוסטרליה, וכל מה שעניין אותו שם היה לא מש־קאות, לא אפטר־שייבים ולא חתיכות, רק סוסים.”

■ האלוף (מיל.) **שמואל** („גורודיש”) **גונן** אמר, בש־בוע שעבר, כי הוא מריח מיל־חמה. הגיב על כך העיתונאי **גידעון רייכר**: „כנראה שב־מילחמת יום־הכיפורים היתה לגורודיש נזלת.”

■ מיקרה בלתי־נעים אי־רע למבקר־המדינה **ארנסט נבנצאל**. בעת שקיבל את בר־כת הוועדה לביקורת המדינה על מינויו בפעם הרביעית כמב־קר המדינה, החוויר חש ברע וכמעט התמוטט. ח״כ **עדי יפה** מיהר לעברו וניסה להגיש לו עזרה, אולם המבקר העדיף לצאת את אולם הוועדה בכו־חות עצמו. סדרן־הכנסת הבהי־לו אל רופאו הפרטי.

■ בכנסת עדיין לא שמעו, ככל הנראה, על חילופי־הגברי במישרד הביטחון. עובדה, ב־רשימה העדכנית האחרונה של חברי־הכנסת, השתייכותם לסי־עות וכתובותיהם, מופיע ח״כ **משה דיין** כשכתובתו היא:

של הצייר **יגאל נמיר** ונכדה של הכתבת הרפואית של ידי־עות אחרונות, **דבורה נמיר**, המכונה „הסבתא בג׳ינס.” בטכס נכחו כל המי־ומי במדינה. אבל דווקא ידיד־המישפחה, שרון, קילקל קצת את השימ־חה. הוא לא הצליח להגיע ל־ברית במועד, התקשר טלפונית, והודיע בטון של מפקד: „נוע! לא לחכות. לחתוך — בלעדי! אשתדל להגיע בזמן לבר־מיצ־ווה של הילד.”

■ הסופר הצעיר **עמוס קולק**, בנו של ראש עיריית ירושלים **תדי קולק**, מצליח לסיים את כתיבתם של ספריו, אך בחייו הפרטיים אינו מוכיח התמדה יתירה. אחרי שהיה נשוי לצעירה שווייצית נוצ־רייה (לה הקדיש את סיפרו אל תשאלי אם אני אוהב) והתגרש ממנה, ניראה בחברתן של צעירות רבות, אך לא עם אחת קבועה. לפני חודשים אחדים, נסע קולק הצעיר לארצות־הברית, פגש שם בצעירה יהו־דיה וכעבור ימים ספורים נשא אותה לאשה. אולם נישואיהם החזיקו מעמד רק שבועות מע־טים. קולק עזב את אשתו החד־שה, וחזר לירושלים בלעדיה.

הם אומרים

ידלין הציע לדיין להקים מיפלגה עצמאית

✱ שלום עם יד על הלב של גולדה ✱

האוייב הפנימי של דויד בן־גוריון

„אשה העומדת כצוק־סלע באמצע ים סוער..”

מרדכי בנטוב, מי שהיה שר שיכון ופיתוח בממשלות ישראליות רבות, פירסם מאמר תחת הכותרת: „אסון חדש בא על ישראל”. במאמרו עוסק בנטוב במיתקפת־השלום המצרית, ובבי־קורת אי־יכולתה של הממשלה להסתגל למצי־אית הפוליטית החדשה. כמו־כן מתייחס השר לשעבר לדבריה של ראש־הממשלה לשעבר, גולדה מאיר על מיתקפת־השלום: „...היא, כי־ידוע, אשה מרשימה מאוד. הכיצד לא תהיה מרשימה אשה העומדת כצוק־סלע באמצע ים סוער, והצוק אף יודע להזיל בכל פעם דימעה על מר גורלנו — אך לעולם לא על מר גורלו של הזולת. יש לגולדה המוני מעריצים בעולם כולו, ואני בתוכם. אך מעטים מאוד בתוכם מסכימים למדיניותה. גולדה בוודאי עולה על סאדאת באמנות הדיבור על שלום. מאז שאני זוכר אותה היא מדברת על שלום. אך עם יד על הלב — האם מעשיה למען השלום עמדו בפרופורציה כלשהי לדיבוריה על שלום? הצרה היא שהעולם יודע זאת היטב, וגם זאת, כי מה שעשתה למען השלום עשתה בלחץ אמריקאי, שאי־אפשר היה להתחמק ממנו. ואין העולם מקבל את דברי־ההטפה שלה באותה תמימות, שבה הם נאמרים...” (על המשמר).

ידין ולסקוב תיכננו תנועה פוליטית עוד לפני המילחמה

בסקירה על תהליך לידתה של התנועה ה־דמוקרטית של יגאל ידין, מגלה הכתב לענייני מיפלגות אברהם תירוש, כי עוד לפני מילחמת יום־הכיפורים השתעשע הפרופסור ידין ברע־יונות על שיבה לבמה הפוליטית: „...כבר אז חשבתי, שבתחום זה אצטרך להיות אני עצמי פעיל יותר, אם כי לא חשבתי עדיין על הקמת תנועה פוליטית,” גילה ידין למקורביו. באותה תקופה, שקדמה למלחמת יום־הכיפורים, נפגש ידין עם „שניים שלושה חברים קרובים,” שאינו רוצה לנקוב בשמם. נראה כי המדובר ברב־אלוף (מיל.) חיים לסקוב ובאלוף (מיל.) מאיר זורע, אשר ניסו להשפיע עליו שייכנס לחיים הפוליטיים ויקים גוף חדש. ידין השיב להם שאינו בטוח שהוא האיש המתאים או שזהו הפתרון הרצוי. זמן קצר לאחר מכן פרצה המילחמה...”

גילוי זה, כמובן, יש בו כדי לשפוך אור חדש על התפקיד שמילאו יגאל ידין וחיים לסקוב בוועדת־אגרנט, שאליה נבחרו משום שלא היו, כביכול, אישים פוליטיים, בעוד של־מעשה היו להם כבר אז תוכניות ואינטרסים פוליטיים.

גילוי אחר של תירוש יכול אולי להסביר מדוע ביקש משה דיין לבקר אצל אשר ידלין במקום מעצרו: „...פגישות עם אישים שונים, לאו־דווקא מהתחום הפוליטי, קיים ידין עוד לפני הופעתו בטלוויזיה, לרוב ביוזמתם. כך, למשל, שוחח עם מנכ״ל כור, מאיר עמית, שביקש לברר את נכונות השמועות שידין מתכוון להקים גוף פוליטי. הוא השמיע את דיעותיו וסיפר על מצבו במפלגת העבודה, ואף אמר לידין מי הם האנשים במפלגה השותפים לדיעותיו ולחיפושי הדרך שלו. ככל הנראה הזכיר ביניהם את אשר ידלין.

ידלין היה אז שותף לעמית בביקורת על הנעשה במיפלגת העבודה ובחיפושי דרך. זמן מה לפני כן, הופיע אשר ידלין אצל משה דיין, אמר כי הוא מדבר בשם עמית, והציע ל־דיין לפרוש ממפלגת העבודה ולהקים יחד איתם ועם אחרים, גוף עצמאי חדש. (מעריב).

„הקמפניה נגד המימשל־הצבאי”

במלאות שלוש שנים לפטירתו של דויד בן־גוריון, פירסם הסופר וחבר־הכנסת לשעבר, ס. יזהר, מאמר ובו קווים לדמותו. במאמר הביא יזהר כמה מיכתבים מהתכתבות שנערכה בינו לבין דויד בן־גוריון, בראשית שנות ה־60׳, כ־אשר במדינה היה נטוש מאבק ציבורי למען ביטולו של ה„מימשל־הצבאי” על ערביי ישראל, אשר במהלכו התלבט יזהר אם לתמוך בכנסת במדיניותה של הממשלה. ב־12 בפברואר 1962 כתב בן־גוריון אל יזהר:

„— — אין לי כל מוסר־כליות בהגבלות הקשורות בביטחון, אלא אם יוכח לי כי הגבלות אלה אינן דרושות לביטחון — — — ביטול ה־מימשל הצבאי — לפי הכרתי העמוקה — עלול לגרום אחריו תיגרות דמים בין ערבים ויהודים — — — והתגננות אלפים ורבבות ערבים מעבר לגבול. מדינת ישראל לא תעמוד בפני אסון זה. — — — לי ברור שביטול המימשל הצבאי פירושו הפקרת המדינה... אין מדינה בעולם שלא היתה נוהגת באמצעי הרתעה נגד מסיתים ואויבים פנימיים — אילו נמצאה במצב שבו נמצאת ישראל. רק עיוורון וחוסר הכרה מוסרית בזכותנו לחיות פה כעם חופשי — — — מאפשרים הקמפניה נגד המימשל הצבאי.

„שני הדברים באים אך ורק לביטחון המ־דינה. צה״ל דרוש להרתיע האויב החיצוני וה־מימשל להרתיע האויב הפנימי. האם סבור אתה שהאויב הפנימי אינו קיים?

„ולכן עמדתך, לדעתי, היא מוטעית ואין לה יסוד וטעם מצפוני...” (מעריב).

ידלין

מאיר

סמילנסקי

פסוקי השבוע

● **גולדה מאיר**, ראש־הממשלה לשעבר: „אם יש איש־ציבור, שאכן סרח ונמצא אשם, במו ידי הייתי תולה אותו בכיכר דיזנגוף!”

● **שגריר ישראל באו״ם חיים הרצוג**: „הערבים חטפו את האו״ם.”

● **שר־התיירות משה קול**: „ממשלת ישראל אינה דוגלת בשיוויון־זכויות לכל היהו־דים. היא מבטיחה שיוויון־זכויות למוסלמים ול־נוצרים, אבל לא ליהודים.”

● **ח״כ המערך ישראל קרגמן**: „כבו־דה של הממשלה שהיא מודה בשגיאותיה.”

● **יעקב חלפון**, לשעבר יועץ־הסתרים של ראש־הממשלה: „דור הנפילים הסתלק, ונותרנו אנחנו — דור הנופלים.”

● **הסופר והמשורר חיים גורי** על ה־כתב המדיני של מעריב, יוסף חריף: „מגיע לו פרס פוליצר וכדור בראש. הפרס, בעד הדיווחים על דיוני הממשלה הסודיים, והכדור — כי זו בגידה במולדת.”

● **שלמה („צ׳יצ׳”) להט**, ראש עיריית תל־אביב, על הסופר אפרים קישון: „קישון הוא סופר, שלעולם לא היינו יודעים כמה הוא גדול, אילמלא באו הגויים, שקראו את התרגו־מים, וסיפרו לנו.”

● **אפרים קישון** על צ׳יצ׳: „יש נביא ב־עירן — בתנאי שהנביא הוא שכנו של ראש־העיר.”

עדות־השקר של עופר

אברהם עופר האב, הציל את חברת־הבנייה „יבנה"

מפשיטת־רגל, ובנו קיבל מאותה חברה דירה בחצי־חינם

לפני כחודש וחצי, ב־10 באוקטובר השנה, חתם עורך־הדין דן עופר על מיסמכים, המקנים לו בעלות על דירה. היה זה הסכם משותף עם חברת־הבנייה יבנה, ועם בנק משכנתאות לשיכון תל־אביב. לפי המיסמכים שילם עופר הצ־עיר לחברת יבנה 174.1 אלף לירות, וק־נה דירה בת שלושה חדרים בגיבעת־שמואל, רמת מילמן, ברחוב הציונות. הי־תה זו דירה מיספר 14, מתוך פרוייקט בן 48 דירות שבונה החברה במקום.

באותו מעמד חתם דן עופר על מיס־מכים עם הבנק, וקיבל הלוואה משכנת־אית בסך 40 אלף לירות, בריבית לא־צמודה של 17% לשנה.

דברים אלה לא היה בהם כדי להתמיה, לולא כמה עובדות נוספות: דן עופר הוא בעל פנטהאוז מהודר ברחוב לאה 12 בנאות־אפקה, שנרכש מחברת שיכון־עוב־דים. הדירה שרכש בגיבעת־שמואל היא דרה נוספת, שאותה רכש לשם ספקול־ציה. חברת יבנה נתונה בקשיים כספיים, ולקחה לפני שנתיים את דן עופר כעורך־הדין שלה, כדי שייצג אותה לפני אביו, שר־השיכון. נראה כי הבן ידע כיצד לשכנע את האב, והחברה לא נסגרה. החברה בונה 48 דירות בגיבעת־שמואל על קרקע פרטית, לבנייה פרטית שלא במיסגרת מישרד־השיכון. לציבור הרחב היא מוכרת דירות כמו אלה שקנה בנו של שר־השיכון במחיר של 207 אלף לירות. לדן עופר נמכרה הדירה, למטרות ספקולציה, בהנחה של 35 אלף לירות בערך.

פרט תמוה נוסף בעסקה הוא הריבית הנמוכה להלוואה. מסתבר כי הבנק מלווה בתנאים כאלה לכל קונה הדירות אצל יבנה. כיוון שבנק זה ממומן על־ידי ממ־שלת ישראל או עיריית תל־אביב, כדאי לבדוק מה מקור הכספים הזולים שאותם מלווה הבנק לדירות שמוכרת חברת יבנה.

טעמן המתוק של ההנחות

אך ההנחה שקיבל דן עופר מיבנה לא היתה הראשונה שקיבל בחייו. באמצע שנת 1972, כאשר רכש את דיר־תו ברחוב האמוראים 6 בתל־אביב, ב־בניין שניבנה במשותף על־ידי שיכון־עובדים ושיכון ופיתוח, כבר טעם את טעם ההנחות המתוק. שיכון ופיתוח היא חברה ממשלתית, ושיכון־עובדים היא חב־רה ציבורית. דבר זה לא הפריע למנכ"ל שיכון־עובדים דאז, אברהם עופר, לה־ביא לוועדת־ההנחות של חברתו, פעמיים, את הדירה שרכש בנו דן. פעם אחת אישרה לו הוועדה הנחה של 3%, כמ־קובל לרוכשי דירות שהם עובדי החברה. בפעם השנייה אישרה לו הוועדה הנחה נוספת של 2%, וסך־הכל היתה ההנחה שקיבל 5%, ללא כל צידוק או היתר.

המבקש לדעת האם היה כדאי לחברת יבנה להעסיק את בנו של שר־השיכון, ולתת לו דירה בחצי־חינם, יסתכל במ־צבה של החברה ויראה כיצד מישרד־השיכון של אברהם עופר עוזר לה. יבנה נקלעה לפני שנה לקשיים כספיים חמו־רים ביותר, עמדה לפני התמוטטות. אז נחלץ לעזרתה מישרד־השיכון. מישרד זה מזמין אצל קבלנים דירות לבנייה עבור עולים, וכן דירות עבור זכאי מישרד־השיכון. הזמנות אלה מהוות כמחצית מ־כלל הדירות הנבנות בישראל, והן הכ־נסה בטוחה לחברה. ככל שהחברה מק־בלת הזמנות רבות יותר ממישרד־השיכון, מצבה טוב יותר.

שנת 1976 היא שנה שבה הקטינו כל החברות את מספר הדירור שהן בונות, כיוון שמישרד־השיכון הקטין את הזמנו־תיו, וכן בגלל השפל בשוק הבנייה. אם לוקחים את מיספר הדירות שבנתה יבנה עבור מישרד־השיכון ביולי 1976, שהוא 352, ומולו מעמידים את המיספר שהיא בונה באוקטובר השנה — 320, מגלים שקיימת ירידה של עשרה אחוזים. אולם ירידה זו היא אפסית לעומת מה שקרה בחברות אחרות.

כך, למשל, חברה בגודל דומה של יבנה, חברת דיור של סולל־בונה, ירדה מיולי לאוקטובר ב־66% (מ־180 דירות ל־60); חברות גדולות ובעלות קשרים כמו שיכון ופיתוח הממשלתית, ירדו ב־20%, או שיכון עובדים — ירידה של 20%. רק יבנה ירדה כדי מחצית הירי־דה של יתר החברות.

ולא רק זאת. בחודש ספטמבר השנה, החודש שבו קנה דן עופר את דירתו, החלה יבנה בבניית 411 דירות, לעומת 288 בחודש אוגוסט. מישרד־השיכון נתן לה בספטמבר תוספת של 123 דירות — וזו היתה החברה היחידה שקיבלה תוספת דירות ממישרד־השיכון באותו חודש!

אין פלא, אם־כן, כי חברת יבנה אסירת־תודה למישפחת עופר. אך אסירות־תודה זו אינה מסתיימת רק בעיסקי דן עופר. יבנה גם לקחה לעבודה אדם נוסף, אר־צי ויין שמו, שהוא, קרוב־מישפחה של מאשה וילדר־לירם, ידידה של עופר האב מזה שנים רבות. ויין גר, כמובן, בקוטג׳ של שיכון עובדים ברמת־אפעל, קשור עם אברהם עופר בקשרים ענפים ביותר, שעליהם ידובר בהמשך הסידרה.

אם אצל הבן הבכור, דן, מעוררות ההנחות והרכישות תמיהה, הרי חומר חדש שהגיע בימים אלה מעורר שאלות רבות לגבי דרך רכישת הדירה של הבן השני, יעקב עופר, ברמת־פולג. קובי עו־פר קנה קוטג׳ ברמת־פולג, ושילם תמו־רתו 270 אלף לירות. לא היה זה המחיר המלא, כיוון שוויתרו לו על ריבית־פי־גורים של כ־4000 לירות, שכל האחרים אכן שילמו. ומדוע ויתרו דווקא לו? אביו, אברהם עופר, היה יושב־ראש מו־עצת־המנהלים של חברת ישראלום, שמכ־רה את הדירות ברמת־פולג.

אנשי ישראלום טוענים, כי קובי עופר רכש את הקוטג׳ ישירות מן החברה. גם מי שהיה נציג ישראלום בארה"ב, אלי

שכון עובדים בערבון מוגבל

1486

5 מרס 72

לכבוד

שכון ופיתוח לישראל בע"מ

לידי מר שרייבר

הנדון: הנחות למשתכנים.

רצ"ב העתק פרוטוקול של ועדת ההנחות מיום 25.2.72, בו אשרנו גם הנחות למשתכנים בבניה המפותחת :-

1) לה" נפתלי רבין הרוכש דירה בפתח תקוה ע"י פלוסון בית מס. 2 אושרה הנחה של 3% ממחיר הדירה.

2) לה" רחל ודן עופר הרוכשים דירה ברמת אביב בית מס. 16 אושרה הנחה של 2% נוספים בנוסף ל־3% שאושרו קודם.

הנחה לבן הבוס מיסמך פנימי של חברת שיכון עובדים, המוכיח כי בנו של מנכ"ל החברה דאז, אברהם עופר, עורך־הדין דן עופר, שרכש דירה ברמת־אביב, קיבל הנחה בשיעור של 5% ממחר הדירה.

דירה לדן: בדירת־הגג בבניין זה, ברחוב לאה 12 בנאות־אפקה, גר דן עופר. הוא עבר לדירת־גג זו באוגוסט השנה. חודש לאחר־מכן רכש מחברת **יבנה**, שהוא יועצה המישפטי, דירה למטרות ספקולציה בגיב־עת שמואל, בתנאי מתנה. שר־השיכון הציל באותה עת את החברה מפשיטת־רגל, על־ידי קנייה של מאות דירות ממנה עבור מישרד־השיכון. החברה בונה בגיבעת־שמואל דירות למכירה פרטית. למרות זאת קיבל דן הלוואה מסובסדת לרכישת דירה.

וגנר, מכחיש כאילו הקוטג׳ של קובי ניקנה קודם על־ידי אחר ועבר לידיו של קובי ממנו.

מה קרה עם הדירה?

למרות זאת מצוייה בידי כתב העולם הזה, ובידי המישטרה, עדות לכך ש־קובי עופר רכש את הקוטג׳ מידי ישראלי המתגורר בארה״ב שנים רבות, אשר שילם תמורתו 53 אלף דולר. לפי אותה גירסה מכר הישראלי את הקוטג׳ תמורת דולרים ששולמו בארה״ב. גירסה זו מוכחשת על־ידי כל הנוגעים בדבר, וקשה להוכיח בלי חקירה מישטרתית בארה״ב. המישט־רה כבר החלה חוקרת בפרשה, ובידיה החוט שיובילנה אל הישראלי המוכר ובאמצעותו יתברר הכל.

כפי שאברהם עופר הסדיר דירה לבע־לה־לשעבר של טליה ליבני, יאיר („קויה״) רובין, שקיבל דירה בתנאי זוג צעיר למ־רות שהיה גרוש (העולם הזה, 2045), דבר המהווה עבירה פלילית, כך נהג גם לגבי עשרות אחרים שאיתם ביקש לקנות. כך, למשל, רצה להתקרב לחוג־לשילוב, ש־מרכזו בגיבעתיים, בהנהגת חברי־הכנסת עדי אמוראי ומיכה חריש. איש־הביצוע של החוג הוא דניאל וויינמן, המנהל מע־רכת־חורמה נגד ראש־עיריית גיבעתיים, קובה קרייזמן. לדניאל וויינמן ניתנה דירה בתנאי זוגות צעירים ברחוב ההסתדרות 25 בגיבעתיים. הדירה עלתה לו בשנת 1974 67 אלף לירות. הזוג וויינמן מכר אותה מבלי שגר בה, בספברואר 1975, במחיר של 195 אלף לירות. פרשה זו דומה לפרשת הדירה של חותנתו של דן עופר, חנה פן, אולם הפעם מדובר בדי־רה שנמכרה בתנאי זוגות צעירים. לפי חוקי המדינה היה על דניאל וויינמן להי־נשא אחרי ינואר 1967, כדי לעמוד בתנ־אים לקבלת הדירה, וכך גם קובע הסעיף הראשון בחוזה שאותו חתם עם שיכון עובדים. אולם וויינמן נישא רק בספטמבר 1963, ולא עמד בתנאי החוזה ובחוקי המדינה. למרות זאת קיבל את הדירה מבלי שגר בה כלל, ומכרה לאחר־מכן.

וויינמן עצמו טוען כי הודיע לשיכון עובדים, בשעתו, כי התחתן לפני המועד, ואם־כי הודעתו אבדה, הרי נמצא לו פקיד שזכר כי הודיע זאת. כן טען כי מכר את הדירה כיוון שבזמן שעבר מאז הר־שמתו לדירה ועד לקבלתה קנה דירה אחרת, וכדי לשלם את מחירה מכר את הדירה שרכש בתנאי זוגות צעירים.

וויינמן הגיש ליועץ־המישפטי־לממשלה בקשה לעיכוב הליכים, בתיק פלילי שנפ־תח נגדו בפרקליטות מחוז תל־אביב, ומ־סר לי כי היועץ הורה על סגירת התיק. מקורות מישרד־המישפטים הכחישו זאת בכל תוקף, וטענו כי טרם ניתנה כל הח־לטה בנדון.

השיטות שנוקט אברהם עופר כוללות גם הונאות בוועדת־בניין־ערים, לטובת ענייניו וענייני החברה שאותה ניהל. פר־שת הדירות ברחוב שמריהו לוין בירו־שלים מהווה דוגמה נאה לעקיפה של עיריית ירושלים, חברת שיכון ופיתוח הממשלתית, ודיירי שיכון עובדים גם־יחד, תוך הפרכת האגדה שעופר דאג למשתכנים הקטנים.

שם המישחק: הונאה

בשנת 1970 הודיעה שיכון עובדים, יחד עם שיכון ופיתוח הממשלתית, על מכירת 33 דירות־רווחה במשולש של הר־חובות שמריהו לוין ורחוב חביב בקריית־יובל בירושלים. הדירות היו בנות 3.5 ו־4 חדרים, וההרשמה היתה מלאה. הנר־שמים התבקשו לשלם 76 אלף לירות, לערך. ליד בתי־הדירות ניבנו אותה עת שישה קוטג׳ים נאים ביותר, בני שישה חדרים. קוטג׳ים אלה לא הוצעו למכירה לציבור, אלא נמכרו לפרוטקציונרים בע־לי קשרים עם שיכון עובדים, במחיר של 91.3 אלף לירות האחד. בין הזוכים היה פרופסור יחיאל בקר, שאצלו עשתה ב־אותה עת עבודת מאסטר בתו של מנהל שיכון עובדים בירושלים, יעקב וויינברג.

לפני שנכנסו דיירי הדירות הרגילות לגור בהן, הם התבקשו להוסיף כמה אל־פי לירות כהפרשי־הצמדה למחיר. הדיי־רים התארגנו לפעולה בראשות אמנון מרגלית, בנו של אחד מראשי מיפלגת־העבודה בירושלים, ביצעו עבודת־סקר שגילתה את העובדות הבאות:

● 33 הדירות וכן שישה הקוטג׳ים ניבנו על־ידי הקבלן התל־אביבי משה עופר (לא קרוב של השר), וחלק ניכר מהוצאות־הבנייה שלהם הועמס על הדי־רות הרגילות. למשל, עבודות־הפיתוח של השטח, שנעשו על־ידי האחים ברזאני, בסך 420 אלף לירות, הועמסו על הדירות בלבד. כך גם לגבי עבודות החשמל והצ־נרת, בסך כולל של 100 אלף לירות.

● חלק מתוספת־המחיר הוסבר לדיי־רים בהצמדת מחיר הקרקע לדירה. התב־רר כי עיריית ירושלים החליטה, בנו־במבר 1970, כי שיכון עובדים תשלם מס־השבחה על הדירות שניבנו שלא כחוק, בסך 35 אלף לירות לבניין (הוקמו שלו־שה בניינים ל־33 הדירות הרגילות). ביום 23.6.71 נערך דיון בוועדה־לבניין־ערים של ירושלים, ואברהם עופר ביקש לבטל את מס־ההשבחה. הוא אמר כי הדירות מיועדות לזוגות צעירים, וכי חברתו שיל־מה עבור הקרקע 4000 לירות לדירה.

בדיקה של אמנון מרגלית העלתה, כי המחיר ששולם לקרקע היה 1387 לירות לדונם, ששולמו על־ידי מינהל־מקרקעי־ישראל לקרן־הקיימת־לישראל. בנסח המ־קרקעין אין כל רישום לכך ששיכון עוב־דים שילמה תמורת הקרקע. ראשי מינהל־מקרקעי־ישראל מסרו, כי שיכון עובדים קיבלה את הקרקע ללא תשלום.

מירמה כפולה

מכאן שעופר רימה את עיריית ירושלים פעמיים: בפעם הראשונה, כאשר אמר כי הדירות הן לזוגות צעי־רים ואילו הן נמכרו כדירות־רווחה, ובשנייה, כשטען כאילו שילם תמורת הקר־קע 4000 לירות לדירה, בעוד שלמעשה לא שילם מאומה. הונאת העירייה היא עבירה פלילית. מה־גם שבעיקבותיה הוק־טן מס־ההשבחה ל־10 אלפים לירות לדירה.

● העמסת הוצאות פיתוח הקוטג׳ים על הדירות מהווה הונאה של המדינה. הדירות ניבנו במשותף על־ידי שיכון עובדים וחברת שיכון ופיתוח הממשלתית. הקוטג׳ים — רק על־ידי שיכון עובדים.

אמנון מרגלית וחבריו פנו מיספר פעמים, בשנת 1971 ובשנת 1972, למזכיר ההסתדרות יצחק בן־אהרון ולמזכיר חברת העובדים אשר ידלין, בבקשה שיתערבו בהונאות אלה, אך ללא תוצאות. גם עופר סירב להיפגש עימם.

יגאל לביב ■

(הרשימה הבאה בסידרה: קנוניית הזוגות הצעירים)

שר־השיכון אברהם עופר

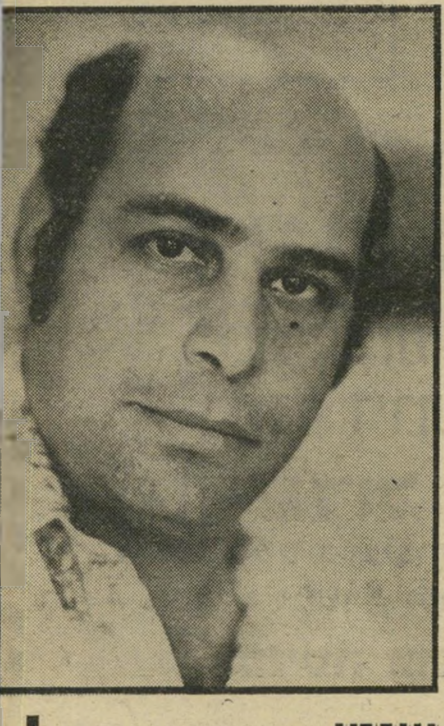

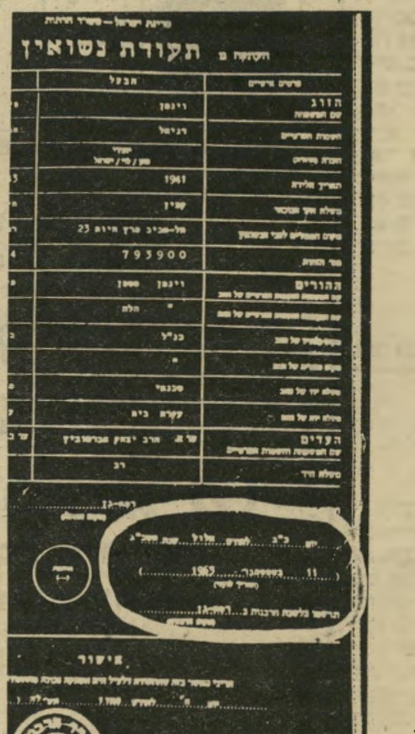

וויינמן: חבר מועצת עיריית גיב־עתיים דניאל וויינמן, מ־ראשי חוג לשילוב ומקורב לאברהם עופר, אשר הסדיר לו דירה בתנאי זוגות צעירים.

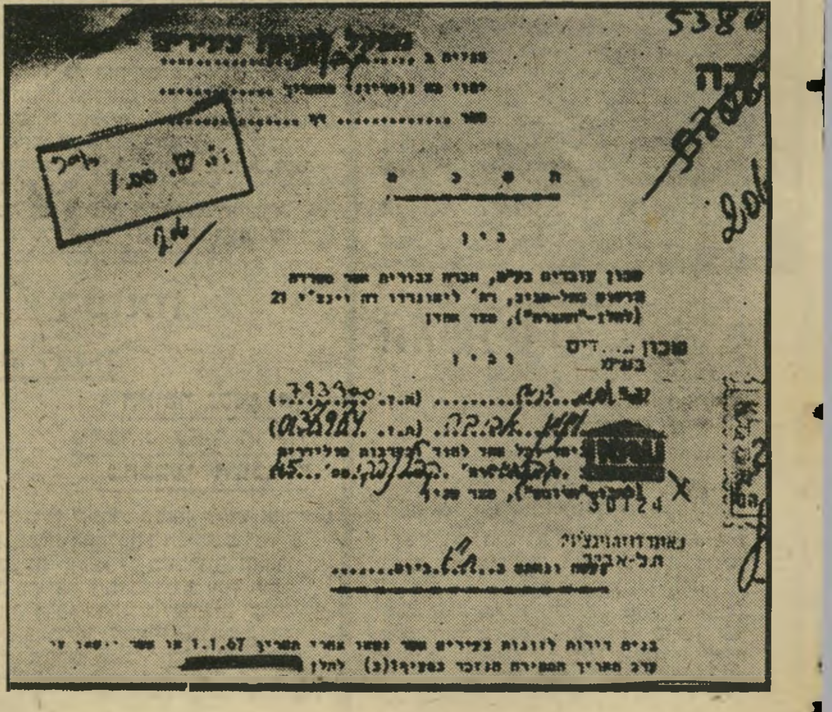

דירה בניגוד לחוק

במיסמך למעלה נראה העמוד הראשון בחוזה רכישת הדירה של דניאל וויינמן מחברת שיכון עובדים בגיבעתיים, הקובע כי תנאי זוגות צעירים יקבל רק מי שהתחתן אחרי 1.1.67. תעודת־הנישואין של דניאל וויינמן (משמאל) מראה, כי הוא התחתן ב־11.9.63.

במדינה

העם

שמים קודרים

סימנים מאיימים להתפרצות אפשרית של סופה חברתית

החורף בא.

בבת אחת ירדו הטמפרטורות. סופת רוחות וחול שהשתוללה בשבוע שעבר, רק בישרה את תחילת עונת הגשמים, שירדו בכמויות גדולות מהמקובל לעונה זו.

הרוח המשתוללת עקרה עצים, ניתקה חוטי־חשמל. המים הציפו ואדיות וכבישים ראשיים. אבל שום התרגשות מייוחדת לא נגרמה.

ברחובות הופיעו המגפיים והסוודרים שנשלפו מהנפטלין. צריכת החשמל והסולר עלתה בעיקבות הפעלת מכשירי החימום. עם ישראל היה מוכן לחורף, קשה ככל שיהיה.

הסכם חשאי. אותה אדישות של שיגרה איפיינה גם את היחס כלפי מאורעות קודרים אחרים, שאיימו להעיב את פני השמיים המדיניים והחברתיים.

בגבול הלבנון נערכו כוחות צה״ל, בתנאי מזג־אוויר קשים מהרגיל, מול האפשרות שצבא סוריה בלבנון יחצה את „הקו האדום". התחייבויותיהם הפומביות של מנהיגי ישראל בנושא זה לא הותירו להם הרבה אפשרויות לנסיגה, במקרה שהסורים יזלזלו באיומיהם.

התלקחות גבול הלבנון היתה אפשרית, אבל היא לא הדאיגה רבים. האפשרות להתפרצות מילחמה חדשה נראתה בלתי ריאלית, בשל המעורבות הפעילה של האמריקאים, באמצעות הסורים, בנעשה בלבנון. בתחילת השבוע הסתמנה אפשרות של הסכם חשאי בין ישראל לסוריה, שימנע עימות על דרום הלבנון.

לכה רותחת. בחזית המדינית נהדפה ישראל שוב ושוב אחורנית, בשורה של החלטות גינוי נגדה בפורומים בינלאומיים שונים. הופעתו של ראש־הממשלה יצחק רבין, בוועידת האינטרנציונל הסוציאליסטי בווינה, בה קרא לכינוס ועידה „נוסח ועידת הלסינקי" בין ישראל למדינות־ערב, נשארה ללא הד.

מה שאמור היה להיראות כמיתקפת־נגד ישראלית מול „מיתקפת השלום הערבית", לא נראה אלא כטכסיס מפוקפק וחסר משמעות של יחסי־ציבור.

אבל האיום הממשי על אורחות חייהם של אזרחי ישראל, המשיך להיות מוחשי יותר בתחום הכלכלי והחברתי.

הממשלה נאלצה שוב להיכנע למאבק מיקצועי צודק, שניהלו נגדה הרופאים. היא התגלתה שוב כמי שאחראית לסבל מיותר לאזרחים. שכן, מה שניתן השבוע לרופאים, ניתן היה לתת להם לפני חודש או שלושה חודשים, ולמנוע את הסנקציות על חשבון החולים.

שוב הוכח כי החזקים מסוגלים להשיג את זכויותיהם. החלשים ימשיכו לסבול, מול חוסר מדיניות כלכלית. לשווא מנסה הממשלה לבלום התפרצות הר־געש חברתי לפני הבחירות. הלבה רותחת מתחת לפני השטח והיא מאיימת לפרוץ בכל רגע, לגרוף עימה את המשק, הממשלה והחברה.

מול אפשרות זו לא היה העם ערוך ומוכן, כמו לקבלת פני החורף.

רפואה

תרופה למכה

האוצר נכנע, אך מרמה: „אין חריגה מהסכמי השכר!"

ביום הרביעי שעבר, בשעה שלוש אחר־הצהריים, נפלה ההחלטה: הרופאים יפסיקו את הסנקציות שהפעילו בשבועות האחרונים בכל בתי־החולים במדינה. תוך שעות אחדות החלו בתי־החולים פועלים כרגיל. המחלקות התרוקנו ממאות „החולים המיותרים," שבהם דאגו הרופאים למלא את בתי־החולים בימי הסנקציות.

המישמרות בחדרי־המיון שבו לתפקד כהלכה, עם מיספר הרופאים הרגיל, והרופאים במחלקות השונות תוגברו בנוספים, כמיספר הרופאים הדרוש בימים

(המשך בעמוד 28)

הקיטונה חוקרת

ב־25 באוגוסט 1974 אישרה הנהלת עיריית גיבעתיים פה־אחד את יציאתו של ראש־העירייה, קובה קרייזמן, לחו״ל. הפרוטוקול מספר, כי ראש־העירייה מסר שהוא נוסע לתקופה של חודשיים וחצי, החל מה־7.9.74. שליש ממשך הנסיעה הוא יקדיש לענייני העירייה, ואת מותר הזמן לענייניו הפרטיים. הנהלת העירייה החליטה להשתתף בהוצאות האש״ל של ראש־העירייה, כמקובל לגבי עובדים השוהים בחו״ל בתפקיד, בהתאם לתקשיר, לגבי 30 יום.

מחלקת הגיזברות של עיריית גבעתיים שילמה לאחר־מכן לראש־העירייה סך של 5000 לירות החזר הוצאות האש״ל שהיו לו, בהתאם להחלטת הנהלת העירייה. הסכום שולם ללא קבלות.

קובה קרייזמן עצמו סיפר, כי בילה בנסיעה זו רוב הזמן באירופה בעניינים פרטיים, וחלק מן הזמן בארה״ב. כאשר נשאל על־ידי כתב העולם הזה, מה היו ענייני העירייה שבהם טיפל, השיב כי בחן פרוייקטים שונים בארה״ב. כאשר נשאל מי שילם את הוצאות נסיעתו, כולל הכרטיס לארה״ב, אמר כי כיסה את הוצאות־הנסיעה מכיסו הפרטי, מכספי בני משפחה בחו״ל, וכן על חשבון העירייה כפי שתואר לעיל. שיחה זו עם ראש־העירייה נערכה בטלפון, והאזינו לה עדי־שמיעה. ראש העירייה עמד בתוקף על כך שהוצאות הנסיעה כוסו באופן שתואר על־ידו.

בניגוד מוחלט לדבריו טוען הרב אליהו שרם, רבה של ישיבת תורה והוראה בתל־אביב, כי הוא היה האיש שכיסה את הוצאות־הנסיעה של קובה קרייזמן לחו״ל באותה נסיעה. הרב שרם אף מציג מיסמכים, המוכיחים כי הישיבה שילמה סך של כ־10 אלפים לירות עבור כרטיס־הטיסה לארה״ב, הקצבת 450 הדולר, וכן הוצאות טלפון ומיברקים שהיו לקרייזמן בקשר לנסיעה. הרב שרם אף מאשר כי שהה

המשלם הרב אליהו שרם, מישיבת תורה והוראה, שמימן את הוצאות נסיעתו של קובה קרייזמן לחו״ל ואף היתלווה אליו לנסיעה.

בארה״ב יחד עם קובה קרייזמן יותר מעשרה ימים, וכי בתקופה זו שילמה הישיבה את הוצאות־האש״ל של קרייזמן.

המסקנה הישירה מעובדות אלה היא כי נסיעה אחת של ראש־העירייה שולמה פעמיים — פעם אחת על־ידי העירייה, ופעם אחת על־ידי ישיבת תורה והוראה. אולם תשלום כפול זה אינו מרתק כמו השאלה הפשוטה: מדוע שילמה הישיבה את נסיעתו של ראש עיריית גיבעתיים לחו״ל?

ישיבת תורה והוראה נחשבת כפאר ישיבות העדה הספרדית בישראל. בין תורמיה נמנה גם המיליונר הספרדי משווייץ ניסים גאון, ובין חניכיה בנו של הרב הראשי לישראל, עובדיה יו־

ספורט טוטו

טוטו

1 X 2

השבוע

מינימום הפרס הראשון

*מיליון ל"י

(כולל העברה)

מינימום כלל הפרסים

שני מיליון וחצי ל"י

(כולל העברה)

ובלבד שלא ישולם לזוכה סכום הפרסים העולה על סך מיליון ל"י.

יום ה' — המועד האחרון למסירת הטפסים

עשה לך מנהג קבוע — מלא טוטו בכל שבוע!

המועצה להסדר ההימורים בספורט

אין מנוס?

אל אורי ג'רוס

המכון החדיש ביותר לכל הקשור בשיער

גבעתיים, רחוב כצנלסון 107 (ליבר גן)

טל. 722926

חיפה טל. 890096

דרוש

מתרגם

במישרה חלקית

מגרמנית וצרפתית לעברית.

הצעות ונתונים, נא לשלוח לת.ד. 136, תל־אביב, עבור „מתרגם".

להשכרה

בצפון תל־אביב

בשכר דירה חודשי

מרתף גדול (70 מ"מ)

ברחוב שקט בסביבות קק"ל־דיזנגוף

מתאים למשרד, גלריה או מחסן

כניסה מהחזית

להתקשר בערב, טל. 03-231091

מדוע מימנה ישיבה בתל־אביב טיול בחו"ל של ראש־העירייה החילוני של עיריית גבעתיים?

קובה בישיבה של מַטָה

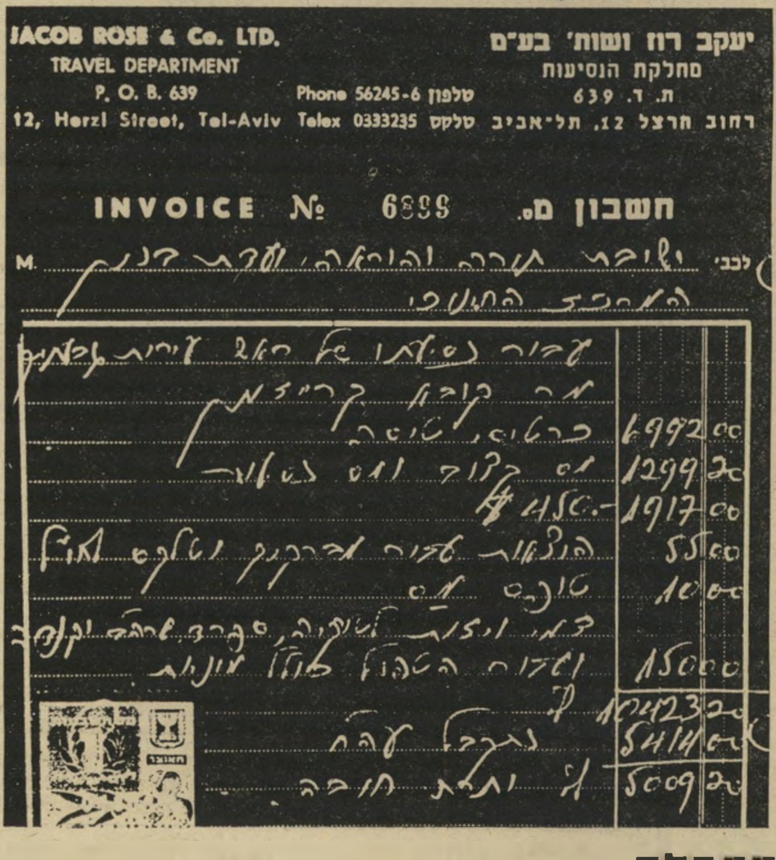
JACOB ROSE & Co. LTD.
TRAVEL DEPARTMENT
P. O. B. 639
Phone 56245-6
12, Herzl Street, Tel-Aviv Telex 0333235

יעקב רוז ושות' בע"ם
מחלקת הנסיעות
ת. ד. 639
טלפון 56245-6
רחוב הרצל 12, תל־אביב טלקס 0333235

INVOICE № 6899 חשבון מס.

לכבוד: M.

הקבלה מיסמך רישמי של סוכנות הנסיעות **יעקב רוז ושות'** מרחוב הרצל בתל־אביב, המוכיח כי ישיבת **תורה והוראה** שילמה מעל עשרת אלפים ל"י למימון נסיעותיו של קובה קרייזמן לחו"ל. התירוץ למתן הכרטיס היה „איסוף תרומות לישיבה". קשה להבין איך התכוון קרייזמן לאסוף תרומות לישיבה בספרד.

הישיבה הבניינים החדשים של ישיבת **תורה והוראה** בתל־אביב, שבזכותה התגלה ראש עיריית גיבעתיים כצדיק, המסור לעניין הפצת התורה בישראל, עד כדי נכונות לצאת בשליחות מפרכת לחו"ל, לאיסוף תרומות לישיבה. קובה קרייזמן חשוד בכך כי קיבל כסף גם מקופת עיריית גיבעתיים עבור אותה נסיעה.

ספ. לישיבה היו כל השנים מישרדים ברחוב וולפסון בתל־אביב, והיא הפעילה ישיבה ברחוב זבולון. לפני שנים אחדות ניסתה הישיבה להקים ישיבת־מישנה ב־גיבעתיים, בבית־הכנסת ברחוב טייבר. ה־הסדר פעל חודשים ספורים בלבד. אולם בתקופה זו, לדיברי הרב אליהו שרם, הוא זכה להתוודע אל קובה קרייזמן.

נסיעה משותפת לאיסוף תרומות

לפני ארבע שנים פתח הרב שרם ב־התרמות להקמת מרכז־ישיבות ברחוב גיבורי ישראל בתל־אביב. ראש־העירייה דאז, יהושע רבינוביץ, וכן פינחס ספיר, שהיה אז יושב־ראש הסוכנות היהודית, השתתפו יחד עם ניסים גאון בהנחת אבן־הפינה למרכז זה, וכיום עומדת הישיבה, הכוללת שלושה מיבנים, לפני סיום הקמתה. עד כה הושקעו בה כ־12 מיליון לירות. היא תכלול מרכז־קהילה, בית־כנסת וישיבה, שבה ילמדו 250 תלמידים במיסגרת חטיבת־הביניים של מישרד־החינוך.

מישרד־החינוך, ולא מישרד־הדתות, ש־כן הישיבה וראשיה מסוכסכים עם ה־מפד"ל, ואינם נהנים מהקצבות מישרד־הדתות. גם המועצה הדתית של תל־אביב מחרימה את הישיבה, הנבנית בתחומי ה־עיר, מסרבת להעביר לה הקצבות.

סעד במיפעלו מוצא לו הרב שרם דווקא במישרד־החינוך, וכן בקרן־החינוך שב־ראשות עדי יפה. הרב אסף עד היום כ־800 אלף דולר תרומות מחו"ל, קיבל כנגדם סכום מקביל מן האוצר, במיסגרת קרן־חינוך. רק לפני שבועות אחדים ערך קבלת־פנים מפוארת במלון פאל בתל־אביב, בהשתתפות משה דיין ומנחם בגין, לכבוד תורם מאיטליה שהעניק לישיבה רבע מיליון דולר.

והנה, טוען הרב שרם, הוא פנה בשנת 1974 לקובה קרייזמן, וביקש ממנו שייסע עימו לארה"ב ויעזור לו באיסוף תרומות. קרייזמן לא סירב, וזאת למרות שהישיבה עמדה לקום בתל־אביב ולא בגיבעתיים, ולמרות שאינו ידוע כאדם דתי, או אפילו כמסורתי. למרות כל אלה לא היסס ראש־העירייה ליטול חופשה ממושכת, כדי לעזור לרב שרם לאסוף תרומות למען הי־שיבה שתקום בתל־אביב.

השניים נסעו בנפרד, נפגשו בארה"ב ושם, לדיברי הרב שרם, הפעיל קרייזמן את קשריו והפגישו עם אנשים שונים.

מאליה מתבקשת השאלה: אם קובה יצא למסע התרמה בארצות־הברית, לשם מה היתה ישיבת תורה והוראה צריכה לממן גם את מסעותיו לתורכיה ולספרד? קשה לשער שקרייזמן חיפש גם שם תורמים לישיבה. או שמא יצא לגלות את עיקבות האנוסים?

איך שלא יהיה, בסוף מסעו הגיע קרייז־מן גם לארצות־הברית.

שרם אומר שתרומות ממשיות לא יצאו מזה, ולכן גם לא קיבל קרייזמן עשרה עד עשרים אחוזים מן התרומות, כמקובל. נכון ש־10 אלפים לירות בשנת 1974 היו כסף רב, אבל שרם קיווה כי בעזרת שמו של ראש־עיריית גיבעתיים יצליח לגייס כספים. אולם, לא תמיד התוכניות מצלי־חות, מה אפשר לעשות?

אם כך, מדוע מסתיר קובה קרייזמן את דבר המימון שקיבל מהישיבה? מדוע ביקש מן הרב שרם שלא לגלות עובדה זו? הרב שרם עצמו אומר, כי הודיע ל־קרייזמן שהאמת טובה מכל שקר, וכי אם יישאל הוא יאמר את האמת, שהישיבה היא שנשאה בהוצאות הנסיעה.

מדוע החל קרייזמן לחשוש מגילוי נסי־עה זו? ובכן, הכל החל בפיטוריו של האחראי על ענייני הכספים בישיבת תורה והוראה, אריה סימן־טוב. לדיברי שרם, נחשד סימן־טוב על־ידי מנהל־החשבונות הראשי, יצחק בן־בסט, בגניבת כמה אלפי לירות מן התרומות שאסף עבור הישיבה. שרם אומר כי סימן־טוב החזיר חלק מן הסכום, ופוטר.

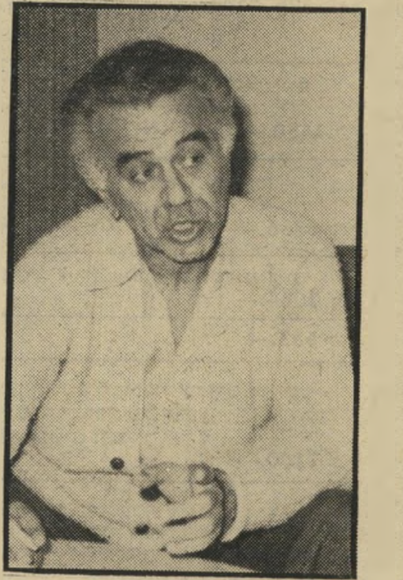

הלוקח ראש־עיריית גיבעתיים, קובה קרייזמן, נגדו נפתחה חקירה מישטרתית חדשה, אחרי שבעבר טוהר מהאשמות שהועלו נגדו.

המפוטר החליט לזמר

סימן־טוב עצמו ריכז כל התרומות של הישיבה, נסע כמה פעמים בשליחות ל־איסוף תרומות בחו"ל. לאחר שפוטר הח־ליט לספר את כל הידוע לו, פנה למיש־טרה ולכתב העולם הזה. לדעתו של סימן־טוב, נסיעתו של קרייזמן היתה תשלום שקיבל מן הישיבה תמורת עזרתו לה לא באיסוף תרומות, אלא בקבלת כספים מ־קרן־החינוך שמרכז ח"כ עדי יפה.

הישיבה היתה שרויה במצוקה כספית, היו לה בעיות עם האוצר לגבי תרומות שקיבלה, ובעיקר לגבי הפשרת כספים שביקשה לקבל מקרן־החינוך. כאן, לדיב־רי סימן־טוב, עזר קרייזמן רבות.

אולם עיקר עזרתו של קרייזמן היתה בהשגת 2 מיליון ל"י מן האוצר, כאילו לחלץ את הישיבה מקשיי מימון עקב הבנייה. האמת היא, כי כספים אלו היו מיותרים, והם הופקדו בפיקדון לזמן ארוך בבנק המזרחי המאוחד. יחסיו של קרייז־מן עם הרב שרם ועם ח"כ עדי יפה, ה־אחראי לקרן החינוך, מעוררים תמיהה. סימן־טוב טוען כי בידיו הוכחות שיפה אישר מתן הקצבות לישיבה בניגוד לנו־הל, בסכומים המתקרבים למיליון לירות.

מחלקת ההונאות במישטרה, בראשותו של ניצב־מישנה בנימין זיגל, החלה חוק־רת בפרשה, ובדיקת הנושא הוטלה על עורך־הדין עדיאל אלופי, מי שחקר בשעתו את פרשת השוחד של קרייזמן. אם סימן־טוב ידבר, תוכל המישטרה לגלות מדוע מצאה ישיבה בתל־אביב לנכון לתרום נסי־עה לחו"ל לראש־עיריית גיבעתיים.

חקירת פרשה זו יכולה להביא למציאת חומר מרשיע שישכנע את היועץ המיש־פטי לממשלה להגיש כתב אישום נגד ראש עיריית גיבעתיים. אחרי הכל, בידי המישטרה כרגע הוכחות כי קובה קרייז־מן קיבל מן הישיבה מתנה כספית של — 10 אלפים ל"י. חוזים לתמורה שהבטיח קובה קרייזמן לתת, מצויים אף הם, ותוך כמה ימים ייסגר המעגל.

יגאל לביב ■

משהו יוצא מן הכלל
קורה ב- YOUNG DANISH

הבית החדש של "יאנג דניש" הוא בן 42 שנה. סגנון הבית, תקרת העץ המשופעת והאור הטבעי הנכנס מבעד לחלונות הקבועים בתקרה, הם הרקע המושלם לסגנון החיים הפשוט והנוח שמציע לך "יאנג דניש".
אתה נכנס לבית דניש בז'בוטינסקי 104 בר"ג, חוצה את הקומה הראשונה, עובר את הפרוזדור... ונכנס לעולם חדש: "יאנג דניש".

המוסיקה והעצוב יוצרים אוירה מיוחדת במינה, אוירה המזמינה אתכם להשתרע על אחת מהספות המקסימות ולהנות מכל הדברים היפים שסביבכם. ההתרגשות של המקום תדביק גם אתכם.
כדי לחגוג את הפתיחה הכנו כמה הצעות יוצאות מהכלל, שהן יפות לעין ונוחות לכיס. לפניך רק מספר קטן של דוגמאות מהשפע של הצעות מיוחדות שתמצא ב"יאנג דניש":

BELLA — ספה עם כריות חופשיות גדולות ורכות, נוחות במיוחד. כסויים בפרחים גדולים וקטנים שאפשר גם למזגם במבחר צבעים. ניתן גם לרכוש בקורדרוי.
ספה תלת מושבית — 3300 ל"י דו מושבית — 2600 ל"י
המחיר כולל מע"מ.

שולחנות קפה דגם ROMA בעלי עיצוב יוצא דופן, בגדלים שונים ובגמר של בייץ שחור, וונגה ואלון טבעי. מחיר שולחן של 90 × 90 ס"מ **1450.—** ל"י

מערכת קיר תוצרת דנמרק HAMMEL בבייץ שחור המורכבת מיחידות איכסון תחתונות, בר, מקום לטלויזיה ומדפי ספרים 166 × 264 ס"מ. מחיר המערכת **6836.—** ל"י

שולחן קפה תוצרת דניש דגם 10 מעץ אורן. עיצוב קלאסי, מידות השולחן 120 × 70 ס"מ **1064.—** ל"י

שולחן פינתי 70 × 70 ס"מ **583.—** ל"י

כורסאות NADIA הידועות, תוצרת דניש מרופדות בבדים שונים. המערכת הקלאסית לאניני הטעם. המערכת של ארבע כורסאות מתאימה לישיבה של 6 אנשים ולשינה של 2 אנשים. **7100.—** ל"י

מערכת מקורית לפינת אוכל מעץ אורן המורכבת משולחן 120 × 70 ס"מ ושני ספסלים תואמים לישיבה לשישה אנשים. מחיר המערכת **1890.—** ל"י

מערכת ישיבה WOODSTOCK משבדיה עשוית עץ אורן מאסיבי וריפוד הניתן להסרת בקלות לצורך נקוי.
מחיר הכורסא עם גב גבוה **1293.—** ל"י
ספה דו מושבית **1859.—** ל"י

הלהיט של דניש, מערכת ישיבה תוצרת דניש, המורכבת מכורסאות מודולריות, שרפרפים, שולחנות וספסלים תואמים, עם מסגרת של עץ אורן מאסיבי וכריות ישיבה מרופדות בבד שעוצב ע"י אדריכל דניש.
מחיר הכורסא **1190.—** ל"י
שרפרף **840.—** ל"י
שולחן **590.—** ל"י
ספסל **880.—** ל"י

כורסאות מודולריות דגם SNUFFY מרופדות בבד אורזין בצבע חום עם פרט עור מיוחד בכרית המושב והגב. מחיר הכורסא **853.—** ל"י

כורסאות מודולאריות כפריות ישרות ופינתיות, מלוחות עץ אורן מאסיבי ומרופדות בבד פסים הארוג בלעדית עבור דניש. עיצוב יוצא דופן. מחיר מערכת המורכבת מארבע כורסאות פינתיות לשינה, מהן שתים פינתיות, כולל שתי כריות צד ושולחן תואם **9168.—** ל"י

מיטה כפולה 190 × 140 ס"מ בביץ שחור, הכוללת לוח ראש עם מדפים ומזרון דני אורגינלי מרופד בבד משבצות שובה־עין. **4975.—** ל"י

פינת אוכל למטבח הכוללת שולחן 90 × 60 ס"מ וארבע כסאות תואמים בבייץ ירוק **1139.—** ל"י

יחידות מודולריות למערכת קיר מעץ אורן מאסיבי שיש בהן את האפנה הכפרית והמראה הטבעי ומתאימות עצמן בקלות למערכת סלון או ספריה, לחדר ילדים או חדר עבודה. כמו כן ניתן, בעזרת בייץ, להחליף, לשנות ולצבוע אותן בכל גוון שעולה על רוחכם. מחיר היחידה עם מדף 40 × 40 ס"מ **375.—** ל"י

כורסאות מודולריות תוצרת שבדיה דגם PINO עם מסגרת של עץ אורן מאסיבי או בייץ חום, מרופדות בבד פסים או קורדרוי חום. חייבים לראות! מחיר המערכת של חמש כורסאות **8140.—** ל"י

כונניות לספרים בצבע לאק לבן רחיץ משבדיה. המדפים משתנים לפי הצורך. מתאים במיוחד לספריות. המחיר למ"ר **500.—** ל"י

רמת־גן: דרך ז'בוטינסקי 104
ירושלים: רח' הסורג, מול בנק ישראל
חיפה: רח' חורב 53, אחוזה

YOUNG DANISH
ב"דניש אינטריורס"

באור-ורשבסקי

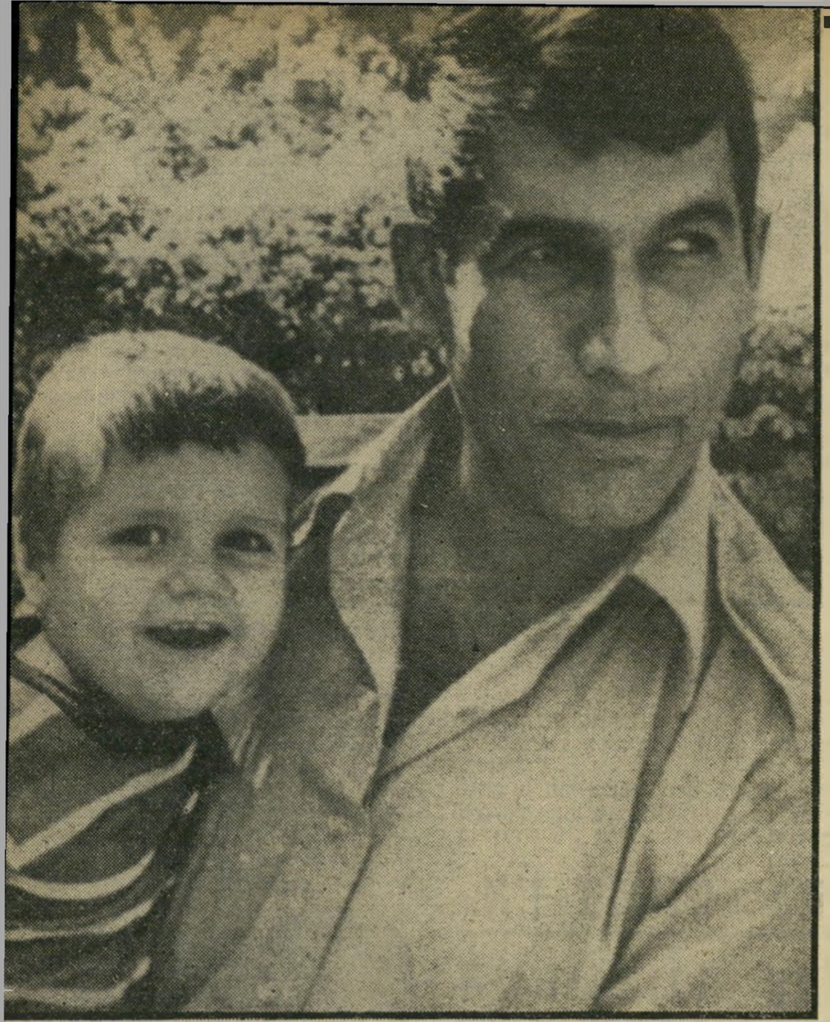

„כשאמרתי לאודי (דיין) בטלפון שאפשר להרוויח בגרמניה בצורה אלגנטית, התכוונתי לשבירת נוסחת הרולטה..."

תא־בידוד, כלא ציגנהיים (שוולמשטט), 13.11.76

אני כותב לכם, מכיוון שהגיע הזמן אחת ולתמיד שלפחות הציבור בארץ, חברי, ידידי וקרובי, יידעו וישמעו לא רק את „האמת" אלא גם את הצד שלנו, הצד השני של המטבע.

החלטתי לכתוב דווקא לעיתונכם לא משום שאתם מדייקים, אלא משום שהשו־פטת ששפטה אותי, כריסטיאן פורסטר, אהבה במייוחד שיתרגמו לה את כל אשר פירסמתם בכתבותיכם לגרמנית, לפני ובמהלך המישפט. לדאבוני, במיכתבי זה אליכם בכוונתי להתייחס בעיקר לפורסטר. בכוונתי להתייחס לדברים מאד־מאד לא־נעימים, ואני לוקח את האחריות עלי ואתייחס רק לדברים שבאפשרותי להוכיח.

כמו־כן אתייחס לעוד מיספר אנשים שניסו לנגוס את שיניהם בנו בצורה לא הוגנת, וגם כאן אתייחס רק למיקרים שאני בטוח באמיתותם.

את מה שאירע לנו כאן היה מתאים יותר לכנות „מחול השדים", ולא „הקשר היש־ראלי". משום שמה שאירע ונעשה איתנו וסביבנו היה מחול־שדים אמיתי.

■ ■ ■

לשופטת פורסטר, ולתובעת הרא־שית הגב' וורנר, הנשואה לסגן שר־המישפטים של מדינת הסן, היה עניין מייו־חד לתת ניפוח מכסימליל מישפט. לפי ה־

„כושי" כותב מהכלא הגרמני: „עשו לנו משפט-ראווה!"

פעמיים, במרוצת השנה האחרונה, עמד שמעון („כושי") רימון במרכז ההתעניינות בישראל. בראשית השנה היה זה כאשר שמו נכלל בין נאשמי מישפט רשת־הסמים הישראלית בפרנקפורט, שזכתה לכי־נוי „הקשר הישראלי". כושי, לשעבר מלוחמי חטיבת הצנחנים, דמות ידועה ומקובלת בחוגים רבים במדינה, למרות עברה הפלילי, שירבב אל תוך מישפט הרשת גם את שמו של אודי דיין, בנו של שר־הביטחון לשעבר, משה דיין, עימו ניהל שיחות טלפוניות במהלך שהותו בפרנק־פורט. בפעם השנייה הצליח כושי לעורר סערה זוטא במדינה, כאשר מתא מאסרו בגרמניה שיגר לארץ וידוי, בו הודה בביצוע לפחות ארבע רציחות, שאנשים אחרים נאשמו בביצוען ומרצים את עונשם על כך. חקירת המישטרה באישום־העצמי של כושי העלתה כי אין בו ממש. בכתבה זו, ששלח למערכת „העולם הזה", טוען עתה כושי כי מישפטו עוות ותובע לערוך לו מישפט מחודש. מתוך אמונה שיש להשאיר את זכות חופש ההתבטאות גם לאסיר שנשפט והורשע, מפרסם בזה „העולם הזה" את מיכתבו של כושי, כמעט במלואו, להוציא השמטות מעטות שכללו חרפות על שופטיו. אין לראות בכך כאילו הפירסום מאשר את צידקת טענותיו של כושי, או כאילו „העולם הזה" מזדהה עימן. זה סיפורו האישי הסובייקטיבי כפי שנכתב בידיו והוברח מהכלא.

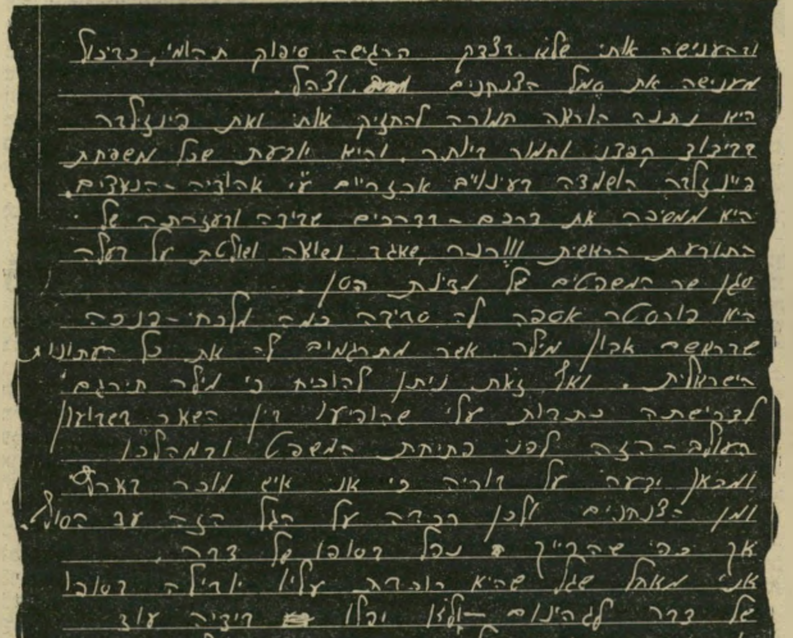
והענישה אותי שלא בצדק הרגישה סיפוק תהומי, כרגיל
מענישה את סמל הצנחנים [illegible] וצה"ל.
היא נתנה הוראה חמורה להחזיק אותי ואת פיינזילבר
בבידוד קפדני וחמור ביותר. והיא יודעת שכל משפחת
פיינזילבר הושמדה בעינויים ע"י אבותיה - הנאצים.
[illegible]
[illegible]
סגן שר המשפטים של מדינת הסן.
[illegible]
[illegible] אשר מתרגמים לה את כל העתונות
הישראלית. ואת זאת ניתן להוכיח כי מילר תירגם
[illegible]
[illegible] לפני פתיחת המשפט ובמהלכו
[illegible]
ומן הצנחנים ולכן [illegible] עד הסוף.
[illegible]
שמעון רימון

קטע ממיכתבו של שמעון („כושי") רימון בחתימתו

חומר שהיה מצוי בידם, הם ידעו שהם עושים מעכבר קטן הר.

זוהי מדינת־מישטרה, והם עושים כאן ככל העולה על רוחם, וזה מיקרה חמור מאד כשאחד מגונן על השני וכשאין מי שיבקר על כך. ידוע לי על עורך־דין, שניסה למחות על מה שנעשה במערכת־המישפטית של פרנקפורט, וכאזהרה הוא מצא את עצמו יום אחד חבוט ושותת־דם. זה המצב היום בבית־המישפט בפרנק־פורט. קבוצה מצומצמת של אנשי־מפתח נוהגים ככל העולה על רוחם, ומשתמשים בשיטות פסולות ולא ישרות ושאינן הול־מות רשות מישפטית.

כשנודע שיוסי עמיאל ויוסי יעקב עוס־קים בסחר־סמים, הוטל עליהם עיקוב ממו־שך, שכלל האזנה טלפונית, העלמת־דואר ומעקב שנמשך מיספר חודשים. מעולם לא תפסו אצלו, עליו או בדירתו כל סם שהוא. אבל יוסי עמיאל ויוסי יעקב עסקו בסחר בסמים. יוסי יעקב אף הודה בחלקו בפר־שה, ונגד יוסי עמיאל ישנם עדויות של אנשים שמאמתות זאת. אך יוסי עמיאל היה בסך־הכל ,פושר' קטן. היה לו חוג קליינ־טים קטן בפרנקפורט עצמה, ולא כפי שניי־סו להציג אותו למטרותיהם־שלהם, שהוא היה ראש רשת בינלאומית וראש־כנופייה. לעיסוקיו הוא מעולם לא נזקק לעוזרים, הוא עצמו היה קונה הסחורה בפרנקפורט עצמה או באמסטרדם.

הוא היה משתמש בשירות של בחורה להסתרת החומר והובלתו לפרנקפורט וב־פרנקפורט, בשיטות סודיות ומתוחכמות. הוא היה מערבב החומר בדרך־כלל בתו־ספת של סוכר־ענבים והופך אותו חזרה לגבישים חומים, שזוהי בדרך־כלל צורתו המקורית. בגמר התהליך היה יוסי יעקב דואג להפצתו של החומר, שכלל בדרך־כלל את חוג מכריו בלבד ושביניהם מיספר ישראלים.

■ ■ ■

שעת עיתוי המעצר שלנו, לטענת המישטרה היתה כאשר, כביכול, ניי־הלתי שיחת־טלפון עם פיינזילבר („ג'ינ־ג'י"), ובאותה שיחה הוא מבקש ממני שאקפוץ אליו לרגע. ואני טוען שאיני יכול

מה שקרה היה „מחול שדים"

מכיוון שאני שוקל. מכיוון שהם היו צמו־דים 24 שעות לציתות הטלפון, לגביהם זה היה העיתוי הנכון לשעת־המעצר. ובאמת, תוך 15 דקות מאז אותה שיחה, פרצו לדירה אשר בה נמצאתי, שוטרים גרמנים לבושים אזרחית כשאקדחיהם מכוונים ל־ראשי. בחיפוש יסודי שנערך מיספר שעות לא נמצא זכר לשום סם, פרט למאזניים ומיספר צלחות ומזלגות שלטענתם הכילו שיירים של קוקאין.

בשעת המעצר עצמו ניהלתי שיחת־טל־פון עם ידידת בארץ. כשנעשה ציתות ל־טלפון, ישנו מכשיר שרושם במדוייק את מיספר הטלפון שאליו אני מצלצל, את

(המשך מעמוד 23)

יום ושעת השיחה ואף מסמן בדיוק באיזה דקה ניהלתי השיחה. לנקודה זו יש חשיבות רבה לגבי, מכיוון שלטענת המישטרה, בשיחת־הטלפון אני אומר לו שאיני יכול לבוא מכיוון שאני שוקל, רבע־שעה לאחר־מכן פורצת המישטרה אל הדירה ואינה מוצאת מאומה, ואת הדירה באותה עת לא עזבתי, וסם לא נמצא, לכן איפה הסם שכביכול שקלתי?

בפסק־דינה מצטטת השופטת שמשיחת־הטלפון עד רגע המעצר עברו לפחות שעתיים, מכיוון שהמישטרה היו איטיים מאד ובזמן הזה היה באפשרותי כביכול להסתיר החומר. זהו שקר ביודעין שמאד אופייני לה.

ג'ינג'י נעצר באותה עת באותו בניין, רק בדירה אחרת. אצלו לא פרצו הדלת, צילצלו, וכשנשאלו לזהותם, אמר יהודי, שעובד בשירותם, בעיברית צחה שיש לו ד"ש מהארץ וציין שם של אדם שאינו מוכר לג'ינג'י, דבר שעורר מייד את חשדותיו של ג'ינג'י. כאשר הללו הפצירו בו לפתוח הדלת, ליתר ביטחון ג'ינג'י הצטייד ביתד של קמפינג בדו, ופתח הדלת במירווח צר, ואז הללו פרצו פנימה, חבטו בראשו בקתות־אקדחים, פצעו אותו עד זוב דם ואת אשתו, שהיתה בהריון, דחפו ונהגו בה באלימות והובילום למעצר בחלוקים בלבד וללא נעליים.

בדירתו לא נמצא שום סם, מלבד שני אקדחי־אוויר שניתן לקנותם ללא אישור מייוחד בכל חנות לכלי־נשק. ג'ינג'י ואשתו היו בחופשת ירח־דבש שלהם בהולנד, והוזמנו על־ידי עמיאל לפרנקפורט, והוא נהג בהם הכנסת־אורחים יפה והעמיד לרשותם אחת מדירותיו. ג'ינג'י נידון לתשע וחצי שנות מאסר על סמך כמה שיחות־טלפון בלבד, ואשר לפי נוחותה של השופטת היא פירשה אותן שהוא עזר ליוסי בעיסוקיו ואף דאגה לקבוע שהוא היה סגנו ברשת. ג'ינג'י הכחיש שהוא ניהל השיחות הללו, וכשהובא מומחה לזיהוי קולות, המומחה מסר בעדותו שלא ניתן לקבוע בוודאות אם אדם זה או אחר ניהל השיחות. בית־המישפט הסתמך לזיהוי הקולות על קביעתו של היורד זאב וולף, שמשרת כשוטר במישטרה הגרמנית. למשל, לגבי, ייחסו לי הרבה שיחות־טלפון שבכלל לא אני שוחחתי בהן, אלא אדם אחר בשם צ'ארלי, וכל זה לפי קביעתו של השוטר זאב וולף היורד, שנהנה לתקופה קצרה להיות במרכז העניינים. לשאלתי, מדוע הוא משרת במישטרה הגרמנית והיכן נולד, הוא סיפר לי שהוא שירת 11 שנה במישטרת ישראל ובארץ דפקו אותו, לכן הוא החליט לעזוב הארץ ולהגר לברלין.

יוסף עמיאל

שי, הוא היה נוהג להשתמש בכדורי־שינה וסמי־ארגעה שניתנים להשגה בכל בתי מרקחת.

אומנם היו מיספר עדים שהעידו שניסים היה קונה מדי־פעם כמה גרמים לשימושו האישי, ועל־מנת לממן ההוצאה שנדרשה לשם כך הוא היה מוכר פה גרם ושם גרם. הוא היה בריב קשה עם אחיו, ותקופה ממושכת אף לא דיבר איתו. עובדה זו היתה ידועה ליושבת־הראש פורסטר, אך היה לה נוח להתעלם מכך. היא שפטה אותו לחמש וחצי שנות מאסר, בו־בזמן שכל גרמני במצבו של ניסים היה זוכה בטיפול גמילה מסמים ובשיקום הולם, אך לא ניסים היהודי. פישעו היחיד היה שהוא היה נרקומן, ואחיו של יוסי עמיאל, ובנקמנותה על בריחתו של יוסי עמיאל היא שפכה את קיצפה על ניסים. בגזר־הדין היא שייכה אותו כחבר בכנופייתו של יוסי עמיאל.

באותו יום נעצרו יוסי יעקב וחברתו הגרמניה, שהיתה בעבר זונה, ועקב היכרותה עימו הוציא אותה מזנות. נגדם היו עדויות של אנשים רבים שקנו מהם הרואין בכמויות של עד 40 גרם, ואף יוסי יעקב הודה שהוא היה עוסק במימכר הסם. חברתו מסרה גם היא עדות דומה. יוסי טית. התנפלו עליו חמישה גרמנים, כשהם חובטים בו בקתות־אקדחים, אף־על־פי שהוא לא התנגד.

בשעת המעצר נמצאו ברשותו מפתחות לכספת פרטית אשר בה נמצאו (12,000) שנים־עשר אלף דולר, וכמו־כן מיסמכים על חשבונות בבנק שווייצי בסכום של בערך 60 אלף מרק. כמו־כן אצל יוסי יעקב נמצאו גם כן מפתחות לכספת פרטית, אשר בה נמצאו 16 אלף מארק ומיסמכים המעידים על סכום כסף בסך של 60 אלף מארק בבנק שווייצי. אצלי ואצל כל שאר הנאשמים לא נמצאו סכומים שמעבר למקובל, אולי מכסימום עד 1000 מארק.

אך השופטת ידעה לציין בפסק־דינה, שבכנופיה כה מאורגנת ועוד בינלאומית, ידוע שאין נוהגים להחזיק בכספים, וזאת על־מנת שלא לעורר חשדות מיותרים. אך היא ידעה להתעלם מכך שאצל שני היוסים נמצאו כספים בשווייץ וכן מפתחות לכספות. יוסי יעקב היה יכול להרשות לעצמו, עם מצבו הכספי, לקחת את אחד מעורכי־הדין הטובים ביותר, וכנ"ל גם יוסי עמיאל.

שאר הנאשמים, כולל אני, מכיוון שלא היינו קשורים לאשמה שהואשמנו בה ואשר לטענתם עסקנו במחזור של מיליוני מארקים, היינו צריכים להסתפק בעורכי־דין של בית־המישפט, שבית־המישפט מימן אותם.

באותו יום עצרו שיבעה אנשים, כאשר לכל אחד מאיתנו יש איזשהוא קשר ליוסי. פיזרו כל אחד מאיתנו לבית־סוהר אחר, ואז גם התחילו להכשיר את הקרקע לקראת עריכת מישפט סנסציוני, ראוותני, והיינו מועמדים מצויינים לכך. ישראלים, יהודים, זרים.

לעם הגרמני נמאס כבר לשמוע מתאי־הגאזים ומחנות־הריכוז, ומכל ההאשמות שמטיחים נגדם. הם חזרו להיות אחת מהמעצמות הצועדות בראש מבחינה כלכלית, ביטחונם גבר והלך. מתחילה להיות כאן נטייה קיצונית של שינאת זרים, אותם הזרים ששיקמו את גרמניה מחרבונה ואשר הגיעה לשפע כלכלי. בגרמניה התחילו לראות בזרים אלמנט בלתי־רצוי. וכבר קל להבחין בכך היום, כשמתחילה אצלם תפנית חזרה לתקופה של לפני 40 שנים, וזה מתבטא בעיקר בשינאת הזרים, ומאד קל להבחין בכך גם בבתי־המישפט הגרמניים. בתי־המישפט שופטים כאן לפי איך שנושבת הרוח בקרב העם. אפשר לשמוע בקרב כל הזרים השפוטים שהם לא זכו למישפט הוגן, והחזקת זרים בבתי־סוהר גרמניים אינה מהווה בעייה תקציבית. בתי־הסוהר כאן בנויים כך שאסיר חייב לעבוד, ועצם עבודתו של האסיר מממן את אחזקתו ועוד למעלה מכך. יש בתי־סוהר שבסוף השנה התקציבית נושאים רווח נקי מעבודת האסיר, בעוד משכורתו של האסיר היא זעומה ביותר ומספקת לו לקנות צרכי עישון וקפה בלבד.

השועלים הערמומיים.

עם חוזמי הגדילו במעשי־שיפלותם. הם עצרו חבר של יוסי חוזמי, כושי אמריקאי, אשר בעבר שירת בצבא בחילות־המצב של ארה"ב בגרמניה והיה גם כן מכור לסמים. הם הדביקו לו עדות אשר בה, כביכול, חוזמי מכר לו כמות של 25 קילו הרואין במשך חמישה חודשים, דבר שהוא שקר ביסודו ואף חסר־היגיון לחלוטין. 25 קילו הרואין יכולים לספק את הצרכים של הנרקומנים בכל גרמניה למשך חצי־שנה. העדות נגד חוזמי סייעה בידי התובעת הראשית וורנר ובידי פורסטר, והקלה עליהם לצאת בתרועות ניצחון שנלכדה בידם הרשת הגדולה ביותר שהיתה אי־פעם בגרמניה. פיברקו סכומים של שלושה מיליון מארק, וכולי וכולי.

בינתיים נשפט האמריקאי לשנתיים וחצי מאסר בעיר אחרת, והובא כעד למישפטנו. הוא טען שלא מוכרת לו עדות כזו, ואם הוא חתם על כך, הרי הוא עשה זאת מכיוון שתוכן העדות לא היה מובן לו. למישפט הוא הופיע לבוש מדי צבא ארצות־הברית. הוא לא היה מוכן למסור כל עדות נוספת, לא לחיוב ולא לשלילה. בטעות שיכנו את האמריקאי באגף שבו הייתי אני נתון, כך שהיתה לי אפשרות לשוחח איתו. הוא סיפר לי שיוסי חוזמי היה חבר טוב שלו, ומעולם הוא לא קנה ולא מכר לו סמים, לכל היותר היה מוכר או קונה ממנו גרם או שניים לשימוש אישי. ביקשתי ממנו שיאמר זאת בבית־המישפט, אך הוא טען בפני שהוא הוזהר נגד כך, אחרת לא יפחיתו את השליש מתקופת מאסרו. כמו־כן שאלתי מדוע הוא הופיע במדי הצבא האמריקאי. הוא אמר שלקחו ממנו במתכוון את כל הבגדים האזרחיים שלו ולכן נאלץ להופיע במדים, ועל־ידי כך ליצור הרושם שהכנופייה המסוכנת סיכנה במעשיה לא רק את העם הגרמני, אלא אף את חילות־המצב של ארה"ב אשר בגרמניה. חוזמי נידון למאסר שש שנים וחודשיים.

„אין בכוונתי להציג את עצמי כטלית שכולה תכלת. הייתי גונב קצת פה, קצת שם... אבל תמיד נהגו בי, בישראל, בהגינות וביושר, לא כמו בגרמניה...”

„יש להם כאן מדינת־משטרה”

■ ■ ■

באותה שעה נעצרו ברוך בר־זיו וחברתו, שהיו בסך הכל כארבעה ימים אורחיו של יוסי עמיאל בגרמניה, והתכוונו לשהייה של שבוע בלבד, והשתהו בפרנקפורט לשם טיפול בשיניים. ברוך היה אמרגן מצליח וכן היה מכור לסמים, כמו־כן חברתו היא מכורה לסמים, ובחופשה בספרד הם נגמלו בכוחות־עצמם משימוש בסמים. בחיפוש שנערך בדירה שבה הם נמצאו, נמצאה שקית שהכילה שלושה גרם אבקה לבנה. בבדיקה שנעשתה רק כעבור שנה הסתבר, שזו אבקה נגד כאבי־שיניים. ברוך נידון לשנתיים ועשרה חודשים. ניסו אף לייחס לו מיספר טלפונים, אך הוא הצליח להוכיח שבאותה תקופה של הציתות לטלפון הוא היה בספרד. הוא נעצר, נשפט והורשע, כשפישעו היחידי שהוא היה מיודד עם יוסי עמיאל. חברתו, אמי דבורה, לפני היכרותה עם ברוך היתה מיודדת עם עמיאל, ולפי עדותה הובילה לו מיספר פעמים חומר בכמויות של עד 100 גרם, כשהם מוסתרים בתוך אבר־מינה, ותמורת השליחות הזו יוסי שילם לה 1000 מארק. היא הודתה שהיתה זקוקה לכסף ולכן עשתה זאת. היא נידונה לשלוש שנות מאסר, ואף־על־פי שהיתה קטינה וקורות־חייה היו טרגדיה אחת גדולה היא זכתה בעונש כה חמור.

כמו־כן באותה שעה נעצר אחיו של יוסי עמיאל, ניסים עמיאל. ניסים עצמו נמצא בגרמניה זה למעלה מחמש שנים, הוא נרקומן כבד מאד. מכיוון שלא היו בידיו אמצעים לקנות סמים לשימושו האישי...

„לא מצאו אצלי שום סם!”

נשפט לשש שנות מאסר, ובעדותו הוא אף מסר שהוא עסק בכך תקופה ממושכת של כמה שנים.

במהלך המישפט הוא עמד למסור הודעה שהיחידים שעסקו בסחר הרואין והיחידים שהיו שותפים ברווחים זה הוא בלבד, ויוסי עמיאל. ואז השופטת עשתה תרגיל מכוער, והפרידה אותו מהמישפט, באישורו של רופא בית־המישפט שהוא סובל ממיחושים בבטן. לכן הוא נשפט בנפרד, ועל־ידי כך היא מנעה ממנו אפשרות להשמיע את טיעונו ככל שאר הנאשמים, שאין לו כל קשר באשמה שבה הם מואשמים. התרגיל שלה הצליח, ואני ושאר הנאשמים נמנעה מאיתנו האפשרות לשמיעת עדות יחידה ואמיתית שאין לנו כל קשר לאשמה שבה אנחנו מואשמים.

■ ■ ■

יוסי עמיאל נעצר משובו מבית־חולים שבו הוא עבר טיפול ביד. הוא נעצר שעה לאחר שאני נעצרתי, ובאותה דירה. אני ישבתי כבול כשהוא הופיע. המעצר עצמו היה ונעשה בצורה סאדיסטית...

■ ■ ■

לאור עובדות אלו היינו לגבי השופטת פורסטר והתובעת הראשית, מועמדים רצויים למזימתם. מסיבה שאינה מובנת לי הם לא הסתפקו בנו בלבד, ולפתע גילו עוד יהודון אחד ואשתו: יוסי וג'נט חוזמי. הם נעצרו חודשיים אחרינו, כשהם מואשמים בהשתייכות לכנופייתו של יוסי עמיאל. יוסי חוזמי הוא במיקצועו מעצב־אופנה, ואף משמש כדוגמן בתצוגות, גבר יפה־תואר. אשתו ג'נט היתה מתלווה אליו. הוא היה מכור לסמים קשים. לבני־הזוג שלושה ילדים. ג'נט ישבה בכלא שנה עד למישפט, לפי הוראה של השופטת פורסטר, בלי שום התחשבות בגורל ילדיה, שהיו זרוקים בארץ. אילו היו לפורסטר ילדים והיא היתה קצת יותר אנושית, אולי היתה נוהגת אחרת ומתחשבת במצבה.

רק במהלך המישפט הסתבר שהיא נעצרה על עדות מפוברקת של המישטרה, ובמהלך המישפט היא שוחררה. עורכי־דינה של ג'נט, שהיו המומים מאופן ניהול המישפט, הסתפקו בשיחרורה ונמנעו מלמחות ומתביעת פיצוי הולם על מעצר שרירותי, וזאת על־מנת שלא להרגיז את...

■ ■ ■

כיצד השתלבתי אני בכל הסיפור הנ"ל?

אין בכוונתי לספר כאן את קורות חיי. אפשר לומר שעברתי גם אני תקופות קשות

„השופטת נקמה באח!”

בחיי. אין בכוונתי להציג עצמי כטלית שכולה תכלת. הייתי גונב פה, גונב שם, הועמדתי על כך לדין בישראל ובמיספר הפעמים שהועמדתי לדין נהגו בי בושר, בהגינות וללא משוא־פנים, ותמיד זכיתי במישפט הוגן מעל ומעבר.

באופיי אני הרפתקן נועז. נוסף לכך שאני הרפתקן, אני סקרן. תמיד הייתי סקרן לטעום ולהרגיש בטוב וברע, ביפה ובמכוער. הייתי מסוגל להתאים עצמי לכל מצב, הייתי מסוגל ביום לעבוד בקציר תבואה על הקומביין או לבצע חריש בטרקטור, ובגמר העבודה להסתודד עם אנשים מהעולם התחתון. היו לי חברים מכל שיכבות הציבור בארץ.

אנשים מכל הסוגים רחשו לי אמון מלא. אף איש מעולם לא יכול להצביע עלי ולומר שהרעתי לו או שזוממתי נגדו, או שלא הייתי הוגן כלפיו בכל דרך שהיא. להיפך — אני יכול להצביע על אנשים שניצלו את תמימותי והפיקו ממני תועלת רבה, מבלי שתהיה לי שום טובת־הנאה, ובסופו של דבר הסגירו אותי למישטרה על־מנת ליישר את ההדורים שלהם עם המישטרה. אני מוכן בכל עת ובכל זמן לעזור ולשים כתף לחבר או ידיד, גם אם זה דורש ממני לעבור על החוק.

מלשינות לשם מלשינות זה הדבר שאני מתעב ביותר, וזה הדבר שאני סולד ממנו ביותר. גם בכאלה נתקלתי, ואשתדל בקיצור נמרץ לספר כיצד השתרבבתי לכל

מחול־השדים הזה. הייתי חבר מושב ב־חבל תענך בעמק. קשה לומר שהייתי חק־לאי מצליח, אבל אהבתי את החיים הללו, אהבתי את חברי המושב, הם תמיד היו נכונים לעזור לי ואף הבינו אותי. כתו־צאה מנישואי שעלו על שירטון, אשתי וילדי חזרו לארץ־מולדתה, אנגליה, ונד־ברנו שברגע שאתפנה אקפוץ לבקר את הילדים ולעזור לה בהשגת משכנתא לבית.

חודשי דצמבר וינואר היו, מבחינת הת־קופה העונתית, נוחים בשבילי. התכוונתי לשהות שבועיים באנגליה ולחזור ארצה. אך הסתבר לי שסידור משכנתא מבחינה פרוצדורלית דורש שהייה לתקופה של עד חודשיים לשם סידור הניירות במישרדים השונים. החלטתי לקפוץ לבקר את יוסי עמיאל, שנמצא בפרנקפורט. לא היה ידוע לי עיסוקו. הוא נהג בי הכנסת־אורחים למופת ואף הציע לי להתלוות למסעותיו להולנד וגרמניה, ועשיתי זאת בחפץ־לב. אחרי הכל אני תייר, ולא בכל יום אני באירופה.

אז גם למדתי שהוא עוסק בסמים, והעניין כשלעצמו סיקרן אותי. בפסק־די־נה ידעה פרוסטר לציין שהתלוויתי אליו בתור שומר־ראש אלים, מכיוון שככה היה לה נוח לפרש זאת.

■ ■ ■

אז גם למדתי, שיוסי עמיאל היה בסך־הכל סוחר („פושר") קטן, ולא כפי שניסו ומנסים להציג אותו עד היום. בתקופת מאסרי יצא לי להיתקל בסוחרי־סמים הרבה יותר גדולים ממנו, אשר נש־פטו בבתי־מישפט אחרים לתקופות של מכסימום שש שנים.

מעניין, שגרמנים שמואשמים בסחר־סמים זוכים בדרך־כלל במישפט הוגן, ואם יש צורך בטיפול־גמילה מסמים — גם בעונ־שים קטנים ואף מאסר־על־תנאי. את היחס לזרים כאן הייתי יכול להשוות פחות או יותר ליחס שבו זוכים מחבלים מסוכנים בארץ. ככל שהגרמנים יתעצמו יותר, כך יוחמר מצבם של הזרים שם, ולא רק ב־בתי־הכלא.

המישפט עצמו לווה, במשך כל מהל־כו, ברעש עצום. בפתיחת המישפט דאגו התובעת ופרוסטר להזמנת עשרות עיתו־נאים. צלמים וצלמי־טלוויזיה על־מנת ש־הקהל הגרמני יוכל לחזות במו־עיניו במו־צצי־הדם היהודיים. היו סוללות של עור־כי־דין. ניסים עמיאל זכה בשלושה עור־כי־דין. עם חלקם יצא לי להחליף מלה, ולא אחת שמעתי את המילה „שווינרי" (חזירות). נשמעו עדים שונים שבעיקר הפלילו את יוסי יעקב ואת עמיאל.

אפשר היה להרגיש שהכינו והכשירו אותם. אחת העדות הפליטה, בטעות, ש־באותו בוקר היא נפגשה עם קצין־החקי־רות שעסק בטיפול בעניין. בנקל אפשר היה להבחין שעל ספסל־הנאשמים יושבים אנשים חולים, מכורים־לסמים. כל שנת המעצר, עד המישפט, לא ניסו אף לתת

„....אני שרוי בדיכאון עמוק. אני מזועזע כפי שלא היית׳ מעולם... על לא עוול בכפי קיבלתי את העונש הכבד ביותר שמישהו קיבל אי־פעם, על אותה עבירה, בגרמניה...״

להם כל טיפול שהוא. ההוצאות על מהלך המישפט הגיעו למיליון וחצי מארק בקי־רוב. אך זה העלה את קרנן של השופטת פורסטר ושל הגב׳ וורנר — הן היו בחד־שות, ופיזרו ראיונות.

במהלך המישפט היו עיתונאים ישראלים נוכחים שעה קצרה, מסתפקים בראיון עם

„היינו במישפט־ראווה"

השופטת, מקבלים חומר שהיה להם עניין בפירסומו, משוחחים עם אנשי־המישטרה ומרכיבים כתבות. איתנו לא ניתן להם לשוחח, ואם כן — קצר ובחטף. היה מג־עיל ומבחיל לראות את כתב אחד העי־תונים הישראלים ניגש בהפסקה אל השו־פטת עם חיוך מתרפס ומחניף, ומסתודד איתה. היינו מזועזעים לקרוא את כתבו־תיו. אפשר היה לסלוח לו אם לפחות חלק קטן מכתבותיו היה אמת, אך מלבד מס־

אודי דיין

שפתיים וחנפנות לשילטונות המישפט ה־גרמניים, הכל נכתב לפי המנגינה שהכ־תיבו לו.

המישפט עצמו נמשך יותר מ־30 ישי־בות. עיתונאים חדלו כליל להופיע. הם בעצמם הבחינו שהעניין מנופח. הטלפו־נים שהשמיעו בדיון היו טיפשיים ולא־מעניינים. המצב של חוסר קהל ועיתונאים לא היה לרוחה של פורסטר.

בינתיים התקרב מועד השמעת שיחות אישיות שלי עם ילדי, ידידותי בארץ ואו־די. באף אחת מהשיחות הללו לא היה מקום להפליל אותי, ולא־כל־שכן את הללו שעימם שוחחתי. לכן פניתי לעורך־דין, שיפנה לתובע בבקשה שלא להשמיע את השיחות הללו באולם המישפט.

חששתי שבמידה שזה יגיע לעיתונאים, יפרשו זאת שלא כהלכה, דבר שעלול לג־רום צער וכאב לאותם האנשים. מעניין, התובע הסכים, והיפנה את עורך־הדין אל פורסטר. בחיוך לגלגני היא אמרה שזה לא בא בחשבון, ועוד הגדילה עשות ב־דאגה להדליף על מי מדובר באותן שי־חות, ובכך השיגה את מטרתה.

■ ■ ■

לפתע התמלא אולם־המישפטים מחדש עיתונאים וקהל מקשיבים. הש־מיעו שיחה אחת שלי עם אודי * מהארץ, שבה אני אומר לו: ,שמע, אפשר להרוויח 500—1000 מארק ליום בצורה אלגנטית.׳

שלוש שיחות אחרות ששוחחתי איתו, ושבהן סיפרתי לו שמדובר בשיטה ברולטה, לא השמיעו, מכיוון שאחרת היה

לה קשה לפרש שהיתה כוונה לסמים, כפי שהיתה מעוניינת. בקשר לשיטה ברולטה, סיפרתי זאת לעורך־הדין המבורגר, ומאחר שהמישחק מוכר לו, הוא קנה במיוחד רו־לטה וניסה את הנוסחה שנתתי לו במשך שעות ארוכות. הוא סיפר לי בהתלהבות שיש בכך 95% הצלחה (הכוונה אינה ל־שיטת הכפל). מי שעובד בסמים יודע שזו עבודה לגמרי לא אלגנטית.

בשיחה שניהלתי עם אודי אחר, באר־צות־הברית, שיחה שנמשכה רבע שעה, אני שואל אותו בהיסח־הדעת, איך הולך שם סמים. על־פי שיחה זו היא קבעה שאנו כנופייה בינלאומית. בשיחה יחידה עם ידידה מהארץ אני אומר לה, כביכול, ומציע לבוא לגרמניה כי אפשר להרוויח כסף, על סמך שיחה זו היא קבעה שרציתי לפ־תוח רשת משלי. אך מכל השיחות שני־הלתי ואלה שהשמיעו, היה קל מאד להב־חין שכלל לא מיקדתי את השיחות בנושא הסמים. אבל מכך היא התעלמה.

כשביקשנו להשמיע שיחות שסתרו לחלו־טין את הפירוש שהיא נתנה לעניין, היא

דחתה הבקשה. את טעות חיי עשיתי כשהתרעמתי, ומחיתי על השמעת השי־חות. לא, חס־וחלילה, בגלל חומרתן, אלא מכיוון שהיה בכוונתה לפגוע ולהשפיל. לפרש אותן אפשר היה במאה צורות, אבל היא נתנה להן פירוש לפי הטוב והאופייני לה.

הושלכתי לכלא השמור ביותר. אני נתון בבידוד חמור ביותר, אין לי שום זכויות שקיימות לגבי אסירים אחרים, כגון ספורט, אירועים חברתיים, טלוויזיה, תעסוקה וכו־לי. אני נתון ב־24 שעות בידוד קפדני ושפל. כשפותחם לי את הדלת, ההוראה מחייבת שיהיו נוכחים לפחות שני סוהרים. כשלוקחים אותי פעם בשבוע למיקלחת או להסתפר, זה נעשה בליווי צמוד של שני סוהרים, הם לפעמים מנסים להצטדק, ולומר שזה נעשה לפי הוראת השופטת.

מכל אחד־עשר אגפי הכלא שיכנו אותי באגף שנמצאים בו שלושה פושעי־מילחמה נאציים, אשר נידונו למאסר־עולם על רצח אזרחים גרמנים. הכלא מוקף בגדרות של מתח חשמלי גבוה, סיכויי־הבריחה קלושים ביותר. מכל שוכני הכלא, היחידים שבבי־דוד הם אני, ג׳ינג׳י (פיינזילבר) ועוד אסיר גרמני שרצח את מנהל הכלא.

לפי הוראת השופטת כריסטיאן פורסטר, אני ופיינזילבר מסווגים כאסירים מסו־כנים, והשופטת השפלה הזו יודעת שרצ־חו את כל מישפחת פיינזילבר בעינויים מחרידים בתאי־הגאזים, ואין צורך לספר איך ילדים יתומים גדלם.

■ ■ ■

פורסטר אינה מסתפקת בכך, היא דואגת לקורבנה: מדי פעם היא מטל־פנת למנהל־הכלא, לברר אם ניתן להדק את החגורה. אך החגורה כבר מהודקת עד הסוף. זה כבר החודש ה־19 שאני נמצא בבידוד קפדני.

יום אחד הדלקתי מדורה קטנה בתא, והעבירו אותי באלימות במכונית לבית־חולים המרכזי של הכלא בקסל. את קבלת־הפנים ערכו לי חובשים־סוהרים, הורידו אותי למרתף של בית־החולים, הפשיטו מ־

„עורכי־הדין היו המומים מהמישפט!"

עלי הבגדים בכוח והשליכו אותי עירום כביום־היוולדי לצינוק אטום. מערכת ה־איוורור לא פעלה. ניתנו לי מיזרן ושמי־כה מסריחה. החובשים היו באים מדי כמה שעות ביום ובלילה, מסירים מעלי את ה־שמיכה וצוחקים. הם היו באים בשלישיות או ברביעיות, מזויינים באלות. מעולם לא הרביצו לי, אבל הם צחקו והשפילו אותי. היו מפשילים את השמיכה ודוחפים את

כפות־רגליהם בתחת וצוחקים ולועגים לי על הזין. כשלא יכולתי לשאת יותר מרח־תי את הקירות והריצפה בצואה.

אך טעיתי. זה לא מנע אותם מלהמ־שיך בכך, היו מניחים את האוכל בתוך הצואה. אומנם הייסורים האלה נמשכו זמן קצר יחסית, שלושה ימים, אבל צרחתי לעברם „נאצים שפלים" והחזירו אותי ל־כלא. בחודשים האחרונים זכיתי בהקלה. ניתן לי לעשות את הטיול היומי בחברתו של ג׳ינג׳י, תחת עינם הפקוחה של הסו־הרים, כמו־כן, בשעת הטיול ניתן לנו לשוחח עם אסירים נוספים. ברור לי ש־הפריווילגיה הזו תסתיים בוודאי בקרוב, עם הטלפון הבא של פורסטר למנהל, ואז היא תצווה עליו להדק עלי את הרצועה עד הסוף. מיכתבים שאני שולח ומקבל חייבים לעבור צנזורה חמורה דרכה, אישית, וברוב המיקרים איני מקבל אותם, מכיוון שהם מוצאים את דרכם לסל־האשפה.

התלוננתי על התנהגותה בפני הקונסול הישראלי מר אילון, והוא פנה אליה מיס־פר פעמים. באחת הפעמים אמרה לו שזה כלל לא מעניינו, ובפעם נוספת ענתה לו שהיא מאפשרת לנו לשחק שח שעה ביום, וזהו שקר שפל ונבזת שאופייני לה. הת־

לוננתי מיספר פעמים לפני בית־המישפט העליון בפרנקפורט. מעולם לא נעניתי. כל מיכתב שנשלח ממני, גם למישרד ממשל־תי, חייב לעבור דרכה. לכן אני מאמין מאד שבאיזשהוא מקום הם נעצרים בדרך ונז־רקים לסל. אני, לפחות, מנסה להילחם. לאחרים לא נותר אלא לחרוק שיניים.

נגמר המישפט. ניתנה האפשרות לכל נאשם להגיד את המילה האחרונה. רוב הנאשמים העדיפו לשתוק. לי אמרו עור־כי־הדין שלא כדאי להתאמץ. גורלנו בלאו־הכי נחרץ עוד לפני פתיחת המישפט. ה־מישפט עצמו היה הצגה, מכוערת כשהשח־קניות הראשיות הן פורסטר והגב׳ וורנר המיפלצתית, המושכת בחוטים. גזר־הדין מצוי ממילא במגירה.

אני ישבתי המום לחלוטין למראה עי־ני. כולנו סבורים שקשה להאמין שניתן

„מלשינות — אני מתעב יותר מכל!"

במדינה, הקוראת לעצמה מדינה דמוק־רטית, שאירועים כאלה יתרחשו בה.

בגזר־הדין קיבל כל אחד מה שקיבל, וכולם הגישו בקשה לעירעור. הנוהג הוא שמאחרי גזר־הדין לוקח בערך שישה שבו־עות לקבל את פסק־הדין שעל פיו ניתן להגיש העירעור, אך החוק שלהם מאפ־שר עד חצי־שנה; ובתום חצי שנה, אם לא ניתן פסק־הדין, הנאשם ישוחרר. כפי שאופייני לה, ימים מועטים לפני סיום חצי־השנה שלחה לנו פורסטר את כתב־האישום שכלל 50 עמודים — תרגיל והשהייה מכוונים.

אבל הצצה בפסק־הדין היתה זעזוע נו־סף: שקר וכזב, ולא בטעות. כל פסק־הדין הוא שקר מכוון, וכשאני כותב דבר כה חמור יש באפשרותי להוכיח מילה ב־מילה, ולהוכיח שחור על־גבי לבן כל סעיף בפסק־הדין שהיא הטעתה במתכוון. אז נאמר לי ששקר עדיין אינו עילה לקבלת העירעור. על־מנת שיתקבל עירעור בבית־המישפט הפדרלי של גרמניה המאוחדת, שמישכנו בקרלסרואה, חייבים לציין טעו־יות מישפטיות כמו, למשל, דחיית בקשה מצד השופטת לשמיעת עד מסויים, או אם אחד השופטים נרדם במהלך הדיון, או הר־בה דברים אחרים חסרי־ערך.

שקרים בפסק־הדין, עדיין אינם סיבה שיתקבל העירעור. גם ניהול מישפט שלא בצורה ישרה והגונה אינו שיקול.

■ ■ ■

עקב השהיות מכוונות מצד השו־פטת, יקח עוד לפחות שנה עד שנדע אם עירעורינו יתקבלו או לא. רובנו כבר לא מאמינים שיש לנו סיכוי שיתקבל ה־עירעור, וזאת עקב פסק־הדין השפל והמכוער שהיא חיברה. השתדלתי עד כמה שאפשר להצטמצם בתיאור אופן ניהול ה־מישפט. ניסיתי עד כמה שאפשר להציג את מה שאירע כפי שאירע, ובאור נכון. עלול להתקבל הרושם שאת כל אשר כתבתי כתבתי כאדם השרוי במצוקה, וכותב ב־מרי־נפש. אומנם אני בדיכאון עמוק, אני מזועזע כפי שלא היית מעולם, איני יכול אולי לטעון שאני חף־מפשע לגמרי. עצם זה שידעתי על עיסוקו של יוסי, הרי לפי החוק היה עלי לדווח על כך. דיברתי שטויות בטלפון.

אני מודה שפעמיים שלח אותי עמיאל אל יוסי יעקב להביא לו מעטפונת קטנה. אבל לא היתה לי מכך שום טובת־הנאה, ואף לא הייתי שותף לרווחיו, היא יו־דעת שיומיים לפני מעצרי התכוונתי לח־זור ארצה, מכל׳ הנקודות המקילות היא התעלמה.

אני כותב מיכתבי זה בהכרה מלאה, ואני מטיח כאן האשמות כבדות ביותר על השופטת. אני יודע שאני כותב מגוב־האריות וברור לי שמיכתב זה, במידה שהוא יודפס בעיתונכם, יתורגם לה. אני מתפלל שיאשימו אותי בהוצאת דיבה, אך הם לא יעשו זאת. והם לא יעשו זאת מסיבה פשוטה: לפחות השופטת יודעת שאני צודק.

אני זועק כבר חצי־שנה שיבוא מישהו מוסמך ויאזין לטענותי, וכל אשר טענתי במיכתבי זה באפשרותי להוכיח, אך הם מונעים זאת ממני. אני יודע שכל טיעוני במיכתבי זה יתקבלו בהבנה ובברכה על־ידי שותפי לספסל־הנאשמים, ולא רק אלה. כל הזרים, והם רבים, שנשפטו אצל או־תה שופטת, כולם באותה דעה שהיא ער־כה לחם מישפט לא־הוגן.

(המשך בעמוד 28)

* המדובר בשיחה טלפונית עם אודי דיין מנהלל.

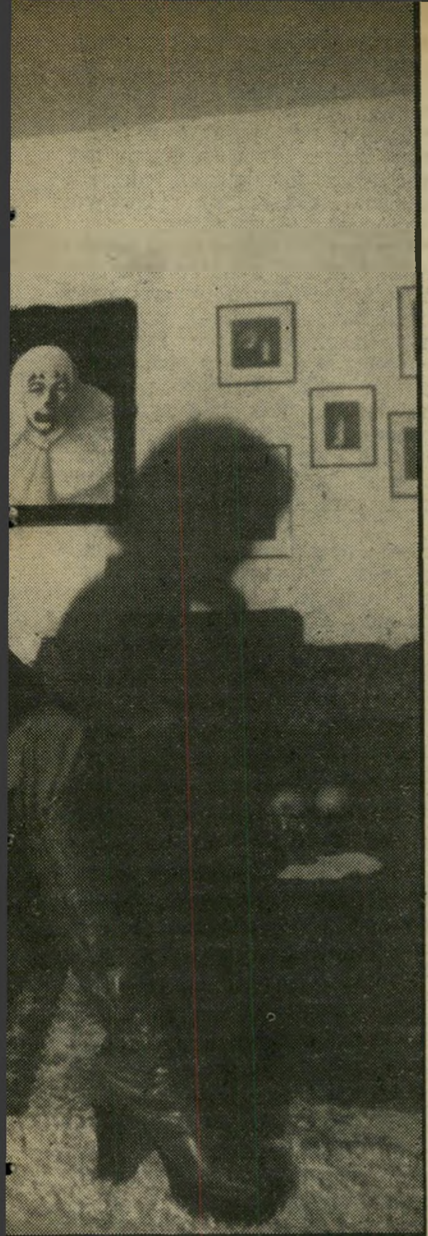

עד גיל 20 הספיקה איריס דווידסקו להיות שחקנית תיאטרון־ ילדים, מלכת־מים, דוגמנית צילום, שחקנית קולנוע, צ״רת -

ועכשיו - שירים

„וותרתי, האינך / יודע? כה רחקו / צעדיך, דוממת כלאחר / מפלה בקרב. גאה הייתי, נותרתי / שירים, כמו אחרי / סעודה בלבן נותרים / מוכ־תמים, ונמהל / ריחה בעשן רב כל־כך של / אחרי שהלכת. וצריך לכעוס, לא / לכאוב, רק קצת / לשקר כמו בכל / הצגת־גיבורים.״

זהו אחד מבין חמישים־ושיבעה שירים שכתבה איריס דווידסקו, המקובצים בספר בשם דברים שאינם, העומד לצאת לאור בימים אלה.

מה עוד אפשר להגיד על ילדה־אשה זו ולא נאמר? איריס בת ה־20, בעלת הניסיון כשל אשה בת 40, יפהפייה תמירה בעלת עיניים ירוקות כשל חתול, מלכת־מים לשע־בר, שחקנית־קולנוע, דוגמנית, ציירת המ־סרבת להציג את ציוריה בתערוכה. נערת־זוהר עם כל המשתמע מכך. כתבות־כיסוי בעיתונים, אין־ספור סיפורים בטורי־הרכי־לות. ילדה שגדלה במוסדות אחרי שאביה ואמה התגרשו. קשר הדוק עם אביה, עורך־הדין אלי דווידסקו, רחמים גדולים על האם, שלדברי איריס אינה יודעת לאהוב.

יוֹשֶׁבֶת הָיְתָה עַל כִּסֵּא
הִגִּיעוּ לָרִצְפָּה. נִרְאֲתָה כּ
מְקֻמֶּטֶת, רֹאשָׁהּ מְכֻסֶּה
שֶׁשִּׁוּוּ לָהּ מַרְאֶה מְגֻחָךְ. ו
אֲנִי. הוֹצִיאָה סֵפֶר קָטָ
הִכַּרְתִּי. חָשַׁבְתִּי שֶׁאוּלַי
וַדַּאי מָה לְסַפֵּר אַחֲרֵי כָּל

אירים עם אורי גלר,

שערוריות, אלף אהבות, עשרות מחזרים, הרבה בילויים, נסיעות לחו״ל, תצלומים במיטב ירחוני־האופנה בעולם, מלתחה שופעת בגדים משגעים, דירת־פאר בתוכנית למ״ד, רומן סודי עם רקדן נשוי נודע. למה עוד אפשר לצפות מנערה בת 20?

מאיריס אפשר, כנראה, לצפות לכל. דומה כי אינה סתם פרח, אלא בצל העטוף קליפות־קליפות וכל קליפה מורידה דימעה מעיני המתבונן.

איריס היא אין־סוף של דמויות. מי מכיר אותה? היא עצמה טוענת שאיש אינו מכיר אותה, לבד ממנה עצמה ומידידה מכופף־המזלגות, אורי גלר, לו הקדישה את הספר.

„המו״ל העיוור ראה אותי״

במשך שנים כתבה איריס את שיריה, בכל הזדמנות ומתי שבא לה. על קופסות־סיגריות, על כרטיסי־אוטובוס, על כרטיסי־טיסה, על מפיות־שולחן. כל מילה כתובה נשמרה והוכנסה לתוך קופסה. כל חוויה, כל רגש, זכו בהנצחה. יש שירים המלווים את איריס עוד מגיל 12, ולדבריה עד היום יש להם משמעות בעיניה.

כמו, למשל: „כמו כל הקדושים המתענים עם / אלוהיהם, התעניתי עם / אלוהי, כמו לכל / הקדושים שאין להם / אלוהים והם / מתענים.״

איריס אוהבת את שיריה. היא קשורה אליהם בעבותות וקשה לה להיפרד מהם. במשך השנים לא הראתה אותם לאיש, שמרה עליהם כעל הסוד הקטן הפרטי שלה. על שיריה לא נכתב דבר במדורי־הרכילות.

והיא מספרת: „יש כמה שירים שלא השתנו מאז שהייתי ילדה, יש שירים שלא ישתנו בחיים שלי. אלו הם שירי האמונה. אני מאמינה, וזה תמיד ממלא אותי. אף פעם לא סיפרתי שאני כותבת שירים, אלא־אם־כן שאלו אותי. לפעמים, כשהייתי רוצה מאד שמישהו יכיר אותי, אז בשביל לקצר את הדרך הייתי מראה לו שיר.״

הספר כולו מוקדש לאורי גלר. על פרשת יחסיה של איריס איתו נכתבו כבר ספרים. הוא עצמו הקדיש לה חלק חשוב בסיפרו הביוגראפי, ובהקדשה בספר כתב: „לאיריס יקירתי, אוהב אותך לעולם.״ בספרים שנכתבו אודותיו תופסת איריס חלק חשוב. מסתבר כי למרות שהם רחוקים זה מזו, קשורים איריס ואורי בכבלי־אהבה שהמרחק הגיאוגרפי אינו יכול להם. למרות עשרות הגברים שבהם נקשר שמה מאז התפרסמה, יש מקום בליבה רק לגבר אחד: אורי גלר. והיא מספרת:

„כשאני אומרת שלא הראיתי את שירי לאיש, אינני מתכוונת לאורי. זה כמו מובן מאליו שהוא ראה אותם. הוא הרי ידע את החלק הזה של מחשבותי, אותו חלק שלא תמיד דיברתי עליו. הוא האדם היחידי שהיו לי איתו יחסים פתוחים במלוא מובן המילה. אני איתו מאז שהייתי בת 11, והוא אז בן 21. הוא לא ידע שאני כל־כך צעירה, חשב שאני בת 17. מאז אנחנו ביחד, למרות המרחק הפיסי.

„אורי הוא הגבר היחידי בחיי שהייתי איתו יחד כל־כך הרבה שנים רק בלב ובנפש, ואולי בגלל זה הוא נשאר בשבילי מה שהוא עד היום. כל גבר אחר חלף־עבר, לא נשאר ממנו כלום. אורי יודע את האני שלי, וזה לא חשוב איפה אני ואיפה הוא. כשהוא נסע הייתי צעירה מדי, הורי לא הירשו לי להצטרף אליו. אורי לא היה מה שהוא היום, הוא נסע לנסות את מזלו ואני נאלצתי להישאר. לא עשינו סצינה מהפרידה. ידענו שאנחנו בעצם לא נפרדים. לכן הקדשתי לאורי את הספר. הוא האהבה הראשונה שלי, ואני מאמינה ששם נולד הרגש, שם נולד הגרעין של כל הדברים שאחר־כך שונאים, אוהבים, מקנאים וחיים.״

איריס לא חיפשה מו״ל כדי להוציא את סיפרה. מעולם, כך היא מעידה על עצמה, לא כתבה במטרה לפרסם.

כמו כל מה שקורה לה בחיים, גם קיבוץ השירים בספר והוצאתם לאור היו תוצאה של מיקרה, והיא נזכרת: „יום אחד הלכתי לקנות תקליט. עמדתי ודיברתי עם בעל החנות. פיתאום נכנס המו״ל אהרון בר, שהוא עיוור בשתי עיניו. הוא שאל את בעל החנות מי עומד איתו, וזה ענה לו: „איריס דווידסקו.״ הוא כפי הנראה שמע

(המשך בעמוד 28)

דול, רַגְלֶיהָ הַקְּצָרוֹת לֹא
קְטַנָּה, כֹּה כְּחוּשָׁה, זְקֵנָה,
הָיָה גַּלְגַּלֵּי סְפוֹג עֲנָקִיִּים
רְגַשְׁתִּי לֹא נָעִים שֶׁצְּעִירָה
, כָּתוּב בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁלֹּא
יא סוֹפֶרֶת, כִּי הֲרֵי יֵשׁ לָהּ
ךְ הַרְבֵּה שָׁנִים שֶׁל חַיִּים.

ו מוקדש ספר שיריה

(המשך מעמוד 27)

עלי, והתחלנו לדבר.

„פיתאום הרגשתי צורך להגיד לו שאני כותבת. הוא אמר לי: ,אם יש לך חומר, אשמח לשמוע.' לא יודעת מה גרם לי לספר לו שאני כותבת. אולי בגלל שבפעם הראשונה בימי חיי הרגשתי שהצלחתי להגיע אל בן־אדם מבלי שהוא יראה אותי. אהרון בר היה הגבר הראשון שפגשתי בחיי שלא הרשפע מיופיי ומעיני הירוקות, וזה היה בשבילי משהו ענקי, עצום, שאינני יכולה להסבירו.

„היתה לי מילחמה עם עצמי: מה פיתאום שהדברים הכי אישיים שכתבתי ואהבתי יופיעו בספר? בכל־זאת התקשרתי אליו, ואמרתי לו: ,יש פה תיק מילים. אשלח אותו לך.'

„אחר־כך ידעתי שהוא אוהב את מה שכתבתי, הוא התייחס לחומר כמו אל דבר בעל־ערך. תוך שבועיים וחצי אמר לי שהוא מוציא לי ספר־שירים. לא ידעתי איך לקבל את זה. פיתאום ראיתי את כל המילים שיצאו ממני ברגעים הכי קשים, נמכרות בכמה לירות לאנשים שאני בכלל לא מכירה. אחר־כך חשבתי: ,אולי הדברים שבן־אדם יוצר, אולי דווקא בגלל שקשה לו, צריכים לצאת. אם יש מישהו שיכול לתת קצת נשמה וקצת רגש, למה שישמור אותם לעצמו?

„אבל מה שהיה חשוב לי יותר מכל הוא שידעתי, שבמיקרה הזה הספר יוצא לאור לא ביגלל העיניים היפות שלי. בפעם הראשונה בחיי הרגשתי שמישהו רואה אותי יותר טוב מאלה שמסוגלים לראות אותי בעיניהם. מה שאהרון בר ראה בי היה את תוכי, וזה היופי שבהוצאת הספר הזה.”

איריס מודעת לעובדה שאנשים מתייחסים בספקנות לכך שהיא מוציאה ספר־שירים. היא כבר שומעת את הלשונות ה„טובות” לוחשות בארס כי נערת־הזוהר, המפורסמת הפכה פיתאום משוררת־בפרוטה. אולם היא אינה פוחדת, וגם לא איכפת לה: „אני בכלל לא פוחדת ממה שיחשבו האנשים, אף פעם לא פחדתי. אני רק פוחדת שעד שאני גומרת שיר הולכות לי לאיבוד מילים חשובות, אני פוחדת שפה־ושם פיספסתי, בגלל שעד שהגעתי לנייר שכחתי את המילה שהביאה אותי לכתוב את השיר. רק אז אני פוחדת, כי אני יודעת שחלק חשוב הלך לי לאיבוד.”

„זר שוכב / במיטתי אני / דוממת,
כנוכריה / כסהרורית, כמו לא יתם / ליל.
שהרית רחמים. ארצה / מנח. איכה /
אגרש. איכה / לברוח. / געגועי / רחוקים.”

„פרח שאינו נובל”

היא מתגוררת בגפה בדירתה הנאה. על קירות הבית תלויים ציורים שלה, דיוקן של ליצן, ראש נערה ששערה פרוע ועיניה מפוחדות, הציור שיקשט את עטיפת הספר ועוד. פסנתר, כריות על הריצפה והרבה עציצים. את ידידיה היא מונה רק על אצבעות שתי ידיה. היא תמיד נשארת מרוחקת כלשהו. אשה בת 20. איך תהיה בגיל שלושים? איריס אינה יודעת, היא מתפתחת מרגע לרגע, משניה לשניה. אולי בגיל שלושים תכתוב ספר.

„קשה להיות מפורסמת,” היא אומרת. „זה בא על חשבון החיים הפרטיים.” היא מודה שכשהיו צעירים מאד היו אורי והיא חולמים על הימים שבהם יהיו מפורסמים. אבל כעת נמאס לה, היא רוצה שקט ולבדה השכילה, למרות הכל, ליצור את השקט הפרטי שלה: „הרבה אנשים מכירים אותי, ואני מכירה הרבה אנשים. לא כל מי שאני אוכלת איתו או הולכת איתו לסרט, הוא הגבר־התורן של חיי. האמת היא שאני קשורה בכל נימי נפשי לאורי. הוא רחוק, בניו־יורק, אבל אנחנו כל הזמן ביחד. שואלים אותי אם נתחתן. אני לא יודעת. מה שבטוח זה שבין אם הוא יהיה עם מישהי אחרת או אני עם מישהו אחר, תמיד נהיה ביחד.”

איריס מודה שיש כמה אנשים שתשמח להעניק להם את הספר, בעיקר לכל אותם מחנכים שהזהירו אותה כי כמלכת־מים לא תגיע רחוק. או לכל אותם מורים לסיפרות שהאמינו כי רק בזכותם החזיקה מעמד בבית־הספר. ולכל אותם האנשים שאומרים לה לפעמים שהם מתים להכיר אותה באמת והיא לא יודעת איך לעזור להם. והיא אומרת: „הספר הוא פרח שאני יכולה לתת למישהו, פרח שאיננו נובל.”

„לכל אחד סדקיו / שלו ואליהם הוא /
בא בימים, / שעות, דקות, בלילות ורוקס /
חלומות, סדוקים.”

(המשך מעמוד 25)

אני תיקווה שיהיה לכתב גרמני אחד, שהוא ישר והגון ואשר יקרא כתבה זו, האומץ לבוא ולשמוע אותי, ולבדוק אם טיעוני נכונים. שיבוא ויראה באיזה תנאי מאסר אני נתון.

חברי וידיד, על־מנת שתדעו מה זה הבידוד שאני נתון בו, רצוני שתדעו שזהו רצח שפל ואיטי, רצח מבלי לזהם את הידים. זה לא מענייני, אבל אחוז המתאבדים בתאי־הבידוד שלהם הוא הגבוה בעולם. במשך ארבעה חודשים שהייתי בכלא פרנקפורט התאבדו 2 עצירים, והיו 38 נסיונות־התאבדות.

■ ■ ■

כשנה לפני שנערך מישפטנו, נערך מישפט נגד נאצי, כשפורסטר יושבת בראש בית־הדין. לצורך המישפט היא אף בקרה בארץ, על־מנת לגבות עדויות מניצולי השואה נגד אותו פושע־מילחמה נאצי. פורסטר ניהלה את המישפט נגד אותו נאצי בצורה האופיינית לה. בדרך־כלל היא משליטה את מרותה על שני שופטי־המישנה היושבים לצדה, לא־כל־שכן על המושבעים.

באותו מישפט שניהלה נגד הנאצי, אחד משופטי־המישנה, השופט קפרס, לא היה מוכן להשלים עם אי־ההגינות המשוועת שבו היא נוהגת. (אגב, יש שופטים רבים שמסרבים להיכלל בהרכב שלה.)

כאשר הגיעו מים עד נפש, אותו שופט קפרס — שהיה מוכר כשופט אובייקטיבי, הגון וישר — התרעם על אופן ניהול המישפט. פורסטר והתובעת הקדימו תרופה למכה, וביקרו אותו בעיתונות, ולא בצורה הגונה. השופט קפרס כתב מיסמך מאשים ביותר, אשר בו פירט את כל טיעוניו נגד השופטת והתובעת הראשית, העיוותים, אי־הצדק ועוד הרבה דברים רבים אחרים חמורים בהרבה מטעוני־שלי.

„שופט גרמני התאבד בגלל השופטת”

המיסמך מכיל 60 דפים. עם גמר כתיבת המיסמך, התאבד השופט קפרס. המיסמך הגיע למישרד־המישפטים של מדינת הסן (בעלה של וורנר הוא סגן־השר), ועקב חומרתו של המסמך והשערוריה שעלולה היתה לפרוץ בעיקבותיו הוחלט להסתירו ולגנזו. בצורה נדירה ביותר הגיע המיסמך לידי. ראיתיו במו עיני, עורכי־הדין שלי, כשנודע להם תוכן המיסמך, טענו בפני בפה מלא שהם בעלי מישפחות והם פוחדים לעסוק בו. על המיסמך נודע לי רק לאחר מישפטנו.

אפשר לערוך סטטיסטיקה קצרה מכל 10 המדינות של גרמניה המערבית, ולגלות אז כי הסן היא המדינה היחידה שבה כלואים יותר מ־50 ישראלים, רובם שפוטים. עם רובם שוחחתי. מרביתם טוענים לחפותם מפשע, ולרובם אני מאמין. צריך להביט רק מי מושך בחוטים, על־מנת להבין מדוע כל־כך הרבה ישראלים כלואים דווקא במדינת הסן.

קל להבחין שמיום שהגברת וורנר מונתה לתפקיד התובעת הראשית, התחילו בתי־הכלא של מדינת הסן להתמלא ישראלים, כשכולם טוענים לחפות־מפשע.

לקרובי האסירים הישראלים אני פונה: אל תצפו שבניכם או קרוביכם יחזרו מהכלא הגרמני בריאים בנפשם ובגופם. יכול להיות שהם מרגיעים אתכם, וטוב שהם נוהגים כך. אך אני יודע מה שאני עובר, ואני לא מאחל זאת לשונאי.

אני מוכן להחליף כל יום של מאסר כאן במאסר אצל הסורים או קאדפי. אולי שם יחבטו בי באלה בראש, אך אני משוכנע שהסוהרים של קאדפי לא יצחקו לי על הזין ולא ידחפו לי רגליים לתחת, ולפחות יסתכלו עלי כעל אחד ששווה להם, ולא כמו כאן, כאדון כאל נחות ממנו.

כל טיעוני, שאני כותב במיכתב זה, הם עדיין רק חלק קטן מהאמת. אני לא מצפה הרבה מכתיבת מיכתבי זה, אך אני תיקווה שבעיקבות פירסומו ייווצר סיכוי קטן ביותר להשמיע את טיעוני, ויותר מכל שייערך מישפט חדש.

בוודאות יש מקום לחקור את טענותי, שהן חמורות ביותר. כמו־כן אסור להתעלם משופט בית־מישפט מחוזי בגרמניה, שכתב דו״ח חמור ביותר על זאת ששפטה אותי. הוא יודע קצת יותר ממני.

במדינה

(המשך מעמוד 20)

כתיקונם. חולים נשמו לרווחה, ובציבור הרחב פשטה מייד הדיעה כי הרופאים הוכיחו, בסופו של דבר, אזרחות למופת, ויתרו על דרישותיהם וחזרו לעבודה סדירה.

חברה פרטית. אולם כל זה אינו מדוייק. הרופאים אומנם חזרו לעבודתם כמקודם, הדיונים בין המעסיקים, נציגי מישרד־הבריאות, לבין נציגי איגוד הרופאים התחדשו „על מי־מנוחות,” כדיווח העיתונות, אולם מאחרי־הקלעים נעשו כבר כל ההכנות למימוש איומי רופאי בתי־החולים: התפטרות כללית ועריכת מהפכה בשירותי הרפואה במדינה.

הנהלת איגוד הרופאים החליטה על הקמת חברה פרטית לאספקת שירותי־רפואה. חברה זו כבר נרשמה במישרדי רשם־החברות, ותפקידה רחב בהרבה מאשר לשמש עוד אמצעי־לחץ על מישרד־הבריאות והממשלה.

החלטת הרופאים נתקבלה לאחר הודעתם של אנשי ציוותי־האוויר של אל על, על הקמת חברה פרטית לאספקת שירותי־תעופה. על הקמת חברה זו הודיעו הטייסים לפני שבועות אחדים, אחרי שהמשא־והמתן בינם לבין נציגי מישרד־התחבורה הגיע למבוי סתום. בינתיים עדיין לא ברור אם, ומתי, תצא התוכנית המקורית של ציוותי־האוויר של אל על אל הפועל.

אותן חברות פרטיות לאספקת שירותים, שהיו מעוגנות עד כה במסגרת ממשלתית, אמורות לרכז את העובדים בענף השירותים המוגדר ועל פי הזמנות, הן של הממשלה והן של גורמים פרטיים, תשלחנה עובדים למקומות שבהם זקוקים להם.

התעריף של אותן חברות ייקבע על־פי ההיצע והביקוש, כמקובל במשק הפרטי.

השר חלה — המצב הבריא. רק אז נכחו מעסיקי הרופאים, הממשלה וקופת־חולים, כי הרופאים אומנם „מתכוונים ברצינות”. האנרכיה שעמדה להשתרר בבתי־החולים התורניים, אחרי שהרופאים סרבו לשחרר חולים וכל המיטות כבר היו תפוסות, הבהירה מה עלול לקרות השבוע, כאשר התפטרות הרופאים עמדה להיכנס לתוקף.

ואז, כמו במטה־קסמים, גילו המעסיקים נכונות מחודשת לדון עם הרופאים בתביעותיהם, שקודם הוגדרו בפיהם כ„בלתי הגיוניות” ו„כפריצת כל מדיניות השכר”.

כאן נכנס לתמונה גם יגאל אלון בתוקף תפקידו כסגן ראש־הממשלה. בנצלו את היעדרו של יצחק רבין, רצה אלון להוכיח כי ראש־ממשלה בפועל יכול לקבל החלטות ולאנוס גם את שר־האוצר הסכם שלו.

היעדרו של שר־הבריאות, המאושפז בעצמו, מהמשא־ומתן שהתחדש עם הרופאים, כאילו סייע גם הוא להשגת ההסכם.

העלאה של שמונים אחוז. בסופו של חשבון זכו הרופאים כמעט בכל תביעותיהם. העלייה המשמעותית במשכורתם תהיה בשיעור של כ־80%. הממשלה נאלצה בתום חודשיים של מאבק ועימותים חריפים להרים את ידיה. החולים יצאו נשכרים.

מתוך חשש לתגובת סקטורים אחרים במשק, ניסתה הממשלה להסתיר את כניעתה. „פרטי ההסכם תואמים את מדיניות השכר במשק!” טען הממונה על השכר.

היה זה, כמובן, בלוף גמור, שנועד להגן על הממשלה מלחצים של עובדים נוספים.

עיתונות

אין עיתון

ההימור על משה דיין הסתכם בהפסד של כשלושה מיליון ל״י

הגיליון הראשון של היום הזה, שראה אור לפני כשלושה חודשים, הכיל מאמר בלתי שיגרתי. היתה זו רשימה של מו״ל העיתון, הפירסומאי ואיש־העסקים אליעזר ז׳ורבין, שנשאה את הכותרת הצוהלת: „יש עיתון!”

השבוע, כאשר הופיע הגיליון ה־74 והאחרון של מה שנועד להיות עיתון־הערב החדש של ישראל, לא הודפס בו הספד בנוסח: „אין עיתון!” תחת זאת ניתן היה למצוא בעמוד הראשון של הגיליון האחרון תחזית גדולה ומובלטת של מזג־האוויר, שהכריזה: „קודר!”

זה היה גם מצב מצב רוחם של כל אלה, שנטלו חלק בהרפתקה העיתונאית המסקרנת ביותר של השנים האחרונות בישראל, כשנאלצו לנתק את מכשירי הטלפרינטר ולהניח את המכסים על מכונות־הכתיבה. המשימה שהציבו לעצמם: לערער את המונופול של שני עיתוני־הערב הקיימים — נכשלה.

בשלושת חודשי הופעתו הגיע היום הזה לתפוצת־שיא (בימים הראשונים להופעתו) שהסתכמה בכ־50 אלף גיליונות לדברי אנשיו (והוערכה בכ־30 אלף גיליונות), הידרדר עד לתפוצה של עשרת אלפים גיליונות, לדברי אנשיו (5,500 לפי הערכת המתחרים). הוא לא הצליח לשבור את מעגל הקסמים של תפוצה—מודעות—תפוצה, שהיתה מאפשרת לו אורך־נשימה גם בתפוצה מזערית. בשל התפוצה הקטנה לא התפרסמו בו כמעט מודעות, שבלעדיהן אין עיתון מסחרי יכול לשאת את עצמו.

דווקא נקודה זו היתה ההפתעה. שכן האיש החזק מאחרי העיתון החדש לא היה אלא אליעזר ז׳ורבין, בעליו של אחד ממישרדי הפירסום הגדולים במדינה — דחף. לשבחו של ז׳ורבין יש לציין כי הוא הפריד הפרדה גמורה ומוחלטת בין עסקי הפירסום שלו לבין מעורבותו בעיתון החדש. ייתכן ובכך תרם במו ידיו לקיצור חייו של הרך הנולד שלו. לעומת זאת השכיל לשמור על העסק המשגשג והמצליח הקיים.

רצון טוב לא מספיק. ז׳ורבין התגלה כאיש אמיץ מאוד בניסיונו לצאת

מו״ל ז׳ורבין
הסוס לא רץ

לעימות גלוי עם עיתוני־הערב הקיימים. זמן קצר אחרי הופעת העיתון, כאשר הסתבר שהוא איכזב את הציפיות שתלו בו מקימיו ואין בו כדי לאיים על מעמדם של ענקי העיתונות, נטשו אותו שותפיו להרפתקה, משקיעי־החוץ שהבטיחו את תמיכתם בעיתון. ז׳ורבין לא נרתע, החליט להמשיך ולנסות לקיים את העיתון בכוחות עצמו. אבל העסק בלע רבבות ל״י מדי יום. בתום שלושה חודשים מוערכים הפסדי היום הזה בכשלושה מיליון לירות.

סכום זה היה בין השאר גם מחיר ההימור על משה דיין, כסוס שמסוגל עדיין להוביל במירוץ. דיין מונה כעורכו של העיתון, בתיקווה ששמו בילבד ימשוך קונים. למרות שהודה מראש כי אין לו מושג בהוצאת ועריכת עיתון, קיוו שמאמריו ורשימותיו יסקרנו קוראים. מבחינה זו היווה דיין אכזבה מוחלטת. הוא עמד בהתחייבויותיו החוזיות לבעלי העיתון, חוץ מהעדרויות ממושכות, כשיצא לחו״ל לגרוף את המיליונים שמכניס לו ספרו האוטוביוגראפי.

לעומת זאת היתה רמת כתיבתו הפתעה ליריביו וחסידיו גם יחד. היא היתה מבולבלת, חסרת־קו, משעממת ונטולת קסם

שיש לו, לגבי קהל מסויים, בהופעותיו החיות.

לרשות העיתון החדש עמדו הרבה כסף, הרבה רצון טוב והתלהבות של קבוצה קט־נה שהיתה מסורה לעניין. ז׳ורבין עצמו בילה במערכת ימים ולילות, עד לשעה שתיים אחר חצות, השקיע בעניין את כל מירצו והונו — תופעה בלתי שיגרתית עבור יהודי שלא חסרה לו פרנסה. אלא שבכך לא היה די.

מלבד היעדר כוחות מיקצועיים, יצר לעצמו העיתון מייד תדמית ימנית קיצו־נית, עוד יותר מזו של עיתוני־הערב הקיי־מים. כעורכו מונה איש הליכוד, אוריאל לין. אנשי ארץ־ישראל השלמה נתנו בו את הטון. הכותרות הראשיות שלו ניסו ללבות אווירת מתיחות ביטחונית מפוב־רקת. כתביו לא הצליחו להשיג אפילו ידי־עה בלעדית אחת.

השבוע הודיע היום הזה על הפסקה „זמנית״ של הופעתו. זוהי צורה אלגנטית מקובלת בעולם העיתונות לבשר על נעי־לה. אף אחד מהעיתונים שנסגרו „זמנית״, לפחות בארץ, לא הופיע מחדש. קיים ספק אם תתגשם התוכנית להוציא את העי־תון לאור אחת לשבוע, כעיתון של יום שישי. בשבת הקרובה, על כל פנים, הוא לא יופיע.

ערב הופעתו של העיתון ניסו מעריציו של משה דיין להגן על הסכמתו לקבל את תפקיד העורך־הראשי של עיתון־ערב חדש. „הוא עוד לא נכשל בתפקיד עורך עיתון,״ אמרו. עתה, יוכל דיין למנות גם כישלון זה ברשימת כישלונותיו, למרות ש־הפעם היה חלקו בכישלון קטן יותר מכל הכישלונות להם היה שותף.

הצד השני של המיליונר

העיתונות העיברית — בעיני ידידו האישי של אשר ידלין

אחד הגיבורים הבולטים של „פרשת ידלין״ הינו המיליונר הישראלי־אמריקאי, אמנון ברנס, ששמו השתרבב לפרשה בקשר למכירת מלון־הקרוואנים שלו ב־אופירה, למרכז קופת־חולים.

בדומה ל„דוקטור ג׳קיל ומיסטר הייד״ גם לברנס שתי פנים. מצד אחד הוא הת־עשר בארצות־הברית, מהקמת שרשרת של חנויות כל־בו וחברות־אספקה שונות, ומן הצד האחר הקדיש מזמנו למחקר, על „חלקה של העיתונות בהקמת מדינת־ישראל״, שראה אור כספר.

ברנס, שנולד בתל־אביב ב־1924, יצא ללמוד במהלך מילחמת־העולם השנייה,

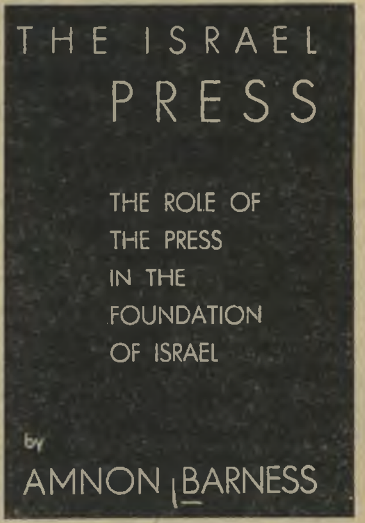

עטיפת סיפרו של ברנס
העיתונות לא הכזיבה

באוניברסיטה האמריקאית של קאהיר — שעה שבני־דורו התגייסו לבריגאדה־היהו־דית, או לאירגוני־המחתרת. בקאהיר הו־ענק לו, בתום לימודיו, תואר ב.א. בעיי־תונות. סמוך לפרוץ מלחמת־השיחרור עבר ברנס לארצות־הברית, להמשך לימודיו ב־אוניברסיטת סיראקוז שבמדינת ניו־יורק, שם הוסמך בתואר מ.א. בכלכלה מדינית ובעיתונות.

עיתונות עם שיניים. סיפורו של
(המשך בעמוד 32)

בעוד המדינה נלחמת בנשירת העולים

בווינה - היא מנשירה עולים מישראל

העולה שהורד בכוח

באחד הלילות בחודש אפריל השנה התדפק איש הסוכנות היהו־דית על דלת חדרו של גריגורי לכטמן, עולה חדש מברית־המועצות, במעון־העולים קסם בתל־אביב. „התלבש ובוא אתי,״ אמר איש־הסוכנות ללכטמן.

השניים יצאו במכונית פרטית לנמל־התעופה בן־גוריון בלוד, שם נתן האל־מוני ללכטמן דרכון עם אשרת־כניסה ל־

קולט גביש
מעגל סגור

איטליה, ציידו באלף לירות והעלה אותו על מטוס טי־וו־אי בטיסה לרומא.

על הכרטיס שניתן ללכטמן רשמו אנשי הסוכנות עבורו את כתובתו של מישרד היאס ברומא. לשם עליו לפנות לקבלת עזרה, הסבירו לו.

כך החלה פרשה תמוהה שבמהלכה נשלח עולה מרוסיה, ביוזמת אנשי הסוכנות היהודית, לרומא, כדי שמשם ימשיך ל־ארה״ב כיורד.

לפני צאתו את הארץ תודרך גריגורי על־ידי אריה גווילי, איש הסוכנות, כיצד ירמה את אנשי היאס ברומא ביחס לאז־רחותו. בידי לכטמן היה דרכון יש־ראלי קבוע (כחול), שהוצא ימים אח־דים לפני נסיעתו לצורך הטבעת האשרה בשגרירות איטליה (רק בדרכון קבוע מו־כנה השגרירות להטביע אשרה). דרכון כזה פירושו — אזרחות ישראלית, ואז־רחות ישראלית היתה מקשה על בעליה בקבלת עזרה מהיאס ובקבלת אשרה ל־ארה״ב. לכן השאירו בידי לכטמן את תעו־דת־המעבר הזמנית (הכתומה) שהוצאה עבו־רו חודשים אחדים קודם־לכן, והיתה עדיין בת־תוקף.

גווילי ועוזרו, ישראלי, הורו ללכטמן, כי בהגיעו לרומא לא יראה לאנשי היאס את הדרכון הכחול שלו, אלא רק את תעודת־המסע הזמנית.

הסיפור התחיל, בעצם, עם עלייתו של גריגורי (גרישה) לכטמן לישראל, בנובמבר 74׳, מטשרנוביץ שברוסיה. הוא הגיע ארצה לבדו, כשרוב מישפחתו, ב־רוסיה, ממתינה לראות כיצד יתאקלם ויס־תדר הוא, ובהתאם לכך יחליטו אף הם אם לעלות — או להישאר ברוסיה.

גריגורי, שבמיקצועו הוא חייט וגזרן של ביגדי־עור, נשלח למעון־העולים טירן בהרצליה, והחל עובד בעבודה בלתי־מיקצועית, באורח זמני.

כעבור זמן־מה החל מחפש לעצמו עבו־דה במיקצועו. משלא מצא את מבוקשו באיזור הרצליה, החל מבקש לעבור ל־מעון־עולים באיזור אחר. בקשתו נענתה, ובאפריל 75׳ הוא הועבר למעון קסם ב־רחוב בן־יהודה בתל־אביב, המייועד ב־עיקר לעולים קשישים, שעברו כבר את גיל הפנסיה.

אולם גם כאן לא מצא גריגורי עבודה במיקצועו. הוא עבד במיטבח מלון סיני הסמוך, ובעבודות זמניות אחרות. מאחר שבמעון קסם נהנים העולים הקשישים מקיצבה של הביטוח הלאומי, לה לא היה גריגורי זכאי, הוא סבל לעיתים תכופות מחסרון־כיס. עובדות אלה לא שיפרו את מצב־רוחו, הוא היה שרוי במתח, ויש להניח שלא היה מה שקרוי „עולה נוח״.

בין העולים בקסם, שחלקם סובלים מבע־יות בריאותיות שונות מפאת גילם, היתה תסיסה בשל טיב המזון המוגש במקום. נשמעו תלונות, ואחת מאלה אף הגיעה לעיתון הרוסי היוצא בארץ. לכטמן היה בין מנסחיו. תלונה אחרת, שנשלחה כנר־אה על־ידי עולה אחר אל קרוביו ברוסיה, מצאה דרכה לעתונות המצרית, שעשתה בה שימוש תעמולתי.

בנסיבות אלה נוצרה נגד לכטמן דיעה שלילית אצל מנהל־המעון, עזריאל ערד. ערד, שהיה בעבר איש צבא־הקבע ושימש בתפקידים שונים במימשל הצבאי עד לפני כשש שנים, החל משגר לממונים עליו ב־סוכנות, מיכתבים, שבהם תואר לכטמן — בצדק או שלא בצדק — כטיפוס שלילי לחלוטין, מיטרד לדיירי המעון וכו׳.

ערד המליץ בפני הממונים עליו לשלח את לכטמן מישראל. באחד ממיכתביו אלה כתב שהוא רואה בלכטמן סכנה, וכי בהו־צאתו לחו״ל הוא רואה את הדרך הטובה והזולה ביותר עבור הסוכנות להיפטר מן העולה הבלתי־נוח.

מובן שלכל הפרטים הנוגעים בלכטמן נוספו, כפי שקורה לרוב, שמועות ורכי־לויות, שהחלו מתגלגלות, התנפחו ואיבדו כל קשר למציאות. כך החלו מרננים ש־לכטמן היה עבריין בעיר מוצאו, או ש־הוא חולה־נפש.

קריעה של הדרכון

לבסוף נפלה ההחלטה לבחור בפתרון הקל ביותר, ולשלח את גריגורי לכטמן מישראל, כשהביצוע והמימון לכך באים מידי אותו הגוף שמתפקידו להביא עולים לישראל — הסוכנות היהודית.

מנקודה זו הפך הסיפור טרגדיה אישית של העולה, והביא לביזוי שם ישראל.

לכטמן הגיע לרומא ופנה למישרדי היאס, אחד משני אירגוני־הצדקה הגדולים של יהדות ארה״ב, שמוסדות הקליטה והעלייה (ובתוכם הסוכנות) משתדלים לשכנעם, ב־ימים אלה ממש, להפסיק את התמיכה שהם מעניקים לעולים הנושרים בווינה.

לכטמן ניסה בתחילה להכחיש שבידו דרכון ישראלי, כפי שתודרך, אלא שאנשי היאס לא קנו את הסיפור. לכן שלף לכטמן את דרכונו הישראלי וקרע אותו לעיני כל. כעת, כשכבר לא היה לו דרכון, יכלו הם לטפל בו.

שיבעה חודשים התגלגל לכטמן ברומא, כשהוא חי מקיצבות מוסדות־צדקה יהודיים, ולבסוף נדחתה בקשתו לקבל אשרת־כניסה לארה״ב. הוא התגלגל לגרמניה, חזר לאי־טליה ומשם, לאחר שנאספו תרומות ב־מיוחד לצורך זה, עלה למטוס לישראל.

אנשי מישרד הקליטה והסוכנות לא שמחו לקראתו בשובו. שוב החלו גלגלי הביורוקרטיה טוחנים, והפעם באכזריות גדולה מקודם. לבסוף, משלא נמצא ללכט־מן מקום במעון־עולים עד לסידורו בדיור, וסכומי־הכסף שניתנו לו למחייתו אזלו, מצא את עצמו, שבועיים לאחר שובו, ישן

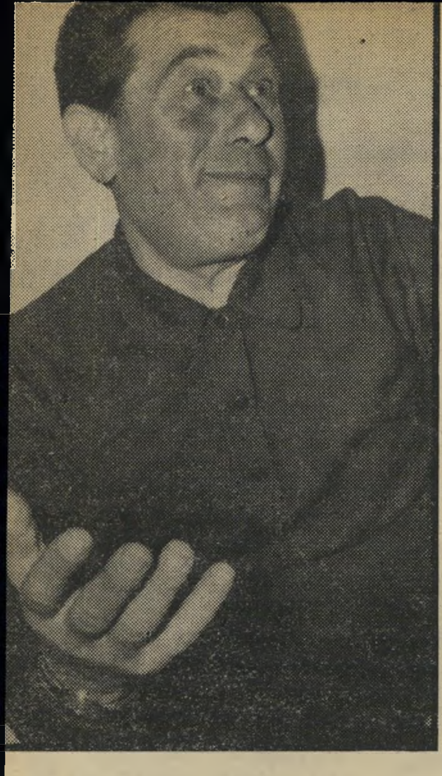

עולה גריגורי לכטמן
שינה ברחוב

על מדרגות מישרד הקליטה ברחוב אסתר המלכה בתל־אביב.

במשך אותם ימים הספיק אף להיעצר על־ידי המישטרה אלא שקציני־המישטרה, שראו במה המדובר, שיחררוהו לאחר יממה.

בתחולת השבוע שעבר נתקלו עיניו של דויד גביש (קרישטל) באדם הישן על ה־מידרכה, מול מישרד־הקליטה. דויד, שב־עצמו עלה מרוסיה ב־1968, לאחר שהיה כלוא במחנות שם משך 18 שנים, הוא נכה עוד מתקופת שירותו בצבא הרוסי בימי מילחמת־העולם השנייה. הוא הת־עניין אצל פקידי המישרד לפשר הדבר, ותשובתם היתה: „עזוב אותו, הוא משו־געע.״ „בשאומרים לי על מישהו שהוא משוגע, זה נראה לי תמיד חשוד,״ אומר גביש. „אם הוא משוגע,״ שאלתי אותם, „מדוע לא תאשפזו אותו?״

מפקיד לפקיד לפקיד

גביש עובד כסדרן בתיאטרון ה־קאמרי, ומתגורר בדירת חדר וחצי במרכז תל־אביב. הוא החליט לאסוף את העולה לביתו, ולעזור לו להשתקם.

למחרת לקח עימו את לכטמן, ויחד חזרו למישרד־הקליטה. „חשבתי שגם אני נהיה משוגע,״ הוא מספר. „הלכתי לשפירא (הממונה על הטיפול בפרט), והוא שלח אותנו לגד הררי (עובד סוציאלי במישרד־הקליטה מטעם הסוכנות), אבל הוא אמר שזה לא מיקרה סוציאלי, לכן צריך שפירא לטפל בו. חזרנו לשפירא, וסיפרנו לו מה אמר הררי. תשובתו היתה: ,אם הררי אומר, אז שיגיד.׳ וכך זה נמשך, במעגל סגור.״

גם כתב העולם הזה כימעט שהלך לאי־בוד בין שפע הפקידים במישרד־הקליטה. העיקרון המנחה את מרביתם הוא, כנראה, התנערות מאחריות והטלתה על כתפי פקיד אחר. שפירא מפנה להררי, וזה מייעץ לפנות לחיים ציגלר (מנהל מחלקת דיור), ומשם מודיעים שעדיף לפנות לממרוד (מנהל סניף תל־אביב), וממרוד מנער מעליו כל אחריות ומפנה לסוויסה (הסדרן), או לאהרון שגיא (המנהל), ובדרך זורק כל אחד שם איזור אחר בארץ שבו יכול עמיתו לסדר דיור.

שני הדוברים, גם זה של הסוכנות וגם עמיתו ממישרד־הקליטה, הסכימו שהמיק־רה אומלל. יוסי הראל, האחראי על עיתו־נות במישרד דובר־הסוכנות, תיאר את השתלשלות העניינים שהביאה להחלטה, אך הודה שלו, כיהודי בישראל, כואב כש־הדברים מתגלגלים כמו במיקרה זה.

מדבריו של מייק לוין, דובר מישרד־הקליטה, נשמע כאב אמיתי למישמע המיק־רה. „למרות שייתכן שמדובר במיקרה פרובלמטי, אין זה פוטר מטיפול,״ הוא אומר. „לעזור חייבים לכולם.״

כעבור שעה של טיפול נמרץ מצד מייק, הסתבר שקיימים חמישה מקומות שבהם יוכל גריגורי לכטמן לקבל דיור. גם בעיית דמי־הקיום נפתרה חיש־קל.

נפילתו ועלייתו מחדש של אלי פוקס, מאמן הכדורגל של הפועל באר־שבע שאחרי שהורחק הפך שוב לאליל הנגב

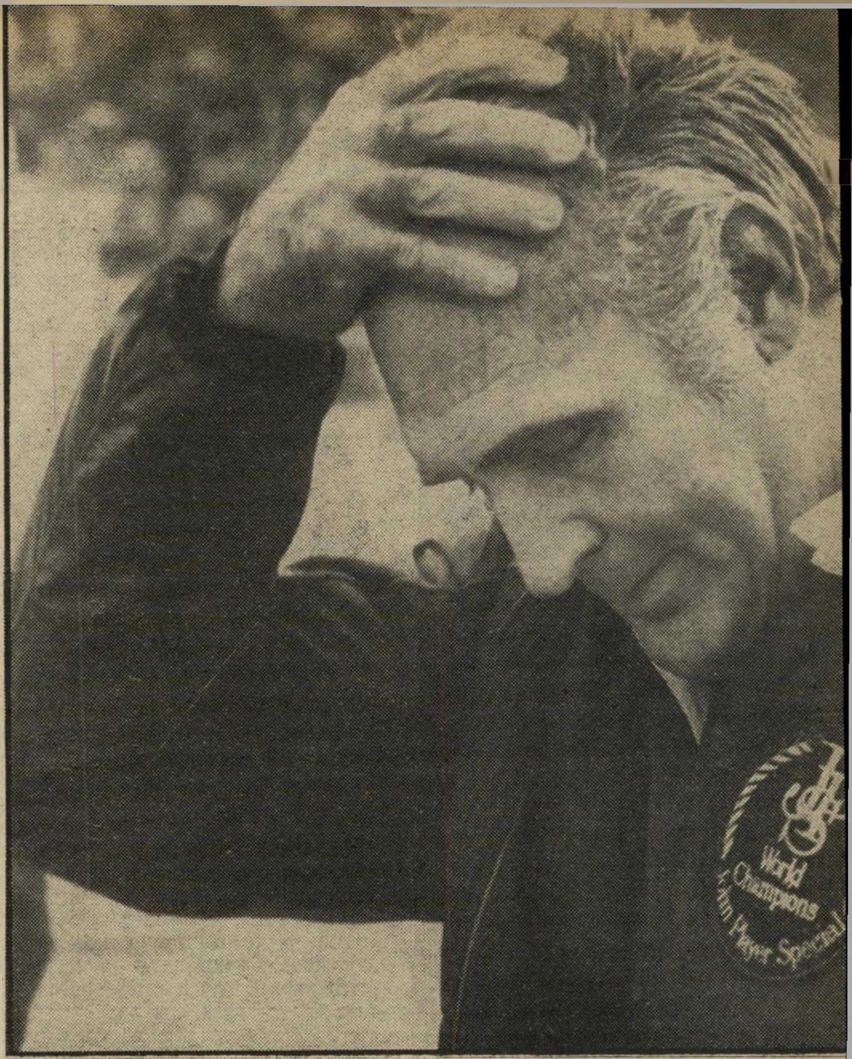

„כאבי ראש" עד לדקה ה־60 גרמו כדורגלני **הפועל** באר־שבע, כאבי־ראש, למאמנם. בתמונה, מביעות פניו של אלי פוקס את אי־שביעות רצונו מההחמצות הרבות של חלוצי קבוצתו ששיחקו נגד **הפועל** תל־אביב.

אלי, אלי, למה עזבתני?

הדמעות כימעט שניקוו בעיניה של ברכה פוקס, רעייתו של מאמן הפועל באר־שבע, אלי פוקס. היה זה במוצאי יום הראשון, ה־8 בנובמבר, אחרי המחזור השביעי — שבו הובסה הפועל באר־שבע 3:0 על־ידי הכוח רמת־גן.

אחד מבני־מישפחתה הודיע לה, באותו ערב, כי בתוכנית היום בספורט ברדיו הודיעה הנהלת הפועל באר־שבע, שהיא מוציאה את מאמנה לחופשה. הטענה שבפי ההנהלה היתה: אלי פוקס סובל מ„לחצים נפשיים".

מכאן החלה מתגלגלת פרשת אלי פוקס. השלב הבא שבה היה ניסיון להחתים את המאמן על חוזה שלא היה לו תקדים בכדורגל בעולם.

עיקרו של החוזה המחפיר היה, שאם לא תשיג הפועל באר־שבע שש נקודות מתוך עשר אפשריות — בחמישה המחזורים הבאים — יפוטר המאמן אוטומטית.

על החוזה הדרקוני, שרק מאמן שאינו מכיר את תעתועיו של הכדור העגול היה מסוגל לראות בו חוזה בר־חתימה היה כבר חתום אדם טל, יושב־ראש הנהלת הפועל באר־שבע.

נגד חוזה דרקוני זה יצאו מיספר גופים ואנשים, שראו בעצם כתיבתו משום חולי־רע חדש, העלול לאיים גם על מאמנים אחרים. משקרא חבר־הכנסת יוסי שריד את תוכן החוזה שפורסם בעיתונים, צילצל מייד למאמן אלי פוקס, ואמר לו — ספק בצחוק ספק ברצינות: „אל דאגה. אם הם (הנהלת הפועל באר־שבע) ינסו להוציא לך שערה מהראש, אני אוציא להם את כל הראש."

ועדת־הספורט של הכנסת, יחד עם אירגון המאמנים, החליטו לצאת במילחמה נגד החוזה ונגד הנהלת הפועל באר־שבע

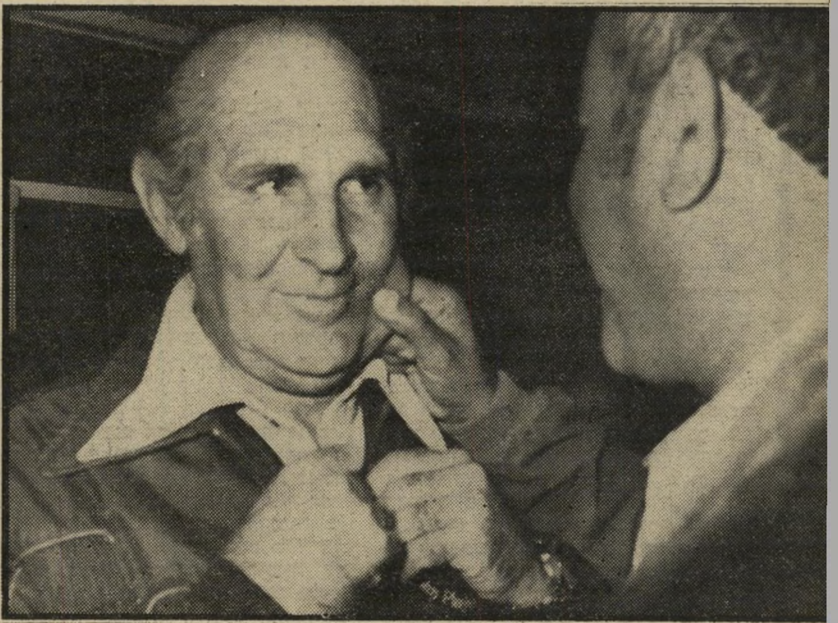

אלי פוקס זוכה בצביטה בלחי אחרי הניצחון... לתרועות אוהדי הפועל ב"ש...

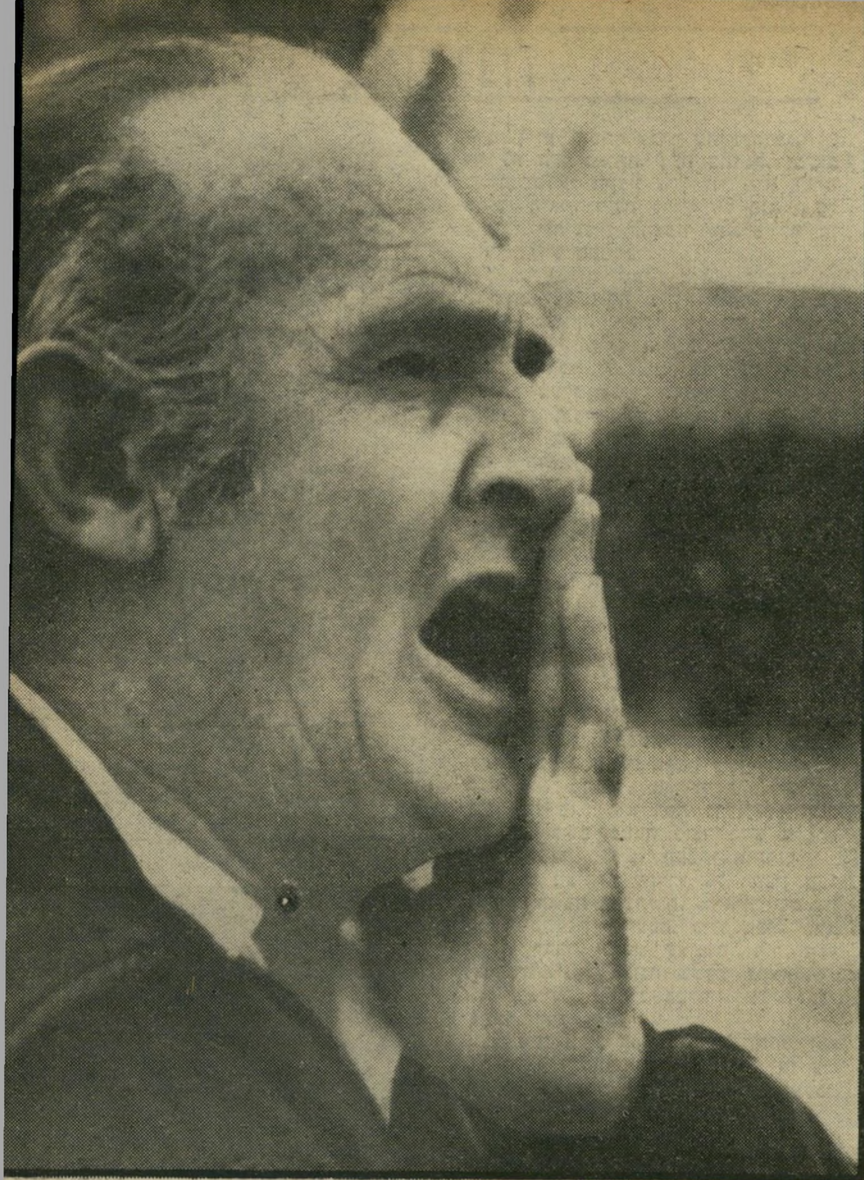

הוראות לקבוצה

אלי פוקס הגיע למישחק נגד **הפועל** תל־אביב כשהוא צרוד. עובדה זו לא מנעה מבעדו לצעוק על חניכיו, שבגלל חולשתם, לא הוגדלה התוצאה. **צילום: שלמה סתר**

עזרה

דקות חרדה ליוו את אלי פוקס. היה זה כשכוכב ה־קבוצה, רפי אליהו, נפצע במהלך המישחק, והיה חשש להמשך שיתופו במישחק.

עצמה. מאמצי הגורמים השונים נשאו פרי, והנהלת הקבוצה החליטה לפנות את מקומה להנהלה חדשה.

בשבוע שעבר חזר אלי פוקס לאמן את הפועל באר־שבע, ללא כל תנאים מוקדמים. בשבת האחרונה הוא הפך שוב אלילה של בירת הנגב, כשהוביל את חניכיו לניצחון 0:1 על הפועל תל־אביב.

הזעזוע שעבר אז על אלי פוקס, ניכר בו גם היום. „כשאמרו לי שאני יוצא לחופשה מאולצת," סיפר השבוע, „קיבלתי שוק. קיבלתי את הידיעה באמצעות הרדיו. נדהמתי ממש. אני לא מבין, מדוע לא קראו לי לבאר־שבע ולא הסבירו לי מדוע רוצים להוציא אותי לחופשה. אי־אפשר היה להגיד לי את זה בפנים, ורק אחר־כך להודיע ברדיו?

ההנהלה הכניסה לדיכאון

„לפני ששידרו את הידיעה ביום ראשון בערב, קראו לי בצהריים, מגלי צה"ל. שאלו אותי, אם ההנהלה ממ־שיכה לתת לי גיבוי לאחר ההפסד נגד הכוח רמת־גן. השבתי: ,בוודאי!' לא חשב־תי אחרת. כששמעתי בערב את הידיעה שאני יוצא לחופשה, חשבתי לרגע שיש לי עסק עם אנשים שלא מבינים ביכלל בכדורגל. נכון שהפועל באר־שבע אלופה. אבל זה שירדנו למקום ה־14 — זה לא אסון. בסך־הכל זו תחילת הליגה.

„ואפילו אם הקבוצה חרקה, זו לא סיבה להגיד שהמאמן הוא האשם הבלעדי. הנ־הלה שנכנסת לפאניקה, היא לא הנהלה. גדולתה של הנהלה מתבטאת בכך שהיא מוציאה את הקבוצה מהבוץ. ההנהלה ש־הוחלפה עשתה את ההיפך הגמור. היא הכניסה את השחקנים לדיכאון."

אלי פוקס בן ה־51, מי שהיה קפטן נבחרת ישראל בכדורגל, וכוכבה הנוצץ של מכבי תל־אביב בשנות ה־40' ובתחילת שנות ה־50', חוזר ואומר שנעשה לו עוול בל־יכופר. הוא נושא מונולוג נרגש, כש־דבריו נאמרים בשטף, ובטונים גבוהים.

„השחקנים יודעים היטב שאני זה ש־בניתי את הפועל באר־שבע. אני זה ש־בניתי, לפני שנתיים־שלוש, קבוצה בבאר־שבע, כשאימנתי אותה. מרגיזה אותי ה־עובדה שבאים עסקנים, ומטילים בי דופי. ועוד מי? עסקן בשם אדם טל, שכתב את ,חוזה שש הנקודות.' אותו פקיד־הסתדרות שספק אם הוא יודע ביכלל מה זה כדורגל. הוא בא ללמד אותי כדורגל! אני, עם 23 שנות ניסיון כמאמן! אדם טל בא להגיד לי מי זה אלי פוקס?

„לא זו בילבד שאדם טל מטיל דופי בכישורי כמאמן, יתר על כן: הוא גם מנסה להשמיץ אותי. אני פשוט נמנעתי עד היום מלהשיב לו באותו מטבע. וכשאני אומר אדם טל, אני מתכוון לעוד מיספר חברי־הנהלה שאף הם מנסים להשמיץ או־תי. אני לא רוצה לרדת לרמתם."

אלי פוקס נחשב כמאמן עתיר־ניסיון. שמונה שנים הוא אימן בחו"ל. הוא קצר הצלחות בדרום־אפריקה ובקפריסין, שם הכדורגל הוא מיקצועני. בתשובה לשאלה, אם לא חשש שקבוצת הפועל באר־שבע עלולה לרדת משיאה, לאחר שזכתה פע־מיים ברציפות בכתר האליפות, הוא משיב: „הבעייה העיקרית בקבוצה, היא בריאות השחקנים. השבת עלו לשחק שישה שחק־נים רק אחרי שהם קיבלו זריקות־הרגעה.

„את השחקנים אני מכיר מצויין. אני מאמין ביכולת של כל אחד מהם. אני משוכנע שכאשר הקבוצה תבריא, היא

(המשך בעמוד 32)

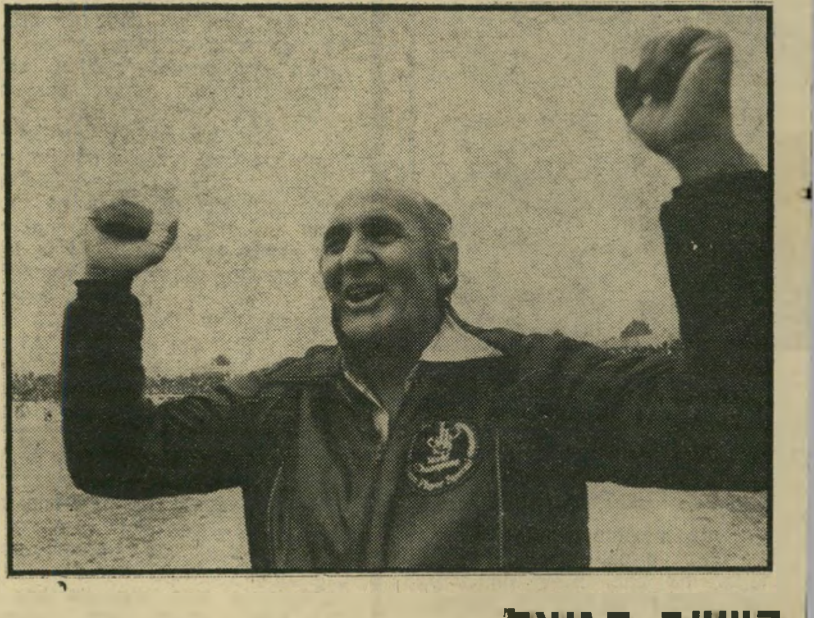

השער הגואל

אלי פוקס בן ה־51 צוהל באגרופים קמוצים לאחר ששלום אביטן כבש את שער הניצחון **להפועל** באר־שבע. הניצחון שהשיגה הקבוצה, העלה שוב את מניותיו של אלי פוקס כמאמן.

לחיבוק ונשיקה מהכדורגלן רפי אליהו... ולשמחת בנו החייל, רון, וחברתו אורלי

במדינה

(המשך מעמוד 29)

ברנס על העיתונות העיברית ראה אור בשפה האנגלית, בירושלים, ב־1961. ב־ספר הוא מתאר את ראשית צעדיה של העיתונות בארץ, את תפקידה המכריע ב־תולדות המדינה כמפתח השפה העיברית ותרבותה. בכמה מפירקי הספר מפרט בר־נס את ייעודה של העיתונות, ומדגיש את השפעתה על החיים הפוליטיים, החברתיים והכלכליים של היישוב — תוך שהוא מנתח את ההבדלים המהותיים בין העי־תונים השונים.

אך צחוק הגורל הוא, כי אותה עיתונות שעליה הרעיף אמנון ברנס שבחים שכא־לה, על חלקה בהקמת המדינה, אינה מאי־רה עתה פנים לו ולידידו, 28 שנים לאחר ייסוד המדינה, ומוכיחה כי עדיין לא נס ליחה.

מישטרה

ניקמת השוטר

האם נקם קצין־המישטרה כאם שסירבה להיענות לו, על־ידי מעצר בנה?

„ירדתי עם הקצין שימעון חן במדרגות, ושאלתי אותו מה יהיה הסוף. הוא אמר לי: ,בואי נהיה ידידים, ואז נסגור לבן

יצחק ציון, אמו ועו"ד אורן
„נהיה ידידים"

שלך את התיקים.'" כך מסרה לפני ימים אחדים שרה ציון, בבית־המישפט־המחוזי בתל־אביב, בתצהיר שהוגש לפני השופט המחוזי דב לוין.

באמצעות תצהיר זה ביקשה להוכיח כי הקצין חן ביקש לנקום בבנה, בשל סי־רובה להיענות להצעתו המוצנעת „להיות ידידים." היא גילתה כי שימעון חן (קצין חקירות במישטרת כפר־סבא) בא לביתה שבפתח־תיקווה ב־29 בספטמבר השנה, כדי לחפש את בנה ציון, שתה קפה וגילגל עימה שיחה משך כ־20 דקות.

אולם, היא לא סיפרה על שיחתה במד־רגות עם חן עד ל־21 בנובמבר, היום שבו נודע לה כי בנה, יצחק, נעצר והועבר לחקירה ממישטרת פתח־תיקווה למישטרת כפר־סבא. ב־26 בנובמבר הובא יצחק ציון לפני השופט דב לוין, והמישטרה ביקשה לעוצרו, אך לא נמצא כל חומר נגדו. השופט קבע, כי יומיים אחרי שנעצר על־ידי מישטרת פתח־תיקווה התברר ל־חוקרי אותה תחנה שאין בידיהם כל חומר־ראיות נגד הצעיר בפרשה שבגללה נעצר. משום כך, היה עליהם להביאו שוב לבית־המישפט, כדי לשחררו. אך תחת שתשח־ררו, העבירה אותו המישטרה לידי חוקרי מישטרת כפר־סבא, בעניין שונה לחלוטין.

חשש לחיי הבן. כאשר נודע לשרה ציון כי בנה נפל שוב לידיו של הקצין שימעון חן, ניסתה לברר מה עלה בגורלו. חן לא היה באותה שעה בתחנה, ומשום כך פנתה אל הקצין ציון לוי. היא אמרה לו כי היא חוששת לחייו של בנה, בשל סירובה להיענות להצעה שהציע לה חן עוד בחודש ספטמבר.

כעבור שלוש שעות טילפן שימעון חן לדירתה של שרה ציון ושוחח שם עם כלתה שימחה, אשתו של העצור יצחק ציון. „איך חמותך הולכת לספר סיפורים כאלה?" אמר לה. „אני אלך עם גרוטאה כזאת? בעלך עכשיו בידי!" כפי שצויין בתצהיר, הוסיף שבתוך חצי שעה יבוא אל ביתה של שרה ציון.

היא הזמינה אליה את עורך־הדין אברהם אורן, מחשש שהקצין שימעון חן ינסה לעצור אותה. חן הופיע בביתה בלוויית שוטר נוסף, ואמר שבא לברר את העניין ולשמוע את טענותיה של שרה במו־אוז־ניו. היא חזרה על סיפורה, והזכירה לו את הצעתו בדבר ה„ידידות תמורת סגי־רת התיקים." הקצין הגיב בהתרגשות גלו־יה, והיא הודיעה לו כי למחרת היום תבוא אל מפקד תחנת כפר־סבא יחד עם כלתה, כדי להגיש נגד חן תלונה רישמית.

„התכשיט ברח!". בבואה לשם, ל־מחרת בבוקר, פגשה שרה ציון בחצר תחנת־המישטרה את הקצין ציון לוי, אשר הודיע לה: „ה,תכשיט' שלך ברח, ועכשיו עוד יירו בו." היא רצה לחדר־החקירות, ובהגיעה לשם שמעה כיצד בלש בלבוש אזרחי אומר ללוי: „תפסתי אותו!"

„רצתי מבוהלת לחדרו של הקצין חן," מספרת האשה בתצהירה, „וראיתי שם את בני שוכב על הריצפה, כולו חבול, ללא יכולת לדבר, עיניו עצומות, ריר נוזל מפיו והוא נאנק וגונח. צעקתי לקצין חן: ,מה שאיימת אתמול בטלפון, עשית עכ־שיו!"

בינתיים הגיע למקום רופא, והחל לט־פל בעצור. האם פרצה בצעקות, ואז צי־ווה חן לעוצרה ולהעבירה לבית־המעצר באבו־כביר. היא התעלפה, והשוטרים גר־רו אותה לחדר־החקירות. אחרי־הצהריים שיחרר אותה חן בערבות ושלחה לביתה.

השוטרים גימגמו. לפני השופט דב לוין טענה נציגת המדינה, עורכת־הדין דורית שפירא, שהעצור יצחק ציון נחבל בעת שסוכל נסיון־הבריחה שלו. אך פרק־ליטו, אברהם אורן, הסביר לשופט כי הצעיר ניסה להימלט בשל המכות שקיבל מחוקריו.

חוקרי־המישטרה נתבקשו להסביר ל־שופט מדוע הם מבקשים לעצור את יצחק ציון, והם טענו כי נתגלו פריצות רבות, שבוצעו בשיטה מיוחדת. כששאל השופט מהי אותה שיטה מיוחדת, גימגמו השוט־רים. „אינני רואה כאן שום שיטה!" הגיב השופט בחריפות.

חקירתו של יצחק ציון תסתיים השבוע. אך חקירה נוספת בפרשה זו עומדת עתה רק בתחילתה. זוהי חקירתו של קצין־בודק את התנהגותו של קצין־המישטרה שימעון חן בפרשה.

ישראלים בחו"ל

יום ישראל

עם ישראל חי — בניו־יורק!

בישראל, לא כל יום פורים, אבל בניו־יורק, כמעט כל יום הוא יום ישראל. שבוע טיפוסי של ישראלי־יורד או „מת־נחל" (ארצות־הברית) נראה כך:

- **יום א':** כנס קצינים בבית־כנסת ניו־יורקי. הקונסול הכללי, קצין בכיר בעצמו, מרצה על בטחון ישראל. מוגשת שתייה קלה ושרים שירי ציון. נהגי ה־מוניות הישראליים (1000 מתוך 45,000 נהגים ניו־יורקים, לפי המניין האחרון של העירייה) מסיעים את הקהל הביתה.
- **יום ב':** לקריאת המודעות האומרות „בואו ושמעו: מנחם בגין, ראש ליכוד, ראש אצ"ל, יופיע ביום שני..." מתכנסים אוהבי ציון בבית־כנסת אחר, הפעם זה של „בני ירושלים", ברחוב ה־88 ממערב לברודוויי.
- **יום ג':** הולכים למיסעדה ישרא־לית. אוכלים (כדברי מודעות־הפירסום בתחנת השידור כאן ישראל) אוכל ישר־אלי, שותים בירה מכבי, מקנחים ב„קרם בוואריה ישראלי" ומשלמים בכסף אמ־ריקאי.
- **יום ו':** יוצאים לסופשבוע, ישראלי

(המשך בעמוד 42)

אלי, למה עזבתנו?

(המשך מעמוד 31)

תדורג בין המקומות אחד עד שלוש. השח־קנים רואים היטב את העבודה שאני משקיע בשדה. אין זה פלא, שלאורך כל שלבי הפרשה הם נתנו לי גיבוי מלא.

הרב נחרד משלוותו

„כשחזרתי לאמן את הקבוצה, באמצע השבוע שעבר, אמרתי להם בפשטות, שאני קשור אליהם. באותה הז־דמנות הודיעו השחקנים שהם הולכים אחרי בניצחון, או אפילו בהפסד. ראש הקבוצה, אלון בן־דור, נשא דברים נרגשים. הדב־רים שהוא אמר רק ביטאו את היחס שקיבלתי מהשחקנים. ,את שתי הנקודות,' אמר בן־דור, אנחנו מבטיחים לאלי'. עד כמה שאני הרגשתי, הם הרגישו על בשרם את עוגמת־הנפש שנגרמה לי."

גם לברכה פוקס, רעייתו של המאמן, יש מה לומר לגבי הפרשה: „אני לא ידענית גדולה בכדורגל, אבל אני יכולה לומר בפה מלא, שבארץ הזאת מאמנים הם הפקר. ברגע שמפטרים מאמן — פוג־עים גם במישפחה. ככלות הכל, זה מיקצוע. זה המיקצוע של בעלי. זה לא הובי. בזה הוא עוסק 24 שעות ביממה. הקורבן הבא," היא מסיימת, „הוא רק שאלה של זמן."

פרשת פוקס החרידה אפילו את רבה של מכבי יפו, הרב אברהם בכר, משלוותו. במיכתב למערכת אחד העיתונים, כתב הרב: „ברכתי ,שהחיינו' על שיא חדש ומיוחד־במינו, ובטוח שאין שני לו בכל העולם. שיא שגם אנשי חלם המפורסמים לא היו מתביישים בו. מדובר ב,חוזה שלא נחתם' בין הנהלת הפועל באר־שבע לבין המאמן ,בחופשה מאונס,' אלי פוקס.

„חוסר מינימלי ואבסולוטי של יחס וכ־בוד כזה לא נשמע ולא היה. האם זהו הכבוד שצריך לשרור בין קבוצת־כדורגל, ההנהלה והיושבים בראשה, לבין האיש שבידיו נתנה הקבוצה, להדריכה ולאמנה? האם ליחס כזה זכאי אלי פוקס, בחיר כדורגלני קבוצת־הפאר של מכבי תל־אביב והניבחרת הלאומית שלנו בכל הזמ־נים?

„האם אין בבאר־שבע איש יותר חכם ונבון מהחתום על חוזה מביש זה? היש בנמצא אפילו בג'ונגלים של אמזונה או אפריקה איש שירשה לעצמו מה שהירשה לעצמו מר א. טל?

„כל הכבוד לך, אלי פוקס, הסטירה שסטרת על פניהם בזה שלא הסכמת לחתום על חוזה מביש זה, מוסיפה לך ולאירגון המאמנים שאתה חבר בו — רק כבוד. ולתשומת־לב חברות הביטוח בארץ: הנה, יש לכן ג'וב חדש. ביטוח לנקודות ליגה. ליותר פרטים נא לפנות לקבוצת הפועל באר־שבע."

עוד בתחילת השבוע נשמעו הדי הפר־שה. אדם טל, יושב ראש הנהלת הפועל באר־שבע המתפטר טען, להגנתו, שמאמן חייב לתת את הדין. „חוזה שש הנקודות," טען אדם טל, הוא מעין גליון־ציונים של המאמן. היינו, אם ישיג פוקס שש נקודות מתוך עשר אפשריות הוא יקבל את הציון — שש.

שכר ועונש — לכולם!

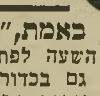

„צודי, באמת," טוען פוקס, „הגי־עה השעה לפתוח עידן חדש של שכר ועונש גם בכדורגל. אבל המאמנים לא יסבלו שהנהגת שכר ועונש, תהיה רק ביחס למאמן הכדורגל. גישה זו תצטרך להקיף גם את כל הסובבים אותה. את הנהלת הקבוצה, למשל, שתתבקש לתת את הדין או להתפטר על ביצוע רכש בל־תי־מוצלח, או קופה הסובלת מגרעונות."

מדבריו של אלי פוקס ניתן להמשיך ולהגיע לעוד מסקנות מתבקשות אחרות, אם תונהג שיטת השכר־והעונש שתקיף את אלה הסובבים את המאמן. גם לשחקנים ייחתמו סעיפים מחייבים. השוער יידע שמעבר לכמות מסויימת של שערים שהוא עלול לספוג, יתן את הדין. החלוצים יידעו שאם לא יכבשו כמות שערים — הם יתנו את הדין.

אפשר להמשיך הלאה. גם לסדרנים ול־עסקני מועצת הפועלים, יוגשו לחתימה חוזים שסעיפיהם דנים בשכר ועונש.

ומי אמר שדווקא מזכיר מועצת פועלי באר־שבע — אורי סבג, זה שממנה את חברי ההנהלה — יהיה מחוסן מסעיף השכר־והעונש?

צבי הראל

מכונית ה„פולקסווגן" הקטנה נעצ־רה סנטימטרים אחדים לפני שער הברזל הגדול של מיפעל התעשייה הצבאית, השוכן ליד חיפה. בתוך ה־מכונית ישבו ארבעה פועלים, המשמשים מסגרים ורתכים באותו מיפעל.

עוד לפני שנעצרה המכונית החלו רצים לעברה קציני־ביטחון אחדים. קצין־הביט־חון הראשי של המיפעל ניגש אל נהג ה־מכונית, יהודה מיזרחי, העובד במיפעל זה שמונה שנים, פתח את דלת המכונית וצעק: „צאו החוצה! אין לכם מה לע־שות במיפעל! הסתלקו מכאן!" תוך דקות ספורות התפתחה תקרית אלימה, מלווה אגרופים ומהלומות, כשבמחנה ה־אחד קציני־הביטחון, ומולם פועלים מן המיפעל.

כעבור שעה קלה הגיעה למקום ניי־דת־מישטרה. אז כבר נראתה הרחבה ש־לפני המיפעל כשדה־קטל. פועלים וקצי־ני־בטחון נפצעו, ושלוש־מאות הפועלים הנזעמים איימו: „נכבוש את המיפעל!" ה־מישטרה החליטה לעצור שלושה מן ה־פועלים, את יהודה מיזרחי, מרדכי מויאל, המשמש גם כחבר ועד־העובדים, ופועל נוסף, יעקב לוי. הפועלים האחרים הס־כימו להיכנס למיפעל. כשנסתיימה חקי־

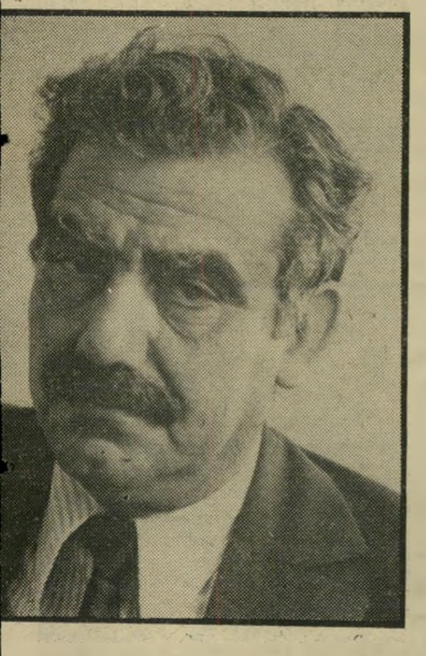

מאבק ציבורי מתכנן ח"כ מאיר כהן, שהחליט לטפל ולב־דוק את טענותיהם של מויאל ומיזרחי המושעים, ולצייגם כעורך־דין ללא שכר.

רתם של השלושה, והפועלים פנו לחזור למיפעל, התייצבה לפניהם שורה של קציני־ביטחון שמנעו מהם את הכניסה. כשביקשו את ביגדיהם, הוכנסו לחדר קטן בכניסה למיפעל. בפתח החדר הוצב עליהם איש־ביטחון, חמוש בתת־מיקלע עוזי, לבל ינסו לעזוב את חדר־המעצר המאולתר. שעות אחדות לאחר־מכן קיב־לו הודעה על הפסקת עבודתם במיפעל.

„יום־הדין הגיע!"

אמנם להתרחשות דרמאתית זו קדמה סידרה של אירועים אחרים.

סיפורו האישי של מרדכי מויאל (33), יליד מרוקו, העובד במיפעל זה של התע־שייה הצבאית כבר 12 שנים, שופך אור על חלק מן הדברים שעדיין אינם ידועים על מיפעלי תע"ש. מספר מרדכי: „עד לפני כשנתיים הייתי עובד רגיל, אפילו מצטיין, עובדה שצויינה לא־פעם על־ידי מנהלי המחלקה שלי, מחלקת מסגרים. השתתפתי בקורסים מטעם הנהלת המיפ־על, ואני יכול להגיד בלב שלם שאת המיפעל הגדול הזה בניתי בשתי הידיים שלי. זאת היתה העבודה שלי, ולא איכ־פת היה לי שבמיפעל שוררת מישמעת צבאית. התרגלתי.

„לפני שנתיים נבחרתי לוועד־העובדים של המיפעל, והתמניתי גם כחבר האיגוד הארצי של התעשייה הצבאית. מובן ש־כנציג העובדים היו לי בעיות עם הנהלת המיפעל, אבל בדרך־כלל הגענו להבנה ומצאנו פשרות. התופעה החריגה הראשו־נה שנתקלתי בה היתה פרישת חברי־ועד. כמעט כל מי שהיה חבר־ועד בשנים האחרונות עזב את המיפעל אחרי שנתיים

לפועל זה אין משלמים משכורת - משום שעמד בראש מאבק מיקצועי

עובדים בתעשייה הצבאית

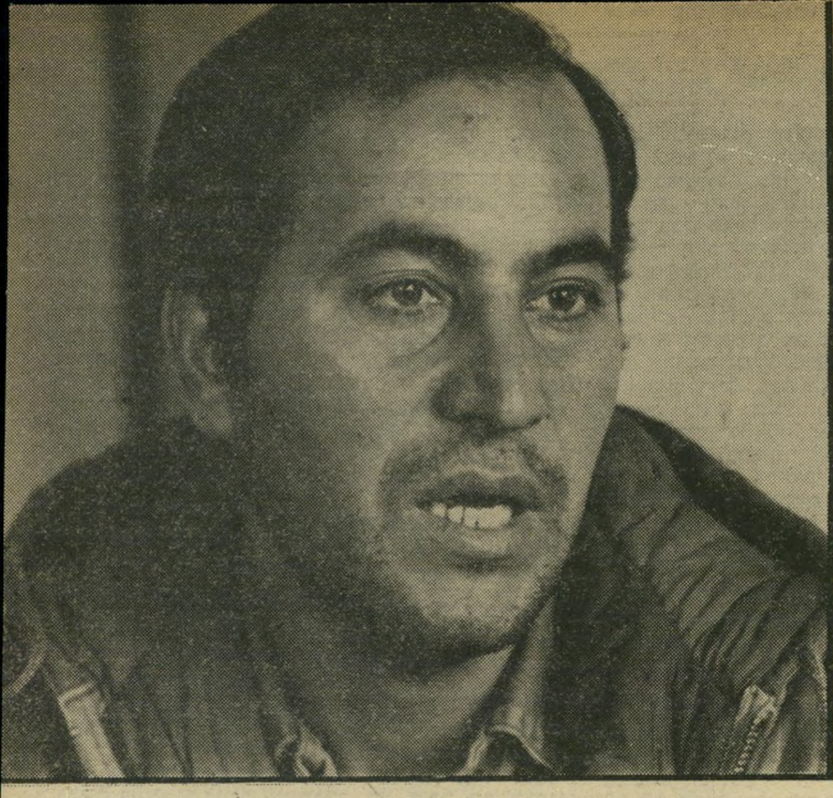

מיפעל בשתי ידיים

מרדכי מויאל, חבר ועד־העובדים במיפעל של התעשייה הצבאית, הושעה מעבודתו לאחר שיצא במאבק נגד ההנהלה. „אני הקמתי את המיפעל בשתי ידי!" הוא טוען.

בתפקיד, אחרי שקיבל פיצויים משולשים. בסך־הכל הכסף הוא ציבורי, וההנהלה מחפשת חיים נוחים ואנשי־ועד שקטים.

„לפני שלושה חודשים הוחלט לעשות לעובדים אחדים הסבה מיקצועית. דעתי היתה שאם חייבים, אז יש לבצע הסבה — אבל בהתייעצות עם העובדים, לא באופן שרירותי. הרי אם העובד הוא מיקצועי ופיתאום הופכים אותו לפועל פשוט, משכורתו נפגעת והוא מאבד מיקצוע שאותו רכש במשך שנות־לימוד ושנות־עבודה רבות. ואז, תוך כדי מו"מ בין הוועד לבין ההנהלה, התחילה שיטת סגירת השערים. ההנהלה החליטה שמי שאינו רוצה לעבור לאן ששולחים אותו במיפעל, יושעה ולא ירשו לו לעבור את השער.

„מובן שעובדים נכנעים מהר. יש בבית אשה וילדים, ואי־אפשר לעזוב עבודה סתם ככה, אחרי שנים רבות של עבודת־פרך בשביל המיפעל. ככה הצליחה ההנהלה לפרק מחלקה אחת, שלדבריה היתה לא־חיונית, והעובדים פוזרו למחלקות אחרות, אחרי שישבו יום שלם מול שערי המיפעל. הפועלים היו די אדישים. כל אחד חשב: ,אני אהיה בסדר, ואלי זה לא יגיע.' אנחנו, חברי הוועד, החלטנו להתפטר כמחאה, ופירסמנו הודעה על כך.

„ואז, דווקא בתקופה שלא היה ועד, נפלה מכה נוספת של המיפעל על העובדים. ערב יום־הכיפורים השנה ה־1 באוקטובר, כינסה ההנהלה את 35 עובדי מחלקת מסגרות, המחלקה שבה אני עובד. מזכיר המיפעל, אליעזר יגר, נכנס לאולם והודיע: ,רבותי, ערב יום־הדין שלכם הגיע! יהיו לכם ביום־הכיפורים שלושה ימי חשבון־נפש! החלטנו לפרק את המחלקה שלכם, ולהעביר את רוב העובדים למחלקות אחרות.'

„כולם קיבלו הלם. יום־יום אמרו לנו שצריכים להעסיק קבלנים פרטיים בעבודות מסגרות, בגלל שאין מספיק כוח־אדם בתוך המיפעל. רק שבועות אחדים קודם־לכן קיבל קבלן חיפאי מיכרז לעבודות מסגרות ורתכות במיפעל, עבודה שאם המחלקה היתה מבצעת אותה היתה עושה אותה בהוצאה זולה בהרבה. אז פיתאום הם מדברים על פירוק מחלקת המסגרים?"

פיצויים כפולים וסגירת עניין

מכאן החלה מילחמתם של המסגרים, בראשותו של מויאל, למרות שלא נפגע אישית מן ההחלטה, ולא היה בין ה־25 שעמדו להיות מוסבים. „ראיתי את עצמי חבר־ועד זמני, וזאת הסיבה שעמדתי מאחרי כל הדברים," הוא מסביר. למחרת יום־הכיפורים שיגרו אנשי המחלקה מיכתב למזכיר המיפעל, שבו ביקשו להיכנס עם הנהלת המיפעל למשא־ומתן. עוד באותו יום מסר מנהל אגף כוח־האדם של המיפעל, עמי ברטל, את פקודת ההסבה לכל עובד. „מי שלא רוצה לעבור, יוחרמו לו כרטיסי־העבודה," הזהיר את העובדים.

מכאן החלה השתלשלות הדברים שהביאה להתנגשות האלימה בשערי המיפעל.

כשנרגעו הרוחות, בשעות הצהריים, יצא נציג ההנהלה והודיע לשלוש־מאות הפועלים הממורמרים, כי ההנהלה שקלה את החלטתה הקודמת בדבר סגירת המחלקה, והחליטה בשלב זה שכל המסגרים יחזרו לעבודתם הקודמת. אולם מויאל, יחד עם חברו יהודה מיזרחי, שהיה בין הפועלים שיועדו לעבור למחלקות אחרות, נלקחו לחקירה במישטרת חיפה, ובשובם למיפעל בשעות אחר־הצהריים, נתבשרו על השעייתם מעבודתם.

„אחד מאנשי ההנהלה בא אלי בזמן שהייתי בחדר־המעצר המאולתר, שהכינו עבורי בכניסה למיפעל," מספר מויאל. „הוא אמר לי: ,לך מהמיפעל! תקבל פיצויים כפולים ונסגור עניין. לא רוצים אותך כאן יותר!' זה היה, לדיברי איש־ההנהלה, התנאי שמיזרחי יוחזר לעבודתו הקודמת."

„גם אלי בא איש ההנהלה," מספר יהודה מיזרחי, „והציע לי ללכת הביתה לכמה ימים. ,אחר־כך נחזיר אותך למיפעל, בתנאי שלא תעשה בעיות,' אמר לי."

„לא רוצה פיצויים!"

אומר יהודה מיזרחי, שהושעה מעבודתו במיפעל לאחר שהחליט לצאת למאבק נגד מישטר הדיכוי במיפעל — הדומה יותר למחנה־כפייה, לדבריו, מאשר למיפעל המתיימר להיות בעל אופי אזרחי. „אחרי שהשקעתי במיפעל את השנים היפות ביותר של חיי, לא אתן שיגרשו אותי משם," מצהיר יהודה מיזרחי.

בימים הבאים לא איפשרו לשניים להיכנס למיפעל כדי לברר את עניינם. „קצין־הביטחון סימן קו לפני שער־המיפעל, ואמר לנו: ,אם אתם עוברים את הקו הזה, זוהי הסגת־גבול,'" נזכר יהודה מיזרחי, בן 29, נשוי ואב לשלושה. „ההסתדרות היתה בחופשת חול־המועד סוכות, ורק אחרי שאיימנו לקבל את הצעת פועלי המיפעל להשבית אותו הודיע אליעזר מולק, יושב־ראש מועצת־פועלי־חיפה, על הקמת ועדת־בוררות שתדון בבעייה שנוצרה."

אולם אז קרה דבר תמוה: הנהלת המיפעל סירבה להשתתף באותה ועדה, או לקבל את החלטותיה. „היינו על סף ייאוש," אומר מרדכי. „לא קיבלנו משכורת, ולא ידענו מה יקרה הלאה." השניים החליטו לפנות לחבר־הכנסת מאיר כהן, נציג הליכוד בחיפה.

„שמעתי את הסיפור שלהם," מספר ח"כ מאיר כהן, שהוא עורך־דין במיקצועו, „ובדקתי את העניין. המיקרה זיעזע אותי, ובייחוד השפיעה עלי העובדה שהשניים אינם רוצים פיצויים מיוחדים, אלא רק לחזור למיפעל, שבו הם עובדים שנים רבות ושאותו הקימו בהרבה שעות עבודה קשות ומייגעות. ב־21 בחודש שעבר התכנסה הוועדה של מולק, שבה לא הכירו נציגי התעשייה הצבאית.

לאחר דין־ודברים ממושך סירבה הוועדה לקבל את חבר־הכנסת כהן כנציג שני העובדים. חבר־הכנסת החליט לשבת מחוץ לאולם־הדיונים של הוועדה, ולייעץ למויאל ולמיזרחי במבחוץ. בינתיים הסכימה התעשייה הצבאית להכיר בוועדה.

במהלך הדיון בוועדה נתגלו לחבר־הכנסת כהן פרטים מוזרים בהסכם העבודה שנחתם בין עובדי התעשייה הצבאית, באמצעות אירגון העובדים שלה ונציגי ההסתדרות, לבין הנהלת התעשייה הצבאית, העובדת במיסגרת מישרד־הביטחון. „על־פי הסכם־העבודה, שעליו חתום בין השאר מזכיר ההסתדרות, ירוחם משל, לא חייבים לשלם לעובד, שמושעה עד לסיום בירור בעניינו, שום שכר," אמר.

„זה אבסורד! כי אם עובד לא מקבל שכר במשך החודשים הארוכים שבהם עלול להימשך דיון הוועדות השונות, וגם לא יכול לעבוד בעבודה אחרת, זהו אמצעי־לחץ על העובדים מצד המעסיקים. כתבתי על כך מיכתב לירוחם משל. איך זה שהוא חותם על הסכם־עבודה מעוות כזה? אפילו גנבים, כשהם מושעים, מקבלים את משכורתם. בכל הסכם־עבודה מדובר לפחות על מתן מחצית המשכורת האחרונה לעובד מושעה עד לבירור ענייניו. ואילו בהסכם־העבודה עם פועלי התעשייה הצבאית, אין שום סעיף המדבר בכלל על תשלום כלשהו לעובד מושעה.

„יוצא מכך שיכולים לזרוק כל עובד, או לאיים בזריקת עובד ממיפעל של התעשייה הצבאית, תוך שימוש בנושא השכר כדי ללחוץ על עובדים לסתום את הפה."

חבר־הכנסת כהן החליט לפתוח במאבק ציבורי למען שני המושעים. הוא פנה לבית־הדין־האיזורי־לעבודה בחיפה, השיג צו המצהיר כי „יהודה מיזרחי ומרדכי מויאל זכאים להיות מייוצגים על־ידי עורך־דין לפי בהירתם בכל דיון או בירור, אשר יתקיים לגבי נושא מעמדם במיפעל."

בימים אלה ממשיך המיפעל הצבאי ליד חיפה לעבוד כבימים כתיקנם. אך זאת, לעדות העובדים בו, רק למראית־עין. בתוך המיפעל קיימת תסיסה נגד ההנהלה ה„דיקטטורית," לטענת העובדים.

למרות זאת, בהנהלה המרכזית של התעשייה הצבאית בתל־אביב אין מתרגשים מן העניין. שמע הבעיות שהתעוררו במיפעל הגיע גם לאוזניו של מנכ"ל התעשייה הצבאית, מיכאל שור, אולם, באמצעות דוברו, יוסף עברון, סירב להגיב על הנושא.

„העניין נמצא בבירור במיסגרת ועדה, שהוקמה על־פי הסכם־העבודה הקיבוצי," אומר עברון, „ולכן אין שום תגובה על הנושא. אנחנו לא רוצים להיכנס לפולמוס עם מויאל ומיזרחי מעל דפי העיתונים. העניין יסתיים כפי שהוועדה תחליט."

מאיר דורון

(המשך מעמוד 12)

היאוחר (כלומר, בבוקר ה־17 לחודש) לפרוץ בנקל לכל כיוון, ולהשיג כל הכרעה מבוקשת ממערב התעלה — מאלו שבאו בחשבון, כמו, לדוגמא, כיתור ארמיה 3 וכיבוש העיר סואץ — תוך שתי יממות נוספות, לכל היותר.

תכנית „אבירי־לב", כפי שהוכנה ונמסרה כפקודה במציאות, היתה אומנם יומרנית ביותר וקבעה את כיבוש המרחב שבין החיץ־החקלאי וג'בל עתאקה, בעומק (מערבה) רב מזה שהושג למעשה, תוך 48 שעות בלבד. כאמור, ניתנה תוכנית זו לביצוע — אבל רק בתנאי שבמפקדת החזית היו יושבים מפקדים אחרים, שונים בתכלית. אבל כאשר ניהול המערכה מסור כולו בידי מפקדים כמו בר־לב וגונן, שבמציאות נתגלו לא רק כבעלי רמה ויכולת ירודים, אלא גם כחששנים וזהירים בצורה כה מופרזת, חפכה נקיטתם את האופציה היותר נועזת להחלטה פזיזה, חסרת־אחריות ומשוללת־סיכוי, שמלכתחילה טמונה היתה בה סכנת המפלה.

התוכנית המערכתית של „אבירי־לב" ביקשה אמנם לתפוס מרובה ובזמן קצר. בפועל, מנעה מפקדת החזית אפילו יצירת ראש־גשר בעל גודל משמעותי מיד בעקבות הצליחה הראשונית ועל פי לוח־זמנים מתון יותר, על־ידי שאסרה על שרון להעביר כוחות למערב. הנימוק היה, שלא איבטח כיאות את צד סיני של ראש־הגשר — דבר שלא ניתן לעשותו, על פי חלוקת הכוחות־והמשימות (השוגה) של „אבירי לב", אלא בתנאי שיועברו לאפריקה, במהירות האפשרית, כוחות ניכרים, שיופעלו מיד להרחבת ראש־הגשר בכל הכוונים.

על־ידי שנמנעה — או מנעה — את עשיית הנחוץ לאבטחת המבואות לראש־הגשר ממזרח ובה־בשעה התנתה את הזרמת הכוח לאפריקה ביצירת מצב של סופר־אבטחה, לא רק סתרה מפקדת־החזית את רוח התכנית האמביציונית מדי (ליכולתה) שהכינה, אלא גם יצרה במו־ידיה מעגל־קסמים, שחיסל על הסף כל סיכוי לנצל באופן מינימלי — שלא לומר, מלא — את חשיפותו הכמעט־מוחלטת של העורף המצרי ואת שיתוקו בן היממה־ומחצה של הפיקוד המצרי.

כן, כאשר נפתחה סוף סוף ההתקדמות הרצינית מתוך ראש־הגשר הזעיר והקופא על שמריו — זאת קודם לבוקר ה־18 באוקטובר, שתיים וחצי יממות תמימות אחרי תחילת הצליחה — כבר שב הפיקוד המצרי לעשתונותיו ועלה לקבץ סביב ראש־הגשר וכן בצמתות ובשאר נקודות־מפתח בכל עורף החזית המצרית, כוחות משמעותיים, הערוכים להגנה (חפוזה) כולל מתחמי נ"ט ומיקוש. בקרבתו המיידית של ראש־הגשר, משלושה עבריו, נערכו — והחלו אף לתקוף — כוחות בסדר־גודל של אוגדה שלמה. בסך הכל ניצל הפיקוד המצרי את מרווח הנשימה והוויתור על יתרון ההפתעה, שהעניק לו צה"ל, לערוך במערב 4 ריכוזי־כוחות עיקריים. בעת הצליחה ועד יממה ומחצה אחריה נמצאה, באותו מקומות, רק כמחצית הכוח הזה (ראה המפות המצורפות).

הפקודות לביצוע ריכוזי־כוחות אלה, פריסתם מול איום צה"ל באפריקה וקידום חלקם לכיוון ראש־הגשר יצאו רק בצהרי יום 16 בחודש (הצליחה בוצעה בלילה הקודם), והן הוגשמו רק ב־17 באוקטובר, או מאוחר יותר. הכוחות שהושבו מסיני צלחו רק ב־19, או ב־20. התקפות אוויר על ראש־הגשר נפתחו בצהרי ה־16, אך ההפגזה המאסיבית החלה רק בבוקר ה־17, כלומר רק כעבור יממה־וחצי בלתי־מופרעות, לאחר החצייה.

התגובה המצרית הצליחה לבלום ולמנוע את הפריצה מראש־הגשר ב־18 באוקטובר. רק למחרת החלה ההתקדמות ממש — כאשר הכוחות הפורצים (בעיקר אוגדת ברן) נלחמים עתה לחימה עזה, לכבוש אותם נקודות ואזורי־מפתח משלושת צידי דווארסואר, שקודם היו ריקים ונחצו (בפשיטות ובגיחות של כוחות, אשר יצאו לחיסול בסיסי־טילים ונקראו חזרה לראש־הגשר) ללא התנגדות, או מול כוחות אויב חלשים ומופתעים, שאז ניכנעו בנקל.

רק ב־22 נשבר והתפרק המערך המצרי בעורף ארמיה 3 — לא לחינם „הסכים" סאדאת להפסקת־אש החל מתאריך זה — וגם אז נדרשו יומיים נוספים להשלמת כיתור ארמיה 2. כאשר נסיון כיבוש העיר סואץ (לב העיר) כבר נתקל בהגנה מוכנה ומתוגברת ונהדף באבידות כבדות ביותר לנו (תוך שהפך אחד הבזיונות החמורים במלחמה). גם הצלחה מאוחרת זו הושגה רק לאחר שמפקדת החזית העבירה מערבה אוגדה שלישית.

לאמיתו של דבר איבד צה"ל לחלוטין, במו ידיו, את גורם־ההפתעה שהושג בפתיחת „אבירי־לב". ב־18 כבר ניהל באפריקה מיתקפה „רגילה". זו נסתיימה, לכסוף, בהצלחה טקטית, בעיקר כיוון שהמצרים מצאו עצמם משופדים על קרני „דילמת תעלת סואץ", בלא תשובה נאותה, מוכנה ומתורגלת שנתיים מראש.

אם סבור הקורא כי ניתוחים אלה נלקחו מאיזשהו מיסמך של צה"ל או שואבים השראתם ממנו, צפויה לו אכזבה: לא רק שלא יעלה הדבר על דעת איש בצה"ל לבקר כך החלטות ומעשים של מפקדים בכירים גם במיסמכים סודיים ומוגבלים בתפוצה, אלא לא שמעתי ולא מצאתי עד כה, אף ברמז, התייחסות לגורם־ההפתעה ב„אבירי־לב", או לאובדנו.

עצם טענת החמצת־ההזדמנות שיצרה הצליחה — אינה חדשה, כידוע. כמותה גם הבקורת על מפקדת החזית, שעצרה את זרימת הכוחות מערבה. אלו הועלו על־ידי שרון, וכאמור, לא זכו לכל מענה או טיפול ענייניים, אלא נוטרלו, עוותו וניטל כל טעמן על־ידי שהוקעו כ„השמצות אישיות" — שאינן ראויות, כמובן, לתשומת־לב עניינית או לתשובה. אך כבר ציינתי, כי יש מקום להנחה, שהמפקדים הגבוהים הנוגעים בדבר בחרו להגיב כך, פשוט מכיוון שאפילו רצו, לא היו מסוגלים אינטלקטואלית ומקצועית, להתמודד עם הבעיה, בעת מעשה ; ועם הביקורת, לאחר מכן. הנחה זו ננסה לבסס בסקירה הבאה.

יכולתי לנסוע ברכבת...

הלואי ונסעתי ברכבת — הייתי חוסך לעצמי נהיגה מעיר לעיר בתנועה סואנת מורטת עצבים... בכביש חלק ומסוכן בראות לקויה... בסנור מאיים...

כן, גם לך כדאי לנסוע ברכבת ישראל... תהנה מנסיעה שלוה ובטוחה ותגיע במהירות למחוז חפצך רענן ורגוע.

רכבת ישראל

הנסיעה ברכבת - תענוג

ציצ' מעודד בנייה ללא־רשיון

כאשר היה **יהושע רבינוביץ** ראש־עיריית תל־אביב, יצא פעם עם חבר מועצת־העירייה כיום, **נחום רז**, ל־ארוחת־צהריים. רז הציע כי יגשו ל־מיסעדה מסויימת שהיתה ידועה במאכ־ליה הטובים. רבינוביץ הסכים, אך לפתע חזר בו, ואמר לרז כי מיסעדה זו פועלת ללא רשיון ואין הוא יכול כראש־העירייה, להיכנס אליה לאכול.

אולם נראה כי כללים אלמנטריים אלה אינם מוכרים לראש עיריית תל־אביב של

ראש עירייה להט ומיסעדן שאולי
דוגמא רעה

היום, **שלמה** („צ'יצ'") **להט**, השש לה־רוס מיבנים ללא־רשיון בשכונות־העוני של תל־אביב.

לפני שבועות אחדים היה צ'יצ' אורח־כבוד בפתיחת מיסעדה חדשה של **רפי שאולי** בצפון תל־אביב, ושמה „קאנדי־מאנדי". צ'יצ' ידע היטב כי מיסעדה זו פועלת ללא־רשיון, ולמרות זאת בא לחגיגת פתיחתה.

תיק המקום (תיק בניין 6966) מגלה, כי נגד התוספות הבלתי־חוקיות שניתוספו לבניין הישן ששופץ במקום הוצאו כמה צווי־הריסה. האחרון בהם, מן ה־17.6.74, הורה להרוס את המיבנה הלא־חוקי תוך חצי שנה. לאחר־מכן הוגשה בקשה לקבל רישיון להפיכת המקום מדירת־מגורים למיסעדה, שכן כיום יש אישור לשימוש במיבנה כדירת־מגורים עם מטבח. הבקשה נדחתה על הסף, כיוון שאין רישיון להפעלת מיסעדה במקום. בבקשה שהוגשה לוועדה ב־9 באפריל 1976, נכתב כי המקום מיועד לדירת־מגורים ולא ל־מיסעדה.

כך, בעוד עיריית תל־אביב מנסה להיל־חם בבנייה לא־חוקית, מעודד ראש־העיר את מפירי־החוק.

ישראל לא האריכה חוזי הבשר עם ארגנטינה

מישלחת מישרד־המיסחר־והתעשייה, ב־ראשות **עודד ארז**, סירבה לחתום על חוזי קניית בשר עם מועצת הבשר הארגנ־טינאית, כיוון שדרשו תוספת מחירים של 30%. הארגנטינאים תבעו תוספת־מחיר זו בגלל מישלחת רוסית שקנתה מהם כ־10 אלפים טון, ובצפותם למכירות לשוק המשותף.

למישלחת הישראלית, שבה היה נוסף על ארז גם סגנו, **לאור**, היה קל לדחות את התביעות, כיוון שמלאי הבשר בארץ כיום מספיק לחצי שנה לפחות. מחסני הממשלה מכילים כיום 12 אלף טון בשר קפוא, שהצטבר בגלל צימצום מכירתו והעלאת מחיריו בלחץ מגדלי העופות. בתקופה הקרובה יגיעו ארצה 4000 טון בשר מאורוגוואי לפי חוזה קיים, ועוד 1300 טון מיתרת החוזה הישן עם ארגנ־טינה. כן ניקנו כמויות נוספות של בשר באוסטרליה, ויגיעו משם עוד כ־1200 טון. מצרפת צפויים עוד 400 טון בשר מעולה, ועוד כמה מאות טונות גם מאירלנד. בסך־הכל יהיה מלאי הבשר בארץ במח־צית השנה הקרובה כ־20 אלף טון בשר קפוא. צריכת הבשר ירדה ל־3000 טון לחודש, לעומת 4000 לפני העלאות המחי־רים. הכמות שקיימת כיום ונמצאת בדרך, תספיק ליותר מחצי־שנה צריכה של בשר קפוא.

המלאי מאפשר לארז להמתין עד ש־ארגנטינה תוריד את מחיריה לרמת ה־מחירים של החוזה הקיים. דבר זה ודאי, שכן השוק המשותף לא ירכוש בשר מ־דרום־אמריקה. במקביל משקיע ארז מא־מצים בהרחבת המקור האוסטרלי, וה־בעייה כיום היא ההובלה. הכמויות ה־נקנות עתה אינן מצדיקות קו של „צים", שכן אוניית־קירור מעמיסה 4000 טון בכל הובלה, וכיום מובילים מאוסטרליה 500 טון לחודש. הפתרון יהיה, כנראה, מישלוח במכולות לאירופה ומשם העברה לישראל.

המישלחת ביקרה גם בקוסטה־ריקה, האמורה לספק לישראל 2000 טון בשר קפוא. קוסטה־ריקה מבקשת להקטין את החוזה למחצית, כיוון שארה"ב מציעה לה מחירים טובים יותר. המישלחת בדקה אפשרות רכישת בשר גם בקולומביה, אולם מתברר כי הבקר המקומי מוברח לוונצו־אלה השכנה, שבה המחירים הגבוהים בעולם לבשר.

בינואר תבוא ארצה מישלחת של מוע־צת־הבשר הארגנטינאית, ואז צפויה הור־דת מחירים כדי שירכשו מהם בשר נוסף, גורם שילחץ על הארגנטינאים הוא חוזה גדול שחתמו עם ספרד, על רבעים אחו־ריים בלבד. ישראל היא בין הקונים הבודדים בעולם המוכנים לקנות רק רב־עים קידמיים ולפתור את הבעייה.

דנים בהפקעת שטח מלון „פאסט"

מישרד־התחבורה החל בוחן את אפש־רות הפקעת שטח מלון „פאסט" בירוש־לים, לצורך הרחבת כביש ראשי המתוכנן בשטח המלון. המלון אמור היה לקום על־ידי איש־העסקים **קנול**, בעל מלון „דבורה" בתל־אביב. הוא רכש את שטח המלון, והתכונן להקים במקום מלון חדש. מישרד־התחבורה מתכנן במקום כביש ראשי, במיסגרת הבינוי־מחדש של חברת „קרתא" לאיזור ממילא.

כך נגנבו כספי ה„מדיקל־סנטר"

אחת התעלומות הגדולות בפרשת ידלין עומדת, כנראה, לפני סיומה. חוקרי ה־מישטרה שברו את הראש — בשאלה כיצד בוצעה ההונאה בפרשת ה„מדיקל־סנטר". כזכור רכשה קופת־חולים את המיבנה הלא־גמור ב־2.55 מיליון דולר, בדיוק מיליון דולר מעל למחיר שנדרש עבור המיבנה שנה קודם־לכן. היה חשד כי ההפרש הוא תשלום מיותר.

הפרשה כולה התגלתה ופורסמה לרא־שונה מעל דפי „העולם הזה". הפירסומים כללו גם את העובדה כי המחיר שקיבלו נציגי ה„מדיקל־סנטר", עורכי־הדין **רובר־טו אהרון** ו**צבי טמיר**, לא הועבר לבעלי־המניות, וכי לחלק מבעלי־המניות נמסר כי ההפרש נועד לשיחוד של **אשר ידלין** וחבורתו, כולל **חיים גושן**, עורך־הדין שחתם על העיסקה מצד קופת־חולים.

חקירת המשטרה שנערכה בניו־יורק העלתה, כי סכום של כ־800 אלף דולר שקיבלו רוברטו אהרון וצבי טמיר מן הקונים, הוצא מן החשבון של החברה ב„בנק בישראל" והועבר לניו־יורק. ה־סכום הופקד שם בשני בנקים, לאומי" ו„דיסקונט". החקירה העלתה, כי לבד מסכומים קטנים, לא הוצא הכסף מן החשבונות בניו־יורק. המישטרה מצאה כי החשבונות בניו־יורק הם על שם החברה „ישראל אמריקן מדיקל סנטר", הזהה לשם החברה בישראל שמכרה את הנכס. מכאן לא יכלו חוקרי המשטרה להת־קדם כי, לכאורה, הכסף פשוט הועבר לחו"ל לשם חלוקה לבעלי המניות.

אומנם, רוברטו אהרון וצבי טמיר לא נתנו תשובות מניחות את הדעת לשאלות מדוע הופקד הכסף בשני בנקים נפרדים, או מדוע לא חולק לבעלי־המניות למרות שהופקד בחו"ל עוד בינואר השנה, אבל לחוקרים לא נמצאה כל הוכחה לכך שהכסף הוצא מן החברה המוכרת.

כאן שוב בא לעזרת החוקרים עורך מדור זה, שחקר את הנושא ביסודיות, כדי לגלות כיצד נעשתה כאן הגניבה.

ובכן, הפתרון הוא פשוט ביותר.

רוברטו אהרון וצבי טמיר הקימו כמה חברות שהשתמשו בשם דומה. כך, למשל, נרשמה בישראל חברה בשם דומה לשם החברה שבנתה את ה„מדיקל סנטר". בתזכיר החברה שהוגש לרשם נכתב, כי החברה הזרה נקראת „ישראל אמריקן מדיקל סנטר (,ישאמק פנאמה') בע"מ". שם החברה הישראלית נרשם כ„ישראל אמריקן מדיקל סנטר (,ישאמק תל־אביב') בע"מ". החותמת של החברה הפנאמית, המופיעה בדפי רשם החברות, מורכבת רק מן המילים (באנגלית) „ישראל אמרי־קן מדיקל סנטר (,ישמאק') בע"מ", בלי התוספת „פנאמה" המופיעה בתרגום העברי.

על דפי החשבון של ההפקדה בניו־יורק מופיע השם „ישראל אמריקן מדי־קל סנטר", ולידו התוספת של המילה „ונצואלה". אין לעורך מדור זה ידיעה מי הם בעלי־המניות של החברה מוונצו־אלה, אבל ברור כי בעלי־המניות של ה־חברה הפנאמית, המקורית, הם מאה־וחמישים רופאים בדרום־אמריקה. ברור גם כי בעלי־המניות של החברה הישראלית הם רק חמישה—שישה אנשים, כולל רוברטו אהרון וצבי טמיר.

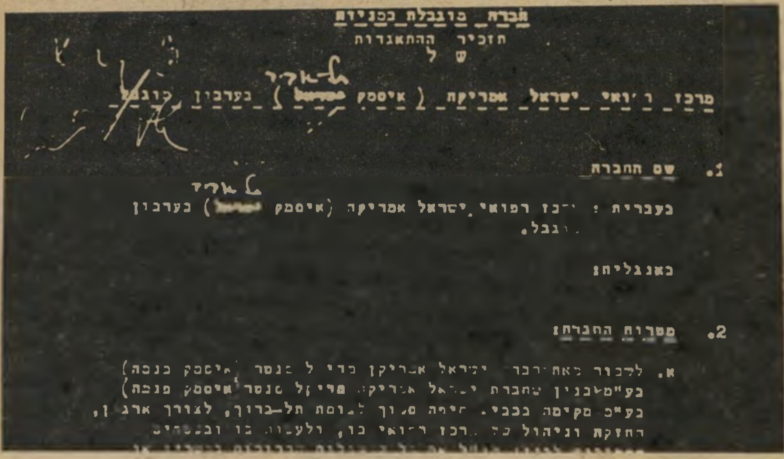

חברה בערבון מוגבלת
תזכיר ההתאגדות
של
מרכז רפואי ישראל אמריקה (איספק [redacted]) בערבון מוגבל

1. שם החברה
בעברית: מרכז רפואי ישראל אמריקה (איספק [redacted]) בערבון מוגבל.
באנגלית:

2. מטרות החברה:
א. לדבור כאחד ... ישראל אמריקן ... (איספק פנמה) בע"מ ... בחברת ישראל אמריקן מדיקל סנטר איספק פנמה) בע"מ ...

שמות החברות בעיברית
שם זהה —

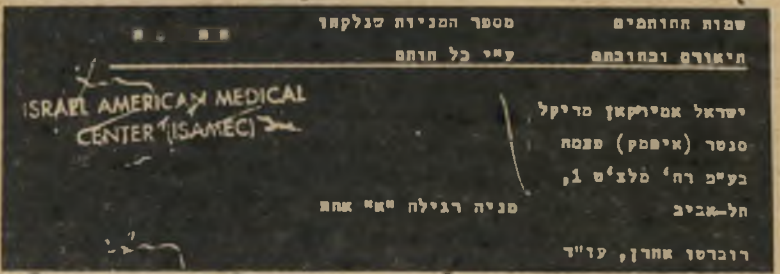

שמות החותמים תיאורם וכתובתם	מספר המניות שנלקחו ע"י כל חותם
ישראל אמיריקאן מדיקל סנטר (איספק) פנמה בע"פ רח' מלצ'ט 1, תל־אביב רוברטו אהרן, עו"ד	מניה רגילה "א" אחת

שם החברה בעיברית ובאנגלית
— תרגום לא־זהה

כאשר החשבונות בניו־יורק אינם במדו־ייק על שם החברה הפנאמית, כפי שהוא מופיע ברשם־החברות בפנאמה, אלא על שם אחר או על שם חברה אחרת, הרי זו גניבה של הכסף.

דבר דומה עשה גם מוטי פרידמן, כפי שהתברר במישפט מס־ההכנסה שלו בעניין „נתיבי־נפט". שם התברר כי הוא רשם שתי חברות בשם דומה: „ישראל קונטי־ננטאל דרילינג", וחלק מן ההונאות נע־שה תוך ניצול דמיון השמות ועירבוב ה־חברות.

הסבר זה לגניבות ה„מדיקל סנטר" נמסר במקביל לפירסום כאן גם לחוקרי המישטרה, ונראה כי בעזרתו יפוצח סוף־סוף הצימוק שבעוגת ידלין.

הבורסה מה לעשות עכשיו?

אם קראת היטב את העצות שקיבלת, והרווחת סכומים יפים בכל קניותיך, קרא בתשומת־לב את עצותינו למשקיע. השבועיים הקרובים יהיו, כנראה, תקופת מימוש. מי שכספו יקר לו, יחכה עד שתחול ירידה משמעותית בשערי המניות המבטיחות שעלו באחרונה גבוה. מניה שכדאי בכל־זאת להיכנס אליה היא „אוניקו". שערה נמוך, כ־130 נקודות, והיא מחלקת בעיקביות 8% בדולרים. בעליה הם בעיקר קונצרן „דיילין" האמריקאי, שיצא באחרונה ממצב של פיקוח בית־מישפט והתחיל להרוויח יפה. קרוב לוודאי כי עתה יטפל הקונצרן גם בחברה שלו בישראל.

סיפורם האישי של הטייס אפרים בר־ארז והפסלת תירצה ידידיה. ששהו 20 שעות בלב־ים. אחרי שהנחיתו את מטוסם במים

האנשים שנפלו ממטוס באמצע הלילה

הטייס אפרים בר־ארז, איש חיל־האוויר לשעבר, טייס ראשי ומבעלי חברת־התעופה **כנף־ארקיע**, האיש שבקור־רוחו הצליח להנחית בים את המטוס החד־מנועי שמנועו כבה, להדריך את האנשים ולרומם את רוחם בזמן שבילו בלב־ים.

כשנסעה תירצה ידידיה, יפהפייה בת 28, לבלות חופשה קצרה בלונדון, שבה שהתה קודם־לכן שלוש שנים, לא העלתה בדעתה כי אותה חופשה תסתיים כשהיא צפה בסירת־הצלה בלב־ים בחברת שלושה גברים, כשהיא מצפה יחד איתם שיבואו להצילם.

תירצה, שלמדה שלוש שנים פיסול וקרמיקה בלונדון, והעובדת למחייתה באורח זמני באחת מחברות־הקוסמטיקה, החליטה לנצל את שהותו של ידידה, הטייס אפרים בר־ארז, בבירה האנגלית, ולתפוס איתו טרמפ ארצה במטוסו הפרטי של הישראלי יוסף קימל, ובכך לחסוך את דמי הנסיעה חזרה.

תירצה לא התרגשה במייוחד לקראת הטיסה במטוס הקטן. את אפרים הכירה מזה תשע שנים. שימעו כטייס מצטיין יצא למרחוק, והיא כבר טסה איתו אותו המסלול שנה קודם־לכן, כאשר שבה לישראל אחרי שהותה הארוכה בלונדון. אומנם נכון, בפעם הקודמת נערכה הטיסה במטוס איילנדר דו־מנועי, אולם לגבי בחורה המבינה בפיסול ובקרמיקה אך לא באווירונאוטיקה, שני מנועים או מנוע אחד נשמעו — לפחות אז — היינו־הך. היא ידעה רק שמטוס קטן אינו ג׳אמבו, ואף לא בואינג 707.

אולם אפרים בר־ארז בן ה־35, בשעתו אחד הטייסים המצטיינים של חיל־האוויר, שהטיס בעת שירותו הצבאי סופר־מיסטר ידע היטב מהו ההבדל בין מטוס חד־מנועי לדו־מנועי. אפרים, שהוא הטייס הראשי של חברת כנף־ארקיע ואחד מבעליה, הטיס כבר עשרות פעמים מטוסים קטנים מישראל לאירופה ובחזרה.

הפעם יצא ללונדון בשליחות החברה, וכשביקש ממנו ידידו יוסף קימל, ישראלי־לשעבר הנשוי לאנגליה ושבבעלותו בית־חרושת לחולצות, להטיס את מטוסו הפרטי מדגם צ׳ירוקו ארו — מטוס בריטי חד־מנועי בעל ארבע מושבים — לישראל, הסכים. ומדוע לא? אחרי הכל, הוא היה זה שהטיס את מטוס ההארוואורד העתיק לישראל לפני מיספר חודשים, לכבוד יום חיל־האוויר. ואם ההארוואורד עמד בטילטולי הדרך, לא היתה כל סיבה, לדעתו של אפרים, שהצ׳ירוקו ארו לא יעמוד בכך.

ליתר ביטחון, וכיוון שהמטוס היה בעל מנוע אחד, הוציא אותו אפרים בתוך בריטניה לטיסת־ניסוי. אחרי שווידא שהכל כשורה והמטוס תקין וכשר לטיסה, הודיע לתירצה, לסטודנט ישראלי בשם מוטי לוי הלומד אופטיקה בלונדון וליוסף קימל, כי היציאה לישראל תצא לפועל ביום השבת, ה־20 בנובמבר, מאחד משדות־התעופה הפרטיים של לונדון.

אפרים בר־ארז לא ציפה לכל תקלות. הוא התכוון לנחות בנמל־התעופה בן־גוריון בלוד בתוך יומיים, אחרי מיספר חניות־ביניים לצורך תידלוק. לדבריו, ידע שהמטוס הוא מן המשוכללים ביותר מסוגו, והיום הוא אומר: „המיגרעת היחידה שלו היא שיש לו רק מנוע אחד.״

„לפתע שמעתי טח־טח־טח״

הארבעה יצאו לדרך. באותו יום התכוונו להגיע לרומא. אך בדרך שינו מתוכניתם והחליטו לנחות בניצה, הקרובה יותר. את חניית־הביניים הראשונה ערכו בליון שבצרפת, ושעתיים אחרי ליון הכל היה בסדר והאווירה היתה נעימה. תירצה ומוטי שיחקו בצוללות, במושב האחורי, יוסי קימל ישב ליד אפרים והתבונן כיצד מתפעל הטייס הוותיק את מטוסו. כאשר פנה אפרים לכיוון נחיתה בניצה, כשהמטוס היה בגובה של 7000 מטר מעל פני הים, נשמע לפתע רעש מוזר. את הרעש מתארת תירצה כך:

„לפתע שמעתי טח־טח־טח, ואחר־כך לא שמעתי כלום, היה שקט, יותר מדי שקט.״ ואילו אפרים השקול, המציאותי, מתאר אותם רגעים: „בשתי הדקות שבהן נשמע הרעש, ניסיתי לשחק במנוע כדי להגיע למינימום של רעדה, אבל עדיין היה רעש. הבנתי שמשהו נשבר בתוך המנוע, והוא הגורם לרעש. סגרתי את המנוע, הודעתי לפקח בניצה שאני במיקרה־חירום, וביקשתי ממנו שיכוון אותי בקו ישיר לשדה־התעופה. הוא לא הבין, ביקש שאחזור על הדברים. הסברתי שוב, אמרתי: נמצא בחירום, בעייה במנוע!׳ הוא שוב לא הבין. תוך כדי כך המנוע ראה שהפקח לא מבין מה קורה איתו, הוא נעצר — ואז הפקח הבין! הוא התבלבל לגמרי, פשוט לא ידע מה איתו.״

תירצה: „הבן־אדם היחידי שהיה בפאניקה ברגע שהמנוע נעצר היה הפקח.״ אפרים: „תוך שתי דקות הודעתי לאנשים שיש בעייה, ושילבשו את חגורות־ההצלה למיקרה־הצורך. הרגשתי שלא נגיע לחוף. אם המנוע היה מפסיק את פעולתו חמש דקות אחר־כך היינו עושים את זה, אבל במצבו ידעתי שאין ברירה, צריך לנחות בים.״

מה עושה בן־אדם כשהוא נמצא בין שמיים וארץ, כשמנוע המטוס חדל לפעול, כשברור שתוך שניות ספורות ינחת נחיתת־אונס בים, כשקיימת אפשרות שהוא יצלול יחד עם נוסעיו וייעלם במים? מספרת תירצה כחולת־העיניים: „תיפקדתי, זה הכל. פיתאום קרה משהו שאילץ אותי להתרכז חזק. לקחתי את חגורת־ההצלה. היה שקט. אני זוכרת ששאלתי שאלות טכניות.״

אפרים קר־המזג, המנוסה, המיקצוען, משבח את התנהגות חבריו־למסע: „לא היתה פאניקה, האנשים היו עסוקים בקשירת חגורות־ההצלה. נתתי להם הוראות. בד־בבד ראיתי שהעסק אבוד. דיברתי עם הפקח, ביקשתי שישלח הליקופטר להציל אותנו. בינתיים התחלנו לאבד גובה במהירות של 1250 רגל לדקה. בשלב זה נתתי הוראות לאנשים איך לצאת מהמטוס ברגע שבו ננחת על המים, כדי שלא תהיה התנפלות על הדלת.

„המשכתי לדבר עם הפקח, ביקשתי ממנו אומדן מרחק. הוא היה מבולבל, ונתן לי כיוונים לא־נכונים. בינתיים המשכנו לאבד גובה. אמרתי לפקח שאני נוחת במים, שיראה בראדאר איפה אני נוחת ושיעשה את כל האפשר כדי לחלץ אותנו.״

תרצה: „בחיים שלי לא אשכח את

בתא־הטייס עשרים־וארבע שעות אחרי שהגיע בריא ושלם, לאחר שעבר תלאות אין־ספור גם בלב־ים וגם בלב רומא, בבניין השגרירות הישראלית, ניגש אפרים בר־ארז לשדה־התעופה ותיפקד כרגיל. הוא יצא לטיסה בת שעות אחדות, למרות שקודם־לכן טען כי יעברו כמה ימים עד אשר שוב לטוס.

הרגע הזה. זה היה רגע נהדר. אנחנו עומדים לנחות נחיתת־אונס במים, הפקח היושב במיגדל־הפיקוח על אדמה מוצקת אומר לנו באנגלית: "GOOD LUCK", ואפרים משיב לו בשלווה: "GOOD DAY", וסוגר את המכשיר. היה שקט, דממת־מוות, וכל מה שאתה שומע, שניות לפני שאתה עומד לצלול במים, הוא גוד־לאק, גוד־דיי."

ואז הסתיים הכל, ניתק הקשר עם העולם החיצון. מאותו רגע ידעו הארבעה כי הם נתונים לחסדי שמיים. הם עשו סידורים אחרונים, ניפחו חגורות, ותירצה מונתה כפותחת הדלת.

איך חשו ברגעים אלה? קשה להם להיזכר. עתה, כשהם יושבים בדירה מוגנת וחמה בתל־אביב, אינם יכולים לשחזר בבירור את הרגעים הקשים שעברו עליהם. המאזינים להם מצפים שיתארו פאניקה, פחד נורא, אך הם אינם זוכרים תחושות כאלה. אפרים מתאמץ לשחזר את הרגעים שלפני הנחיתה, ואומר: "אני זוכר שהיה שקט יפה כזה. האנשים לא הגיבו בפאניקה, לא הציעו עצות, לא התערבו."

"יותר יפה מקונצרט"

תירצה: "אני באופיי פטפטנית איומה, ועושה פאניקה מכל דבר. אבל יש רגעים שאתה לא פועל כמו שאתה. עד היום אני לא מבינה איך זה שלא הייתי היסטרית."

אפרים: "כשאתה עסוק, אין לך זמן לפתח מחשבות. לא היה לנו זמן. אילו היו לנו שלושים דקות נוספות, המצב היה בוודאי אחר." והוא ממשיך: "הכנו את הסירה להוצאה מהירה. זו היתה סירת דינגי, הנראית כשני גלגלי טרקטור

רה מספרת תירצה: "פתאום נשמע רעש מושיע. שמעתי משהו כמו: 'הנה הנה באה הסירה'. זה היה רעש נהדר, יותר יפה מקונצרט. ואני אוהבת קונצרטים."

אפרים: "לי זה היה אחד הרגעים הכי חשובים בחיים שלי. זה היה הרגע שבו חשבתי לעצמי: הנה יש סירה. אילמלא אותה סירה לא היינו יושבים פה היום. ידעתי: יש סירה, כעת אפשר ללכת הלאה."

הארבעה ניסו לטפס על הסירה, שני הבחורים נפלו למים ונאחזו בדפנותיה. גם תירצה נפלה למים. אפרים חזר למטוס לנסות להציל מעט מיטען, וגם לפזרו על־פני המים כדי שניתן יהיה לאתרם בקלות. ואז ניסו השלושה לעלות אל הסירה שוב.

תירצה: "אז קרה דבר איום. אני יכולה להגיד בשקט שזה היה אחד הרגעים הנוראים בחיי. מוטי משך אותי פנימה, והסירה התהפכה. שתינו מים וצפנו למעלה. היתה רוח נורא חזקה והתרחקנו למרחק של שלושים מטר מהסירה. לי היה נדמה שאנחנו רחוקים קילומטרים. התחלנו להיסחף ולהתרחק, מבלי יכולת לשלוט על המצב. מרחוק ראינו את זנב המטוס, ואת אפרים רחוק כל־כך. אני יכולה לשמוע את עצמי צורחת: 'אפרים!' עבר המון זמן עד שאפרים הגיע אלינו."

"דרגה של תת־אדם"

אפרים: "הסירה נסחפה בגלל הרוח. לא נבהלתי. חשבתי לעצמי: 'עכשיו אני צריך להתעייף'. שחיתי מהר, והגעתי אליהם באפיסת־כוחות. נתליתי תשוש על הסירה, שרק יוסי היה עליה, ואמרתי לו שיתן לי לנוח שתי דקות. אחר־כך עזרתי לתירצה. משכתי אותה

הניצולה

תירצה ידידיה בת ה־28, פסלת־קרמיקאית במיקצועה, שהתה בלונדון לבילוי חופשה, ותפסה טרמפ שיכול היה להיות טרמפ אל המוות. תרצה רכשה את הערצת חברה להרפתקה, התנהגה למופת וטוענת: "במסע הזה לא הייתי אשה בודדה בין שלושה גברים. היינו ארבעה אנשים."

לא בעזרת השמיים

כי אם בעזרת אפרים. כך, לדעתה של תירצה ידידיה, ניצלו היא וחבריה ממוות כימעט־בטוח, בעת שהמטוס החד־מנועי שבו טסו לישראל נדם והחל מאבד גובה. "אילולא אפרים, לא הינו מצליחים לצאת מזה בחיים," היא אומרת בביטחון גמור.

ענקיים אחד מעל השני, עם פתח בצד. עשיתי פנייה כדי לזהות את כיוון הרוח ולנחות בניצב לה. מבחינה טכנית של נחיתה, השתדלתי לנחות מה שיותר שטוח וחלק. הורדתי הגלגלים כדי למנוע פגיעת הכנפיים במים, מה שעלול היה לגרום להתהפכות. המטוס נגע שלוש נגיעות במים ונעצר. אז הרגשתי את המים בפעם הראשונה. תירצה פתחה את הדלת, ושמעתי את קולה לראשונה. היא שאלה: 'אפרים, מה לעשות עכשיו?' אמרתי לה: 'המטוס על המים. תעמדי על קצה הכנף ותחכי עד שננפח את הסירה'."

תירצה: "היה שקט. יצאתי מהפתח והלכתי לכנף. המטוס צף, ועד שלא התמלא במים לא שקע. הגלים היו גבוהים מאד. היה חושך מוחלט והים סער. כשאני חושבת על זה עכשיו, אני רואה לנגד עיני קירות של מים. אבל אז לא היתה לי ברירה. עמדתי על קצה הכנף וחיכיתי."

היו אלה רגעים רבי־משמעות לגבי ארבעת הנוסעים. עתה, אחרי שהמטוס נחת על המים בשלום, היו תלויים בחסדיה של סירת־ההצלה הקטנה שאמורה היתה לשאת אותם על פני הגלים.

על מה שהתרחש ברגע שבו נופחה הסי

בכוח לסירה. אמרתי למוטי: 'עכשיו תנוח, רק תנוח. תחזיק את הסירה, תנוח שלוש דקות, ואז נמשוך אותך בכוח פנימה.' וכך היה. הסירה היטלטלה, ארבעתנו עלינו עליה וישבנו אחד על השני. תירצה כל הזמן פחדה מדבר אחד. היא פחדה שנתהפך."

הארבעה שהו על הים עשרים שעות רצופות. היה להם קשר־עין עם החוף, אולם עובדה זו השפיעה על כל אחד מהם באופן שונה:

תירצה: "זה נתן לי הרגשה שאני איכשהו מחוברת לקרקע."

אפרים: "זה היה רע, כי החוף הלך והתרחק. אני הייתי אופטימי, תירצה היתה אדישה. עשרים שעות לא דיברנו. ניסינו לאתר את כיווני הרוח, ישבנו ועשינו הערכה לגבי המרחק מהחוף. דאגנו לשיווי־משקל. היו גלים גבוהים מאד. הסירה התמלאה במים והתחלנו להוציא מים עם הנעל של יוסי, שתירצה לקחה אחר־כך למזכרת. אחרי השעתיים הראשונות הגיע הליקופטר שבא לחפש אותנו. והסתלק. זו היתה אכזבה נוראית. לי זה היה אחד הרגעים הכי קשים. ראיתי שוויתרו עלינו, כאילו לא האמינו שנצא חיים.

תירצה: "הרגשתי זיפת. כעסתי על הצרפתים המטומטמים וקיללתי אותם בקול רם."

האנשים ישבו בסירה ושתקו. מדי פעם שאלו זה את זה שאלה שנועדה, בעצם, לעודד את השואל יותר מאשר את הנשאל: "אתה בסדר?" — שהפכה במשך השעות הסיסמה הפרטית שלהם. פעם הציע מישהו להפוך את דלת הסירה למיפרש. מישהו אחר הציע לשחות לחוף. ואז בא השלב שבו החלו להקיא.

בתחילה לא היה נעים. האנשים שהיו, רק לפני שלוש שעות, כימעט זרים זה לזה, התנערו חיש מכל גינוני־הנימוס. מספר אפרים: "שואלים אותי: 'איך הרגשת כשהיית צריך להקיא לפני שני אנשים שאינך מכיר טוב ובחורה?' אבל זה לא היה רע. משתי סיבות: האחת: הרגשתי הקלה, והשנייה, זה חימם את המים הקפואים שבתוכם ישבנו."

וזה לא הסריח? אפרים: "במצבים כאלה אתה מגיע לדרגה של תת־אדם: זה להקיא, זה לעשות פיפי כשמישהו יושב לידך."

תירצה: "עניין הפיפי היה נושא לשיחה. כל הזמן האצנו זה בזה: 'חבר'ה, תעשו פיפי. בתחילה עשינו כי היה צורך. אחר־כך פיתחנו טכניקה מיוחדת, הקאנו והשתנו חופשי."

אפרים: "צריך להבין. לא היינו בלבוש חם, היינו רטובים מכף־רגל ועד ראש, היינו חייבים להתחמם. בזמן ההוא עדיין חיכינו שמישהו יציל אותנו. כמה אוניות עברו, ואותתנו להן, אבל לא דובים ולא יער.

"במשך כל 20 השעות אסור היה לזוז. רגליים נחו על רגליים. מדי פעם בדקנו שהאצבעות לא קפאו. תירצה היתה נהדרת. היא היתה חופשיה לגמרי, בלי פאניקה. היו רגעים קשים. ניסיתי בדיחה, אבל היא לא התקבלה טוב. השתדלנו שלא להירדם, כדי שלא נקפא והגוף לא יתנוון."

ההצלה המופלאה

על מה חשבו ארבעת האנשים שהיטלטלו משך עשרים שעות על גלי הים הסוערים, כשהם רטובים עד לשד עצמותיהם, יושבים בתוך סחי וקיא, משתדלים להקיא ולעשות את צרכיהם פעמים רבות ככל האפשר, על־מנת להתחמם, שלא לקפוא?

אפרים: "חשבתי רק על דבר אחד. חיכיתי שיבואו להציל אותנו. חשבתי על הרגעים שבהם אשב בבית ואספר מה קרה. ניסיתי לשחזר מה קרה באוויר. בדקתי את עצמי. הייתי אופטימיסט, לא יצא לי לחשוב על מוות. ידעתי שיבואו לחפש אותנו עם עלות הבוקר.

תירצה: "הרגע הכי קשה שלי היה בשבע ורבע, כי בשבע עלה האור ובשבע ורבע עדיין לא באו לחפש אותנו, ואז היתה לנו שיחה. חשבנו שחמישה ימים נוכל להחזיק מעמד בלי מים ובלי אוכל. במשך כל אותן שעות ארוכות נעשיתי ריקה, לא חשבתי, לא פחדתי מכלום כי לא היה ממה לפחד. נמנמתי, שאלתי שאלות טכניות. רק דאגתי שמא הסירה תתהפך."

אפרים: "לא הגענו למצב של ייאוש. אחרי יומיים בים היינו מגיעים לזה."

בעשר־ושלושים הופיע מטוס־סיור. אחרי חצי שעה של חיפושים, משלא מצא אותם, הסתלק. הארבעה קיללו את הצרפתים, ואפרים חשב לעצמו שטייס ישראלי לא היה חוזר לבסיסו כל עוד לא מצא

(המשך בעמוד 40)

קולנוע

שחקנים

השחקן הצרפתי ביותר

בדיחה הילכה בצרפת לפני מילחמת־העולם השנייה, סביב דמותו של ז'אן גאבן, מי שהיה אז כוכב־הקולנוע מיספר אחד שם. גאבן, כך נאמר, מכניס לכל חוזה שהוא חותם, סעיף המתנה את מותו בסוף הסרט. כך הוא יכול להבטיח לעצמו את שמירת תדמיתו הרומנטית.

מאז חלפו שנים רבות. דימויו של גאבן השתנה ללא הכר, ומן הצעיר הקשוח בן העם הפשוט, החורק שיניים מול עולם ומלואו, מתקומם נגד כל הסובב אותו ונאבק עד נשימתו האחרונה, הפך גאבן ישיש נוקשה, בטוח־בעצמו, יציב כסלע, מקפיא יריביו במבט מעיניו הכחולות השקועות בין קימטי פניו, ושפתיו הקמוצות מעידות על החלטיות נחרצת. כאשר נפטר, לפני שבועיים בגיל 72, אחרי שבמשך 50 שנה ניצב מול המצלמות, הלך לעולמו בדיוק כפי שחי — במצח נחושה ובמבט צלול. שום חוזה לא יכול היה להבטיח לו מוות נאה יותר, ושום חוזה לא יכול היה לדאוג להספדים נלהבים יותר: כל העיתונות הצרפתית הסכימה פה־אחד שהוא היה האישיות הבולטת ביותר שנותרה לקולנוע שם.

לשלם את המיסים. מי שלא התייחס מעולם בקדושה יתירה לעניין זה, היה גאבן עצמו. „אני עובד כדי להבטיח לעצמי זיקנה שלווה," נהג לומר. „אם אני עדיין משחק, הרי זה משום שאני רוצה לקנות עוד כמה פרות, ולגמור לשפץ את החווה, וכדי שיהיה לי כסף לשלם את המיסים," אמר בהזדמנות אחרת, תוך כדי שהוא מסביר, בפעם המי־יודע־כמה, שחוותו בנורמנדי יקרה וחשובה לו הרבה יותר מכל תפקיד בקולנוע. „אני משתדל לעשות כל מה שנדרש ממני על הצד הטוב ביותר, ואחר־כך להסתלק מהר ככל האפשר מן המקום," אמר פעם לעיתונאי ששאלו לסוד שיטת־המישחק שלו. „אם בכלל בחרתי להיות שחקן, הרי זה משום שהסתבר כי נעים יותר לראות ישבנים חשופים של חברות־לעבודה, מאשר לעבוד עבודת־כפיים."

ז'אן גאבן או, כפי שנולד, ז'אן־אלכסיס מונקורז'ה, ראה את אור העולם ברובע רושואר המפוקפק למדי בפאריס, ב־1904. אביו, נגר שהתמחה בייצור גלגלי־כיכרות, זנח את מיקצועו כדי להופיע, תחת השם ז'וזף גאבן, כזמר על הבימה הקלה. אמו, סוחרת־נוצות, הפכה אחרי נישואיה בדרנית בבתי־קפה. ז'אן ושלוש אחיותיו גדלו אצל סבתם, שהשתדלה כמיטב יכולתה לספק לצעירים את החום הביתי, שעה שההורים נמצאו תמיד בסיבובי־הופעות.

הישבנים החשופים. מגיל צעיר למד הנער לדאוג לעצמו ולזכויותיו בתקיפות ובכוח־הזרוע, בסביבה שבה היו אלה התכונות האנושיות החשובות ביותר. הוא עבד כבנאי, פועל שחור, מחסנאי. מגיל 15 סייע בפועל בכלכלת המישפחה, אבל על מישחק עדיין לא חשב. „בכל פעם שראיתי את אבי לומד תפקידים בעל־פה, הייתי מחליט מחדש שזה לא בשבילי. שינון טכסטים לא פיתה אותי כלל וכלל..."

אבל בגיל 19 הוא בכל־זאת השתכנע לנסות. אביו לקח אותו בידו, הוביל אותו למנהל הפולי ברז'ר ואמר לו: „תראה אם אתה יכול להוציא ממנו משהו." לישבנים החשופים היה, ללא־ספק חלק נכבד בהטיית ליבו של הצעיר אל הבמה. הוא החל להופיע כניצב, תפקידיו גדלו במיקצת עם הזמן, והוא קיבל תפקיד באופרטה בשם שלוש נערות עירומות, לצד מי שהיתה אשתו הראשונה, גאבי בראסה. הוא ניסה כוחו בשירה (תוך חיקוי שקוף למדי של מוריס שוואלייה), זכה להופיע בצילה של מיסטנגט על בימת מולן רוז', החל מפלס לעצמו דרך בג'ונגל של כוכבי האופרטה כאשר, בשנת 1930, נחטף על־ידי אולפני־הקולנוע שזה־עתה החלו מפיקים סרטים מדברים.

הגאנגסטר הקלאסי. בין אם הקולנוע משך אותו משום שלא צריך היה ללמוד תפקידים ארוכים בעל־פה (די ללמוד סצינה אחת בכל פעם), ובין אם היתה זו המשכורת שפיתתה אותו, מכל מקום, עובדה היא שמאז נכנס לאולפן־סרטים, חזר גאבן אל הבמה רק פעם אחת, ב־1949, כדי להופיע במחזה של הנרי ברנשטיין בשם הצמא.

השנים הראשונות בקולנוע לא היו זוהרות ביותר, עד שנפל לידי הבמאי ז'ולייין דוביבייה. בעזרתו של זה קיבל את התפקיד הראשי במארי שאפדלן (1934), ובעזרתו נוצר הדימוי האופייני של גאבן באותם הימים: הקשוח שנופח נשמתו על מיזבח הכבוד והאהבה — בלה באנדרה, הוא היה רוצח שכיר המסתתר בליגיון הספרדי (הצבא של פראנקו לפני שנודע לשימצה), בפפה לה מוקו היה הגנגסטר הקלאסי של הקולנוע הצרפתי, השולט בעולם התחתון עד שהוא עוזב את מקום־המיבטחים שלו, הקאסבה, כדי לצאת בעיקבות אהובתו אל העולם „האחד."

דוביבייה היה זה שהעניק לו ממד נוסף, כבן העם העקשן הבלתי־מתפשר בחבורה האמיצה, סרט אופייני לתקופת ה„חזית העממית" הפוליטית בצרפת, שבו נוטלת קבוצת פועלים את היוזמה לנהל מיפעל אחרי שבעליו חיבלו בו (לסרט הכינו שני סיומים שונים. באולמות של בני־הטובים המיבצע נכשל, באולמות העממיים הוא הצליח). גאבן, כפועל שפניו מסותתים היטב, וסנטרו ההחלטי נעול בהבעה בלתי־מתפשרת, מצא עצמו בין האלילים של הקולנוע הצרפתי, האיש שכל אשה חלמה אודותיו בלילות, וכל גבר התקנא בו בימים.

נוכחות איתנה. סידרת ההצלחות שבאה עד לפרוץ מילחמת־העולם השנייה, לא הותירה עוד כל ספק: גאבן היה הגיבור האמיתי של התקופה. הוא היה נהג הקטר שאינו יכול לשלוט בעצמו, בגירסה המצויינת של רנואר לסיפרו של זולה החיה שבאדם; הוא היה הטייס הפרולטארי בסרט מפורסם עוד יותר של רנואר, האשלייה הגדולה (סרט זה ובשפל לפי גורקי, של אותו הבמאי, היו שתי דוגמות יוצאות־דופן לכך שאינו חייב למות בגלגל האחרון); הוא היה העריק המאוהב שנרצח על־ידי בירויון בסוף רציף הערפילים, בשל אהבתו לעניה היפות של מישל מורגאן (ידידות אמיצה קשרה את השניים מאז); והוא היה הפועל שהשליך עצמו מן הקומה העליונה של בניין גבוה בסוף השחר עולה לאחר שהרג את האיש שנטל ממנו את אהובתו. בכלל, דומה כי קשה להעלות על הדעת את הריאליזם הפיוטי של הקולנוע הצרפתי לפני המילחמה, ואת הצלחותיהם של מארסל קארנה וז'אק פרוור, ללא נוכחותו האיתנה והיציבה של גאבן בתפקידים הראשיים.

רומן עם דיטריך. עם פרוץ מילחמת־העולם השנייה הספיק גאבן להופיע בעוד סרט אחד בצרפת ואחר־כך, כרבים מחבריו־למיקצוע, יצא לחפש מיפלט בארצות־הברית. הוא עשה שם שני סרטים חיוורים למדי, אבל הספיק לפתח רומן סוער ורב־פירסומת עם מרלן דיטריך, רומן שנפסק זמנית כאשר התנדב לצבא הצרפתי, שירת על מיכלית ואחר־כך כתותחן בחיל־השיריון של גנרל לקלרק, שצעד בראש צבאות הברית כדי לשחרר את פאריס.

עם תום הקרבות הסתבר, שגאבן נראה לפתע שונה. הקמטים החלו חורשים את פניו, שיבה זרקה בשערותיו, ומשהו השתנה כנראה גם במיבנה הנפשי שלו. מארסל קארנה, שעימו זכה בהצלחות גדולות כל־כך לפני המילחמה, ניסה לשכנע אותו להופיע בשערי הלילה יחד עם מרלן דיטריך. גאבן סירב (לדיברי קארנה היתה זו דיטריך ששיכנעה אותו לעשות כן, משום שסברה כי תפקידה אינו חשוב די הצורך), ותחת זאת הלך לעשות עם ידידתו את מרטין רומניאק, סרט שתוצאותיו היו שנואות עליו כל־כך, עד שסופר עליו כאילו קנה בעצמו את העותק השלם היחידי שנותר ממנו, כדי להשמידו סופית.

גאבן ניתק בסוף הסרט את יחסיו עם דיטריך, שאותה לא שב עוד לראות עד סוף ימיו. ובו־בזמן החלו עבורו שבע שנים רזות, יחסית. „כל החברים הקטנים שלי עשו כמיטב יכולתם כדי להצר את צעדי," סיפר. היתה זו התקופה שבה ניסה שוב את כוחו על הבמה, ובה נישא, בפעם השלישית והאחרונה, לדוגמנית תמירה מבית האופנה לאנוון, כריסטיאן פורנייה, שילדה לו את שתי הבנות והבן, ילדים שבהם חפץ כל־כך ולא זכה להם בשני נישואין הקודמים.

העיקש והרגזן. זו היתה התקופה שבה החל רוכש את קרקעותיו בנורמנדי. „ראיתי איך מתמסמס הכסף, חברים־לעבו־

1935 — עם לוקאס ז'ירודו ב„פפה לה מוקו"
הגאנגסטר הנצחי

1934 — ז'אן גאבן עם ג'וזפין בייקר ב„זוזו"
הצרפתי הנצחי

1940 — גאבן עם מישל מורגן ב„ספינת גרר"
הידידות הנצחית

דה סביבי התפלשו בבוץ, והחלטתי שאד־מה היא העניין היחידי שעליו אפשר להיש־ען באמת," אמר. והוא המשיך לרכוש קרקעות ולהגדיל את חוותו. גם כאשר עלתה שוב קרנו בקולנוע, הפעם בדמות שונה, בשלה, ומלאת ביטחון עצמי, כ־גנגסטר הוותיק באל תגעו בכסף זה של ז'אן בקר. מאז הפך הסמל של צרפתי המבוגר, העיקש, הרגזן, הזקן שיודע מה הוא רוצה ויכול להכניע את הצעירים הנמרצים ביותר המעזים לעמוד בדרכו, מפקח־המישטרה שלעולם אינו מאבד את עשתונותיו (הוא גילם את מגרה) ואשר, למרות גילו, אינו חושש להשתמש ב־אגרופיו, או הפושע הנבון והמנוסה, שכל מיבצע שלו הוא מלאכת־מחשבת. כמה מסרטיו הוכיחו שהוא מסוגל לא רק לש־חק את עצמו בצורה משכנעת מאד, אלא

ז'אן גאבן ב"הנשיא"
האדמה היא העיקר

גם לחרוג מעל ומעבר לדמות זאת.

מוסד בפני עצמו. הוא הצחיק כליגיונר־בדימוס שגבו מקושט בכתובת־קעקע של מודיליאני (בסרט שהטלוויזיה הישראלית שידרה, במיקרה, יום לפני פטירתו), והאפיל על כל חבורות הצעי־רים שהופיעו לצידו, כולל אלן דלון (ב־חבורת הסיציליאנים). בשנים האחרונות הפך מוסד בפני עצמו, איש שתפרו עבו־רו תפקידים, וכותבי־דיאלוגים כמו מישל אודיאר ואחר־כך פאסקל ז'ארדן כתבו שורות מפולפלות במיוחד עבורו.

אבל הוא עצמו נותר איכר בנשמתו. "לא שכחתי שנולדתי בן העם הפשוט, ואני עדיין כזה," נהג לומר. "כשאגמור לשחק, אקדיש את עצמי לרובה ולכלבים שלי." הוא נפגע עמוקות כאשר האיכ־רים הנורמנדיים הפגינו, לפני 10 שנים, על אדמותיו והאשימוהו ב"צברנות". בן שכונות העוני לא יכול היה להבין את התנגדותם לו. כי הרי כמוהם ידע מה ערך הקרקע, ואם צבר אותה היה זה רק מתוך הערכה אליה. כל מה שהוא צבר, צבר למען ילדיו. "אם ירצו למכור אחרי מותי, זה עניינם," נהג לומר. "אני נאלצ־תי להתחיל בלי מכנסיים. הם, לפחות, יכולים להתחיל את החיים עם כל הקל־פים החזקים בידיהם." ובמחשבה זו, הלך בשלווה לעולמו.

תדריך

חובה לראות:

תל־אביב: מארש הניצחון, כל אנ־שי הנשיא, להיות או לא להיות, זוגות נשואים, מזימות, קן הקוקייה, לילות כביריה.

חיפה: מזימות, אנשים יפים.

תל־אביב

★★★★ **מארש הניצחון** (אסתר, איטליה): הבמאי השמאלני מארקו בלו־קיו מצליח לנתח את הפאשיזם כך, שקשה לראותו כמיקשה שלילית מאוחדת וחלקה לחלוטין. הוא עושה זאת באכזריות ובמ־לודראמתיות מוגזמת, כשהוא מכה את העין בתמונות חסרות־רחמים של גברים המתמוטטים בעולם הנוקשה של הצבא.

לשטן עיניים כחולות

הילדה בבית שבמורד הש־דרה (לימור — ארצות־הברית: זהו מותחן בעל יומרות פסי־כולוגיות חובקות עולם ומלואו: ילדה בעלת עיניים תכולות ושיער מלאכי טומנת בחובה את הזרע האכזרי המסית, המדיח והרוצח. אבל לא זו בלבד שתום מופלג למראית־עין מכסה אצלה על יכולת של רצח־בדם־קר, זהו רק מסווה להשלכות על העולם האנושי היום בארצות־הברית — עולם זעיר־בורגני הרודף מיעוטים באשר הם מיעוטים — איטלקים, יהודים או סתם מהגרים, חברה המקיאה מתוכה את יוצאי־הדופן, ויוצאי־הדופן הבאים להיפרע ממנה.

העולם הזעיר־בורגני של העיירה האמריקאית הטיפוסית מגולם בדמותה של אלכסיס סמית, הגברת המושכת בחוטים של חיי העיירה ותושביה, ומחפה על בנה, שהוא סוטה־מין מסוכן, בכוח ממונה והשפעתה במקום. לתוך אותו עולם סגור, שבו יכולים אנשים בעלי עמדות־כוח לחפות על סטיותיהם מבית, באה חזרה, ילדה מוזרה, עצמאית, המת־נהגת כבוגרת לכל דבר, בדמותה של ג'ודי פוסטר (הלוליטה החדשה של הבד האמריקאי, המוכרת כבר מנהג מונית), ומערערת את ביטחונם העצמי ושאננותם של השכנים. ילדה־אשה זו, שחונכה על־ידי אביה להיות נאמנה לעצמה בלבד, מוצאת את עצמה בעימות מסוכן עם הזעיר־בורגנות, עם עולמם של המבוגרים המושחתים־לכאורה, כשהיא מת־נקמת בהם לפי מיטב כישרונה ושכלה המפותח מעבר לגילה.

פוסטר וג'קובי — סימליות מיותרת

כל התיאוריות הללו, של ניקמת המיעוט הכישרוני (היא לומדת עיברית מתקליטים, וזוכה בהערת־ביקורת מפי אחת הדמויות שבסרט, בדבר המינהגים המוזרים של בני־עמה היהודים), היו יכולות להיות יפות מאד אילולא נוצלו, כמצופה, לצורך עלילת־מתח מלודראמתית למדי, העמוסה בהרבה שאבלונות שיטחיות.

מצבה לנסיך

התמים (גורדון, תל־אביב, אי־טליה) — סירטו האחרון של לוקינו ויסקונטי הוא מצבה מו־זרה למדי, למי שהיה אחד היוצרים החשובים של הקולנוע האיטלקי בדור שלאחר מילחמת־העולם השנייה. סרט זה, המבוסס על סיפור מאת גבריאלה ד'אנונציו, הסופר הנערץ על הפאשיסטים האיטלקיים, מנסה בעת־ובעונה־אחת ל־המחיש את ד'אנונציו, להציג את תורותיו ולהוקיע אותן גם־יחד.

התוצאה היא מין שעטנז שבו מגיעות תכונותיו של ויסקונטי, כפי שהצטיירו בכל סרטיו האחרונים, לידי שיא. הסיפור מלודרמאתי להפליא: אציל הרואה עצמו עומד מעל ומעבר למוסר הבורגני, ומנהל רומן עם בת־מעמדו בידיעתה המלאה של אשתו, אינו יכול לשאת את הרעיון שאשתו הרתה לגבר אחר.

מאחרי סיפור זה חוזר ויסקונטי לתאר את אצולת המאה שעברה בכל הדרה וגינוניה, ואם־כי ברור שמדובר במעמד השרוי בתהליך של ריקבון, אי־אפשר שלא לחוש את התפעלותו של הבמאי מעצם האסתיות והעדנה של גיבוריו הנידונים־לכלייה.

אולם, מצד שני, סובל הסרט מכמה ליקויים תמוהים. למשל, הליהוק. ג'יאנקרלו ג'אניני וסטפאניה סאנדרלי, ש־התמחו בתפקידים עממיים מאד, נאלצים לפתע להעמיד פני אצילים, והדבר קשה עליהם ביותר. שנית, יחסו של ויסקונטי לנשים (שאותן לא אהב במיוחד), מתבטא בעצם העובדה שגם הגברת סאנדרלי וגם ג'ניפר או'ניל שובות את העין פחות מאשר בסרטים קודמים.

ג'יאנוני ואו'ניל — ניון מיותר

לחסידי השדים

תחייתו של פיטר פראוד (אורלי, תל־אביב, ארצות־הברית) — חסידי האותות משמיים, השדים, הרוחות, גילגולי הנשמות ושאר מדעי המיסתורין, יכולים שוב לשמוח: עוד תעלומה המיועדת להם בלבד, מוגשת ברוב הדר ופאר בסרט זה של ג'י לי תומפסון.

מעשה בפרופסור צעיר שסובל מסיוטים נוראים ובלתי־ברורים. הוא עובר טיפול אצל חבר־לעבודה, מומחה ל־פאראפסיכולוגיה, שמגלה חיש־מהר כי מדובר כאן בגילגול־נשמות. הפרופסור הצעיר אינו אלא גירסה חדשה של מי שחי לפני כמה עשרות שנים בחלק אחר של ארצות־הברית.

המשך הסרט, המשלב בלי־חרף את סיוטי הפרופסור עם השלבים לגילוי העבר או, ליתר דיוק, לחשיפת גורל עצמו בגילגול הקודם, מוביל את הגיבור לעיירה בניו־אינגלנד, שם הוא מגלה את מי שהיתה פעם רעייתו ועתה היא כבר אשה מבוגרת, ואת בתו, נערה יפהפייה, שבה הוא מתאהב מיד.

הדרך שבה מובילים הבמאי והתסריטאי מאקס אהרליך (שעיבד סיפור מקורי משלו) את העלילה, משאירה מעט מאד ספקות לגבי מה שעומד לקרות, מאחר שהסיוטים חופכים, שיגרתית למדי, תחזיות מדוייקות של המציאות.

מאידך, מי שמצפה למצוא כאן רמזים דקים לתורות־דת נסתרות, או מצפה אפילו לטבילה בתוך תסביכי־אדיפוס מתבקשים־מאליהם (גילגול נישמתו של האב, המתאהבת בבתו־שלו), עשויים להתאכזב משום שהסרט, למרות הנושא שלו, הוא שקוף לחלוטין, ואין למצוא בו דבר מלבד מה שמוצג ישירות על הבד.

או'ניל וסאראזין — גילגולים מיותרים

(המשך מעמוד 37)

ניצולים. הארבעה נואשו. אוניות עברו בסמוך לסירה אך לא הבחינו בה. מטוס־סילון חלף בשמיים. גם הוא לא ראה את קליפת־האגוז הזעירה שניטלטלה בין הג־לים.

היתה זו אוניית־משא אלג׳ירית שגילתה את הארבעה. במאמצים על־אנושיים אותתו לספינה, שרקו במלוא הכוח ב־משרוקיות שהיתה צמודה לחגורות־ההצ־לה שלהם. יוסי הבטיח לכולם כי אם יינצ־לו יקח אותם לבלות לשבוע בהוואי על חשבונו. „אולם,” כמו שאומר אפרים, „באותו מעמד אפשר היה להוציא ממנו הכל.” תירצה עדיין פחדה שהסירה תת־הפך וביקשה מהאנשים, שקמו ממקומם מרוב שימחה, להתיישב.

כשהבחינו בכתובת הערבית על הספי־נה, אמרו: „אוי וי,” אך אחר־כך חשבו: „מילא, לפחות אחרי חודש נגיע הביתה. העיקר שנצא מזה. בו־זמנית החליטו שיז־דהו כאזרחים בריטיים וישמידו מיסמכים. כולם עשו כן מלבד אפרים הריאליסט, שהחליט להיפטר מן המיסמכים רק ברגע של הכרח.

המלחים הערביים שזיהו את סירת־ההצ־לה רצו לגשר, והשליכו חבלים. במאמ־צים עליונים תפסו הארבעה בחבלים וב־שארית כוחותיהם הגיעו לסולם. תוך שעה היו כבר על האוניה.

„הנחתי לעצמי לצנוח”

אפרים: „הם עבדו בספיד אימים. אל כל אחד מאתנו נצמדו שניים. הם התייחסו אלינו כאל אנשים הנמצאים על סף המוות. יוסי היה חצי מעולף. תירצה איבדה את הכרתה.”

תירצה: „אני זוכרת רגע נעים, כאילו עד אז החזקתי מעמד. ברגע שהגשתי שאני בידיים של מישהו עזבתי, הנחתי לעצמי לצנוח.”

אפרים: שאלתי את הקפטיין מאיין ו־לאן, הוא אמר לי: ,מאלג׳יר לסאבונה.' בחיים שלי לא שמעתי על מקום בשם סאבונה, אבל ברגע ששמעתי שהאוניה אינה מפליגה לאלג׳יר הייתי מבסוט.”

הערבים הפשיטו את הארבעה מביגדיהם והניחו אותם בתיך שמיכות חמות. תיר־צה מצאה עצמה עטופה בחמש שמיכות, ומעליה עומד ערבי ומעסה את גופה. היא היתה בתחתונים, והערבי התחנן לפניה שתשתה תה ירוק ותפשוט את התחתונים הרטובים כדי להתחמם. הוא היה עדין מאד, וכיסה את מערומיה בשמיכה כשהוא מסתיר את עיניו.

על אופן טיפולם של המלחים הערבים בהם אין בפיהם מילים. הם גילו לער־בים כי הם ישראלים, אך זה לא היה השוב. אלה טיפלו בהם, לפי דבריהם, כפי שרק ערבים מטפלים באורחים. מאוחר יו־תר, כשנפלו לידי הישראלים, לא נותר להם אלא להתגעגע אל הערבים שהצילו את חייהם.

ואכן, כשהגיעה הספינה לסאבונה ציפ־תה לארבעת הניצולים סוללה של צלמים ועיתונאים. מייד נלקחו לבית־החולים, לב־דיקות. ליוסף קימל, בעל הדרכון הברי־טי, ציפו בסאבונה אשתו וידידתה, תוך שעה הוסדרו ניירותיו והוא טס לברי־טניה. אשתו מסרה לשלושת הישראלים הנותרים את כרטיס־האשראי שלה, והם ניסו להתקשר עם השגרירות הישראלית, שבניגוד לשגרירות הבריטית לא טרחה כלל לדאוג לשלום נתיניה.

המזכיר הראשון של שגרירות ישראל ברומא, רפי גורן, הציע להם לטוס למי־לאנו, והבטיח שהניירות יוסדרו. הם הצי־עו את רומא, כי משם חשבו לטוס לתל־אביב.

מסע־התלאות האמיתי

בהגיעם לרומא ניגשו ישר לשגרי־רות. הם היו לבושים בבגדים שהעניקו להם הערבים מספינת־המשא, ולא היה עי־מם כל כסף מזומן לבד מכרטיס־האשראי.

כאן החל עבור שלושת הניצולים מסע־התלאות האמיתי, שנחיתת־האונס ועש־רים השעות הנוראות על הים מחווירים לעומתו. מספר אפרים: „היה קור־אימים. יצא אלינו איש־ביטחון ולא נתן לנו להי־כנס פנימה. חצי שעה חיכינו בקור, לא היו עלינו תעודות והוא לא האמין לנו שאנחנו ישראלים וניצולים. גם תעודת עובד חברת־התעופה שברשותי לא שיכנ־עה את איש־הביטחון שאני זה אני. ולא שכלי־התיקשורת לא הודיעו עלינו. כל העיתונות והטלוויזיה עסקו בסיפור הצל־תנו.

„אחרי שעה שקפאנו בקור, הכניסו אותנו אחד־אחד, וכאן נתקלנו באנטיפ־טיות נוראה וחד־משמעית מצידו של ה־מזכיר הראשון, רפי גורן. לא היה נאה לו שהתפרצנו פנימה. הוא דיבר אלינו לא יפה ונעלב כשביקשנו ממנו, כאזרחי ישראל שקרה להם אסון ושכימעט נטרפו בים בתאונת־מטוס, עזרה ומעט כסף כ־הלוואה. הדרכונים לא היו מוכנים. שעות ארוכות אחרי שהגענו לשגרירות, הגיעה תשובה מהארץ שהדרכונים לא יהיו מוכ־נים עד שלא נמסור פרטים נוספים.

ראינו שאנחנו נתקעים בלילה ברומא. אמרנו לרפי גורן שנשהה במלון הולידיי אין, שהוא מלון מעולה אבל לי, כעובד חברת־תעופה, יש בו חמישים אחוז הנחה, ואפשר היה לשלם בו בכרטיס־האשראי שברשותנו. כשהוא שמע הולידיי אין, הוא אמר בסרקאסטיות: ,חוץ מהולידיי אין אין כבר מלונות ברומא?'

„אחר־כך הודיע לנו שהדרכון יעלה לנו כסף, פלוס קנס של 100 אחוז. אמרנו לו שאין לנו כסף, אלא־אם־כן הוא מוכן שנשלם בכרטיס־האשראי שבידינו. הוא סירב. אמרנו לו שאין לנו כסף לאכול. במסעדות לא קיבלו את כרטיס־האשראי, וגם נהגי־המוניות לא הסתפקו בו. הוא זרק לנו 10 אלפים לירטות ואמר: ,לכו לאכול.' עשרת אלפים לירטות מספיקות בדיוק לכוס מיץ, ואולי גם לסנדוויץ'.

„מוטב להיות יתומים”

„רק אינו שהלך עוד יום ושאין עם מי לדבר. השגנו את מיספר־טלפון של שר־החוץ יגאל אלון וטילפנו אליו ל־ירושלים. אשתו, רות, ענתה לטלפון ומוטי שוחח איתה שעה ארוכה. אחרי שעה היו לנו דרכונים.

„באותו בוקר הלכתי לסגן מנהל אלי־טליה ברומא, מר פיליטו, שאת בתו הצל־תי לפני פלישת התורכים לקפריסין. תוך שתי דקות הוא הסדיר לנו כרטיסי־טיסה, ונתן לנו כסף. קודם־לכן הודיע לי רפי גורן כי לא נקבל את הדרכונים אם לא נשלם עבורם בכסף, וכי לא מעניין אותו איך נשיג את הכסף.

„ביקשתי שיסדיר לי ראיון עם השג־ריר. הוא סירב, וראה בכך חוצפה גדולה. בכלל, טען שאנחנו מטרידים אותו וכי איננו ניצולים יחידים בשטח. ,יש, תודה לאל, עוד ניצולים.' כך אמר.

„הלכנו לקחת את הדרכונים מהשגרי־רות. פיתאום רפי גורן אומר לנו: ,תוכלו לקבל דרכונים רק מהשגריר, מר ששון. עכשיו פיתאום היה לשגריר זמן בשביל־נו. הלכנו לבית של השגריר, שהסתבר שהוא לא־כל־כך רחוק מעצם.

„נכנסנו לבית המפואר, עם כורסאות־הקטיפה האדומות וכל טוב על השולחן, והשגריר ניגש אלינו עם חיוך מאוזן לאו־זן ואמר: ,אני שמח לראות אתכם חיים, עקבתי אחריכם מהרגע שניצלתם.' מוטי לא התאפק ואמר: ,קודם לא היה לך זמן בשבילנו, פיתאום יש לך זמן?' ה־שגריר ענה: ,פעלנו מאחרי הקלעים, ורפי גורן עבד כל־כך קשה.' כאן לא יכולתי להתאפק ואמרתי לו: ,האמת היא שאין לנו זמן ואתה מעכב אותנו.' הוא ביקש שנשתה קפה. סירבנו. ביקש שנשתה לחיים. סירבנו. מוטי ותירצה סירבו לל־חוץ את ידו, ואילו לחיצת־היד שלי היתה הרגע הכי קשה שהיה לי בחיים מבחינה מצפונית.

„אנחנו לא רוצים להשמיץ. אין לנו בזה עניין. אבל ההרגשה שלנו, כשנכנסנו לשגרירות ישראל ברומא, היתה כאילו אנחנו טפילים! כאילו אנחנו מטרידים את אורח־חייהם השגרתי של הפקידים, שמתפקידם בעצם לעזור לנו כשאנחנו בצרה.” ומוסיפה תירצה: „לא נעים להש־מיץ את אמא, אבל עם אמא כזאת, מוטב להיות יתומים.”

וכשאומרים לה שלמרות הכל היה להם מזל מהשמיים, היא משיבה: „היה לנו מזל מאפרים, לא מהשמיים.”

שרית שי ■

בוגרט זוכה בשוק

בחלל משרדו של איש העסקים הצעיר (28) — צביקה קליפר — עומד תמיד ניחוחם המשכר של הבשמים הטובים והנודעים בעולם.

צביקה קליפר, הוא דור שני של משפחת ייבואני ויצרני בשמים ותכשירי טיפוח לנשים ולגברים.

אביו המנוח, משה קליפר, העביר ב־1936 את עסקיו לישראל ומאז, במשך 40 שנה, מביאה המשפחה לישראל את מיטב יצירותיהם של הגדולים והנודעים ביצרני הבש־מים בעולם; „בית לנון” מפריז (הבשמים „ארפז” ו־„ויה־לנון” לנשים, אפטר שייב ומי טואלט לגברים), „וורט”, „רושה” (מדם ומסייה רושה), „זאן פטו”, „קו־טי” ו„מבלה”.

לקראת חנוכה והשנה האזרחית החדשה מביא לנו צביקה קליפר להיט בינלאומי חדש (אשר עשה חייל באירופה ובארה״ב) סידרת תכשירי טיפוח לגברים הנושאת את השם „בוגרט” על שמו של המפרי בוגרט האגדי.

בסידרה; „אפטר שייב”, „מי טואלט”, קצף לאחר גילוח (חי־דוש בלעדי של בוגרט), סבון ודי־אודורנט.

עתון כלכלי בארצות־הברית, הכתיר את הצלחת בוגרט בכותרת

BOGART SCORES THE MARKET

(„בוגרט” זוכה בשוק).

צביקה מאמין ובטוח גם ביכול־תו לזכות בשוק.

...ושוב
הבנק הבינלאומי
הראשון - ראשון!
תוכנית החסכון החדשה

עוז צמוד
ומשולב

התכנית הקצרה
היחידה, הצמודה
גם לדולר לפי
השער הרשמי.

חינם!
ביטוח חיים
בגובה סכום
ההפקדה

בוא אל
הבנק הבינלאומי הראשון

המנוי

קיבלת חשבון,
אנא, פרע אותו
ב ה ק ד ם.

מחלקת המנויים

מבחר גדול של תמונות ופלקטים של גדולי הציור המודרני והקלאסי — הדבקת מקצועית של פלקטים ו־תמונות.

„לוטוס”, ת״א, רח' אלנבי 101
(מול בית־הכנסת הגדול)

מיכתבים לציפי

רק דברים טובים

מה אתם יכולים לרצות עוד מאחת שהיא בת 16 וחצי, מתולתלת, נחמדה, מחייכת וצוחקת המון, לוקחת הכל בקלות, מקווה תמיד לטוב, חסרת תסביכים למיניהם, בעלת יכולת הבנה ומחשבה, וגם כזאת שנוהגת להעביר ביקורת על עצמה ועל הכלל!

אני בגיל 16 וחצי, לא היו לי אפילו חצי מהתכונות שהיא מוצאת בעצמה. גם היום, עם כמה שנים טובות יותר, אני לא בטוחה שיש לי. אבל אם אתם רוצים לדעת עליה עוד — בבקשה, יש לה, ל(1/48), המון מה להגיד על עצמה, ורק דברים טובים.

„אני די חוצפנית ומאד דוגרית. כמעט בלי חשבון. כשצריך, אך גומרת עם החבר. וחבי חשוב, לדעתי, הוא שאני אוהבת חברה. לא מסוגלת להיות לבד. תמיד מוכרחת חב־רים וחברות, כדי לדבר, לצחוק וכשצריך — גם לריב.

„יש לציין שאני נמשכת יותר לחיצוניות יפה ומקווה למצוא שהפנימיות יפה יותר. אך ברוב המקרים, כפי שנו־כחתי לדעת, דווקא חיצוניות מכוערת היא בעלת אופי טוב ויפה. אז אם אתה חושב שתצליח לעניין אותי, אז, נו כבר... כדאי שתמהר!"

אם בגיל 16 וחצי היא כזאת, תארו לעצמכם איך היא תהיה כשתהיה בת 18. אני בנוקומכם הייתי משקיעה בה אסימון, שתצלצל-כאשר תחדל להיות קטינה.

כולן חנטריש!

זוהי הכרזת־מילחמה גלוייה מצד (2/48) עליכן. „כל אלה שכותבות אלייך הן חנטריש," הוא קובע, ומסביר: כבר שנה שאני מנסה למצוא מישהי ש־היא גם משהו — אבל עד היום לא הצלחתי." הוא לא יעלה בדעתו שאולי גם הוא אשם בכך, לכן הוא חושב ש„כל מה שהן רוצות זה רק לעשות סט־טיסטיקה, ולראות כמה מיכת־בים תקבלנה. או שמישהו אחר השיג אותי, או שיש איזה ש־הוא בחור מאחרי מיכתב של בחורה." אחרי כל זה הוא הח־ליט שאם ההר לא בא אל מו־חמד, יילך מוחמד (ששמו הפר־טי במקרה זה הוא איתן) אל ההר.

אז הנה הוא עומד לפניכן, בגודל טיבעי ובמלוא מערומיו: „חיפאי, סטודנט באוניברסיטת חיפה, מטייל ומבלה בכל הארץ. אוהב לצרף אלי בחורות לכל מיני טיולים משגעים, כולל צלילה, טיסה, דאייה והרבה טיולים רגליים. גילי 26, וגובהי 180 ס"מ. לוקח את החיים ב־קלות ומשתדל לנצל כל רגע בצורה היפה ביותר. לפעמים רומנטי, לפעמים קשוח, קצת משוגע ולא יציב — אבל חביב ונחמד. ספורטאי האוהב גם בחורות ספורטאיות וספורטי־ביות" — ואת ההבדל אתן צריכות למצוא בעצמכן.

אז אם את לא חושבת את עצמך ל„חנטריש", תני לו להרגיש כזה.

נשמה חמה

מקס נורדאו בטח טעה באיזה מקום, כשקבע את סיסמת יהדות השרירים כ„נפש בריאה בגוף בריא." שרירים, ברוך השם, יש היום מספיק. מה ש־חסר זאת הנשמה. ול־(3/48) יש סיסמה ליהדות הנשמה: „נשמה חמה בגוף חם."

אם זה נראה לכם, אולי תי־ראה לכם גם היא עצמה, סטו־דנטית בת 23, „נחמדה עם חוש־הומור ומצבי־רוח משתנים ועוד כמה פלוסים ומינוסים, שמחפשת בחור רציני, עם יכו־לת להקשיב ונכונות להבין."

חוץ מזה הוא צריך להיות גם נחמד וגם מסביבות חיפה. בתור תל־אביבית הייתי אומרת שזה אולי שיא הפארדוכסים.

הזדמנות לקלוט

אם יש לכן נקיפות־מצפון ומוסר־כליות על שלא עשיתן עד היום שום דבר לקליטת העלייה, הנה ההזדמנות שלכן: (4/48) „צעיר אירופאי בן 24, לבד בארץ, המרגיש מאד בו־דד. אומרים שאני בחור נחמד, אבל אני חושב שאני לא מת־אים לארץ. למה? כי עדיין לא פגשתי ידידה מתאימה. מקווה שבעזרתך אכיר אותה. הגיל לא משנה כלל. היא יכולה אפי־לו להיות יותר מבוגרת (נגיד עד גיל 40) אבל נחמדה ומבי־נה, כמו אמא, והעיקר מתל־אביב."

מיכתבי־התשובה שלו אלייך יהיו רצופי שגיאות, כמו המיכ־תב שכתב אלי. אבל העיקר שהוא כותב עיברית שאפשר להבין, וכמו שהבנתי הוא גם מצייר. ואם הבנתי טוב את מסקנות ועדת־חורב, הרי שעד שיקלטו אותו בדרכים המקוב־לות, הוא יזדקן. הייתי רוצה נורא להיווכח ש„קליטת עלייה" אינה רק מליצה ריקה מתוכן.

טיול לחו"ל

אחרי שנתקלה במדורי „בכל מיני דברים שונים ומשונים, שאנשים מבקשים ממך ודרכך," החליטה (5/48) לנסות גם כן. וכשמתתי כבר לדעת איזה דבר „שונה ומשונה" היא מסוגלת להעלות בדעתה, היא הפתיעה אותי בהודעה: „מחפשת שו־תף־חבר לנסיעה לחו"ל, בקיץ 1977."

היא אלמנה, בת 38, פלוס שניים. נחמדה. „וכזה אני רו־צה אותו: „גבוה, נאה ונחמד, אוהב בילויים וחיים טובים במ־לוא מובן המילה, בגיל שבין 40—45, בעל אמצעים וכמובן שיהיה פנוי בשבילי."

מיכתבים לפירסום במדור יש להפנות לכתובת „מיכ־תבים לציפי", ת.ד. 136 תל־אביב. מיכתבים למכותבים במדור יש לשלוח במעטפה כפולה. על המעטפה החיצו־נית יש לרשום את הכתובת הנ"ל. על גבי המעטפה ה־פנימית, מבויילת בבול של 55 אגורות, יש לרשום את מיספרו הסידורי של המכ־תב, רצוי בסיפרות קטנות, בפינת המעטפה.

מיכתב פרס

ייסורי אריה הצעיר

נא לא להיבהל, ולקרוא עד הסוף את (6/48).

„אני תאב את המוות. רק המוות יביא מדווה לייסורי רוחי. היגון הנורא והעוצמה הפראית והנוראה של התאווה יכלו את כל תכלת השמיים שלי ואת כל צבאותי. כל חיילי רוחי וגופי מתים לאט־לאט בכיליון מטריף שאין אחריו תיקווה.

„סגן במילואים. הייתי סמ"פ בגדוד־שיריון לפני שנתיים. ואז היה הנורא מכל. המוות היה טוב ממה שקרה לי. חיינו בבדיקת ציר בגולן עם שני זחל"מים. אני הייתי מפקד הסיור. הסורים היו מנגד.

„הם ירו מיספר פגזים ממרגמה 81 מ"מ, רק כדי להז־כיר את קיומם. רק כדי להזכיר (אז) לעולם שהגבול אינו שקט. אני הייתי באמצע: בין החלטה מדינית גלובאלית לבין המזל המחורבן שלי. בצד היה הצדק. והיו החיים הטובים שלי שלא התערבו ולא הושיעוני במצוקתי.

„הפגז הראשון התפוצץ ליד הזחל"ם הראשון, שבו עמדתי בעמדת־הפיקוד. רסיסיו התע־ופפו לכל עבר. היה רסיס אחד שפגע בי בשפתיים. למע־שה, רובו בשפה התחתונה. כווייה פעוטה בשפה העליו־נה. אבל החיוך שלי נחתם לעד. צרחתי, כאב לי. נזרקתי מעוצמת הכאב האיום לריצפת הזחל. ראיתי את השמיים הטובים מעלי. רציתי שזה יהיה הסוף. ואז בא הפגז השני. הוא התפוצץ כמה מט־רים שמאלה מהפגז הראשון. הרסיסים היו בכל מקום, כמו קודם. מזלי לא היה עמי עוד, כמו קודם.

„שני רסיסים פגעו בגופי. האחד ננעץ בירך הימנית והיה כאב ריגעי. לא חשוב כזה. הרסיס השני פגע ב־אבר־המין שלי. כלומר, רק בפין, בחלקו העליון, לא ב־אשכים. התשוקה קיימת. ה־תאווה קיימת. רק הביצוע לקוי. באותו רגע התפללתי שיבוא עוד רסיס, שיחדור לי למוח ואמות.

„לפני שנתיים וחצי הייתי סג"מ צעיר. אחר־כך סגן צעיר וחתיך. הייתי יושב ב־בתי־קפה ומחייך לשביעיס־טיות ולשמיניסטיות שעברו בדרך מבית־הספר. החיוך שלי המיס את שארית חומות המוסר של בנות נפלאות אלה. אינני מחייך עוד לבנות. אני רואה אותן בדרך מהגימנסיה עם הג'ינס המתוק הזה וליבי תאב את המוות.

„אני רוצה קשר עם ה־שביעיסטיות והשמיניסטיות שלי, ציפי. זה הדבר החשוב לי בכל החיים." שמו הפרטי הוא אריה. מכאן הכותרת.

* * *

מכתב פרס השבוע ובכל שבוע — מזכה את שולחו בשי — מתנת חברת הדס, בשווי של 200 ל"י. הפרסים נשלחים לזוכים בדואר.

הדבר הזה, שנראה כמו כוכב־שעווה או חרסינה, הוא יצור חי, נושם, ואפילו סכסי, למרות שבסך הכל מלאו לו 11 שנה. זוהי אווה יונסקו, הידועה בשם הבמה שלה, לרה ונדל, שהיא הלוליטה התורנית של סרטי־המין האירופאים. אווה, בת לאב אמריקאי ולאם גרמניה, השלימה לאחרונה את הופעתה בסרטו האירוטי של הבמאי האיטלקי פייר מרג'יה מלדושצנצה, בו הופיעה בעירום ובקטעים אירוטיים. אמה, אירנה יונסקו, שהיתה שחקנית בעצמה, מלווה את בתה על במת הצילומים, אינה מגלה התנגדות לסצינות־המין בהן משתתפת בתה: „כשהייתי אני בת 11 — שכבתי עם המורה שלי. ולא תאמינו — זה היה הוא שחשש ממני." אחרי הצהרה כזאת, אין לי ברירה אלא לפתוח את המדור גם לבנות 11.

פנויה להובלה

ל(7/48) יש בעייה: „אין אצלי קורלציה בין הגיל הכרונולוגי והגיל השכלי־רגשי. אני מרגי־שה את עצמי צעירה בי־עשר שנים לפחות, ואי־נני בטוחה שזה תורם למצב.

„לעיתים יש לי הר־גשה שכל הבחורים הנחי־מדים כבר נשואים, אך עדיין אני מקווה לפגוש אחד נחמד, פנוי להו־בלה. שמא אעשה זאת באמצעותך? זוהי משי־מה קשה אך לא בלתי אפשרית, כי אם הגיעו כבר לירח ולמאדים, אז גם בעייתי תיפתר. בסך־הכל אני רוצה רק בחור אחד. ובוודאי ישנו באי־פה אי־שם אחד חמוד, טוב, נבון ומבין, אשר ב־משך 29 שנות רווקותי לא פגשתיו ואשר יתע־ניין אולי להכיר מקרוב בחורה שחרחורת שמת־נשאת 175 ס"מ מעל פני האדמה..."

עכשיו, כשכל המשי־איות האלה שוכבות בגי־לל העלאת דמי־הביטוח, אולי יתפנו כמה מהנה־גים בשבילה להובילה?

אף אחד לא מכיר את פניך כמוך
חוץ מאתנו- adas
תכשירי יופי לזוכים במדור

במדינה

(המשך מעמוד 30)

כמובן, באטלנטיק־סיטי. במוטל ישראל. אוכל ישראלי, שירים ומחולות ישראליים, תיזמורת ישראלית וכוכבים ישראליים. יוצאים ביום שישי, חוזרים ביום א׳ ב־ערב ואפשר עוד להספיק לבלות את מוצאי יום ראשון בצוותא, שהוא כמובן מועדון ישראלי.

עם ישראל חי, בניו־יורק.

הודו לארצות־הברית

„יורדים אתם? לאומנים תהיו לנו!"

במיסעדת באבא בניו־יורק חוגגים את חג־ההודייה האמריקאי. מדי־ערב חוזרת תחנת־השידור הישראלית כאן ישראל על ההודעה המשמחת של המיסעדה הישראלית, ללקוחותיה הישראליים, בעיב־רית, על תרנגולי־ההודו האמריקאיים, ש־ישחטו במיוחד לרווחתם ושימחתם של הישראליים היורדים, הנושרים והנמושות, שיודו בעיר הקודש היהודית ניו־יורק על הגירתם לארצות־הברית.

עדיין לא ברור אם תחנת־השידור ה־ישראלית תקרא ליורדים מארץ־הקודש לחוג גם את חג־המולד, אך שופר התעמולה הלאומנית של ממשלת ישראל בניו־יורק, איבד כבר מזמן את חוט־השדרה שאולי היה לו עם היווסדו.

בהנהלתם של שני ישראלים יורדים, נילי ינאי וחיים קינן, הפכה תחנת כאן ישראל לקאריקטורה נלעגת של המישטר בישראל, ושל המימסד היהודי בארצות־הברית. התחנה פועלת על גלי הרדיו של תחנת הפרווורטס, כלי־הביטוי של מיפלגת־העבודה היהודית בארצות־הברית, ומיעוט המודעות־בתשלום בה מעיד, כי קרן סודית תומכת בה במישרין או בעקיפין.

הכנסותיה של התוכנית מפירסום אינן יכולות להגיע ליותר מכמה מאות דול־רים בשבוע — סביר להניח כי הקלטות הרדיו מקול ישראל בירושלים, והשי־מוש החופשי והממושך בקווי־הטלפון מניו־יורק לירושלים ובחזרה, ממומנים מכספיו של משלם־המיסים הישראלי, המ־שלם בדרך זו את הוצאות התעמולה של ממשלת ישראל לנתיניה לשעבר, באר־צות־הברית.

התבוללות דו־לשונית. בארצות־הברית, מדינה שבה הגיעו אמצעי־התיקשורת, עיתונות, רדיו וטלוויזיה ל־מידה של שלימות טכנית, ביצועית, לשו־נית — מהווה כאן ישראל את נציג הפי־גור בתיקשורת ובהסברה של מדינת ישראל. חיים קינן שולט קצת יותר בש־פה העברית מחברתו נילי ינאי, המתקשה בקריאתם של טכסטים פשוטים ובסיסיים ביותר בשפת מולדתה הקודמת.

אם מיוזמתם הפרטית או לפי תכתיב של הקונסוליה הכללית בניו־יורק, מוסי־פים מנהלי־קרייני התחנה פרשנות מדינית לחדשות החלקיות והמגמתיות. כך, למ־של, הכתירה נילי ינאי את הידיעה על החלטת הוועדה המדינית של עצרת האו"ם בדבר זכותם של העקורים מהשטחים ה־כבושים לחזור לבתיהם, ברצועת עזה ובג־דה המערבית, כ„החלטה אבסורדית" ו־את הידיעות על הדיון בכנסת, בנושא פגישותיהם של חברי המועצה למען שלום ישראלי־פלסטיני, כ„פגישות עם נציגיהם של אירגוני המרצחים..."

בזמן האחרון נוספו לחדשות (במיבחר ימני־קיצוני של רם אורן, כתב ידיעות אחרונות בתל־אביב) ולכתבות הסלקטי־ביות של שידורי ישראל מירושלים, גם שיחות־פרשנות של עיתונאים, בשמות נכונים או מדומים, בעיברית, מארצות־הברית. חיים הרצוג, שגריר ישראל ב־או"ם, הוא אורח קבוע בתחנה, והידיעות ממישרד דוברו תופסות בדרך־כלל מקום מרכזי בה כשהקריינים מתמוגגים מחוכ־מתו ותוקפנותו של האלוף־השגריר.

אחת המודעות המשודרות דרך־קבע ב־כאן ישראל מבשרת על מועדון בצוותא, המייועד לישראלים וממומן על־ידי ה־סוכנות היהודית. זהו הקו המנחה של מערכת ההסברה והתעמולה הממוסדת לישראלים היורדים בניו־יורק: יורדים אתם? לאומנים תהיו לנו. מסיבות חג־ההודייה האמריקאי הן הסממן הבולט ביו־תר להתבוללות הדו־לשונית והדו־לאו־מית, עיברית־אנגלית, ישראלית־אמריק־אית, שהממשלה בישראל מעודדת בק־הילה הענקית של היורדים בארצות־הברית.

קשקשת 2048

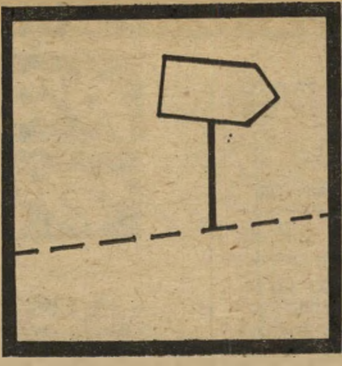

הפעל את דימיונך ונסה למצוא לציור שלמטה כותרת מתאימה, אשר תסביר מה אתה רואה בו. הצעות לכותרות יש לשלוח לפי הכתובת: „קשקשת", ת.ד. 136, תל־אביב. ההג־דרות הקולעות ביותר תפורסמנה, ובעליהן יזכו בכרטיס כניסה זוגי לקולנוע **דרייב־אין** בתל־אביב, קול־נוע־המכוניות היחיד בישראל.

קשקשת 2046

- מיגדל ל"יזה.
  טלי בלום, רח׳ אנדרסן 3, רמת־אביב, תל־אביב
- נישואין נוסח אינפלציה: הרי את מקודשת לי בטבעות אלה.
  שאול יהישלום, רח׳ אורלנסקי 7, פתח־תיקווה
- אצבע אלוהים נושאת את סירי־טי־ההקלטה של פרשת ווטרגייט.
  יוסי ק., מ"א 2194584, ד"צ ב/2182, צה"ל
- פעם, כשללירה היה מישקל, דבר כזה לעשות לא היה קל!
  זיו הדם, רח׳ למרחב 66, רמת־השרון
- תנו לי מישענת, וארים את העולם!
  יוסי יוגב, רח׳ קיטרוני 10, פתח־תיקווה

השבוע בדרייב־אין
בשעה 5.30
וולט דיסני
„פוליאנה"
בשעות 7.30—9.30
צ׳רלס ברונסון
„שמש אדומה"

אנו מחפשים בתים חמים
עבור חתלתולינו חמודים
אגודת צער בעלי חיים

רחוב פלמה 30, יפו,
טל. 827621

תשבץ העולם הזה 2048

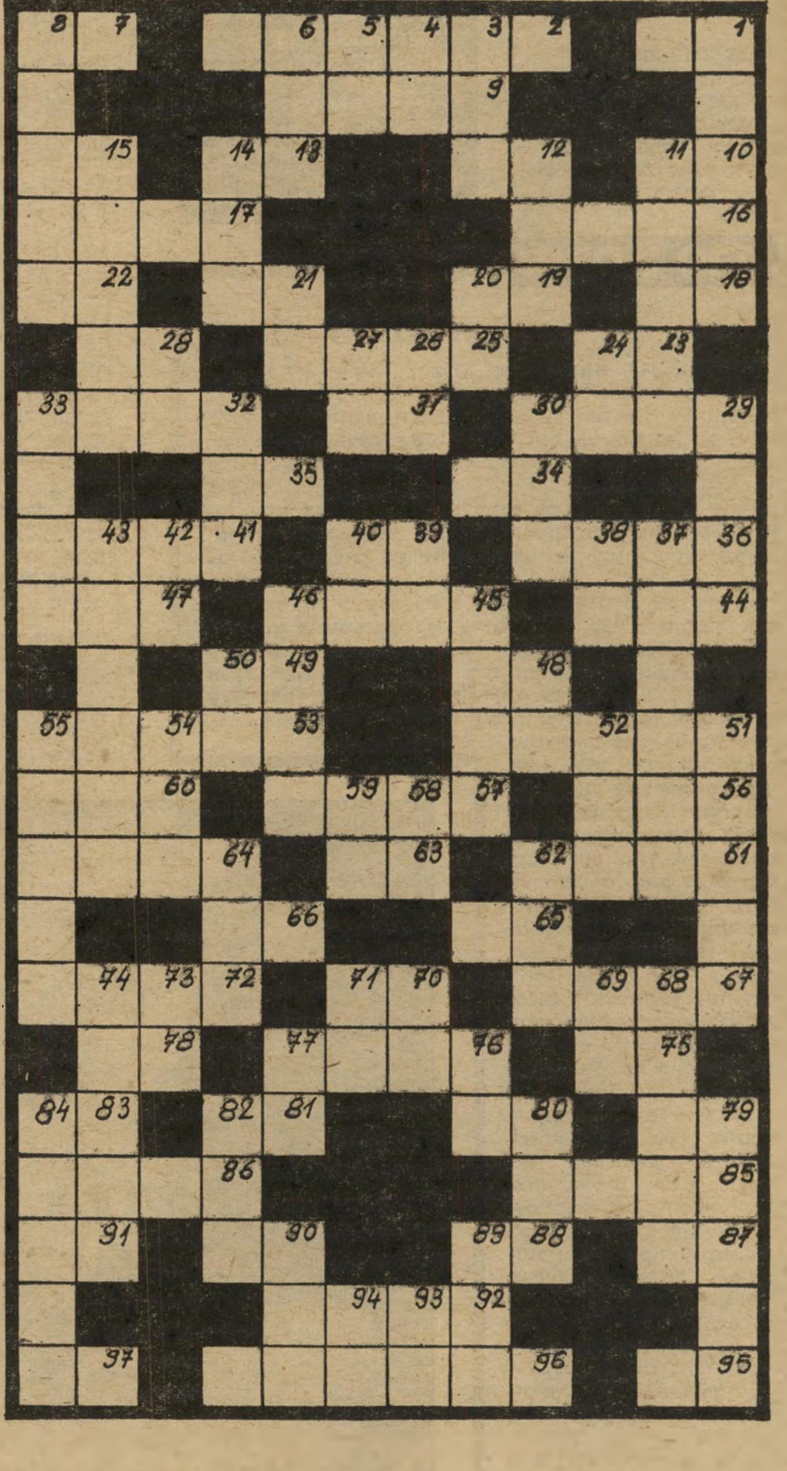

מאוזן:

1. חומת־מים; 2. לויאליות; 7. מועד; 9. מרה; 10. קריאת־צער; 12. בן־אדם; 13. קוסם; 15. מילת־קריאה; 16. כלי־נשק נוח לטילטול; 17. סודות; 18. הברת־קריאה; 19. מכשף; 21. מחייתו־יער; 22. משקה ביתי; 23. ארמדה; 25. סקלה באב־נים; 28. מרנן; 29. עושה חיים משוגעים; 31. מעצב את הבצק; 32. למה?; 34. תנועת־מים בים; 35. אבר־תנועה; 36. עשרת־אלפים; 30. שמא; 41. מרחם; 44. מידת־לח קדומה; 45. שובב; 47. סיגנון; 48. מופע, באנגלית; 49. הווה, קיים; 51. תיקווה; 53. תרדמה קלה; 56. מן הגפיים; 57. מצויים בכל רכס; 60. בלתי־מתורבת; 61. שנף; 63. נרו יאיר (ר"ת); 64. מש־משת להוצאת גחלים מן האש; 65. נועם, רכות; 66. אחוריים; 67. הנה, לכאן; 70. מתרחש; 72. ממוצרי־החלב; 75. צאצאה; 76. מיופה־כוח; 78. ככה ולא אחרת; 79. מספיק! 80. מנעול פטנטי; 81. תמים; 83. בהמת־משא טיבטית; 85. יוהרה; 86. מין אבן טובה; 87. מתווי־הנגינה; 88. בתוכם; 90. סוג; 91. קינה; 92. ההסתכלות ותוצאותיה; 95. נודד; 96. סקרנות, חטט־נות; 97. רך בצאן.

מאונך:

1. תחזית, צפיית העתיד; 3. אתמול בלילה; 4. אדון; 5. מאור קטן; 6. סופו של מוהם; 8. טמונה, צפונה; 11. התע־וררות; 12. יובל; 14. כסות לרגל; 15. נמל־התעופה של לונדון; 20. חושב, שוקל; 21. מתווי־הנגינה; 24. מטבע יפאני; 26. רגל ללא התחלה; 27. זז ממקומו; 28. רוח רעה; 29. אור גדול; 30. הברה; 32. דאבון, אכזבה; 33. תבל; 37. שכונה בירושלים; 38. צאצא; 39. זכר בבקר; 40. שוקט מזעפו; 42. מונח בתורת־החשמל; 43. סרבל־עבודה; 45. טיפשה; 46. ללא כסף; 48. שייך ל־; 50. כינוי; 51. ארוכה, צרי; 52. מדווה, מחלה; 54. חרש־ברזל; 55. המאהב שלה; 58. מזמר; 59. מכינויי האלוהות; 62. מאכל חיוני; 64. משמש באתלטיקה־קלה; 68. נקבת האריה; 69. סיומת לרבות; 70. נורה מן הקשת; 71. בשבילי; 73. אביון, דל; 74. אילוץ; 76. נזכר לעיל (ר"ת); 77. מופיע פיתאום; 79. נס קטן; 80. מעמסה; 82. מין בורג; 84. ציבור הומוגני; 89. חומר המשמש לחיזוק שמשות; 90. זה; 93. יחידת־שטח; 94. סופה של סין.

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

גליון „העולם הזה", שיצא לאור לפני 25 שנה בדיוק, נקט עמדה לצידם של הימאים שמרדו במימסד ההסתדרותי. עורך־השבועון נעצר, בעוון הדבקת כרוז „קריאת אחים לימאים" *. מועצת פועלי חיפה, גייסה „מתנדבים" על־מנת שיתפסו את מקומותיהם של המורדים על האוניות. שר־התחבורה שלח מאות צווי־תנועה לגיוסם המלא של הימאים ומנהיגיהם. אבא חושי, ראש־עיריית חיפה, ו„היד החזקה" של מועצת פועלי חיפה טען: „צריכים להילחם עד הסוף. יש ללמד לקח, אחת ולתמיד, את כל אלה העלולים לחשוב ביום מן הימים שאפשר לשבור את ההסתדרות." חושי אף הרחיק לכת וטען כי המרד כולו נערך לפי הוראה קומאינפורמית** מפורשת — וההוכחות היו כה סודיות עד כי לא היתה אפשרות לפרסמן. טענה נוספת של אבא חושי היתה: קיים אירגון בינ־לאומי להברחת סמים משכרים וסחורות אחרות. אירגון זה, שהיו לו חברים מבין הימאים, מסובך איך־שהוא בכל העסק־ביש — לדברי חושי.

נוסף לדיווחים מ„מרד־הימאים", השבוע לפני 25 שנה, פירסם „העולם הזה" כתבת־ענק בלוויית תצלומים מאת יחיאל בשן על השוק־השחור, תחת הכותרת „המגיפה השחורה". כתבה מצולמת נוספת היתה זו של דוד רובינגר, כיום צלם „טיים מגאזין" בישראל, על מיבצע־ראווה חינוכי של מישטרת ישראל למניעת הפרת תקנות־התנועה. בכתבה זו היה רובינגר העיתונאי הישראלי הראשון, שנסתייע בהכנת כתבתו בהליקופטר. במדור המצולם „במוקד" הובאה תמונתו של יוסף הוניגמן, לרגל התחדש מישפטו שבו הואשם בפשעים נגד האנושות. כתבה נוספת במדור „המדינה" עסקה בחניית־הביניים של היאל־מאר שאכט, אשף־הכספים של היטלר, בלוד, שהעניק ראיון לעיתונאים ישראלים.

בשער הגיליון הופיעה תמונתה של רחל לוי, צעירה ירושלמית, שעברה את מילחמת־השיחרור בניר־עם, מול הפלישה המצרית. רחל, שנפצעה ושוקמה לאחר־מכן, על־ידי קבלת מיזנון מטעם מישרד־הביטחון, ולא היה בכוחה לעבוד בו, החלה לעבוד כ„הנערה המרחפת" בהצגת יוקי והקוסם, ממופעי־הבידור המקובלים של אותה עת.

„העולם הזה" 735
תאריך: 29.11.51

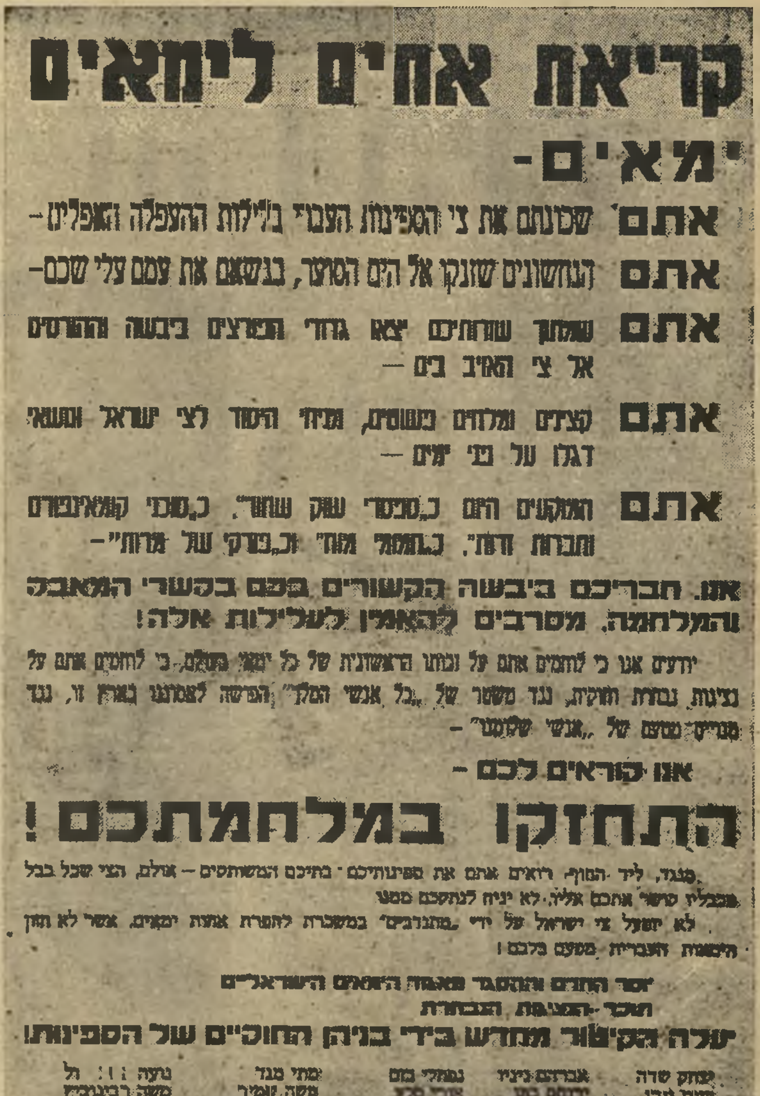
קריאת אחים לימאים
ימאים -
אתם שכוונתם את צי הספינות העברי בלילות ההעפלה והאפלה -
אתם הנחשונים שזנקו אל הים הסוער, בנשאכם את עמכם עלי שכם -
אתם שמתוך שורותיכם יצאו גדודי הפורצים ביבשה והפורשים אל צי האויב בים —
אתם קצינים ומלחים כשווים, מיסדי היסוד לצי ישראל ונושאי דגלו על פני ימים —
אתם המוקעים היום כ„מבריחי שוק שחור". כ„סוכני קומאינפורם ותבערות זרות". כ„תומכי מאן" וכ„פורקי על מרות" -
אנו. חבריכם ביבשה הקשורים בכם בקשרי המאבק והמלחמה. מסרבים להאמין לעלילות אלה!
יודעים אנו כי לוחמים אתם על זכותו הראשונית של כל ימאי בעולם, כי לוחמים אתם על נציגות נבחרת חוקית, נגד משטר של „כל אנשי המלך" הפרושה לצמרתנו בארץ זו, נגד מבריח מטעם של „אנשי שלומנו" -
אנו קוראים לכם -
התחזקו במלחמתכם!
„מגד, ליד הסוף רואים אתם את ספינותיכם בתיכם המשותפים — אולם, הצי שכל בבל מבליח קשרי אתכם אליו. לא יניח לנתקכם ממנו
לא ישפל צי ישראל על ידי „מתנדבים" במשכורת להפרת אחוות ימאים, אשר לא תתן הימאות העברית מטעם בלבכם!
יסוד החוגים והמסגר מאגוד הימאים הישראליים
חבר־הנציגות הנבחרת
יעלה הקיטור מחדש בידי בניהן החוקיים של הספינות!
יצחק שדה, חיים גורי, אורי אבנרי, חיים הפר, ירוחם כהן, מתי מגד, משה רבינוביץ

הכרוז שהופץ בת"א, חיפה וירושלים לתמיכה בימאים

„אין הממשלה גרועה מן הציבור שבחר בה וסובל אותה" ★ האם ניתן ב־400 שוורים להשביע מדינה שלימה? ★ ישראל רוקח: „תשלום מס אינו חובה אלא זכות!" ★ 11 החדרים של שדה

קול יחיד

...ישנה בארץ התמוטטות כללית של המוסר. נהרס ונשבר רצון ה־הקרבה העצמית, רצון ההתנדבות. אין זה מיקרה שדווקא במיקרה הימאים נתנו למילה „מתנדב" פירוש־זנונים חדש, כשם־נרדף לתואר „מפר שביתה". כל התחדשות, כל צעד קדימה מתוך הבוץ והרפש של התנוונות הנוכחית, חובה עליהם ל־התחיל מכאן.

נוח ביותר להגיד: אשמה הממשלה, או אף: אשם המשטר. זה פותח אפיק רחב להכרזות. החלטות, אסיפות וכינוסים.

אפיק לאן? למבוי סתום. שהרי אין הממשלה גרועה מן הציבור שבחר בה וסובל אותה. כיושבי עיר, כן ראשיה.

יש טענות רבות מאד אל הממשלה, אל המישטר כולו — על מדינאיו, מפקדיו, סופריו, עיתונאיו, מחנכיו. כשהיו צעירים שימשו דוגמה להקרבה עצמית, להגשמה אישית. בתוקף סמכותם המוסרית הזאת ביצעו מהפכה גדולה בחיי העם. אז לא עמדו בראש, אלא הלכו בראש, לא תבעו מאחרים את אשר לא היו הם הראשונים לקיים בעצמם, על גופם. כל זה מת — כי עייף הדור, אינו מסוגל למאמץ־בתולין.

במצב של התנוונות מוסרית, של ציניות, של אובדן האמון, חייבת כל מהפכה להתחיל בלב מחולליה.

היא תתחיל שעה שעשרים או חמישים, או מאה צעירים בעלי חוט־שדרה, בעלי „דם", יכריזו: החל מן היום נהיה אנחנו אחרים. החל מן היום נתבע מעצמנו, נקיים בעצמנו — לפני שנבוא ונדרוש מאחרים.

במילים אחרות: המהפכה השנייה תתחיל ברגע שתקום סמכות מוסרית חדשה, סמכות חלוצית חדשה. ברגע שיימצאו שוב צעירים, ויהיו גם קומץ זעיר, שיהיו טהורים מן המגיפה הכללית של שחיתות ורדיפה אחרי הנוחיות, הבצע והמותרות.

יש צורך בסמלים חדשים, שלא יהיו שוב ריקים מתוכן, שסביבם יכולים להתלכד כל הטובים והיפים, כל אשר יש להם דם ועוד משהו — סמלים של מעשים, של הגשמה עצמית, של הליכה בראש.

אפשר לומר שזוהי גישה רומנטית, אוטופית. זו אמת. אולם מה נעשה — בדור זה ובדור הקודם — שלא בתוקף הגישה הרומנטית והאוטופית?

אמת, אי־אפשר להביא המונים לנגב. אך אפשר להביא את הנגב אל ההמונים.

העורך

* עורך „העולם הזה" נעצר ביחד עם השחקן „בומבה" צור, והשניים שוחררו בערבות של 50 ל"י כל אחד, על־ידי חצקל איש־כסית.

** קומאינפורם ארגון־העל של המיפלגות הקומוניסטיות במיזרח־אירופה, בראשית שנות ה־50'.

העם

הענק והנער

לא אסון המטוס של אל־על שהתרסק בשווייץ *, ולא מילחמת־האחים בעין חרוד **, הסבו את עיני הישוב שהיו נשואות, במשך כל השבוע, אל הים.

אף כי רוב־רובם של האזרחים הסתפקו בתפקיד של צופים במאבק של דויד הקטן בגוליית המשוריין, ידעו גם הם שתמונה זו עלולה להיות לנקודת־מיפנה בתולדות המדינה *** — ההכרעה אם תשלוט בה רוח הענק הפלישתי, או רוחו של הנער הרועה שעזב את עדרו והלך לחזית.

בתנ"ך ניצח דויד. אולם למעשה לא היה הדבר חשוב. גם אילו היה גוליית עורף את הנער החוצפני, היה מעשהו נשאר מופת לאחרים: עצם העובדה שאפשר בכלל לקום נגד הפלישתי, ולהתמודד איתו, הוא שיצר היסטוריה.

* באותו שבוע התרסק בשווייץ מטוס „אל־על". היחידי בתולדות החברה, מלבד מטוס נוסף שהופל שנתיים מאוחר יותר על־ידי מטוסי־יירוט בולגריים, מעל שמי בולגריה.

** בעין־חרוד החלו מתנהלות מדי יום, תיגרות־ידיים, ומאחריהן ניסיון של אנשי מפא"י להשליט את מרותם על אנשי ה־מיעוט המפ"מי (אנשי אחדות־העבודה, ש־היוו ביחד עם השומר הצעיר את מפ"ם הגדולה).

*** כיום נוטים, חוקרי מדעי־החברה באוניברסיטאות, לראות בדיכוי „מרד־הימאים" את סוף עצמאותו של דור תש"ח.

המשק

„מתי נקבל בשר?"

טלפונאיות הצירויות הזרות צילצלו ללא הרף לאגף־המזון של מישרד־המיסחר־והתעשייה, בבקשן תשובה לשאלה החוזרת ונשנית: „מתי נקבל בשר?".

שביתת הקצבים, הנמשכת זה שבועיים, פגעה למעשה רק בצירויות חוץ. הקצבים ניצלו את בוא המישלוח של 400 שוורים תורכיים, הכריזו על שביתה בדרשם את העלאת מתח הרווחים.

אולם אגף־המזון לא נזדעזע: 400 ה־שוורים לא היו מספיקים אלא לחלוקה מצומצמת לאיזור אחד בלבד. השוורים נשחטו לצרכי בתי־החולים, וכשאזל הבשר לא היה צריך להיחפז לבוא לכלל הסדר עם הקצבים.

הנפגעים היחידים בסופו של דבר: נציגי ארצות הגוש־המזרחי, חסרי הדולרים.

אנשים

● כשהתנגד חבר־הכנסת **ישראל רוקח** להקלות מרובות מתשלום המיסים העירוניים, הביע את דעתו, שלוותה ב־חיוך־הסכמה של שר־האוצר, **אליעזר קפלן** כי תשלום מס איננו חובה אלא זכות. כאשר שאל אותו איש הפועל ה־מזרחי, **אליהו גניחובסקי** *: „מותר לצטט אותך (כשידונו במיסי הממשלה)?" לא נרתע רוקח והשיב: „כל דבר טוב שלי, רשאי אתה לצטט!".

● אמר **יהושע אייזיק אשל**, ל־שעבר סגן־אלוף בצה"ל וכיום מנהל מחלקת המטעים של יכין, מוותיקי מפא"י וגיסו של **משה שרת** כאשר השתתפו בצערו על כך שבנו **נמרוד אשל**, מנהיג המורדים, גורם צרות לו ולמיפלגתו: „עלינו להכיר בזאת שקם לנו דור צעיר ה־דורש תיקונים, ושיש להתחשב בו."

● ואילו **האלוף יצחק שדה** העיר על יחס ההסתדרות לימאים: „אבא המכה את בנו כל יום, סימן שהוא אבא רע." אחר קרא יצחק שדה בדבר שיש לו וילה בת 11 חדרים ביפו, חייך: „בוודאי לקחו בחשבון גם את תאי האפרוחים בלול שלי."

* אביו של העיתונאי דב גניחובסקי.

מולוי * : „....להסתער בראש מורכן אל תוך החרא, מבלי לדעת מי חירבן כנגד מי, ולא באיזה צד כדאי לי להיתקע... כל איש ואיש מונה את עכבריו..." מוראן : „....מה לחשוב על שבועתם של האירים, הנאמרת כשיד ימין מונחת על הקדושים ושמאל על אבר־הזכרות ?

„להתפורר, גם זה לחיות..."

א. „בור אחר מאשר בור השופכין..."

סמיואל ** בקט, סופר אירי גולה־מרצון, המתגורר בפאריס וכותב צרפתית ***, נתפרסם בעולם בזכות מחזהו ממתינים לגודו. למרות שבקט זכה בשנת 1969 בפרס נובל לסיפרות, הרי הוא ויצירתו עדיין נחשבים כבלתי־מפוענ־חים. סיפרו מולוי ראה באחרונה אור בתרגום מעולה לעיברית.

הסיפור מתחלק לשני מונולוגים, האחד של מולוי עצמו, והשני של החוקר מוראן ז'אק.

מולוי, זקן ושכיב־מרע, שוכב במיטתו : אני פה בחדר של אמא שלי. זה אני שגר בו עכשיו. אני לא יודע איך הגעתי לכאן. כאמבולאנס אולי, באיזשהו רכב בכל אופן. עזרו לי. מעצמי לא הייתי מגיע... מולוי, שהוא נכה ברגלו, כלוא במיסגרות של עולם תת־אירוטי : ...לדבר על אופניים ועל צופרים, איזו שלווה, למרבה הצער, לא בזה העניין, אלא בזו שהוציאה אותי לאור העולם דרך החור של התחת שלה, אם זיכרוני עומד לי... הוא עסוק בהגדרת עצמו ועולמו תוך חיפוש בלתי־נלאה אחר אימו החירשת־פלגמטית : ...לכן, בתקופת האילוף, ברגע שהקשתי ארבע נקישות על קודקודה, תקעתי לה שטר כסף מתחת לאף או לתוך הפה. תמים שכמותי ! הלא נראתה כאילו איבדה לגמרי אם לא את מושג המידה, לפחות את היכולת למנות מעל לשתיים... אך למרות מצבה, חב לה מולוי את חייו ואת תהיותיו : ...יודע אני, שעשתה הכל כדי שלא יהיה לה אותי, פרט, כמובן, לעיקר, ואם מעולם לא עלה בידה להפיל אותי, זה מפני שהגורל הועיד לי בור אחר מאשר בור השופכין...

העולם החיצון, בעיניו של מולוי, מקביל לבור־שופכין, למרות הגדרת־החיים החיונית שלו : ...להתפורר, גם זה לחיות. אני יודע. אל תעייפו אותי... ומתוך שיברי זיכרונותיו וחוויותיו מסתבר, כי משך תקופת־זמן לא־מוגדרת חי חיי נוודות יחד עם אופניו, שעליהם רכב למרות רגלו הפגומה, כשהוא משולל שורשים או שייכות כלשהי : ...מעולם לא הייתי אדם החלטי במיוחד, זאת אומרת, הנוטל החלטות, כי אם אחד הנוטה להסתער בראש מורכן אל תוך החרא, מבלי לדעת מי חירבן כנגד מי, ולא באיזה צד כדאי לי להיתקע...

מולוי מנסה ליצור רצף מזכרונותיו, ללקט את ההווי שלו ושל אמו, של נדודיו והעולם הסובב את הכל. הוא מלגלג על ערכי העולם־המערבי, על מוסד „המישפחה" : ...כה זקנים היינו, היא ואני, היא ילדה אותי בהיותה צעירה בשנים, עד כי לזוג שותפים זקנים דמינו, ללא סכס, ללא קירבת מישפחה, נושאי אותם זיכרונות, אותן טינות, אותה ציפייה לבאות. מעולם לא קראה לי בן... אולי היא חשבה שאני אבא שלי. אני לקחתי אותה בתור אמא שלי והיא לקחה אותי בתור אבא שלי... מניסיונות ההגדרה של מולוי בנושא קירבתו לאם, הוא עובר לפרט את מיכלול בעיותיו וחוויותיו המיניות. בסרקאזם מריר הוא מבטל את ערך המין, ואומר : ...ואילו הורידו לי כמה אשכים באותה הזדמנות לא הייתי פוצה פה. כי מהאשכים שלי, משתקשקים בחצי השוק בקצה שרוך רזה, לא היה מה לסחוט יותר, עד כדי שאף לא היה לי חשק לסחוט מהם משהו, יותר השתוקקתי לראות אותם נעלמים...

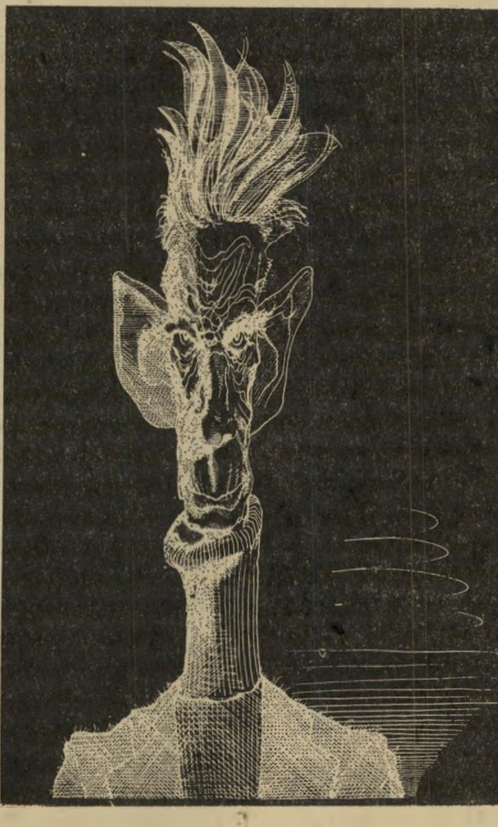

סמיואל בקט

מולוי מספר לעצמו ספק־חוויות ספק־סיפורים כמו על : שעון ששעון מותח וקובר טרם מותו, ואשר גלגליו המעוקמים ידברו יום אחד על אלוהים ועל משיחו בפני התולעים... ובשיחזור זיכרונותיו הוא נזכר כיצד דרס את כלבה הנוטה־למות של לוס, והיא מביאה אותו לביתה, על־מנת שימלא את מקומו של כלבה המת. השנים עוברים סידרת חוויות המעמידות באור מגוחך וביקורתי את ההתבהמות המינית של האנושות המצוייה בפער לעומת האינטלקט כך שסולם־הערכים המיני של החברה־המער־בית זוכה להצלפותיו של מולוי : לא אוסיף איפוא אלא הערות ספורות אלו, והראשונה שבהן הנה שלוס היתה אשה שמוחה באופן יוצא מן הכלל, מבחינה גופנית, כמובן, במידה כזו שאף הערב, בשקט היחסי בלבד של משכני האחרון, עודני תוהה אם לא היתה גבר, או למצער, אנדרוגינוס. היה לה קלסתר עוטה פלומה קלה, ואולי אני הוא המדמה שכך, לטובת הסיפור ? מה מעט ראיתי אותה, המסכנה, ומה מעט הסתכלתי בה. וקולה, האם לא היה עבה באורח מחשיד ? כך היא מופיעה לנגדי היום. אל תתענה, מולוי, גבר או אשה, מה זה ככר משנה ? אבל איני יכול שלא להציג בפני עצמי את השאלה הבאה. האם יכלה אשה לעצור בי מחתירתי אל אמא שלי ?...

בהמשך חיפושיו, מחטט מולוי אחר פרשנותו לתחושות ה„אהבה" : ...חוץ מזה, ברשותכם, נניח לאמא שלי מחוץ לעניינים אלה. אלא מישהי שיכלה להיות אמא שלי, ואפילו, אני חושב, סבתא שלי, אלמלא יד המקרה שרצתה אחרת. תראו מי מדבר עכשיו על מקרה. היא היתה זו שערכה לי הכרה עם האהבה. היא נקראה בשם הרוגע רות, אני חושב, אבל אינני יכול להבטיח שכך. אולי נקראה אדית. היה לה חור בין הרגליים, אוה, לא פי חבית, כפי שראיתי בדמיון, אלא חריץ, ובזה הייתי שם, ליתר דיוק, היא היתה שמה את אבר הזכרות כביכול שלי, לא בלי קושי, אני הייתי דוחף וגונח עד שפלטתי או עד שוויתרתי על זה, או עד שהיתה מתחננת בפני להתקפל. משחק שטותי, אם אתם שואלים אותי, וגם מעייף, לטווח ארוך. אבל הייתי מתמסר לו בלב חפץ למדי, בידיעה שזוהי אהבה, כך היא אמרה לי. היא היתה גוהנת מעל הספה, בגלל השיגרון שלה, ואני הייתי משחיל לה מאחור. זו היתה התנוחה היחידה שיכלה לסבול, בגלל הלומבאגו שלה, בעיני זה נראה טבעי, כי ראיתי איך הכלבים, והתפלאתי כשגילתה לי שאפשר לנהוג אחרת... כמה מגוחך, ואבסורדי, נראה לאחר הקטע הזה, העיקרון של החוק המישפטי בעולם־המערבי, העוסק ב„בעילה שלא כדרך הטבע".

ב. „למיטבח בא כלב"

מולוי נמלט מביתה של לוס, בעוד היא מתנחמת בישיבה ליד הקבר של כלבה הנוטה־למות, שאותו דרס מולוי. קבר הכלב הוא סיטואציה חוזרת ביצירתו של סמיואל בקט. בפתיחת המערכה השנייה של ממתינים לגודו * קיים שיר הפתיחה, שהוא אירי במקורו, ואף הושר בזמנו בארץ : למיטבח בא כלב / דג כזו גנב / סכין תפס אז הטבח / ואותו טבח // כלבים רבים אז באו / קבר הם חפרו / והקימו מצבה / וכתבו עליה // למיטבח בא כלב...

בחיפושיו אחר בית אמו נקלע מולוי לשהייה מוזרה על שפת־ים, שם הוא מצטייד במלאי של חלוקי־אבן למציצה : ...אבל אני קורא לזה אבנים. כן, בפעם הזאת אגרתי מלאי נכבד. חילקתי אותן שווה בשווה בין ארבעת הכיסים שלי ומצצתי אותן בזו אחר זו... הוא ממשיך ומדמיין שיחות בינו לבין אמו החירשת־פלגמאטית, דש בבעייה שאינה נותנת לו מנוח : מדוע נטשה אותו אמו ? מולוי ממשיך בנדודיו־חיפושיו אחר אמו, ונקלע ליער אפל, שהוא למעשה לעג לפגאניות אירופאית, המושרשת ביצירות סיפרות רבות אחרות. סיפור נדודיו מסתיים בדרך בלתי־מובנת, כשהוא במיטתו, מיטת אמו, ואינו מסוגל אפילו לברר אם אמו חיה או מתה.

ג. מוראן בעיקבות מולוי

מוראן הוא חוקר, הנשלח על־ידי יודי האלמוני, באמצעות גאבר, לחפש את מולוי ולעזור לו. מוראן, יחד עם בנו ז'אק, מתעתדים לצאת יחדיו. קיים כאן אלמנט פארודי על הסוכן־החשאי, הגיבור האמיתי של המאה ה־20 בתרבות־המערבית. טרם יציאה בוחן מוראן את החיים הסביבתיים שלו, החל מסיר המתבשל בביתו : ...נזיד אירי. תבשיל מזין וחסכוני, קצת כבד לעיכול. כל הכבוד לארץ שאת שמה הוליך לפניה... אחר הוא הולך לכומר לבדוק אם בנו התפלל בכנסיה, ולספר לו : ...שהתרנגולות שלי גרמו לי הרבה דאגות וביחוד התרנגולת האפורה שלי, שאינה רוצה להטיל יותר ולא לדגור וזה למעלה מחודש ימים שהיא יושבת לה, מבוקר עד ערב, עם התחת באבק, כמו כיום...

קודם יציאתו למשימה, עולה מוראן לנוח בחדרו : ...והנה בני נכנס מבלי להקיש בדלת. כעת, אם קיים דבר שנוא עלי, הרי זה שנכנסים אל חדרי מבלי שדופקים על הדלת. הרי הייתי יכול לעמוד בדיוק בעיצומה של אוננות, מול ראי הברוש שלי, אכן, אין זה מחזה מרומם לנפשו של נער קטן, אב פעור מכנסיים, עיניו יוצאות

---

* מולוי, מאת סמיואל בקט, מצרפתית : הלית ישורון, הוצאת : סיפרי סימן־קריאה, 1976, 190 עמודים.

** שמו האמיתי סמיואל, ולא סמואל כפי שנהוג לכנותו בארץ.

*** על הסיבה שעבר לכתוב צרפתית, כתב בקט : „...משך שנים כתבתי אנגלית. אך האנגלית, בשל התח־ביר הגמיש שלה ודיקדוקה, שכמעט אינו בנמצא, מאפ־שרת כל העזה ומעכלת את הנסיונות לטבע את ספינת הלשון. וברצוני לפוצץ אותה, להראות עד מה איני נותן בה אמון. לכן חייב הייתי להחליף את השפה. הצרפתית הינה בעלת מבנה דקדקני יותר, כלליה מכילים דקדקנות בלתי־נפגעת. וכאשר אני כותב צרפתית ביכולתי לנפץ את מיגבלות הלשון..."

* הוצג בארץ בכמה גירסות כאשר הראשונה היא מחכים למראל (תיאטרון זירה).

מחוריהן והוא שקוע בסחיטת תענוג אפל ומחוספס... ובמחצית הלילה יוצאים מוראן ובנו ז'אק למסע־החיפושים אחר מולוי. מוראן מתחיל לחוש ברגלו, ושולח את בנו המטומטם לרכוש לו אופניים. ודומה שמוראן מתחיל להידמות למולוי יותר ויותר. קשה לו לנוע, רגלו כואבת עליו: ...הסתכלתי בברך החולה לאור העששית. היא לא היתה אדומה, אף לא נפוחה. שיחקתי בפיקת הברך. מזכירה דנדנן. במשך כל הזמן הזה נשף בני כמו כלב ים... אחר־כך, באותו יער שבו סיים מולוי את נדודיו, נותר מוראן לבדו, אחרי שבנו נטש אותו. המזון אוזל, ודומה שאוחז בו טירוף: ...אכלתי פעמים אחדות. ניצלתי את העובדה שהייתי סוף־סוף לבדי, ורק אלוהים עדי, ואוננתי. אותו רעיון עצמו צץ בוודאי בראשו של בני, והוא התעכב כדי לאונן. אני מקווה שזה גרם לו תענוג רב יותר משלי...

מוראן לבוש עכשיו כמו מולוי. הוא דומה לו יותר ויותר. מוראן אינו יודע אם ראה את מולוי, או לא, ואם הוא עצמו מולוי — או כפילו של מולוי. ואז פוגש בו שליחו של יודי, ומבשר לו כי שליחותו תמה, ועליו לשוב הביתה. מוראן שב לביתו ההרוס, ולעופותיו השחוטים, ומעלה על הכתב את דו"ח כשלונותיו. מתאר את העולם־התחתון של הנכאים והמתייסרים, התופת של הביצה האנושית, את הנמק שבריקבון, המוגלה והניוון של דרך חזרתו: ...ואעבור בשתיקה על האנשים הרשעים ועל רוחות הרפאים שרצו למנוע ממני את שיבתי הביתה, כמצוותו של יודי... דומה שבתיאורים אלה מעלה בקט מיפוי גופני הבז לפאשיזם הגופני, לתרבות המערבית, ישעל מסורתה עלה וקם מיפוי גופני זה, תוך שלילת ערכו של הבשר כגוף וחיזוק הרוח. ומוראן מסיים את דו"חו: ...זה הוא שאמר לי להכין את הדו"ח. האם פירושו של דבר שאני יותר חופשי עכשיו? אני לא יודע. אני אלמד. ואז נכנסתי הביתה וכתבתי. עכשיו חצות. הגשם מצליף בשמשות. לא היתה חצות. לא ירד גשם.

ד. יוסף ק. לועס פלאפל בפיתה

מולוי, בדומה ליצירות אחרות של סמיואל בקט, מהווה סאטירה עוקצנית על ריקנות הערכים של המאה ה־20, תוך זילזול בלתי־חדל בתרבות־המערבית כולה. למולוי יש דיעה יציבה על אפרוריות החיים: ...האנשים מתעוררים, רעננים ועירניים, תאבי סדר, יפי וצדק, תובעים את המגיע להם. כן, משמונה עד תשע ועד לצהריים, פה הקטע המסוכן. אבל לקראת הצהריים זה שוכך, הנוקמים והנוטרים שביניהם מתרצים הם ושבים לבתיהם. לא הכל מושלם אבל עבודה טובה עשו, היו כמה ניצולים, אבל הם אינם מסוכנים, כל איש ואיש מונה את עכבריו... מולוי מרוצה על שהממונים עליו לא אילפוהו כדרך בתי־אולפנה אנגליים ידועי־שם: ...שכן זה היה מאפשר לי טרם שאני מסגין בפרוסיה כמה וכמה הרגלים הנובעים אך ורק מהנאות הגוף, כגון, חיטוט באף, גירוד בביצים! קינוח בשרוול והשתנה בהליכה...

„התרבות" וכל הכרוך בה, מהווים מטרה לחיציו השנונים: ...רואים שפעם התעניינתי באסטרונומיה. אני לא מכחיש. אחר כך הגיאולוגיה העבירה לי חתיכת זמן. אחר כך האנתרופולוגיה בלבלה לי קצת בביצים, ותורות אחרות כגון הפסיכיאטריה, שכן כרוכות בה ולא כרוכות ושוב כרוכות, הכל לפי התגליות האחרונות. מה שאהבתי באנתרופולוגיה היתה עוצמת השלילה שלה, להיטותה להגדיר את האדם, כהגדרת האלוהים, על דרך השלילה... השקפתו של מוראן על „התרבות" זהה, והוא מספר על בנו: ...אמרתי לכם שזה היה מספר חזק בהיסטוריה ובגיאוגרפיה. מפיו למדתי שקונדום שוכנת על גדות הבאים... ומעבר לתרבות, מצוי הזילזול בערכי־החסד הנוצריים: כשעובדות סוציאליות תוקעות לכם משהו כדי שלא תתפגרו, חינם אין כסף, לדידן זה אובססיה, ואתם יכולים להירתע לכם כמה שתרצו. ממילא הן ירדפו אתכם עד בטן האדמה, עם סם הקאה ביד. חיל הישע אינו טוב מהן. לא, אין דבר העומד בפני גמילות חסדים, לפי מיטב ידיעתי. מטים את הראש, פושטים זוג ידיים רוטטות ומפרכסות ואומרים תודה, תודה גברת, תודה גברת טובה...

ערכי הנצרות והתרבות־המערבית, הנם מטרה ברורה יותר מאשר תופת הבדידות של בן המאה ה־20, בעיני בקט, וגיבורו מוראן השואל, בתום הרפתקותיו, את השאלות האיוביות שלו: ...מה ערכה של התיאוריה הטוענת כי חווה לא יצאה מצלעו של אדם, אלא מגידול בשומן הרגל (תחת?) ? האם הנחש זחל על גחונו, או כפי שקבע קומסטור, הלך זקוף? האם מריה הרתה בדרך האוזן, כטענתם של אוגוסטין הקדוש ואדובאר?... מה לחשוב על שבועתם של האירים, הנאמרת כשיד ימין מונחת על שרידי הקדושים ויד שמאל על אבר הזכרות?... האם הטבע שומר שבת?... האם יש להסכים עם הסנדלר האיטלקי לובא, שלאחר שסרס את עצמו, צלב את עצמו?...

הדמויות החיות בשולי האינסוף של בקט, ומתוארות כנכויות שאותן נושאת האנושות כולה, הן הצגת תכלית סיפרותית צינית וסאטירית. גיבורי בקט מלגלגים על שיחות רציניות, ומתגרדים במכאוביהם. ביקורות מקומיות שפורסמו על מולוי בעיתונות, העידו על שקידה של מבקרים זוטרים להוכיח את בקיאותם בהווייתו של עולם, תוך הדגשת אטימותם למתרחש, או לצריך להתרחש, בסיפרות העברית החדשה, עד שדומה כי עקרונות הסאטירה והסרקאזם של סיפרות המחצית השנייה של המאה ה־20 חודרת מבעד למבקרים אלה כקרני־רנטגן, מבלי להותיר בהם עיקבות או רשמים כלשהם.

עכשיו, עם הופעת מולוי בעיברית, ניתן יהיה לעקוב בעיניים אובייקטיביות אחר השפעתו של סמיואל בקט על הפרובינציה התרבותית כאן. כפי שאי־הבנת קאפקא בולטת ביצירות חלק מסופרי „דור־הפלמ"ח", ו„דוד־המדינה" בנוסחה של יוסף ק. לועס פלאפל ופיתה, לזבש מיכנסי־חאקי וכובע טמבל. כמו מכתביו של הרצוג לסול בלו, ותמונות מכוכב הלכת של מר סאמלר שזהותירו פצעי־ראי עמוקים בסיפרות העיברית, ודאי נזכה הקרוב למאמץ קולקטיבי בלתי־נלאה, מצידה של סיפרותנו, ליצור כלי־מיני „מולואים" מקומיים, אלא שגם אלה יהיו טהורים, ללא עיברית תת־תיקנית, בעיות המין שלהם יסבלו מצנזורה־עצמית של המחברים, והתוצר־הסופי ייראה כמו הגולם־מפראג רוכב על טאנק.

כאן המקום לציין, כי בשנות החמישים וראשית השישים נעשו בארץ כמה ניסיונות של כתיבת סיפרות סאטירית, אירונית ואבסורדית, תוך שחיטת פרות קדושות. אלא שניסיונות אלה דוכאו על־ידי הממסד־הסיפרותי ה„אינטלקטואלי" ואנין־הטעם, שייתכן כי הביא באנינותו לשחיקת הסיפרות בארץ, ולהישארותה במיסגרות מנוונות של סיפרות שאבד עליה הכלח. לסופרים „אינטלקטואלים" המעלים גירה בלילות־שבת על מולוי, ומתחילים בשבת ליצור את דיוקנו המקומי, לא נותר אלא לצטט מדבריו של מוראן, האומר: ...כאשר עוד הייתי מגולח למשעי ומבושם, והיו לי ידיים לבנות ורכות של אינטלקטואל... הסיפרות־העיברית עודנה מגולחת למשעי ומבושמת, וידיה לבנות ורכות, והיא אפילו לא אינטלקטואלית.

דור דור וניספחיו

בחטף

ירחון־הסיפרות פרוזה בעריכתו של **יוסי קריים** (7500 עותקים לחוברת) עומד לערוך מבצע חסר־תקדים בתולדות עיתונות־הסיפרות־העברית. גליון 12 של הירחון, העומד להתפרסם בחודש הבא, ובו טכסטים של **יוסף מונדי, מידד שיף, יונה וולך, משה בן־שאול, עמוס קינן** ואחרים, יופץ במהדורה בת עשרות אלפי עותקים, במפעלי־תעשיה, יחידות צה"ל, אוניברסיטאות, עיירות־פיתוח וקיבוצים ● מוסף הסיפרות הבריטי טיימס ליטרארי סאפלאמנט הקדיש את אחד מגליונותיו האחרונים למדור נרחב על הסיפרות־העברית (ראה תחזית: העולם הזה 2040) מלבד נוסח אנגלי מקוצר של ראיון עם **א.ב. יהושע** שערכו עורכי כתב־העת סימן קריאה, **מנחם פרי וניסים קלדרון**, וארבעה שירים מאת **יהודה עמיחי** המתורגמים לאנגלית ע"י המשורר ביחד עם המשורר הבריטי החשוב **טד יוז**, מוצגת הסיפרות העברית בשדיפות פלאקאטית. היועצים־הישראליים של הטיימס ליטראריי סאפלאמנט מתעלמים מהמתרחש בארץ ב־20 השנה האחרונות. מגמה בלמית זו בולטת ברשימה ביקורתית, יומרנית ורדודה, של עסקן־סיפרות־הפלמ"ח **ט(שרגי) כרמי** בכותרת „מורשת השירה העברית", מורשת המתחילה **בח"נ ביאליק** ומסתיימת **באמיר גלבוע**. המשורר הישראלי השני המיוצג בגליון, הוא ט. כרמי עצמו, ייצוג מתמיהה עבור משורר שמעודו לא נימנה עם הליגות הגבוהות של השירה העברית. בחירה זו מסבירה מדוע ניפקד בגליון זה מקומם של יוצרים **כיונתן רטוש, נתן זך, דליה רביקוביץ**, ואחרים שחותמם על השירה העברית אינו מוטל בספק ● משורר אחר ששמו מופיע באותיות קטנות בגליון הוא **משה דור**, המוזכר בידיעת כרוניקה כי במשך השבוע הראשון לחודש נובמבר 76', במסגרת אגודת „חייג־שיר"* הוא יקרא משיריו למחייגים לטלפון 01־387—4028, איזור חיוג לונדון. אותה ידיעה אינה מציינת כי משה דור מכהן כניספח־התרבות של ישראל באנגליה, ובדומה לקודמיו במישרה זו, הוא דואג למניותיו הוא ולא למניותיה של הסיפרות־העיברית. פרט מרגש נוסף, זו הערה מטעם יועצי־העריכה הישראליים, הניספחת לראיון המתורגם עם **א.ב. יהושע**, הערה שמוטב להביאה במלואה: (I) The Palmach ("Shock companies") was the striking arm of the Jewish army. It was set up in 1941 and disbanded in 1948 to become part of the Haganah. The soldiers of the Palmach were regarded as heroic and idealistic figures. ● מסתבר כי ועדת־החינוך־והתרבות של הכנסת ערה למחדלי „המועצה לתרבות ולאמנות" בהנהלתה של הגב' **לאה פורת** ומתחילה לקבוע קווים והמלצות, שבעקבותיהם תתגבש מדיניות מוגדרת ביחס לפעילות התרבותית־אמנותית הנתמכת. הוועדה תובעת ממשרד־החינוך והתרבות לקבוע קריטריונים ברורים לפיהם יחולקו תמיכות ומענקים. הוועדה מצפה שמשרד־החינוך יניח בפניה את המלצותיה בעוד ארבעה חודשים בדיוק.

א. ב. יהושע
ראיון בט.ל.ס.

* שירות הקיים ברוב בירות העולם, ובו מחייגים טלפונית ומשוררים קוראים משיריהם.

החאן־טאריש הירושלמי

תולעי תרבות

פיודר דוסטוייבסקי, סופר רוסי אלמוני, חיבר את סיפרו האידיוט במאה שעברה ברוסיה הצארית. שעה שטרח על עלי־ההגהה של סיפרו, ראה בעיני רוחו את היום שבו תיגאל יצירתו הלא־נודעת בירושלים, על־ידי המחזאי הישראלי המהולל אילן רונן, שזכה כבר לעבד את הספר הלא־נודע ונשכח מילכוד 22 *. דוסטוייבסקי שאף לראות המחזה זו על קרשי להקת החאן הירושלמי.

ואכן, משאת־נפש זו של דוסטוייבסקי, מתגשמת מזה כמה שבועות על במה מסתובבת, שהוקמה במיוחד עבור מחזה זה. עלייתם של שחקני להקת החאן מדי־ערב על הבמה המסתובבת, מוכיחה שבירושלים קיימת דחיית חוקי המשיכה של כדור־הארץ, כך שהכושר הצנטריפוגאלי אינו חל על הבמה־המסתובבת של החאן, והצגת האידיוט אינה מעופפת אל מחוץ לתחום הסיבוב הצנטריפוגאלי של הבמה המסתובבת.

העם־היושב־בציון ובתל־אביב לא היה מתוודע להצגה זו, אילמלא יומרותיה של הטלוויזיה־הישראלית, להביא למשלמי חצי־האגרה מדי יום שישי ב„יומן האירועים השבועי", קטע כלשהו הדן בחצי־תרבות.

אלא שבין גירסת האידיוט של אילן רונן לבין תרבות, קיים מרחק של שנות־אור. גם הכתב שהכין את הכתבה, לא טען שההצגה היא תרבות, וגם צילומים בגוף הכתבה לא בלטו בשמץ של תרבות. אך במקום תרבות הביא הכתב הזריז את מנהל־הלהקה, ואת ממחיזו של דוסטוייבסקי, ואיפשר להם לאיים בחוסר־תרבות על ציבור משלמי־המיסים ולבשר, כי בימים אלה של קיצוץ תקציבים וכו', אם לא יסבסדו את להקתם (המסובסדת כבר בכמה מאות אלפי לירות) הם יפרקו אותה.

זו הייתה פנייה בירויונית, חסרת־תקדים אפילו במיסגרות התיאטרון־הישראלי, שהבירויונות היא אחת מסימני־ההיכר שלו. טענת־היסוד של בירויוני־תרבות אלה היתה כי ירושלים ראוייה לתיאטרון־רפרטוארי (הכוונה לתיאטרון המעלה רפרטואר דומה לזה של הבימה והקאמרי וסופג הפסדים וסובסידיות בדומה להם) ואם לא, ירושלים לא תהיה על מפת התיאטראות המסובסדים. מנהל־הלהקה, המופקד על כספי משלם־המיסים, הודיע בעזות־מצח כי הוא השקיע בהצגת האידיוט את כל משאבי להקת החאן, כאמצעי־לחץ להשגת המטרה הקדושה של הכנסת ירושלים למפת התיאטרון־הרפרטוארי־המסובסד.

כתב־הטלוויזיה הזריז לא טרח כלל לבדוק את העובדות־האמנותיות, במתכוון או שלא במתכוון, והחטיא את המטרה. הוא לא ציין ששמה של להקת החאן עלה באחרונה בוועדת־החינוך של הכנסת, על אי־פירסום מיכרז למישרת מנהל־אמנותי **. על שאלות הנשאלות מטעם אנשי־תיאטרון לפשר כמות המודעות שמפרסמת להקה זו בעיתונות היומית (שעה שגדולי התיאטרונים מפרסמים הצגות במודעות משותפות, מפרסמת להקת החאן מודעות בשטח העולה בהיקפו על זה של כל התיאטראות גם־יחד). והשאלה החשובה ביותר היא: הרפרטואר הדליל של להקה זו.

צחוק הגורל הוא, שמנהלי החאן הירושלמי, מודעים לשיטה, והשיטה היא פשוטה: אם אתה צועק ומאיים — אתה מקבל — והם יקבלו, מפני שהם מאיימים.

* מילבד גירסתו המקורית של אילן רונן **למילכוד 22**, מצוייה גירסה נוספת לתיאטרון, פרי־עטו של מחבר **מילכוד 22** ג'וזף הלר, הקרוייה „אנו הפצצנו את הגיהנום החדש."

** המנהל־האמנותי האחרון בעל־הכישורים היה הבמאי מייקל אלפרדס, שהועזב וירד מן הארץ. אלפרדס היה זה שהעלה, בעזרת רעיונותיו התיאטרוניים, את שם להקת **החאן** לכותרות, ומאז העזבתו מן הלהקה איבדה זו מחיוניותה.

האמן הוא יצור מיסכן ותלוי, שהוכנס למיצעד־הפיזמונים ✱ גם לקוף

יש קונספציה ✱ הגבול המיזרחי של מדינת־ישראל שלי הוא דיזנגוף

יגאל תומרקין (43), צדר ופסל מן הבולטים באמנות הישראלית, שוהה כבר שנתיים וחצי בארצות־הברית. במשך תקופת־זמן זו תיכנן תומרקין, ייצר והציב סידרת פסלים עשויים מקורטן + זכוכית רפלקטיבית, המוצגת בימים אלה בנופים פתוחים של ניו־יורק. הפסלים מוצבים בקורונה־פארק, פלאשינג־מאדו, ובאוניברסיטת פורדהאם.

הפסלים, שהוכנו בישראל, הוצבו בחסות „המועצה לתרבות" של ניו־יורק. אחד הפסלים שהוצבו באוניברסיטת פורדהאם, הוכל בחודש שעבר על־ידי בריונים. את הדברים הבאים, על תחושותיו כאמן ועל החלום האמריקאי שלו, אמר תומרקין בתשובה לשאלות „העולם הזה", בראיון שערך עימו דן עומר:

שמחת־חיים מפלאסטיק

תמיד הערצתי את היכולת הטכנולוגית האמריקאית. את מיגדלי הפלדה והזכוכית המגיעים לשמיים. את הגשרים המקשרים מאופק־לאופק, את טיליהם (מיגדלי הקתדרלות והמינרטים של המאה ה־20) המעופפים בין ירח למאדים. מעולם לא ידעתי מהו המחיר שהחברה האמריקאית משלמת עבור העדיפות הטכנולוגית וההכנסה־הלאומית הגבוהה לראש בעולם — זאת אומרת: לראות את העולם דרך הדולר.

● החברה האמריקאית שטופה ב־COMMERCIALS כשם שהחברה במישטר טוטאליטארי שטופת־אידיאולוגיה. עינו של ה„אח־הגדול" * אינה אלא העיגול של קוקה־קולה. — בטוחני שאתה אוהב מזון־חתולים! אם אין לך טחורים, הרי שלמען להריץ את גלגלי משק החברה הצורכת, תמרח את פי־הטבעת שלך ב־PREPARATION-H (רפואה לטחורים המתפרסמת ב־TV, בין הנשיא פורד לבין תכשיר לשטיפת־הפות SUMMERS EVE ותמיכה בחקר־הסרטן). למען הפיצוי החומרי המיידי, ויתרה החברה האמריקאית על הדברים שבן־תרבות חתר אליהם תמיד: משמעות־המילה, והניסוח שאיבד את משמעותו בשפע הסופרלטיבים: חברות ואהבה.

● בחברה־האמריקאית־המתוכנתת גם שימחת־החיים עשוייה מפלאסטיק — אין צורך להשקות — פרחים מפלאסטיק. הם תמיד פורחים בירוק מגעיל. אני נזכר כאן בסירטו הלא־כל־כך מוצלח של ז'אן־לוק גודאר, אלפאוויל, העוסק בחיי־העתיד. יש שם סצינות יפות: ההוצאה־להורג בבריכה — המתרחשת פה ברחוב. כזהו שילטון ה־BIG BUISNESS שבדומה לשילטון המאפייה אין לו אידיאולוגיה. הוא פראגמאטי, אלים — ואינו מעורב עד שאתה משחק את מישחקו. ואני נזכר במישפט מאלפאוויל, שבו שואל הגיבור שבא מכדור־הארץ לגלאקסיה הרחוקה את הגיבורה: „מי הופך את החושך לאור?" והתשובה היא „המשורר". אבל בארצות־הברית אין זה המשורר — אלא חברת־החשמל.

■ ■ ■

אני רוצה לומר שבמישטרים טוטאליטאריים המצב טוב יותר. ההיפך הוא הנכון. הם אכזריים ודומינאנטיים. ארצות־הברית מפצה אותך בחופש, ויטאמינים והמון צעצועים־חומרניים — אך מה שארצות־הברית גוזלת ממך הוא התיקווה. תיקווה של אינטלקטואל שיהיה מישקל לאיש־הרוח. ה־AMERICAN WAY OF LIFB מטמטמת, ממלאת גאווה ושביעות־רצון. לעומת זאת, במישטר דיכוי תמיד קיימת התיקווה שיהיה טוב, שתהיה מהפכה — ופה היתה מהפכה בשנת 1776.

● לכל אלה יש בחברה האמריקאית הצלחה כספית

* דמות־המנהיג בספר 1984, מאת ג'ורג' אורוול.

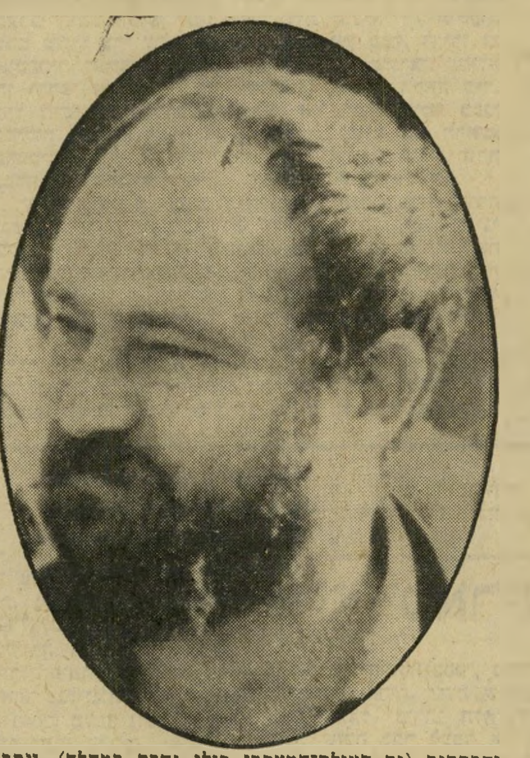

וחברתית (גם העולם־המערבי כולו נדבק במחלה). ייתכן שכאן המקום לצטט את גור וידאל, על הקאפיטאליזם: „הקאפיטאליזם מסבסד את בעלי־היכולת, ומאפשר תחרות־חופשית בין חסרי־היכולת." כאן, הצלחה־חברתית — פירושה — ניידות. אתה מחליף את סביבתך הקודמת בסביבה חדשה, מהודרת יותר. אנשים יפים יותר. מכוניות גדולות יותר. בתים מרווחים יותר. על־כן, מיצוות חכמים מלומדה היא להתכחש לסביבתך הקודמת.

● כך אינך מתקשר לדבר קבוע. על־כן, שום קריטריון אינו קיים. יש את ה־IN החדש. הוא הטוב. החדש של אתמול נתון כבר בתהליך של שיכחה. אין סנטימנטים לאתר היסטורי, אל אדם זקן (אל תהיה בארצות־הברית: צבעוני, זקן או חולה). זקן היה פעם ביטוי לחכם. כיום זה ביטוי לקאריקטורה. פיאה־נוכרית. מתיחה. דיאטה. שיניים חדשות — עליך להיות צעיר־נצחי, דוגמת בוב הופ.

● זקן שאינו על תקן של „צעיר־נצחי" בעל שיני־שנהב ובלורית עשוייה — נרדם ככלב זרוק ונשכח. אסור לשכוח שאלימות, עוני ואפלייה, הינם הצד־השני של הארץ הנכספת של התחרות־החופשית — נשיא נמכר כדיאודוראנט, ושופט או תובע־כללי כאמצעי־מניעה — עם PAM-PAM GIRIG ברקע. כאן מוכנים לשכתב את ההיסטוריה. מכאן נראית מערב־אירופה דרך מיסגרת הדולר כבת־חורגת של הדוד סאם (מלבד מערב־גרמניה ויפאן — כמובן).

● מעניין שהמונומנט ההיסטורי היחידי שפגשתי, שלא הוחרב ולא ניבנה עליו לובי של מלון ריג'נסי, או שלא הפך לדיסנילאנד, הינו בית־הקברות העתיק של ניו־אורלינס (ליד וי קארה — הרובע הצרפתי הישן). בעיני משול המקום לאתר־האמריקאי הנערץ ביותר, תרתי־משמע. אחרי שנתיים וחצי בארצות־הברית — מהי חווייתי האמריקאית? שאני מבין את עזרא פאונד *. אילו הייתי אמריקאי — הייתי נוהג כמוהו. עידן „הברבר־החדש", כפי שמכנה זאת אורטגה די גאסט במרד־ההמונים, מצוי בעיצומו.

■ ■ ■

בי אמריקה אין משמעות אמיתית למילה ,תרבות' במובן האינטלקטואלי־אירופאי של המילה. כאן תרבות זה שפע, זה ספורט, סטאטיסטיקה. אולי בהשוואה היסטורית ניתן לומר, שאירופה היא יוון־העתיקה, וארצות־הברית — רומא. כשעוסקים בפרשנות. כשבודקים נושא — בין אם הוא נפש־האדם, מין, אמנות, או תמותת הציפורים והדגה באיזור נהר־ההאדסון **, אנו עוסקים רק במילוי רובריקות, אדמיניסטראציה וסטאטיסטיקה. תישאל כאן על כדורסל, גידול־בקר, ומעל לכל — על שיווק.

● אמנות ותרבות אינם חלק אינטגרלי של החברה־האמריקאית, אלא מורשת של כמה גולים אירופאים (יהודים במקרה) מראשית־המאה, שהפכו לאיזה ,בון־טון' *** של חלק קטן בחברה הניו־יורקית, וספיחיה הקטנים בכמה ערים גדולות ו/או עשירות. וגם כאן לא האמן הוא שחשוב (התופעה אינה רק באמנות־הפלאסטית — אלא גם בקולנוע חשוב המפיק, או הכוכב, או הבמאי!) — חשוב מי עושה את הדברים לשווי־כסף. זאת אומרת, שכולם רוחשים מסביב לעולם־האמנות:

* המשורר עזרא פאונד, שהיה אמריקאי במוצאו, נטש את מולדתו תוך סלידה מ,החלום האמריקאי', תוך חיפושיו אחר הניגוד, הגיע לניאו־קלאסיציזם האירופאי, ולשיתוף־פעולה עם הפאשיזם של מוסוליני.

** נהר החוצה את ניו־יורק.

*** נותן־טון (בצרפתית).

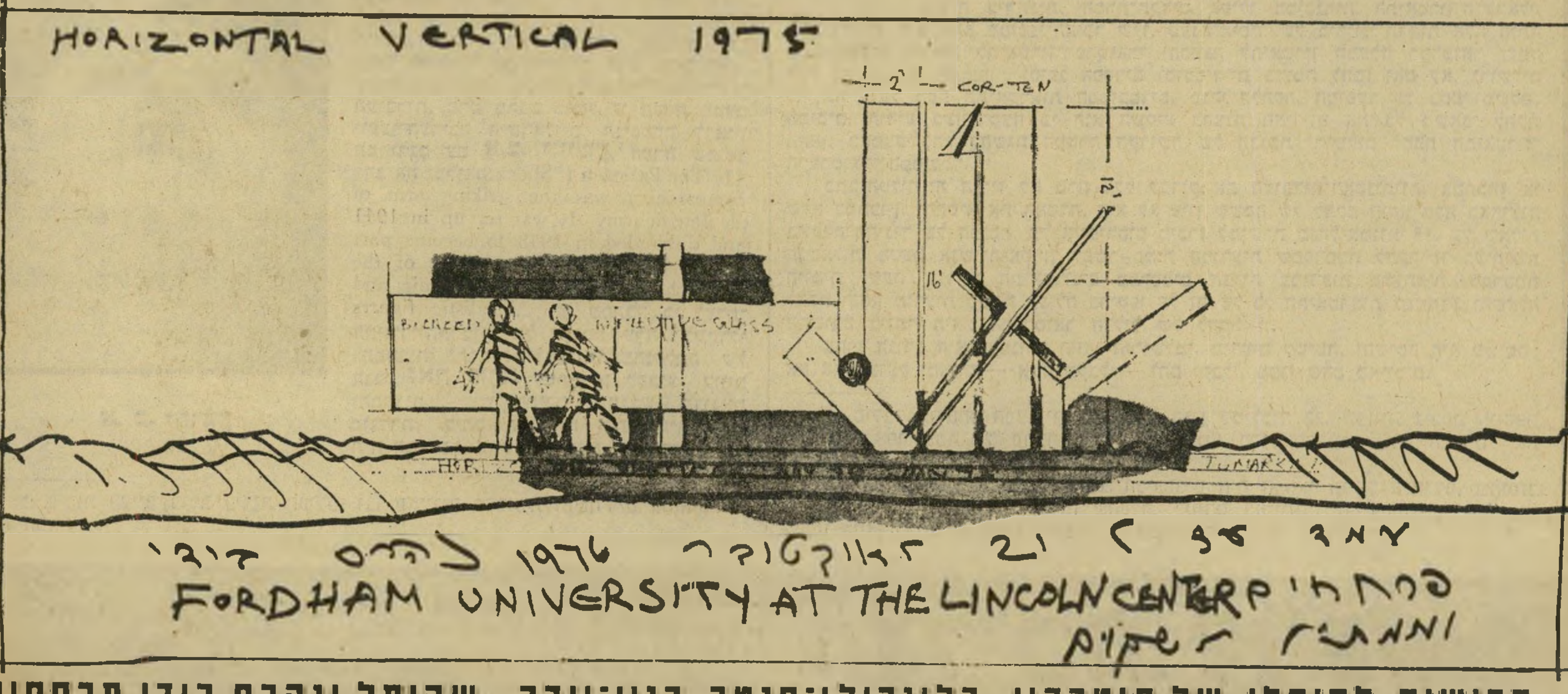

הרישום לפיסלו של תומרקין, בלינקולן־סנטר בניו־יורק, שהופל ונהרס בידי פרחחים

"BOOM" של יגאל תומרקין, באורך 10 מטר, באוניברסיטת פורדהאם, ליד הלינקולן־סנטר, ניו־יורק

האנשים היפים, המדיה, הקוראטורים*, מבקרי־האמנות — כולם חשובים יותר מאשר האמן. האמן הינו יצור מיסכן ותלוי שהוכנס למיצעד־הפיזמונים ומכלה־עצמו. לאט־לאט, בחדרי־חדרים באלכוהול ו/או סמים, או סתם מאבד־עצמו־לדעת פיסית, או סתם נעלם מעולם־האמנות. כלפי חוץ, האמן חייב להיראות. להיות חביב ומתלקק. לשחק את המישחק־החברתי — אחרת יהיה לצנינים בעיני אדוני עולם האמנות.

● אך אמנות ותרבות אינם חשובים באורח־החיים האמריקאי. החברה־האמריקאית עוסקת במומחים ובמית־חמים — בבקיאים ולא בחריפים. חריף זה — OUT — בקי זה — IN. בסטאטיסטיקות ובשיאים. אך בפרט עוסקת חברה זו בוולגריזציה של כל ערך מקודש לבן־תרבות (דומני שוולגריות וקטנוניות־כספית בחיי יום־יום, הינם סימני־היכר לחברה־האמריקאית, ואולי כפי שטוען מארשל מקלוהן „אין אנו זקוקים למילים על־מנת ללמוד קרוא וכתוב" זה נכון, כי למילים יש משמעות של סמלים SAVE אין פירושו ,חסוך', אלא ,קנה' ו־SALE פירושו עוד עיסוק לאלה שאין להם מה

„המונומנט ההיסטורי היחידי שפגשתי באמריקה הוא בית־הקברות של ניו־אורלינס"

לעשות, אלא לקנות עוד כמה סמרטוטים וכו'). על־כן, מלבד יצרני הקומרשלס והקומיקס — הרי שהאמנים היחידים המבטאים את כל העם האמריקאי, הם אלה המכוונים למכנה־המשותף הנמוך ביותר: וולט דיסני, אנדי ווארהול ודומיהם.

● בספר שכתבתי על יצירתי ב־1969, ציטטתי את קארל קראוס שכתב: **„איני מסוגל להאמין בשלווה הניצחית הזאת. בכוונתי לסבול, לאהוב, להאזין ולראות את הנצח נחלץ מרגיעתו. רק יצירה כזאת תעיד על הצלחתי..."** זאת היתה קריאתו הנואשת להכרה של אינטלקטואל־אירופאי, של איש־אשכולות. בשינויים קלים ניתן ליצור את המוטו־האמריקאי: **„איני מסוגל להא־מין בשלווה הניצחית הזאת. אני מצפה שתסבול, לא תאהב, לא תאזין ותראה את הנצח נחלץ מרגיעתו. העיקר שהעסקים יצ־ליחו..."** בעצם, די, אם הייתי מצטט את ברטולד ברכט שהצליח בשורותיים לתמצת את U.S.A בשירות „הוליבוד": ...בוקר בוקר גם אני נעמד לי / בתור הארוך למכור את שיקרי (תרגום חופשי מתוך הזיכרון) ויותר לא יסף.

■ ■ ■

החוויה־האמריקאית היתה לי לפני שהכרתי את האמריקאים. כעת אני בעידן האכזבה־האמריקאית. את פסלי MADE IN USA תיכננתי מאוקטובר 74' עד תחילת 76'. במאי־יולי 76' הם הובלו לארצות־הברית. אלה הם פסלים עשויים פלדת קורטן וזכוכית רפלקטיבית. מאז מארס 76' לא תיכננתי, לא יצרתי דבר. ביצעתי, הרכבתי, עסקתי ב־P.R.** מתועב. יותר מ־60% של הזמן הנו ה־P.R. ריצה אחר האנשים. מכשירי העי־קריים בארצות־הברית היו לשון־חלקה, טלפון ומישלוח תצלומים.

* אוצרי־אמנות.
** יחסי־ציבור (ראשי־תיבות).

● אנו חיים בעידן הקריאיטיביות, היצירתיות — שלא כתובה בתנ"ך. נשים המגיעות למעמד ולגיל־העמידה — במקום לקחת מאהב צעיר וחזק, או לחילופין לעסוק בצדקה, הופכות אמניות, וזה מובן מאליו. הן קוליגות שלי ושלך. הדבר הפך את האמנים מתוסכלים וגרם להם להיות יצירתיים. מדוע שצייר לא יהיה סופר ופילוסוף? מדוע שפסל גרוע לא יהיה צלם גרוע? ומדוע שסופר או משורר לא יהיו ציירים גרועים? מדוע? העיקר שתהיה קונספציה. וברוך־השם גם לקוף יש קונספציה. פעם היכרתי רק את הישראלים, וידעתי את רמת ה־I.Q. שלהם. אז הצחיק אותי הדבר, כאשר איזה לבנטין מקסים ופרימיטיבי אמר לי: הציור עבר, עכשיו צריך להיות פילוסוף (מוחמד ויטגנשטיין), או שאיזה יפה־נפש מחקה את נוגוצ'י ומדבר מילים גבוהות על השלום, או מישהו מצייר חנות־פירות, ומספר על העיירה והשואה. או איזה קוראטור צבוע, חלקלק אך אינטליגנטי, מפעיל עדר־קופים לבנטיני וקונספטואלי*, או איזה חמור מזוקן ומבולבל כגורו, גורף אחריו עדר חסידים שוטים, ויוצר מעמד הר־סיני + עגל־הזהב, כמובן באגודת־הציירים.

● טמבלים כאלה יש בכל העולם. ואם אינם לבנ־טינים הרי הם פסבדו־מהפכנים דרום־אמריקאים, או מיוסרי־מצפון, כביכול, גרמניים, או סתם יהודים זבי־אף ממנהאטן או ברוקלין — כיום גורואים בזכות עצמם. מה שעושה אותם, זה הכיסוי התיקשורתי שהם מקבלים — וכישרון הוא אינו שאלה של גיאוגרפיה. הפירסום — כן. אילו גדלנו בפאריס או מנהאטן, אולי לא היינו פחות־מגוחכים — אך פירסומנו היה רציני יותר — והם היו מחקים אותנו. ואז הם היו הופכים לפרובינציא־ליים. בניו־יורק למדתי להסתכל על הדברים בסלחנות, ולשטוף את הטעם הרע באיזה סרט־קולנוע טוב וישן.

■ ■ ■

שאלה שלא שאלת. אז מה עם ישראל בכלל? אז אני מתגעגע, למרות שכאן ארץ הדימוקרטיה והחופש לנוע מבלי להידפק על כל צעד ושעל (או שעליך להיות צמוד לעורך־דין). מתגעגע לשבת בבית־קפה על כוס־קפה שעות, ועדיין להיות אורח רצוי —

* הכוונה לאמנות־מושגית.

וזה דבר בלתי־אפשרי בארצות־הברית. אז לא איכפת לי שבארץ קצת יותר מלוכלך. הישראלי המצוי הוא אומנם KID אמריקאי פוטנציאלי, חמרני וחמדן, תאב־מציאות ודי וולגארי, פחות־מתוכנת וחסר־סופיסטיקציה. אך ישנם בארץ כמה חדרים. יש שמים כחולים. סירת־מיפרש בים — ויש סירת־מיפרש בים. עולם־האמנות אינו מוצא־חן בעיני כבניו־יורק. כן בתל־אביב ובירושלים — אז אסתפק במועט. הגבול המיזרחי של מדינת־ישראל שלי יהיה רחוב דיזנגוף, ואגיח מדי פעם אל אותה זונה זקנה ששמה אירופה — דומני שכאדם איני יכול להתכחש לשייכות. אתה שייך — אני שייך. ואני שייך לים־התיכון — והאופציה לגיחות גלויות — ארוכות כקצרות — פתוחה.

● אימרתו של מרשל מקלוהן, שאסון האחרים מגביר בצופה את תחושת ההינצלות מוצא את מלוא ביטויו בטלוויזיה וברדיו: אש, אונס, רצח, קומרשל, אונס, רצח, אש, קומרשל, מה אמר הנשיא, מה אמר קארטר, קומרשל, משהו בענייני דיומא, קומרשל, ספורט, קומרשל, משהו על ישראל, קומרשל, נושא־פיקאנטי, קומרשל, מזג־אוויר, קומרשל, רצח, אונס, אש, קומרשל

„אני נמצא כעת בעידן האכזבה האמריקאי, טמבלים יש בכל העולם..."

(העולם־הגדול, חוץ מישראל בקושי־קיים, אלא רק כשאישיות אמריקאית מבקרת בו, או כשיש קטאסטרופה). לתרבות ולאמנות יש מקום קטן ביותר, ואני הקטן זכיתי למזל הגדול שחבורת־פרחחים הפילה את פיסלי ליד הלינקולן־סנטר, וזכיתי להופיע במהדורת־החדשות של ה־N.B.C. הרפורטארית היתה אוהדת, והראתה פסלים שלמים לפתיחת־התערוכה. אחרת לא היו חושבים לבוא? וכך החל המומנטום (מילה מאוד IN במדיה!). אני בטוח שיש הרבה עורכי־עיתונים החושבים שכך צריך להיות. בטוחני שבזה יש הסכמה מלאה בין גרשום שוקן ואורי אבנרי.

■ ■ ■

רציתי לסכם, ולומר שאמריקה היא עדיין גן־עדן לאדם־הבינוני. לאיש־הקטן, והמאמין שגם אם יתמהמה עלול הוא להיות לנשיא ארצות־הברית. לאיש המאמין למדיה, ולקומרשלס. לאיש ההולך בתלם ובשורה. לאיש שלא איכפת לו כל־כך גם כאשר בית שכנו בוער באש („הביטוח ישלם!") וגם למתמחה הכלוא במע־בדתו, בין מכשיריו ועכבריו, ואפסו עוד. ארצות־הברית משמשת חממה מן הדרגה הראשונה — שלא לדבר על עורכי־דין, רופאים, משווקים־מצליחים ושאר כוכבי־השביט. למי שאין דיעה־פוליטית ואוהב את סיר־הבשר. למי שאוהב נשיקה מגומי ואהבה מפלאסטיק, עם סופרלאטיבים, סטאטיסטיקות וציטוטים מתוך ספר של DO IT TOURSELF. ולמי שמאמין שהוא יוצר, ויש יחסי־ציבור, הכל אפשרי — ולשמיים אין גבול וחקר.

● ומכיוון שהכל הבל־הבלים, ובטוחני בניו־יורק כבתל־אביב שהכל הבל, אסיים בציטטה מתוך אשכבת פינג'אן לג'יימס ג'ויס:

THE FALL (BABABABALGHAR
ARAGHTAKAMMINARRO.
RONNTHUNNTROVARRHOVXN
N KONNKONNBRONNTONNER.

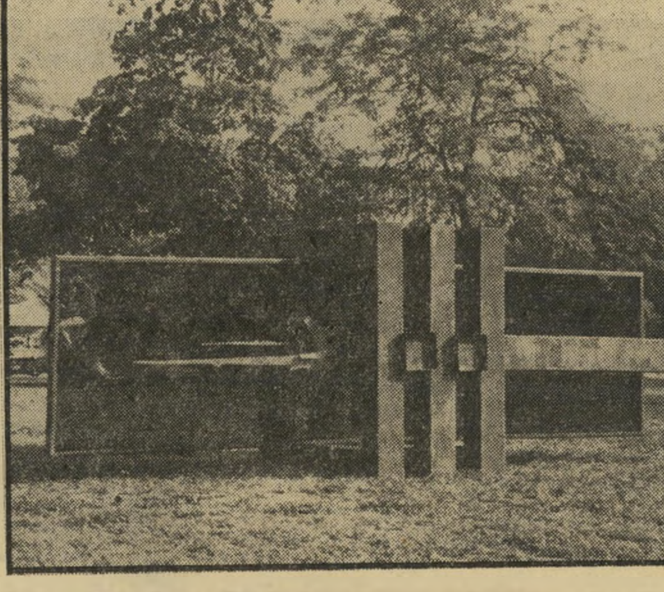

מחווה למים ואן דר־רוהה, בקורנה פארק פלאשינג־מדו

רחל מרחלת על כל העולם

זהירות! קטינה!

לפני שלוש־עשרה שנים או משהו כזה, הסתובב אצלנו בארץ צעיר אמריקאי, תסלחו לי על הביטוי, כמו חוראני. קראו לו **מורטימר שומן**, והוא היה כזה שלומפר ומטורלל, שספק אם מישהו ש־מעריכה את עצמה היתה שמה עליו.

כבר אז היה מורטימר, שכולם קראו לו בקיצור „מורט", ידוע כצעיר בעל עתיד מבטיח. הוא היה מלחין שחיבר כמה משירי הרוקנ׳רול המפורסמים של **אלוויס פרסלי**. חוץ מזה הוא היה בעצמו זמר, שהיה פורט לא־נורמלי על הפסנתר ומלווה את עצמו בשירה. אז עוד לא היו בארץ פיאנו־בארים, והוא הסתפק בהופעה ב־מועדון עומאר־כייאם ביפו.

אחרי זמן קצר הוא עזב את הארץ. אבל לא עברה שנה והוא חזר עם כלה. ולא סתם כלה אלא ישראלית, שאותה הכיר בניו־יורק, היתה זו הזמרת **אסתר טובי**, שירדה לחפש את מזלה בניו־יורק.

מורטימר ואסתר התחתנו באמריקה ב־נישואין אזרחיים, באו לארץ כדי להי־נשא כאן בחתונה יהודית כדת־וכדין. אבל לא עברה שנה, ומישפט־הגירושין שלהם, החל להעסיק את כותרות העיתונות האמ־ריקאית כמישפט „מלוכלך".

מורט שומן ואסתר טובי (1964)
מישפט „מלוכלך"

כל צד הביא עדים שהעידו על שיפ־לותו של הצד השני. מורט העלה על דוכן העדים מלצר הולנדי בשם **ואן דר־גוט**, שהעיד שבערב החתונה וגם אחריה, שכב עם אסתר טובי. לעומת זאת הצ־הירה אסתר בבית־המישפט „אני אוהבת את בעלי." כשדמעות בעיניה סיפרה כי מינואר 1963 ועד יולי אותם שנה, התקופה שבה היו נשואים, כמעט שלא הצ־ליחה לקיים עם בעלה חיי־מין. „שכבנו במיטה אחת, אבל לא באנו ביחסים. הוא רצה להפוך אותי לשיפחתו. פעם אפילו ניסה לחנוק אותי באמצעות כר," סיפרה.

בקיצור, הסיפורים שיכנעו את בית־המשפט להפריד בין השניים. מורט נאלץ להשאיר לטובי את דירתו והרהיטים ו־150 דולר לחודש. הוא יצא משם רק עם גיטארה, תווים ואוסף־התקליטים שלו. זה הספיק לו.

עובדה. על אסתר טובי לא שומעים הרבה מאז, אבל מורט הפך לכוכב בינ־לאומי. הוא כיום אחד המלחינים הגדו־לים ביותר באמריקה ובאירופה. גדולי ה־זמרים שרים את שיריו. הוא עצמו שר ומצליח בצורה לא־נורמלית. ומי אתם חושבים החברה החדשה שלו — לא פחות ולא יותר מג׳ודי **פוסטר**, בת ה־13. ואל תגידו לי שאתם לא מכירים אותה.

ג׳ודי היא הילדה־הזונה ששיחקה ב־סרט נהג מונית. היא משחקת גם בסרט הילדה מהבית שבמורד השדירה, שהשבוע התחילו להציג אותו בכמה בתי קולנוע בארץ, כשלצידה מופיע, מי אם לא, מורט שומן בעצמו. וזה עוד לא הסוף. בגיל 13 בבר רשמה ג׳ודי לזכותה 13 סרטים. על מורט שומן היא אומרת „אנחנו רק ידידים." ואם נזכרים במה שאסתר טובי סיפרה על חיי־הנישואין שלה איתו, נראה שלא צריך לדאוג כל־כך למורטי. להיפך, ה־אידישע־מאמע שלו צריכה להיות מודאגת הרבה יותר, על שהוא מתחבר עם קטינות כמו ג׳ודי.

מורט שומן וג׳ורי פוסטר (1976)
ידידות נקייה

בן פורת לימור

למרות שהיא מגיעה אלינו לפחות שלוש פעמים בשנה, היא דואגת שאף אחד לא יידע מזה. אבל הפעם לא זו בלבד שהיא לא יכלה להסתיר את הביקור, אלא ש־אפילו טרחה לשלוח אלי מיכתב אישי, שבו בישרה לי על הולדת בנה־בכורה.

לימור, הנשואה באושר לאיש־העסקים והדוקטור לפסיכיאטריה **שאול פורת**, והמתגוררת ברומא, החליטה להביא את צאצאה לעולם בישראל, מפני שלדעתה הרופאים כאן פשוט נהדרים, ובהזדמנות יקבל הצאצא גם אזרחות ישראלית. נו, ואם מלכת־היופי שוכבת בחדר־הלידות בבית־החולים בקריה בתל־אביב, אתם חושבים שהיה לה קל להסתתר?

מצד שני, שלא תצפו מלימור היפהפיה שתעשה לכם מהלידה הזאת פסטיבל, כי היא לא מתכוננת לערוך ברית־מילה ב־הילטון, עם רבע עוף ושערי פרחים, למרות שדווקא יש לה אפשרות לעשות את זה. היא רוצה פשוט להימנע מלעשות רושם על כל המיליונרים בארץ, ועל כל שאר המעמדות. במקום זה היא החליטה לתרום סכום של 70 אלף לירות לקניית מכשירים רפואיים לבית־החולים הממ־שלתי הנ"ל, ומי כמוה, כסטודנטית מצ־טיינת לרפואה, יודעת להעריך את חשי־בותם של אלה.

ברית־המילה לבן, ששמו יקרא ביש־ראל רועי ובאירופה רוי, יידחה בינתיים, עד שובו של האב מנסיעת־עסקים לאי־טליה ובינתיים מתגוררת לימור בבית הוריה שבתל־אביב. אחרי הברית, תסע המשפחה המאושרת לרומא, שם כבר מחכה להם מטפלת, ואילו לימור תמשיך בלי־מודי השנה השנייה בפקולטה לרפואה.

לדעתה אני צריכה לחנך את הציבור לתרום יותר, ולפחות ראוותניות מיותרת, ומשוכנעת שאני אהיה כולי בעד תרו־מתה ובעד החלטתה. אז אני באמת כולי בעד. ומזל טוב, בהזדמנות חגיגית זו.

לימור שריר־פורת
תרומה במקום ראווה

כרכום ופרח

סיפורי־אהבה שנולדים אחרי גירושין, תמיד נחמדים, כמו למשל סיפור האהבה שהולך ונרקם בימים אלה בין הגרוש הטרי, הפופיסט **הילל אברמוב**, בנו של חבר הכנסת מהליכוד **זלמן אברמוב**.

הילל עזב לא מכבר את אישתו הרא־שונה, הדוגמנית חטובת־הגו **אורנה עמרמי** מי שהיתה גרושתו של המוסי־קאי **שלמה גרוניך**, וכבר הוא צמוד לפרח חדש, נערה שנושאת גם היא שם בוטאני, **כרכום** („קומי") **כרמון**.

הפרח הזה היא בת 17 בלבד, מה ש־נקרא מודל 59', מהמודלים האחרונים שנפלטים לשוק, והפרש הגילים שבי־ניהם מגיע ל־12 שנה, ותאמינו לי שזה רק מוסיף. עובדה, ביום השישי האחרון הם חגגו מלאות תריסר שנים להבדלם במסיבת יומולדתו ה־29 של הילל.

השניים הכירו בחנות התקליטים מנגו, שם עבד הילל, וכשכרכום באה לקנות לעצמה תקליט, החל הוא מגלה התעניינות מקצועית ערה בטעמה המו־סיקלי. אחרי מיספר סיבובים אריכי־נגן התגלה שיש להם טעם משותף, והילל החליט להניח אותה באופן קבוע על ה־גרמופון שלו.

כרכום כרמון והילל אברמוב
ריח הנעורים

הילל הוא, בחייו האזרחיים, איש־עס־קים עצמאי, ולא קשה לנחש שהוא עוסק במוסיקה, מייבא ומייצא תקליטים. אבל מה שהוא עושה לא פחות טוב זה לארגן את המסיבות בין ההכי טובות בעיר, כך שלו ולכרכומו אין בעיות של בילויים. הוא מוזמן בלי סוף לארגן מוסיקה לריי־קודים או כמו למשל בחתונתה של ה־צנחנים הדוגמנית **רונית רוזנשטיין** בחתונת בתו של ח"כ **יוסף תמיר** וכמובן גם בחתונתו־שלו. חוץ מאשר ב־חתונה של אביו. זה לא.

האבא, זלמן אברמוב, התאלמן לפני זמן לא רב, ולפני חודשים נשא לו בחתונה צנועה את אספנית־האמנות הידועה **איילה זקס**, שהיתה גם היא אלמנה.

האב עבר להתגורר בביתה התלת־קו־מתי של רעייתו עתירת־הממון, בשדרות בן־גוריון בתל־אביב, ואילו אברמוב הבן קיבל את דירתם הישנה של הוריו, המ־שמשת לו כדירת־רווקים על שש חד־ריה, והוא מסדר אותה יפה יפה ובטעם, כי בנשים הוא כבר הוכיח שיש לו טעם לא רע בכלל.

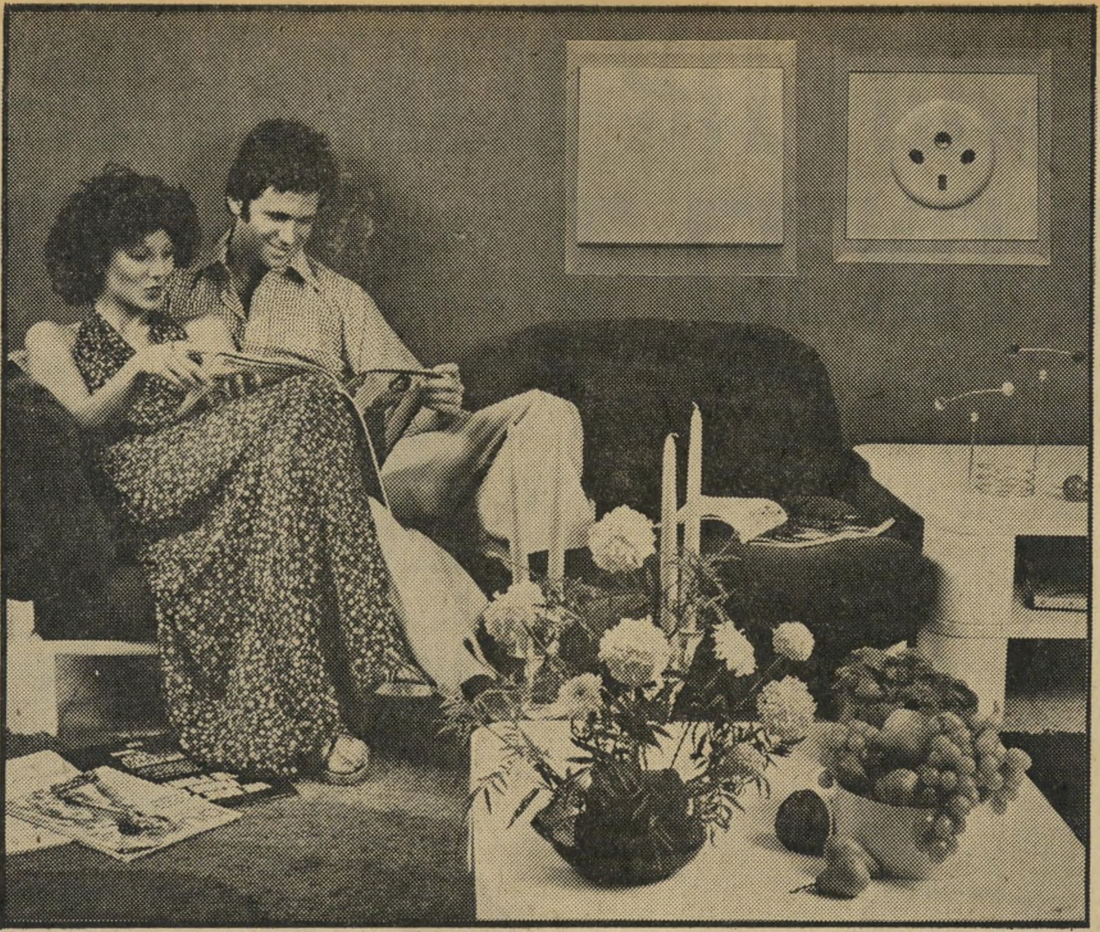

למה ציתור יקר יותר?

מפני שמהנדסי ציתור תכננו מפסקים בעלי הפעלה שקטה וקלה ביותר המעוצבים בקו יוקרתי.

כיוון שבציתור עושים הכל כדי להגיש לך את המפסק האמין והבטוח ביותר.

היות ובציתור חושבים על ילדייך, שיוכלו גם הם לשחק ליד המפסק בבטחון יתר.

ציתור אמנם יקר יותר, אך הוא נותן תמורה מלאה וכדאית לכספך.

בקשו את מפסקי ציתור עם הנקודה האדומה, המבטיחה איכות, אמינות ועמידה במבחני מכון התקנים הישראלי ובמבחנים בינלאומיים.

CITOR

ציתור תעשיות בע"מ

"בזל"

בית המסג' מספר 1 בישראל

- מיבחר יפהפיות בכל שבוע באווירה אקסקלוסיבית.
- שרות מעולה, יחס אישי.
- מיזוג אוויר מלא, נקיון למופת.
- סאונה.

בזל 31 תל־אביב, טלפון 233256
(ליד מכבי־האש)

חנייה בשפע.

פתוח: מ־09.00—21.00 רצוף
ובשבת: 10.00—19.00.

כדור הזהב של הפיס יכול להיות שלך

פרס ראשון
500,000 ל"י
פרס כדור הזהב
100,000 ל"י
פרס ראשון
עשוי להצטבר ל:
600,000 ל"י

מפעל הפיס

אתה קובע את הזמן –
וטלויזיה אמקור קוראת לך.

חדש מאמקור:
המפעיל האלקטרוני
20:59 Selectomat

לטלויזיה המשוכללת ביותר, ספקטרה- אמקור, נוסף כעת שכלול בלעדי – המפעיל האלקטרוני: סלקטומט. אתה מכוון את השעה – הסלקטומט דואג לכל השאר* אתה יכול לצאת מן החדר, לקרוא עתון או אפילו לנמנם בכורסא. אינך צריך להציץ כל רגע בשעון. אם רצית לחזות בסרט מתח למשל, או במבט ספורט. כיוונת מראש את הסלקטומט לשעת תחילת התכנית – והמקלט יידלק בדיוק בזמן! הסלקטומט נמצא מחוץ למסך ולכן אינו מפריע לתמונה.

בוא לראות את הספקטרה-דיג'יטל של אמקור – הטלויזיה האלקטרונית עם הסלקטומט.
יותר לא תרצה להסתכל על שום טלויזיה אחרת!

* הוא גם מראה את השעה!

אמקור
מפיצים אמפא וסוחרים מורשים

לנוחות תושבי צפון תל-אביב; מרכז אמפא צפון רח' פנקס 48

פרסום א.גל

רחל מרחלת על כל העולם

ביקור הגברת העליזה

יש לי הודעה חגיגית בשבילכם הפעם. אתם לא יודעים מי עומדת לכבד אותנו בנוכחותה בימים הקרובים. לא, אני לא מתכוונת **לאליזבת טיילור.** היא כבר היתה כאן. מי שעוד לא היתה, ועומדת לנחות עלינו בקול ששון ושימחה, אינה אלא **קסאווירה הולנדר** בכבודה ובעצמה. ואל תגידו לי שאתם לא יודעים מי זאת. לא מאמינה לכם.

פעם היתה קסאווירה היצאנית מיספר 1 של ניו־יורק. או, יותר נכון, המאדאם של בית־הפגישות של החברה האמריקאית הגבוהה. אבל מאז שהמישטרה פשטה על העסק שלה וחיסלה אותו, היא הפכה מדריכת־המין מיספר אחת של העולם המערבי. ספריה של המאדאם היהודיה הזאת, שהחלו ברב־המכר היצאנית העליזה, מרנינים לבבות בכל השפות, וגם בתירגום עיברי זכו. היום היא אשה מכובדת, בעלת מדור־ייעוץ קבוע בירחון־המין פנטהאוז, ומקובלת בחוגי החברה הגבוהה. בתור שכזאת היא עומדת גם להגיע, עם הלב היהודי החם שלה, לביקור של שלושה שבועות בארץ.

איך אני יודעת זאת לפני כל האחרים?

קסאווירה הולנדר
חגיגה גדולה

זה מפני **שאיש־ציבור** ידוע, שאיני רשאית לנקוב בשמו, קיבל ממנה השבוע גלויה אישית, שבה היא מבשרת לו את הבשורה ומזמינה אותו לקבל את פניה. מסתבר כי אותו איש־ציבור, שחי זמן־מה בניו־יורק, הכיר את קסאווירה עוד מהתקופה שבה עבדה כמזכירת השגריר האוסטרי בוושינגטון, ולא לקחה כסף בעד הדברים הטובים שידעה להעניק לגברים.

„יום אחד,״ מספר האיש, „סיפרו לי, שהיא הפכה ליצאנית. טילפנתי אליה ושאלתי אותה: ,קסאווירה, איך זה? את?!׳ היא השיבה לי בפשטות: ,תשמע, הגעתי למסקנה שממילא אני עושה זאת, אז למה לא לחיות מזה? חוץ מזה, אני עושה את זה רק עם מי שאני רוצה.״

מאז הצטננו היחסים ביניהם, אבל מסתבר שקסאווירה זכרה אותו, ולקראת בואה ארצה שלחה לו גלויה. בגלויה היא כתבה, בין השאר, שהיא מגיעה לארץ במיסגרת מסע־פירסום לספריה שהופיעו בעיברית. אבל כשטילפנתי למו״ל שלה, הוצאת מודן, הם לא ידעו על כך דבר והופתעו לשמוע שהיא מגיעה.

אם היא באמת תגיע, וזאת לא סתם מתיחה, מצפים לנו שלושה שבועות עליזים מאד. אתם מתארים לכם מה יילך כשמאדאם הולנדר, כתורמת ותיקה למגבית, תבקש לממש את הזכות השמורה לכל התורמים להיפגש עם ראש־הממשלה, להצטלם עם **משה דיין** וללחוץ את ידה של **גולדה מאיר**?

חתונה תוך יומיים

במשך 11 שנים רצופות היתה **ג׳קי ראפטין** הידועה־בציבור של המלונאי המפורסם **קורט לוי.** היא שינתה את שם־מישפחתה ללוי, ואיש לא העלה בדעתו שהם אינם נשואים.

הם התגוררו יחד בווילה מפוארת שהשתרעה על פני שניים־ורבע דונם בהרצליה־פיתוח, שם עמדו לרשותם שתי מכוניות, נהג פרטי ומשרתת, ערכו שם את קבלות־הפנים המפורסמות לכל החברה הישראלית הנוצצת. כי קורט לוי, בעל תעשיות־מזון לוי, המספקות את הארוחות המוכנות לכל חברות־התעופה שמטוסיהן נוחתים בלוד, הוא מיליונר שיכול להרשות לעצמו את החיים היפים. הוריו, שהם מבעלי מלון השרון בהרצליה, גידלו אותו מילדות עם כפית זהב בפה.

רק לפני שנתיים, כאשר נפרדו ג׳קי וקורט, הסתבר כי לקורט יש בעצם אשה חוקית, **רפאלה**, אם בניו, שאותה הכיר בעת שירותו בצבא הבריטי באיטליה במילחמת־העולם השנייה. היא חיה בנפרד ממנו במילאנו, ומסרבת לתת לו גט. אבל לא בגלל זה נאלצו קורט וג׳קי להיפרד, אחרי רומן שנמשך 11 שנים. ג׳קי, שעלתה לארץ מאנגליה ב־1963, הגיעה באחד הימים למסקנה שהיא לעולם לא תוכל להינשא לקורט וללדת לו ילדים. היא נסעה לחופשה בת חצי־שנה בלונדון. כשחזרה, גילתה כי אשה אחרת תפסה את מקומה בליבו של קורט. היתה זו **יהודית רוזן,** מזכירתו של איש־העסקים הדרום־אפריקאי **הרולד סטאטסון.**

יהודית (28), הצעירה מקורט ב־23 שנים, ירשה את מקומה של ג׳קי, עברה להתגורר עם קורט בווילה שלו. ומה שלא הצליחה ג׳קי לעשות ב־11 שנה, עשתה ג׳ודי בשנתיים. באחרונה החליט קורט לוי סוף סוף לעשות מעשה, נשא לאשה את יהודית בנישואים אזרחיים, שאותם תגגו השניים בטכס צנוע ברמת־השרון. אחר־כך הם הכינו ארוחה סינית לידידים בווילה שלהם.

במשך השנתיים האלה נשארה ג׳קי, שהוסיפה להיקרא **ג׳קי לוי,** רווקה. והיא היתה רווקה עליזה, שהסעירה הרבה מאד מסיבות בארץ. לפני כשבועיים, במלון הילטון בתל־אביב, היא הכירה איש־עסקים צעיר משווייץ, שהגיע לארץ כתייר. הבחור הצעיר, שהוא יהלומן מז׳נבה העונה לשם פייר, הוא בן־גילה של ג׳קי — 33 — למרות שהוא נראה צעיר ממנה בהרבה. בין שניהם נדלקה אהבה במבט ראשון.

זה לא לקח הרבה. למעשה, בדיוק יומיים. ג׳קי החליטה שהיא עומדת להיענות בחיוב להצעת־הנישואין שהציע לה פייר.

קורט לוי
חתונה צנועה

ביום השלישי להיכרותם הם כבר נסעו יחד לשווייץ, כדי להינשא, כמו באגדות.

ג׳קי עומדת לחזור בימים הקרובים לארץ. אבל — וכאן אני נאלצת לאכזב את כל אלה המקנאות בהצלחתה — זה לא מפני שהרומן נגמר. היא פשוט באה למכור את הרכוש והחפצים שהותירה כאן.

וכך אנו מאבדים עוד דמות ססגונית אחת, שגיוונה לנו קצת את החיים.

ג׳קי לוי
נישואי־בזק

אם תרצו - אין זו אגדה!

רק שלא תחשבו, בטעות, שאם בזמן האחרון לא רואים את השדרן **יעקב בן־הרצל** בטלוויזיה ולא שומעים את קולו המתכתי ברדיו, זה מפני שהבנאדם מתבטל. אדרבא, אני יכולה להפתיע אותכם בחדשה המרנינה שהאיש הזה פעיל מאד, ובכל התחומים.

נירה גל
טיפוח צמוד

במיוחד הוא פעיל בתחום גילוי הכישרונות, משהו בנוסח תשואות ראשונות. וזה לא דווקא מהיום. הנה, עוד לפני כמה שנים, כשבן־הרצל ערך וביים מופע ליום־העצמאות מטעם מינהל־ההסברה, הבחינה עינו החדה בכישרון טיבעי חדש שנשא את השם **נירה גל.**

נירה היתה אז בחורה די אנונימית, והופיעה במיסגרת אנסמבל, אבל בן־הרצל תיכף הבחין שהיא יכולה להיות סוליסטית. וכמו שהרצל חזה את המדינה, כך חזה בן־הרצל את נירה ושאל אותה למה שלא תופיע לבד.

השאלה הכנה הזאת נגעה מאד לליבה הרגיש של נירה. היא השיבה לו שמאד היתה רוצה להופיע כזמרת סולנית, אבל אין אף אחד שמאמין בה ושמוכן יהיה להדריכה ולכוון אותה. היא פרטה בדיוק על המיתר הנכון. בו־במקום הציע לה בן־הרצל את ניסיונו העשיר, כדי לשמש לה מורה ומדריך ולפלס לפניה את הדרך אל פיסגת ההצלחה האמנותית.

עכשיו, זה ששני הצדדים בסיפור־ההתנדבות המופלא הזה נמצאים עתה בשלבי פירוד מבני־זוגם החוקיים, זה רק פרט מיקרי שאין לו כל קשר למה שקורה ביניהם. בן־הרצל, שהתגרש בזמנו מרעייתו הראשונה כדי לשאת את המורה והמבקרת הסיפרותית **יהודית אוריין** מיצה, כמו שאומרים, את הנושא הסיפרותי והותר עתה לחקר תחום הזמר.

גירושיה הקרובים של נירה הם מן הסוג שמתחולל בכל המשפחות הטובות, וללא כל קשר, כפי שהיא בעצמה טוענת, ליחסי־העבודה שלה עם השדרן הפופולארי. נירה יודעת לספר שבעלה, **ירון,** לא נפגע כלל מהעניין. להיפך, הוא נהנה מזה שאשתו עלתה על הדרך להצלחה.

„אני מאחלת לכל זוג שנקלע למצב כזה,״ אומרת נירה, „שיישארו ידידים כמו שאנחנו נשארנו. אני לא מתגרשת מירון מפני שאני מאוהבת במישהו אחר, אחרי שמונה שנות נישואין עימו.״

את הרכילות כאילו להדרכתו של בן־הרצל יש קשר כלשהו לגירושיה, דוחה נירה בתוקף ובכעס. היא חברה מצויינת של בן־הרצל, היא אומרת, אבל מיחסי־עבודה הדוקים ועד לחיים משותפים יש, לדבריה, מרחק גדול מאד.

שהרי הרצל אמר: „אם תרצו — אין זו אגדה,״ ובן־הרצל יכול רק לאשר את דבריו.

יהודית אוריין ויעקב בן־הרצל
פירוד קרוב

מספר 2048 המחיר: 8.00 ל"י (כולל מ.ע.מ.)
ט' כסלו תשל"ז, 1.12.76 שנה 41

העולם הזה

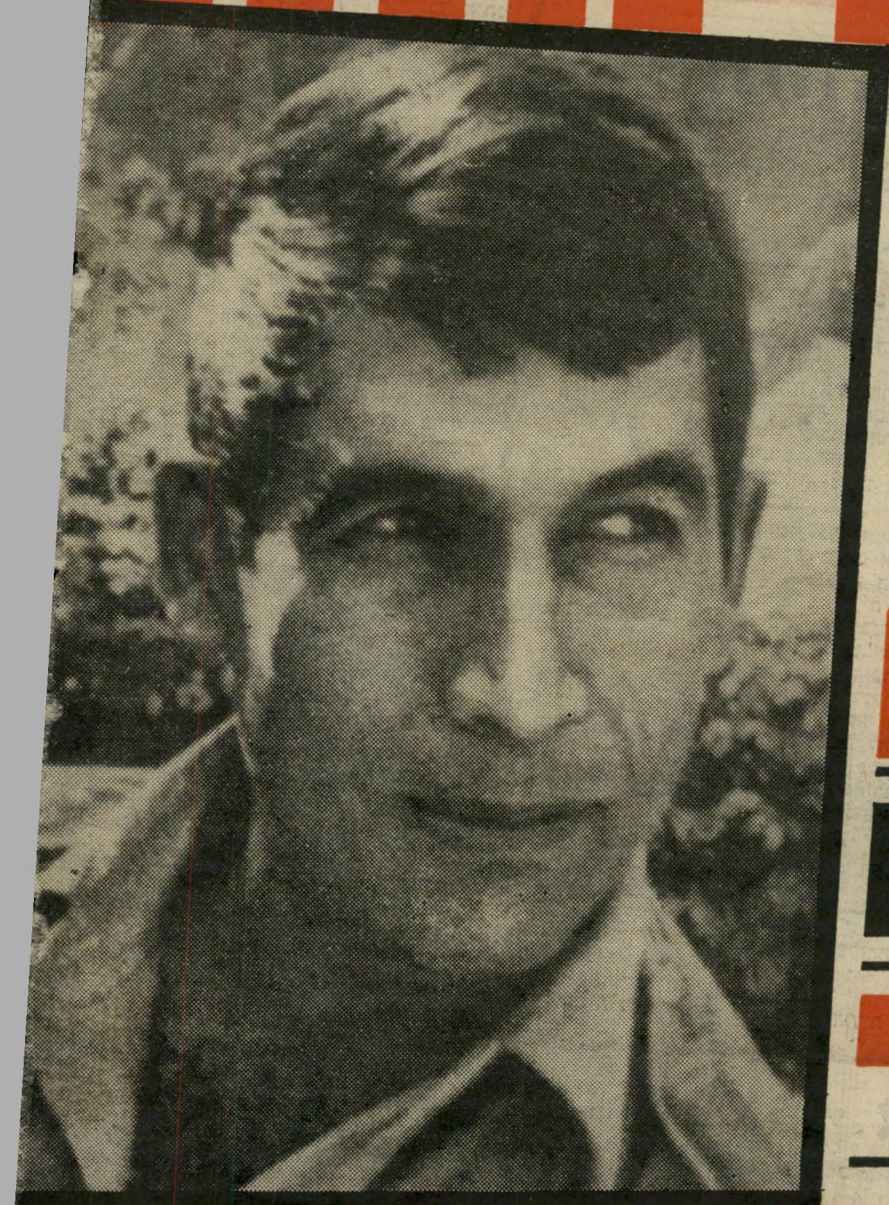

מיוחד להעולם הזה

"כושי" רימון כותב מהכלא הגרמני

כך פעל הקשר הישראלי בפרנקפורט